ÉMİLE AJAR

KRAL SALOMON'UN BUNALIMI

Türkçesi: Tahsin Yücel

6

agora kitaplığı

329

ROMAIN GARY (EMİLE AJAR)

19] 4, Litvanya doğumlu. On dört yaşında Fransa'ya geldi, hukuk öğrenimi gördü, 1940 yılında 'Fransa'ya Özgürlük' ekibine ve savaşa katıldı. Fransa'nın 2. Dünya Savaşı'ndaki kahramanlarından biriydi, Legi-on d'honneur nişanına layık görüldü. Yazarlığı yanında diplomatlık yaptı. İlk romanı *Polonya'da Bir Kuş Var* dışişleri bakanlığında çalışmaya başlamasıyla aynı zamanda yayınlandı. *Oııca Yoksulluk Varkm'de* olduğu gibi 'Emile Ajar' takma adıyla da kitaplar yazdı ve her iki kimliğiyle iki ayrı Goncourt Ödülü sahibi oldu. Eşi ünlü Fransız oyuncu Je-an Seberg'in 1970'deki trajik ölümünün ardından 1980'de kendi eliyle haya ima son verdi. Yazarın Emile Ajar adıyla kaleme aldığı diğer kitaplar olan *Onca Yoksulluk Varken* (2010), *Yalan-Roıuan* (2011) ve *Koca Tembel* (2011) de Agora Kitaphğı'nca yayınlanmıştır.

TAHSİN YÜCEL

1933 doğumlu. 1953'te Galatasaray Lisesi'ni, 1960'da da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi. Akademideki hayatına önce doktorluk (1969), ardından doçentlik (1972) ve son olarak da profesörlük (1978) unvanlarını alarak devam etti ve 2000 yılında emekliliğe ayrıldı. *Varlık, Seçilmiş HiMyeler,Yeryüzü, Beraber* ve *Mavi* gibi dergilerde öyküleri yayınlandı. Aynı zamanda *Mutfak Çıkmazı* (1960), *Peygamberin Son Beş Giinü* (1992), *Bıyık Söylencesi* (1995), *Vatandaş* (1996), *Yalan* (2002), *Kumru ile Kumru* (2005), *Gökdelen* (2006) ve *Sonuncu* (2010) isimli romanları yazdı. Tahsin Yücel'in 80'i aşkın çevirisi bulunuyor.

✓

Emile Ajar

KRAL SALOMON'UN BUNALIMI

Türkçesi: Tahsin Yücel

Kral Salomon'un Bunalımı

Romain Gary (Emile Ajar)

Kitabın Özgün adı:

L'Anguisse du roi Satamon Mercvre de France, 1979, Paris

Fransızca'dan çeviren: Tahsin Yücel Kapak tasarım - mizanpaj: Sibel Yurt

Üçüncü Basım: 2011 (Agora)

1. ve 2. basım: 1995 ve 1998(Can)

ISBN: 978-605-103-128-6

Baskı ve Cilt: Can Matbaacılık Davutpaşa Cad. İpek İş Merkezi Topkapı/ İstanbul

Tel: (0212) 613 10 77

AGORA KİTAPLIĞI Kuloğlu Mah. Tumacıbaşı Cad.

No: 54, Çukurcuma-Beyoğlu/İSTANBUL Tel: (0212) 243 96 26 - (0212) 251 37 04 Fax: (0212) 243 96 28 www.agorakitapIigi.com e- posta : agora@agorakitapligi.com

KRAL SALOMON'UN BUNALIMI

BİR

Haussmann Bulvarında binmişti benim taksiye. Çok yaşlı bir beyefendiydi, güzel bir bıyığı, ak bir sakalı vardı. Sonra birbirimizi daha iyi

tanıdığımız bir dönemde kazıttı hepsini. Berberi yaşlı gösterdiğini söylemişti, o da seksen dört küsur yaşında bulunduğuna göre ne diye daha fazlasını ekleyecekti? Ama tanıştığımızda bıyığı tümüyle yerindeydi. İspanyol sakalı dedikleri, kısa sakalı da öyle. Bu sakal ilk kez İspanya'da çıkmış da ondan böyle koymuşlar adını.

Bozulmaya karşı direnmiş, düzgün ve güçlü yüz çizgileriyle, oturaklı bir adam olduğunu hemen anlamıştım. En sağlam kalan yanı gözleriydi, koyu, hatta karaydı. Dışarılara taşan ve çevresini gölgelendiren bir kara.

Otururken bile çok dik duruyordu, bakışındaki sert anlatım karşısında şaşırmıştım, kararlı ve amansız havaların-daydı, sanki hiçbir şeyden, hiç kimseden korktuğu yoktu ve düşmanı kaç kez dümdüz etmişti, oysa daha Poissonniere Bulvarındaydık topu topu.

Bu yaşta böylesine güzel giyinen bir adam taşımamıştım hiç taksimde. Yolun sonuna gelmiş yaşlı beylerin, hep çoktandır giydikleri giysilerle dolaştıklarını sık sık fark etmişimdir, üzerlerine titremeleri bile böyledir. Azıcık süreleri kalmıştır şu dünyada. Bu nedenle yeni bir gardırop düzmeye kalkmazlar, tutumsal olmaz böylesi. Ama Mösyö Salomon, kendisini tanıdığımda adı böyle değildi daha, tepeden tırnağa yeniler giymişti. Hem de meydan okuma ve güvenle. Prens de Galles bir takım, benekli bir mavi papyon, yakada pembe bir karanfil, kafada kenarları sağlam mı sağlam bir gri şapka. Dizlerinin üstünde deri eldivenler ve at başı biçiminde, gümüş topuzcuklu bir baston tutmaktaydı, en son şıklık havasını yayıyordu ortalığa, öyle kolay kolay ölmeye boyun eğmeyecek bir adam olduğu hemen seziliyordu.

Sesine de şaşmıştım, bana Sentier Sokağına çekmemi söylerken bile homurdanıyordu, oysa hiçbir neden yoktu buna. Belki de öfkeliydi ve gideceği yere gitmek istemiyordu. İlk tarihse] karşılaşmamıza en uygun sözcüğü aradım sözlükte, başı önde, Sentier Sokağına çekmemi söyleyerek benim taksiye girerken uyandırdığı izlenime dayanarak *homurdanmak* sözcüğünü tuttum: *Kızgınlık ve öfke etkisi altında boğuk, korkutucu bir ses çıkarmak.* Ama o sırada bunun Mösyö Salomon için daha da doğru olduğunu bilmiyordum. Daha sonra, iyice aradım *vegazap'ı* buldum: *Saldırgana karşı şiddetli kızgınlık.* İleri yaşı kendisini katılaştırıyor, belini,

dizlerini ve başka yerlerini oynatmasını zorlaştırıyordu. Tepesinde böyle bir düşmanla ve saldırgana karşı böyle bir kızgınlıkla binmişti taksime.

O oturup da ben arabayı kaldırdığım zaman, bir rastla-şım oldu. Radyom açıktı, işittiğimiz ilk şey de Bretagne'daki deniz kazasıyla kara dalgaya ilişkin haberlerdi: Mazotlar içinde ölen yirmi beş bin kuş. Her zamanki gibi bastım küfrü. Mösyö Salomon da kızdı, o güzelim, o homurdanan sesiyle.

"Ayıp," dedi. Dikiz aynasından, içini çektiğini gördüm. "Her gün biraz daha zorlaşıyor dünyayı taşımak."

Mösyö Salomon'un yaşamı boyunca hazır giyim, özellikle de pantolon alanında çalıştığını işte o zaman öğrendim. Konuştuk biraz. Birkaç yıl önce pantolondan emekliye ayrılmıştı, boş zamanlarını hayır işleriyle dolduruyordu, ne yaparsın, insan ne denli yaşlanırsa, başkalarına gereksinimi o denli artar. Dairesinin bir bölümünü *S.O.S. Gönüllüler* adında bir kuruma vermişti. Gece gündüz telefon edilebilir buraya, dünyanın taşınması fazla ağır, hatta ezici gelmeye başlayınca, bunalım başladı demektir. Numarayı çevirip destek alırsın, dilde ruhsal yardım diyorlar bunun adına.

"Para sıkıntısı çekiyorlardı, lokalleri de yoklu. Kanadımın altına aldım onları."

Kanadından söz ederken güldü, ama bu da bir homurdanmaydı, sanki gülüş varlığının çok derinlerinden geliyordu. Tükenme yolunda olan türlerden söz ettik, doğaldı böyle yapmamız, çünkü bu yaşta topun tam ağzındaydı. Fazla çabuk gelmeyelim diye çok ağır sürüyordum arabayı. S.O.S. *Dostluk*'u bilirdim, ama daha başkaları da bulunduğunu, yardımın örgütlenmekte olduğunu bilmiyordum doğrusu, ilgimi çekmişti, herkesin başına gelebilir böyle şeyler; şu var ki, telefona sarılıp da S.O.S. *Dostluk*'tan ya da daha başkalarından yardım istemek hiç usuma gelmezdi, öyle ya, yaşam boyu telefona yapışıp kalamazsın ki. Başvuruları yanıtlayanların kimler olduğunu sordum ona, yanıtları iyi niyetli gençlerin verdiğini, başvuranların da özellikle gençler olduğunu söyledi, yaşlılar alışmışlardı çünkü. Burada bir sorun çıktığını açıkladı bana: Başkalarının sırtından kendilerini daha iyi bulmak için değil de başkalarına yardım etmek için çalışacak gönüllüler bulmak gerekiyordu. Sentier yakınlarına gelmiştik,

anlamamıştım, bir yardım çağrısı, çağrıyı alan kişiyi nasıl rahatlatırdı, bilemiyordum. Bana bunun ruhbilimde oldukça sık görülen bir şey olduğunu açıkladı tatlılıkla. Örneğin gençliklerinde hiç sevilmemiş ya da tepilmiş ruh hekimleri vardı, ruh hekimi olarak bu açığı kapatır, hapçı gençlerle, kaçıklarla ilgilenir, böylece kendi önemlerinin bilincine varır, egemenlik kurarlardı, herkes hayranlık duyardı kendilerine, çevreleri başka türlü hiç mi hiç tanımayacakları güzel fıstıklarla dolardı, böylece bir güçlülük duygusu kazanır, böylece kendi kendilerini iyileştirirlerdi, kabuklarının içinde daha bir iyi bulurlardı kendilerini.

"S.O.S.'te öyle gönüllülerle karşılaştık ki, bayağı bunalımlıydılar. Bunlara duygu yoksunu denilir, umutsuz bir çağrı aldılar mı yalnızlığı pek duymaz olurlar... İnsancıl yardım pek öyle sorunsuz bir konu değildir."

Daha da yavaş sürdüm arabayı, gerçekten ilgimi çekiyordu. Mösyö Salomoıı'a hazır giyimden insancıl yardıma nasıl geçtiğini sordum.

"Genç dostum, hazır giyimin nerede başlayıp nerede bittiği pek belli olmaz," dedi.

Sentier Sokağına gelmiştik, Mösyö Salomon indi, üstüne okkalı bir bahşiş ekleyerek ödedi paramı. Ne işi, pek bil-d iğim yok ya, bu iş o zaman oldu işte. Taksi parasını öderken, dostça baktı bana. Sonra gene baktı, ama tuhaf mı tuhaf, sanki yüzünde bir şey varmış gibi. Hatta irkildi bile, zorlu bir şaşkınlık belirten, beklenmedik, istemdışı bir devinim. Bir an, beni süzmeye ara vermeden, öylece sustu. Sonra gözlerini yumdu, elini gözkapaklarının üzerine götürdü. Sonra gözlerini açtı ve tek sözcük söylemeden beni süzmeyi aynı biçimde sürdürdü. Derken, gözlerini başka yana çevirdi; görüyordum ki düşünüyordu. Gene bir göz attı bana. Görüyordum ki, kafasına bir düşünce takılmıştı ve duralı-yordu. Gülümsedi, biraz alaylı, özellikle de hüzünlü, tuhaf bir gülümsemeyle. Sonra, beklenmedik bir biçimde, bir kadeh bir şey içmeye çağırdı beni.

Böyle bir şey hiç başıma gelmemişti taksicilikte.

Bir kahveye oturduk, gene öyle şaşkınlıkla süzüp durdu beni, sanki olanaksızmış gibi. Sonra birkaç soru sordu. Onarımcı, daha çok da her telden çalan bir yaptakçı olduğumu söyledim ona. İşlemeyen şeyleri

düzeltmekle yetenekliydim, musluk, boru, havagazı, elektrik, ufak makineler. Kuram bilmezdim ya uygulamayı öğrenmiştim, iki arkadaşla, bir taksiyi paylaşmaktaydım. Bunlardan biri Yoko'ydu, masörlük öğrenimi görüyordu, bitirdikten sonra bu uğraşın eksikliği çok duyulan Fildişi Kıyısına dönecekti; öbürü de Tayland sınırından yararlanarak kaçmayı başarmış bir Kamboçyalı olan Tong'du. Geri kalan zamanımda, kişisel olarak belediye kitaplıklarında serbest öğrenci özöğrenimi-mi sürdürüyordum. İlkokuldan sonra okulu bırakmıştım, o gün bugün, tek başıma, özellikle de sözlüklerde sürdürüyordum öğrenimimi; bence en eksiksiz kitaplar sözlüklerdi, çünkü onlarda bulamadığını başka yerde hiç bulamazdın. Taksi bizim olmamıştı daha, borca almıştık, daha bir on beş bin saymak gerekiyordu, ama çalışma iznimiz vardı ve borcumuzu ödeyebileceğimizi umuyorduk.

İşte sözün burasında yaşamımda hiç şaşırmadığım ölçüde şaşırdım, çünkü bu seferki tatlı bir şaşkınlıktı. Mösyö Salomon kahvesinin önüne oturmuş, parmaklarının ucuyla dalgın dalgın masayı dövüyordu. Daha sonra anladım ki düşündüğü zamanlarda hep böyle yapardı.

"Bakın, belki de size yardım edebilirim," dedi. Şurasını bilmek gerekir ki, *yardım* sözcüğü Kral Salomon'un yeğlediği sözcüktür, çünkü en çok bunun eksikliği duyulur. Herhangi bir açıklama yapmadan 'Kral Salomon' diyorum, ama ona da geleceğim, her yerde birden bulunamayız ki.

"Belki de size yardım edebilirim. Ben de öncelikle benim hizmetimde bulunacak bir taksi istiyordum. Bir aile arabam var, ama ailem yok, kendim de kullanmıyorum artık. Ayrıca kalp, bacak, göz vesaire gibi bedensel nedenlerle dolaşmakta zorluk çeken yoksun kişilerin hizmetine bir taşıt vermek isterdim..."

Apışıp kalmıştım. Eskiden her geçtikleri yere mutluluk saçan masalsı krallar, şişelerde ya da başka yerlerde yetke dolu bir deviniyle mutsuzluğa son veren iyilik perileri vardı, ama Sentier Sokağında olmazdı bu işler. Yetke dolu bir deviniyle mutsuzluğu kesip atmak Mösyö Salomon'un olanakları içinde değildi kuşkusuz, çünkü fiyatların yükselmesi, Fransız ve yabancı pay gelgitlerinin düşmesi servetini biraz zedelemişti, ama elinden geleni yapıyordu işte, pantolonculukta zengin olduktan sonra, bağışlarını yağdırmayı, artık böyle şeylere inanmayanların birdenbire karşılarında

belirmeyi sürdürüyordu, unutulmadıklarını, Haussmaıın Bulvarında kendilerine göz kulak olan biri bulunduğunu kanıtlamak istiyordu onlara.

Herkesin bir sırası olduğuna göre, daha burada karşılaşmadığımız Chuck, Mösyö Salomon'un bunu öyle yüreğinin iyiliğinden değil de Tanrıya ders vermek, onu utandırmak, ona doğru yolu göstermek için yaptığını söylüyor. Ama Chuck her şeyle alay eder hep, zekâsı böyle gerektirir.

"Derneğimiz S. *O. S. Gönüllüler'e* de yararınız dokunabilir, çünkü bazı acil durumlarda evlere gitmek gerekir. Her zaman telefonla yardım edilemez insanlara..."

Bu arada, eliyle masayı dövüyor, dudaklarında biraz hüzünlü bir gülümseme, koyu gözlerinde ufak, alaycı pırıltılar, beni inceden inceye süzmesini sürdürüyordu.

"Nasıl? Tamam mı?"

Tüylerim diken diken olmuştu. Masal çağlan bir yana, başına böyle görülmedik türden, böyle kıyak bir iş geldi mi sakınman gerekir, çünkü ardında neler gizli olduğunu bilemezsin. Ben Tanrıya inanmam, ama inanmasan bile, her şeyin bir sınırı vardır. Sınırsız olduğuna inanmamazlık edemezsin, her şeyin bir sınırı vardır çünkü. Bu yaşta doğal olarak sönmeleri gerekirken, insanı yakan bakışları vardı, ama Mösyö Salomon doğaüstü bir adam değildi öyle. En azından seksen küsur yaşlarında gösteriyordu. Etten, kemikten bir insandı ve yolun sonuna yaklaşmıştı, sert ve öfkeli görünüşü bununla açıklanabilirdi, çünkü bizlere oynanacak bir oyun değildi böylesi. Ama başıma geleni anlamıyordum. Adem'le Havva'dan beri -gözde deyimimdir bu benim, sanki hâlâ bir bağıntı varmış gibi yeryüzü cennetini düşündürtmesi nedeniyle- hiç mi hiç tanımadığım, çok yaşlı bir bey taksinin geri kalan borcunu ödemeyi öneriyordu, hem de gün ortasında, Sentier Sokağında bir kahvede öneriyordu bunu bana. Chuck, Harun el Reşit'ten beri böyle bir şey görülmediğini söylüyor. Harun el Reşit kılık değiştirip halkın arasına karışır, sonra da hak edenlere iyilikler yağdırırmış. İyice sezinliyordum ki, her türlü umudu aşacak biçimde başarılı olmuş bir hazır giyirn-ciyle karşılaşmamıştım yalnız, özel bir adamla karşılaşmıştım. Hemen o akşam, kendileriyle aynı odayı paylaştığım Chuck'la Tong'a anlattım bu işi, tepe üstü düşmüş de

Poissonniere Bulvarıyla, Sentier arasında dinsel hayaller görmüşüm gibi dinlediler beni önce. Şu var ki, Mösyö Salomon'da Tevratsal bir şeyler bulunduğu gerçekti, hem yalnız ileri yaşı nedeniyle de değil, Cecil B. de Mille'in sinematekte gösterilen *Les Dix Comnınııdemetıls'mdaki* Musa olarak da. Ondan iyi benzeyenini görmedim doğrusu. Sonraları, Mösyö Salomon'u iyice tanıyıp da onu sıradan bir insanın sevilemeyeceği ölçüde sevmeye başladığım günlerde, işverenimin iyilik etmek için nasıl çırpındığını kendilerine anlattığım zaman, Chuck hemen akıllıca bir şey buldu söyleyecek. Ona göre Mösyö Salomon herkesçe sevilip sayılmak, minnete gark olmak istiyordu, ama bu işleri asıl kendisi düşünmesi gereken bir başkasının yerine geçiyor, yapması gerekip de yapmadıklarını anımsatmak ve onu utandırmak için Tanrının dikkatini çekmek istiyordu. Geri yanına gelince, insanseverliğin her zaman bir egemenlik biçimi, cebindeki mangırı bağışlatmaya yarayan bir numara olduğunu, böyle bir numaranın da 1978'de çok gülünç kaçtığını söylüyordu Chuck. Ama Chuck her şeyi açıklayabilir, bu nedenle veba gibi sakınmak gerekir ondan. Anlamadın mı işin içinde bir gizlem vardır hiç değilse, gerilerde ve derinlerde birden ortaya çıkarak her şeyi değiştirebilecek bir şey bulunduğuna inanabilirsin, ama açıklamayı bulmuşsan, hiçbir şey kalmaz geriye, dağınık parçalar kalır kala kala. Bence açıklama bilgisizliğin en büyük düşmanıdır.

Neyse, öyle oturuyordum işte, suratım da çok tuhaf bir biçime girmiş olmalıydı, çünkü Mösyö Salomon gülmeye başladı. İyice görüyordu ki inanmıyordum, o zaman çek defterini çıkardı ve hiç duralamadan çok önemsiz bir şey yapar gibi, on beş binlik bir çek imzaladı bana. Daha yarım saat öncesine dek, ne Adem'den, ne Havva'dan tanımadığım bir adam. İşte o zaman dizlerim titremeye başladı. Öyle ya, hiç tanımadığım adamlar on beş binlik çekler imzalayıp avcuna tutuşturmaya başlarsa, her şey gelebilir artık başına, bunalıma gömüldüğünün resmidir. Elimde çek, apak olmuştum, Mösyö Salomon bir konyak söyledi bana. İçtim, gene de toparlanamıyordum. Anlaşılmaz bir şeydi bu. Beni de en çok anlaşılmaz şeyler etkiler, çünkü türlü umutlara yol açar. Mösyö Salomon'un benim takside belirmesi gördüğüm en anlaşılmaz şeydi. Sonra, ayrıldığımız zaman, masalsı çağların belki de tümden saçma olmadığını düşündüm.

"Borcumuzu on sekiz ayda ödeyebiliriz," dedim.

Sözümden hoşlanmışa benziyordu. Dudaklarında bir tür gülümseme vardı, tam bir gülümseme değil, bir iz daha çok, çok eskiden bu dudaklar üzerinden geçip de azıcığını bir daha silinmemesiye orada bırakmış bir gülümsemenin izi.

"Sevgili yavrum, paramı geri almayı düşündüğüm bile yok, ama söylemek bile fazla, on sekiz ay, daha da iyisi, on yıl, yirmi yıl sonra, gene bu konudan söz etmek ve belki de ödemeyi birkaç yıl sonrasına ertelemek hoş olurdu," dedi, bu yaşında, on sekiz ay ya da on yıl sonra da gene ortalarda olacağını düşündüğü için, bu kez basbayağı güldü.

Alaycılık derlerdi bunun adına. Her sabah, yüreği çarpa çarpa, hâlâ yaşıyor muyum diye sorarak uyanıyor olmalıydı.

Çeki almış, imzaya bakıyordum, kararlılıkla atılmış bir imzaydı: *Salomon Rubinstein.* Adından sonra bir virgül, virgülden sonra da bir noktayla biten *Esq.* sözcüğü vardı, böylece *Salomon Rubinstein*, Esc;, oluyordu. Ne demek olduğunu bilmiyordum, daha sonra taksime binen bir İngilizce öğretmeninden öğrendim: *Esq. Esquire* anlamına gelirmiş, İngiltere'de, adreslerde, yüksek kalite insanları belirtmek için adların arkasına konulurmuş. Mösyö Salomon da hâlâ yüksek kalite olduğunu belirtmek için adının arkasına bir Esq. ekliyordu. İki yıl İngiltere'de oturmuş, burada birkaç mağaza açarak çok iyi iş yapmıştı.

En sonunda gerçekliğine inanıp da çeke bakmayı bıraktığım zaman, beklenmedik iyilik meleğimin beni gene büyük bir dikkatle süzmeye başlamış olduğunu gördüm.

"Size bir soru sormak zorundayım, umarım alınmazsınız," dedi. "Hiç hapis yattınız mı?"

Al bakalım! Şu benim surat var ya, hep getirir bu işi başıma. İpsiz. Pezevenk. Silme serseri bu herif. Babam kırk yıl süresince metroda bilet zımbaladığına, şimdi de emekli olduğuna göre, bu suratı, bu havayı nereden aldım, bilmem. Annem çıtı pıtı bir kadındı daha çok, babamın canına okumak için de bundan az yararlanmamıştı. Galyalı atalarımdan birinden geçmiş olsa gerek bu hava.

"Hayır, hiç hapis yatmadım, hatta denemedim bile. Bu iş için gereken şey bende yok. Biliyor musunuz, ben hiç kendime benzemem. Kötü gösteririm işte. Onarım için yalnız kimselerin evine gittiğim zaman özellikle kadınların biraz sinirli olduklarını sık sık fark etmişimdir. Bakın, korku nedir bilmeyen ve her türlü konforu elinin altında bulunduran bir haydut olmayı çok isterdim."

"Her türlü konfor mu?"

"Ruhsal konfor. Her şeye boşvermek yani."

Biraz düş kırıklığına uğradığını gördüm. Çüş, dedim içimden, beni yanına almak için suratıma mı güvendi yoksa bu herif; bir çete başı, esrar satıcısı ya da bir yatakçı olmasın? Söylemek bile fazla, kafasından neler geçirdiğini bilemezdim, şimdi nicedir Nice'te Tanrının eli üstünden eksik olmasın, şimdi de bilemiyorum, bunu daha başından düşünmüş olduğuna, hem de tasarlayabileceğimizden çok daha fazla bir alay ve hınçla düşünmüş olduğuna inanamıyorum. İstediği kadar Kral Salomon olsundu, ne de olsa böyle sonsuz bir güçle tutamazdı ipleri elinde. Belki de şöyle bir kafasından geçirmişti, bu da doğal bir şeydi, insan durma-macasına bir şeyi kafaya takıp da bırakamıyorsa, unutamı-yorsa, bağışlayamıyorsa, başka türlü yapamazdı. Bazı bazı aşkın tam bir katır inadına tutulduğu da bir gerçek. İyi sönmemiş volkanlardan söz ederler ya, Mösyö Salomon o türdendi işte. İçeriden volkanikti, tutkuyla kaynayıp patlıyordu. Böyle olunca da çık çıkabilirsen işin içinden. İlk karşılaşmamızda onu tanımıyordum, hapis yatmadığımı öğrenince neden biraz canı sıkılmış gibi göründüğünü merak etmiştim. Ama fazla heyecanlıydım, kendi kendime sorular soracak durumda değildim. Eskilerin ağzıyla konuşmak gerekirse, bir buçuk milyonluk bir çek tutuyordum avcumda, neredeyse dinsel bir deneyim geçirdiğim söylenebilirdi.

İç cebinden gerçek deriden bir cüzdan çıkardı, bana bir kart uzattı, üzerinde şunlar yazılıydı: *Salomon Rubinstein, Esq., pantolon kralı.* Şaşırıp kaldım.

"Eski kartlarımdan biri, çünkü artık işi bıraktım," dedi. "Ama adres hep geçerli. Beni görmeye gelin."

İKİ

Ben de gittim. Daire Haussmann Bulvarında, oldukça eski, ama henüz tam bir sağlamlık izlenimi uyandıran bir yapıdaydı, sokağa bakıyordu. Kapıyı vurmadan girdin mi beş kişilik bir telefon santralının önünde buluyordun kendini, *S.O.S* Derneğinin gönüllüleri başvurulan yanıtlıyorlardı burada. Bir-ikisi her zaman sürekli nöbet tutuyordu, çünkü ruhsal yıkım durumunda çağrına yanıt verilmemesinden ya da telefonun meşgul çalmasından daha kötü bir şey yoktur. Bir odaları daha vardı, burada kahve içip sandviç yiye-biliyorlardı. Mösyö Salomon dairenin geri kalan bölümünde tam bir konfor içinde yaşıyordu. Özellikle gecenin ortasında, yani bunalımın formunun doruğuna ulaştığı saatlerde özveride bulunarak santrala kendisi oturmaktan kaçınmıyordu.

İlk geldiğimde, hepsi de telin öbür ucundakilerle konuşuyordu, yalnız biri, kızıl saçlı, gözlüklü suratlı, iri bir herif, konuşmasını az önce bitirmişti. Tanıştığımızda Lepelletier'ydi adı.

"Emriniz?"

"Mösyö Salomon Rubinstein, Esq."

"İşe yeni mi alındınız?"

Taksici olduğumu ve Mösyö Salomon'un beni ayak işleri için aldığını söyleyecektim. Ama zaman bırakmadı.

"Oldukça zor bir iş göreceksiniz. Aslında her şey kendimize ilişkin bir bilgi fazlalığı olarak özetleniyor. Eskiden, kendimizi bilmeyebilirdik. Kuruntularımızı sürdürebilirdik. Bugiin, iletişim araçları, transistor, özellikle de televizyon nedeniyle, dünya son derece görüngen oldu. Yeni çağların en büyük devrimi, dünyanın bu beklenmedik, bu kör edici göriingenliği. Şu son otuz yıl içinde, binlerce yıl süresince öğrendiklerimizden çok daha fazlasını öğrendik kendi hakkımızda. Bu da insanı allak bullak edecek bir şey. Kendi kendimizi yinelemeye son verince... hayır, bu ben değilim, Naziler, Kamboçyalılar, şeyler... daha ne bileyim, ama insan sonunda anlıyor ki, *biziz söz konusu...* Biz, her zaman, her yerde biz. Suçluluk duygusu da bundan kaynaklanıyor işte. Az önce

genç bir kadınla konuşuyordum, karşı çıkmak için kendini yakacağını bildirdi bana. Bununla neye karşı çıkacağını söylemedi. Ama her şey gün gibi ortada. Tiksinti. Güçsüzlük. Yadsıma. Bunalım. Öfke. Kendi gözlerimize görünür olduk, amansızca. Birdenbire yakamızdan tutup ışığın altına getirdiler bizi, şaka değil. Benim korktuğum şu ki, bir duyarsızlaşma süreci oluyor bu, duyarlılık katılaşmayla aşılıyor ya da Kızıl Tugaylar'm yaptığı gibi aşmayla öldürülüyor. Faşizm her zaman bir duyarsızlaştırma süreci olmuştur."

"Özür dilerim, bunun için gelmedim ben," dedim. 'Taksi konusunda Mösyö Salomon'u görmeye geldim."

"Şuradan."

Bundan sonra, hastanede ya da ölüp de saygı gerektiren kişilerin evinde olduğu gibi, ayaklarımın ucuna basarak santralın yanından geçiyor, dosdoğru Mösyö Salomon'un oraya gidiyordum. O da bana yapılacak işlerin, götürülecek armağanların düzelgesini veriyordu her gün, çünkü kendisine belirtilen tüm insan olguları üzerine iyilik yağdırıp duruyordu, tanımadığım, bunun için de kendisinden yana çıkmayı düşünemeyeceğim birinin tam tersiydi, ama inanmış kişileri de incitmek istemem, üstelik G7'de, on altıncı bölgede, Yvette Sokağıyla Docteur Blanche Sokağının köşesinde şoförün birini dinsel inanç çarpmış.

üç

Mösyö Salomon özellikle yaşlı kimselere yolluyordu beni. Hiçbir zaman elim boş gitmiyor, koca bir meyve sepeti ve Mösyö Salomon, Esq/ın saydam kâğıda iğnelenmiş selam ve saygılarıyla varıyordum. Özel bir lüks mağazası vardı, oradan alıyordu bunları. Mevsimi hiç mi hiç sallamayan meyvelerdi bunlar her zaman, dünyanın dört bir yanından geliyor, Paris'in bir köşesinde yapayalnız yaşayan ve özellikle Doğu'da geçen eski zamanlarda olduğu gibi, üzerine kanat geren, kendisine eşi bulunmaz üzümler, portakallar, muzlar, uzak ülkelerden gelmiş hurmalar gönderen biri bulunduğunu usundan bile geçirmeyen bir yaşlı kimseyi sevindiriyorlardı.

İlk gittiğim, Darne Sokağında Mösyö Geoffroy de Saint-Ardalousier'ydi. Yazardı. Hiçbir şey bastırmamıştı daha, çünkü yaşamının yapıtı üzerinde

çalışıyor, sonunu getirmesi için daha beklemesi gerekiyordu. Yaşı yetmiş beşi geçmişti, ama kitabı eksiksiz olsun istiyordu, hâlâ yaşadığı ve belki daha görüp duyacağı şeyler bulunduğu için, çözülmesi zor bir sorunla karşı karşıyaydı: Birden ölüverecek olursa, yapıt yarım kalacak, daha önce duracak olursa da, ufak bir yaşam parçası dışarıda kalacağına göre, gerçekten bitmiş bir yapıt olmayacaktı. Mösyö Salomon, son sayfa eksik de kalsa, kitabını önceden bitirsin diye yüreklendiriyordu onu. Ama öyle sanıyorum ki Mösyö de Saint-Ardalousier bitirmekten korkuyordu. Her hafta gidip hatırını soruyordum, kendisiyle ilgilenen biri bulunduğunu duymak moralini yükseltiyordu, çünkü tanrısızdı. Televizyonda gördüğüm Voltaire'e benziyor, ufak bir takke giyiyordu. Anatole France açık arttırmasından almışh bu takkeyi. Anatole France da tanrısızdı. Acımasızca dine karşıydı, başka konu kalmamış gibi yalnız bundan söz ediyordu.

Bir de Madam Cahen vardı, yüze yaklaşmıştı yaşı. Mösyö Salomon umutla bakıyordu ona, çünkü ilgilendiği bir şey varsa, o da uzun yaşamaktı. Daha birçok 'öndeki' vardı; Mösyö Salomon oldukları şey olmaktan çıkıp da eskisi gibi hesaba katılmaz olmuş yaşlı kimselere böyle diyordu. Söylediğine bakılırsa, S.O.S.'te 'iyi titreşimler' adı verilen ve moralden yoksun kişilere de geçtiği söylenen şeyi yayan bir görünüşüm olduğu için seçmişti beni. Ama kara gözlerinde alaylı parıltılarla masayı döverek düşünceli düşünceli suratımı süzüşiine bakıyordum da kafasında belki de bir başka neden bulunduğunu sezmeye başlıyordum.

Sakat koltuğunda oturmakta olan bir hanımın evine giriyor, hazır giyim kralı Mösyö Salomon tarafından geldiğimi, kralın sağlık durumunu ve herhangi bir şeye gereksinimi olup olmadığını sorduğunu söylüyordum. Mösyö Salomon'u ne Adem'den, ne Havva'dan hiç tanımadığı için, gizlemle katmerlenmiş bir şaşkınlığa kapılıyordu kadın. Gizlem kapıyı umuda açar hep, başka hiçbir şey yoksa, insan için en gerekli olan şey de budur. Ama umut verirken aşırılığa da düşmemek gerekiyordu. Çok yüksek bir makamla karşı karşıya bulunduklarını sanmasınlar diye Mösyö Salomon'un çok çok bir hazır giyim kralı olduğunu açıklıyordum onlara. Mösyö Salomon bu *hazır giyim* deyimine çok önem veriyordu. Ona göre, beşikten mezara giden bir anlamı vardı bunun. Kimi zaman da insanları rahatlatma yolunda bulup sunabileceğimiz her şeyle alay eder gibi görünüyordu. Sonraları, birbirimizi daha iyi tanıdığımız zaman giyim alanını aşan bir soru sordum ona bu

konuda. Hemen yanıt vermedi, bürosunun çayır yeşili halısı üzerinde bir aşağı, bir yukarı dolaşmaya başladı, sonra yüzünde biraz acılı bir iyilik anlatımıyla karşımda durdu. İyilik anlatımı her zaman biraz açılıdır, çünkü nelerle karşı karşıya olduğunu bilir.

"Çocuk dünyaya gelir gelmez ne yapar? Bağırmaya başlar. Bağırır da bağırır. Neden bağırır peki? Hazır giyim başlamaktadır da ondan... Acılar, sevinçler, korku, sıkıntı, bunalım demeyelim hadi... yaşam ve... kısaca bütün gerisi. Sonra avuntular, umutlar, kitaplardan öğrenilen ve adına çoğul olarak felsefe denilen şeyler... Bunlar da hazır giyimdir. Kimi zaman çok eskidir bu hazır giysi, hep aynı kalır, kimi zaman da günün beğenisine göre bir yenisi bulunur..."

Sonra sık sık yaptığı gibi eğitsel bir tavırla elini omzuma koydu, beni yüreklendirmek için sustu, çünkü öyle zamanlar olur ki, soruların başına gelebilecek en kötü şey yanıttır.

Kral Salomon'un durumları konusunda bilgi aldığı, sevinçten, küçük hazlardan yoksun unutulmuş kişilere yaptığı iyiliklerden söz ettiğim zaman, Chuck iyilikleri yokluklarıyla parlayan kişiye acı serzenişlerde bulunma biçimi olarak açıklıyordu bunu. Öylesine dayatıyor, açıklamasına öyle dört elle sarılır görünüyordu ki, Chuck'ın kendisinin de böyle bir sorunu bulunup bulunmadığını düşünüyordum. Kral Salomon'un yokluğuna ilişkin bir sorun, gerçek bir sorun işte. Bu tutumun S.O.S.'in patronunda bir bunalımdan kaynaklandığını, iyi Yahudilerin sık sık yaptıkları gibi Tanrının dikkatini çekmeye, belki de karşılık olarak birkaç yıl daha koparmaya çalıştığını savunuyordu bir de. Chuck inançlarını yitirmemiş Yahudilerin Tanrıyla teke tek, kişisel bağıntılar kurduklarını, Tanrıyla sık sık tartıştıklarını, hatta onunla bağıra çağıra kavga edip iş çevirmeye çalıştıklarını söyler: Ben sana şunu veriyorum, sen de bana bunu vereceksin, ben başkaları için kesenin ağzını ardına kadar açıyorum, sen de bana sağlık, uzun ömür, sonrası için de daha iyi şeyler vereceksin gibilerden. Anlayabilirsen anla.

Bekleme durumunda bir yaşlı hanımın hatırını sormaya gelip de kendisine Mösyö Salomon tarafından meyveler, çiçekler ya da bütün dünyayı alabilecek bir radyo verdiğim zaman, bu kişi heyecanlanıyor, hatta doğaüstünün bir belirtisiyle karşılaşmış gibi ürperiyordu. Fazla zorlu

sevinçlere yöl açmamak için dikkat etmek gerekiyordu. Mösyö Hippolyte Labile'i böyle yitirdik. Mösyö Salomon yaşam boyu gelir belgesi yollamıştı kendisine, adamcağız heyecandan gidiverdi.

DÖRT

Mösyö Salomon niçin seçmişti beni, niçin öyle gülümseyerek, kafasında benim için kurduğu bir şeyler varmış gibi, gözlerini arada bir uzun uzun üzerime dikiyordu, bildiğim yoktu hâlâ. Anlaşılan, benden hoşlanmıştı, hiçbir neden yokken, çatkapı damlayıvermem de hoşuna gidiyordu. Öyle çat-kapı geliyordum, çünkü ondan öğrenebileceklerimin sonu yoktu. Şurasını da özellikle belirtmek isterim ki, oluşturduğu örnekle güvene getiriyordu beni, böylesine uzun yaşana-bildiğine göre, şimdilik kafayı bozmam gerekmezdi. Geçip oturuyordum karşısına, o posta pullarını inceliyor, ben de güvene geliyordum.

Çabucak anladım ki, Mösyö Salomon çok zengin olmasına karşın yeryüzünde yapayalnızdı. Çoğu zaman, gözünde bir büyüteç, kocaman pulcu masasının başında oturur buluyordum onu; gerçek dostlara bakar gibi, hazla bakardı pullara, bir de kartpostallara, geçmişten ve dünyanın dört bir yanından gelmiş kartpostallara bakardı. Özel olarak kendisine yollanmış değildi bu kartlar, çünkü geçen yüzyıl, daha Mösyö Salomon'un pek ortalarda olmadığı günlerde postaya atılmış olanlar vardı içlerinde, ama sonunda dönüp dolaşıp ona gelmişlerdi işte. Kaç kez bitpazarına, bunları aldığı eskicilere götürmüştüm kendisini. Satıcılar özellikle en kişisellerini, en coşkulu biçimde yazılmışlarını onun için bir köşeye kaldırıyorlardı. Saygısızlığı göze alarak okudum kimilerini. Saygısızlık diyorum, çünkü Mösyö Salomon özel nitelikleri nedeniyle daha çok gizler bunları. Birinin üzerinde yeni çağların başında gibi giyinmiş bir genç kız, dört tane de gemici giysili, düz hasır şapkalı küçük oğlan vardı, *canını canikonı gece gündüz seni düşünüyoruz çabuk gel aman sıkı giyin yün fanilanı giymeyi de unul-ııια seni seven Marie* yazıyordu üzerinde. En tuhafı, Mösyö Salomon bu kartı okuyunca gidip bir yün fanila aldı kendine. Hiçbir şey sormadım, hiçbir şey çakmamış ayaklarına yattım, ama içim ürperdi, yalnızlık, yoksunluk, kimsesizlik gibi bir şeylerden, 1914'teıı kalma bir karttı. Mösyö Salomon bu Marie'nin ya da sevdiği adamın anısı için mi giymişti bu yün fanilayı, yoksa Marie'nin böyle sevgiyle düşündüğü kendisiymiş gibi mi

davranıyordu, yoksa kısaca sevgi adına mı böyle yapıyordu, bilemem. Mösyö Salomon'un unutu-şa, unutulmuşlara, yaşamış, sevmiş ve iz bırakmadan geçip gitmiş olanlara, bir zamanlar birileri olup da sonra hiçliğe ve toza dönüşmüş olanlara, şimdi 'öndekiler' adını verdiğini bildiğim kişilere hiç dayanamadığını bilmiyordum daha. Buna karşı çıkıyordu o, en büyük sevgiyle, Tevrat'taki kişilerin 'gazap' diye adlandırdıkları öfkeyle. Bazı bazı bana öyle geliyordu ki, Mösyö Salomon duruma bir çare bulmak, işi kendi eline alarak bütün bunları değiştirmek istiyordu. Kendin de hiçbir iz bırakmadan gitmeye böylesi-ne yaklaşmışsan, gel de yapma. Neyse, hemen sormak istemedim ya, hiçbir zaman da akıl erdiremedim bu işe. Hem yalnız buna da değil, ama bana inanmayacaksınız şimdi. Şu var ki, yaşamdan daha zorlusunu uyduramam, o kendine inandırmaya gerek duymaz hiç, kılını bile kıpırdatmaz. Mösyö Salomon Saint-Barthelemy Çıkmazında, Dupin Kardeşlerde bir kart bulmuştu, üzerinde o zamanlar daha Fransız olan Cezayir'de görülen türden bir odalık fotoğrafı, arkasında da şu aşk sözleri vardı: *Sen dünyada eksikliğini en çok dııyduğumsıtn. Sensiz yaşayamam. Cuma saat yedide Place Blanche'ta saatin altında olacağım. Bütün kalbimle seni bekliyorum. Seni seven Fanny.* Mösyö Salomon hemen cebine koydu bu kartı, sonra çok değerli İsviçre saatini çıkarıp saate ve güne baktı. Kaşlarını çattı, eve döndü. Ertesi cuma, altıyı otuz geçe, arabaya binip Place Blanche'a gitti, saati aradı, ne var ki saat yerinde değildi. Keyfi kaçtı, sorup soruşturdu. Saati ve yeri anımsayan bir kapıcı bulundu. Geç kalmamak için hemen dışarı çıktı ve saat tam yedide saatin yerindeydi, yok olmuş sevgililerin anısına mı yapıyordu bunu, yoksa her şeyi boşluk ve toz gibi alıp götüren Tevratsal yele karşı çıkmak için mi, bunu da anlayamadım. Chuck'a sorarsan, şurası kesin, bence de doğru: Karşı çıkan bir adamdı o, gösteri yapan bir adamdı. Sonunda cesaretimi topladım, kartpostalında sıcak öpüşler ve gelecek pazara buluşmak sevinciyle adı ve 1920'deki adresi verilen yapının önünde saygı duruşunda bulunduktan sonra, bir kırmızı gül demeti bırakıp da taksiye binince:

"Mösyö Salomon, kusura bakmayın, ama niçin yapıyorsunuz bunu?" dedim. "Bu yavrudan hiçbir şey kalmamış, o zaman nedir, neyin nesidir bu yaptığınız?"

Hiç kuşkusuz, hiç kuşkusuz demek ister gibi başını önüne eğdi.

"Sevgili Jean, Victor Hugo'nun, Balzac'ın ya da XIV. Louis'nin yaşadıkları yerlerde saygı duruşunda bulunuyoruz, değil mi öyle?"

"Ama bunlar önemli kişilerdi, Mösyö Salomon. Victor Hugo deyip de geçmeyin. Onları düşünmek, onların anıları önünde saygıyla eğilmek doğal. Tarihsel kişilerdi bunlar!"

"Evet, ünlü kişileri herkes anımsar da hiçbir şey olamamış, ama sevmiş, umut etmiş, acı çekmiş kişilere kimsecikler aldırmaz. Doğuşlarında hepimizin ortak hazır giysisini alçakgönüllülükle sırtına geçirip de son durağa dek çıkarmamış olanlara. Bu deyim, bu hiçbir şey olmamış deyimi bile iğrenç, gerçek ve katlanılmaz bir şey. Kendi küçük olanaklarımın sınırı içinde, buna boyun eğemem."

Biraz gizemlice güldü, başını kaldırdı, yüzü birdenbire sertleşmiş, at topuzcuklu bastonunu avcunda var gücüyle sıkıyordu.

"Sizin deyiminizle bu 'yavru' için yapmıyorum bunu yalnız. işin onuru için yapıyorum."

Hiçbir şey anlamadım. İş neydi, onuru ne olabilirdi, bilemiyordum. Mösyö Salomon çoktan silinmiş yaşamların, çoktan sönmüş aşkların postasal izleri üzerine eğilerek yeniden yaşatamazdı ki onları. Belki hiçbir zaman kişisel olarak sevilmemişti de biraz sevgi toplamak istiyor, kendisi de silinmeye yüz tutmuş bir mürekkeple yazılmış *sevgilim canikom* sözcüklerini biraz olsun kendi üzerine alıyordu. Kimbilir. Daha sonra, Chuck'a sanki bunlar çoktan unutulmuş insanlardan gelen, ama kendisi için hâlâ geçerli olan

S.O.S.'lermiş gibi Mösyö Salomon'un evine doldurup durduğu kartpostallardan söz açtığım zaman, Chuck hemen kuramcılığa girişmişti. Ona göre, patronumun yaşamın geçiciliğiyle, geçip giden zaman ve geçip giderken bize ettiği şeylerle başı dertteydi, sonunun iyice yaklaştığını seziyor, tüm olanaklarıyla karşı çıktığını, karşıt görüşte olduğunu anlatmak istiyordu.

"Tepiniyor işte. Yumruğunu havaya kaldırarak protesto ediyormuş, Tanrısına her şeyi, en başta da kendisini yok etmenin, alıp götürmenin

haksızlık olduğunu anlatmak için el, kol sallıyormuş gibi bir şey. Şöyle bir gözlerinin önüne getir, beş bin yıl önce, dağın tepesinde, ak ketenlere bürünüp dikilmiş, Yasa'nın haksız olduğunu haykırıyor. Tanrısıyla kişisel ilişkileri bulunduğunu kafana koymadıkça anlayamazsın bu moruğu. Tartışıyorlar işte, verip veriştiriyorlar birbirlerine. Çok Tevratsal bir tutum bu onunki. Hıristiyanlar Tanrıyla ilişkilerinde hiçbir zaman ağız dalaşına dek götürmezler işi. Yahudiler götürür. Karı koca kavgalarına girişirler Onunla."

Chuck'ı Kral Salomon'a tanıtmıştım, o da kendisini ruhbilimci uzmanlara yollayıp testlerden geçirtmişti. Böylece, ruhbilimcilerin coşkuyla salık vermeleri üzerine, o da S.O.S. gönüllüsü olmuştu, çünkü doğanın en büyük gizi emlerinden biridir bu Chuck, kafasında düşünceden başka bir şey yoktur, mutsuz biri kendisine başvurmaya görsün, yüreği de ses vermeye başlar. Konuşması hafiften Amerikancaya çalar, bu da çok güven uyandırır, çünkü Amerika büyük bir güçtür. Birkaç hafta içinde S.O.S.'in en iyi ruhsal destekçisi olup çıktı, halta sonrasının daha da kötü olacağını kanıtlayarak bir genç kızın kendini öldürmesini bile önledi.

Mösyö Salomon'un kartpostalları binlerceydi. Özenle albümlere yerleştirirdi bunları, bu albümler de tüm duvarları kaplardı. Masasında her zaman açık bir albüm dururdu, aynı albüm değil, ama her şeyin bir sırası vardı. Bir sabah, bir 1914-1918 Fransız Kıllısının[1] fotoğrafı üzerine eğilmiş buldum onu, hazır yaşarken kasıla kasıla çektirmişti fotoğrafını, arkasına da o dönemde bayağı dokunaklı olması gereken sözcükler koymuştu. *Sevgili karıcığım, tımarım hepiniz içisinizdir, çiinkii burada savaş var. Çocukları öp. Onları öyle özlüyorum ki anlatamam. Seni seven Henıi.* Alt köşedeyse *on dört ağustos 1917'de savaş alanında öldü* yazılıydı. O gün Toııg'la gelmiştim, Mösyö Salomon'u benim yerime o dişçiye götürecekti. Mösyö Salomon onu severdi, Doğu bilgeliğinden konuşurlardı birlikte, daha önceden öldürülmüş değilsen, orada bu bilgeliğin çok yararı dokunurmuş adama. Tong'a bir albümünü göstermişti, örneğin Manilya ya da Hindistan gibi kendisinden alabildiğine uzak ülkelerin kartpostalları vardı bu albümde, böyle kartpostallar kendine daha da yaklaşmasını sağlıyordu.

"Örneğin şu vurulmuş asker gibi sizin için hiçbir şey olmayan insanların size gönderilmemiş bildirilerini ne diye topluyorsunuz?"

Mösyö Salomon gözlerini Tong'a doğru kaldırmış ve pulcu büyütecini bırakmıştı.

"Öyle sanıyorum ki, siz bunu anlayamazsınız, Mösyö Tong."

Mösyö Salomon'un ırkçı bir görüş bildirdiğini ilk kez işitiyordum.

"Anlayamazsınız. Siz bütün ailenizi Kamboçya'da yitirmişsiniz. Düşünecek kimseleriniz var. Bense hiçbir zaman, hiç kimsemi yitirmedim. Almanlar zamanında öldürülen altı milyon Yahudi arasında hiç kimsem yoktu benim, uzak bir akrabam bile yoktu. Anam babam bile öldürülmedi, daha Hitler gelmeden, zamanından önce, adam gibi öldü ikisi de. Seksen dört yaşımdayım, ama üzülecek hiç kimsem yok. Sevdiği birini yitirmek korkunç bir yalnızlık, ama hiç kimseyi yitirmemiş olmak daha da korkunç bir yalnızlık. Bu albümü karıştırınca..."

Bir sayfa çevirdi, güzel, biraz da çilli eliyle. Yaşlılık pas lekeleri bırakır ya. Bir aile resmi çıkardı, baba, ana, toplam altı çocuk. Bir köşesinde de basılı bir yazı: *1905. Bir Brölon ailesi.*

Apışıp kaldım. Mösyö Salomon, Esq.'ın bir Bröton ailesinin evlatlığını seçtiği ve bazı bazı onun üzerine dostça eğildiği düşüncesi güldürgenlik olarak bildiğim en acı şeydi. O insana haz veren güzel elleriyle yeniden albüme koydu Bröton ailesini.

Mösyö Salomon'un elleri bir tragedya gizler.

Dört yaşındayken, anası babası onun adına bir virtüözlük iç çağrısına kapılmışlardı. Yatak odasındaki komodinin üzerinde çocuk Mösyö Salomon'un fotoğrafı hâlâ durur, kimsecikler geleceğin pantolon kralından en ufak bir iz bulamaz bu fotoğrafta. Resmin üzerine daha dolmakalemden habersiz bir yazı kalemiyle: *Kiiçiik Salomon dört yaşında, piyanosu başında* diye yazılmıştı. Ana göğüslü bir kadın da mutlu bir gülümsemeyle çocuğun üzerine eğiliyordu. Mösyö Salomon daha Rusça olan bu yazıyı bana çevirdikten sonra:

"Bizimkiler bir *lounderkind*, yani bir harika çocuk olmama bel bağlamışlardı. Yahudi mahallesinde piyanonun şanı büyüktü," diye ekledi.

Bir de yedi yaşında bir Mösyö Salomon resmi vardı, bir ayağı kaydırağının üstünde. Bu da başka bir Yahudi mahallesinde, Polonya'da çekilmişti. Fotoğraflar on iki, on beş yaşına dek gidiyor, orada kalıyordu, belki de Mösyö Salomon'un anası babası umudu kesmişler, harika çocukluk açısından ondan hiçbir şey çıkaramayacaklarını anlamışlardı. Oysa bir *zounderkind* yaparız umuduyla yirmi yaşma dek kısa pantolon giydirmişlerdi ona. Mösyö Salomon buna çok gülerdi.

"Korkunç suçlu buluyordum kendimi," demişti bana. "On beş yaşımda bir Japon pulcuya mektup yazdım, çünkü daha o zamandan pullarla oyalanmaya başlamıştım, mektubumda bitkilerin büyümesini durdurma sanatını iyi bilen Japon bahçıvanlarından bilgi toplamasını rica ettim pulcudan. Bizimkileri düş kırıklığına uğratmamak için, bir harika çocuğa tanınabilecek boy sınırında kalmak, büyümemi ne pahasına olursa olsun durdurmak istiyordum. Günde on bir saat geçiriyordum piyanonun başında. Geceleri bende erken gelişmişliğin eksik olduğunu, onun da zamanla geleceğini düşünerek avunuyordum. Eskiden Yahudi mahallesinde başlıca umut çocuklarda bir virtüöz dehası bulmaktı, bu sağlardı oradan çıkmayı. Yahudi düşmanlarının istediği görünüşte büyük Arthur Rubinstein çıkmıştı işte, bir virtüöz olarak en büyük soyluların evine kabul edilmişti. Bunu kanıtlamak için bir kitap bile yazdı. Deha her kusuru bağışlatır."

Dostumun karanlık yüzünde ufak ufak alay pırıltıları görmeyi öğrenmeye başlıyordum. İçlerinde acılıca gırgır bir şey vardı da arada bir yanıyordu sanki.

"On altı yaşıma, on sekiz yaşıma gelmiştim, ama büyümekten başka bir şey yaptığım yoktu. Piyano hocam gittikçe daha çok kederleniyordu. Önce Rusya'da Berditçev'de, sonra Polonya'da Svvieciany'de kuşaklardan beri terzi olan babam bana öyle sevecen davranıyordu ki, kendimi suya atmak geliyordu içimden. Başka çocukları yoktu, dolayısıyla başka virtüözleri de olamazdı. En sonunda büyük gün gelip çattı. Ben kısa pantolonumla piyanonun başında otururken, babam içeriye girdi. Kolunun üstünde bir uzun pantolon vardı. Hemen anladım. Büyiik umutların sonu gelmişti. Gerçeğe boyun eğiyordu babam. Kalktım, kısa pantolonumu çıkarıp uzun pantolonu giydim. Giyiş o giyiş, hiçbir zaman harika çocuk olamayacaktım artık. Annem ağlıyordu. Babam keyfi yerindeymiş gibi davranıyordu. Hatta

beni öptü, sonra da Rusça, "««, *niçevo,* zararı yok," dedi bana. Piyanoyu sattılar. Bialystok'ta bir kumaş satıcısının yanma verdiler beni. Anam babam ölünce, biraz da Batı'nm ışıklarını göreyim diye Paris'e geldim. İyi bir biçkici oldum, hazır giyimcilik yaptım. Thune Sokağında, ilk mağazamın vitrinine, *Salomon Rubinstein, pantolon kralı* yazdırtmıştım, sonra kısaca *Öteki Rubinstein* yazdırttım, ama bizimkiler ölmüşlerdi nasıl olsa, uğraşmaya değmezdi. Böylece pantolon kralı oldum yavaş yavaş, önce Sentier'de, sonra biraz her yerde. Herkesçe tanınan bir dizi mağaza açtım, İngiltere'ye, Belçika'ya dek uzandım. Ama Almanya'ya el atmadım, anılara saygı göstermek gerekirdi. Öyle sanıyorum ki, hazır giyimcilikti benim yeteneğim, annemle babamın beni virtüöz yapma düşleri de başka bir şey değildi. Yahudi mahallesinde kuşaktan kuşağa aktarılan, hazır bir düş, içimizi sıcak tutsun diye."

Ne olursa olsun, Mösyö Salomon oturaklı bir servet yapmıştı, şimdi de iyilik edeceğim diye çırpınıp duruyordu, seçilip gerçek yerine getirilebilseydi, iyiliklerinden tüm insanlığı yararlandırtabilirdi, belki de daha iyi koşullar sağlardı insanlığa.

BEŞ

Taksiciliği sürdürüyor, arada onarımcılık yapıyordum, bazı bazı da Mösyö Salomon çağırıyor, kendisini bir yere götürmemi ya da *S.O.S.*'in bulundukları durumdan yalnızca sessel destekle çıkarılamayacaklarını belirttiği umutsuz kişilere eşlik etmemi istiyordu. Kimi zaman bir minibüs kiralayıp yaş kurbanları için doğanın bağrında bir gezi düzenliyordu. Normandiya'nın yeşilliklerinde ya da Fontainebleau Ormanında serinlemeye götürüyordum onları. Çocuklarının ya da başka yakınlarının tatile gidebilmek için yalnız bırakmak zorunda kaldıkları yaşlı kimseler için konutta konut-sal yardım faslı da vardı. Boş zamanım olunca da bulunduğum yere göre, şurada burada belediye kitaplıklarına gidiyor, ünlü adlar taşıyan bir sürü kitap istiyordum, Dumas, Balzac, en iyisi de İncil. Hiçbir şey düşünmemek için saatlerce okuyordum. Kitapçı dükkânlarına gitmekten hoşlanmam, hangi kitabı isteyeceğimi bilemem hiçbir zaman, kitap satın almak için de kitabı tanımak, ne aradığını bilmek gerekir, bir şey almadan çıkmak rahatsız eder beni. Sonra dükkânda yanma gelip de, "Size yardımcı olabilir miyim?" diye sordukları zaman ne diyeceksin? Ama

Menil Sokağında büyük bir kitapçı vardır, oraya sık sık giderim, her zaman çok kalabalıktır, adamı rahat bırakırlar. Bir sözlük bölümleri vardır, karıştırır dururum. Bir de satıcı kız var, iri bir sarışın. Orada oyalandığım zaman tek sözcük bile söylemez, cesaretim kırılmasın diye orada değilmişim gibi davranır. Yirmi kez gittim belki bu kitabevine, hiç oğlu hiç. Ne bir bakış, ne bir şey. İyi bir kız kuşkusuz. Ötekiler Aline diyorlar ona, bazı bazı, onu düşündükçe, ben de böyle diyorum. Bir akşam, dışarıdayken, kapının kapatıldığını duydum, o çıkınca, şöyle ufaktan bir el salladım. Yürümesine ara vermeden, kibarca karşılık verdi. Beş gün süresince, her akşam yaptık bunu, sonuncu gün durdu.

"Buralarda mı oturuyorsunuz?"

"Hayır, pek sayılmaz."

Gülümseyerek, dost dost bakıyordu, eğlendiriyordum onu.

"Sözlüklere karşı gerçek bir tutku var sizde."

"Bir şey arıyorum da."

Ne aradığımı sordu. Ne aradığımı bilseydim, bulmuş sayılırdım.

"Yirmi dört ciltlik yeni Ibris geldi, belki orada vardır."

Ufaktan bir *dao* işareti yaptı, ben de karşılık verdim. Sonra gene gülümsedi bana.

"Yok hayır, orada olduğunu sanmam."

Sonra gittikçe daha sık gittim o kitabevine, her seferinde küçük bir selam çakıyorduk birbirimize.

Mösyö Salomon'un bana bir şey sormak istermiş gibi baktığını fark ettim, ama çekinir gibiydi. Sonra bir gün beni çağırttı, pulcu masasının başında oturur buldum onu. Görkemli robdöşambrını giymiş, masayı tıkırdatıyordu. Bir şeyler düşündüğü zamanlarda çok güzel eliyle sık sık masaja döverdi böyle.

"Evet, benim iyi dostum. Önce sizi kutlamak istiyordum, kibarlıkla iyi niyet gittikçe enderleşiyor, ama ben sizin konunuzda aldanmışım. Gerçek bir gönüllü yeteneği var sizde, insanların olabildiğince yaşamalarına yardım etmeyi seviyorsunuz. Sezgilerime güveniyorum ben, çünkü doğrusunu söylemek gerekirse, ilk bakışta daha çok bir kötü adam izlenimi uyandıran bir yüzünüz ve havanız var, sizi derinde aramak gerek..." . . •

Sustu, masayı tıkırdatmaya başladı gene.

"Yandaki dostlar bir hanımdan birkaç başvuru almışlar, beni görmek istiyormuş, anlaşılan bir zamanlar tanışırmışız. Gerçekten de, adı bana bir şeyler söyler gibi. Cara... hayır, değil, Cora... Tamam, Cora Lamenaire. Şimdi anımsıyorum. Şarkıcıydı... çok eskiden, savaştan önce, yani... şöyle böyle... otuzlu yıllarda. Unutulup gitmiş, dostu mostu da kalmamış anlaşılan. Yaşın da etkisiyle gittikçe zorlaşır bu durum. Neden kişisel olarak bana başvuruyor, bilmiyorum, bir görün onu, biraz bilgi alın. Bu türlü başvurulan hiçbir zaman karşılıksız bırakmamalıyız, önlemsizlik olur."

Mösyö Salomon kaşlannı çatarak derin bir düşünceye daldı.

"Evet, evet, Cora Lamenaire. Anımsadım şimdi. Oldukça tanınmışyada tanınmak üzere olan bir şarkıcı...Dostlarımdan biri bizi... her neyse, orası uzun bir öykü. Eskilerin deyimiyle, gerçekçi bir şarkıcı."

O anda tam bir şaşkınlığa uğradım işte, Mösyö Salomon'un yüzü alayla aydınlandı ve şarkı söylemeye başladı:

Erkeğim benim!

Tek mutluluğum, tek sevincim

Erkeğim benim!

Aşkımı, gönliimit, her şeyimi sana verdim

Erkeğim benim!

Bütün şarkıyı ezbere biliyordu.

"Yirmili yıllardan. Mistinguett. Unutmadım. Söz: Albert VVillemetz ve Jacques Charles. Müzik: Maurice Yvain."

Böylesine güçlü bir belleği bulunmasından hoşnut görünüyordu, öyle ya, yaşlı kimselerde önce bellek cızlamı çeker. Bana adresi verdi.

"Güzel bir sepet Nice meyve şekerlemesi götürün ona," dedi ve bunu söyledikten sonra keyfi yerine geldi, hafiften güldü. Neden, merak ediyordum. Mösyö Salomon genellikle dosdoğru doğadan gelen, güzel meyveler armağan ederdi, bu hanıma Nice meyve şekerlemeleri yollaması beni biraz şaşırtmıştı, çünkü bunlar biraz konserve havası verir, ne de olsa tazeliğin güzel etkisini bile sağlamaz.

ALTI

Assas Sokağında oturuyordu. Aşağıda belirtildiği üzere, ikinci kâtta, solda bulunan kapıyı çaldığım zaman, ufak tefek bir hanım çıktı karşıma, gözlerinde bir sevinç vardı, yüzünün kırışıklarına, hele gerdanın hiç de birinci sınıf olmayan derisine karşın, yaşma göre oldukça şirin sayılırdı. Zavallı bir yaşlı kadın olduğu söylenemezdi, onu görünce böyle bir deyim gelmiyordu insanın usuna. Pembe bir pijama ve yüksek topuklu pabuçlar giymişti, alnının ortasında, dümdüz kesilmiş, akaju bir perçemi vardı, bana bakarken parmağıyla bu perçeme dokunuyordu, oynamak istiyordu sanki, içeride Mösyö Charles Trenet'nin bir plağı dönmekteydi, tanıdım, *Mamzelle* C/ıVydu, hâlâ duyulan bir şarkıdır.

"Ne istediniz?"

"Matmazel Cora Lamenaire'i arıyordum."

Perçemiyle oynayarak güldü.

"Benim. Söylemek bile fazla, adım hiçbir şey söylemez size, yaşınız tutmaz."

Şaşırmıştım. Benim yaşımda olmadığını görüyordum ya, aradaki bağıntıyı göremiyordum.

"Daha doğmamıştınız," dedi, bunu da kavrayamadım.

Nice meyve şekerlemeleriyle dolu sepeti uzattım.

"Bunu size bırakmamı söylediler."

"Kim söyledi?"

"Birkaç kez *S.O.S. Gönüllüler'e* telefon etmişsiniz. Bizi düşünmüşsünüz, sağolun, biz de sizi düşündük."

Kendisiyle alay ediyormuşum gibi baktı yüzüme.

"Ama ben hiçbir zaman S.O.S.'i aramadım! Hiçbir zaman! Üstüme iyilik sağlık! S.O.S.'i ne diye arayacakmışım?"

Hoşnut değildi.

"Yardıma gereksinimi olan bir kadına benziyor muyum ben? Ne demek bu?"

Sonra uyandı.

"Ha, anladım! S.O.S.'i aramadım ben, Mösyö Salomon Rubinstein'ı aradım ve..."

"Aynı santral," dedim. "Canı isterse kendisi de yanıt verir bazı bazı."

"Benimki kişiseldi. Hâlâ yaşayıp yaşamadığını bilmek istiyordum, hepsi bu. Bir akşam onu düşündüm, hâlâ dünyada mıdır diye merak ettim. Bir sorayım diye telefon ettim."

Hiçbir şey anlamıyordum artık. Mösyö Salomon onu tanımadığını söylemişti bana. Hatta belleğinde bir boşluk vardı, adını anımsamak için alnına vurup durmuştu.

"Bu güzel sepeti o mu yolladı?"

Mösyö Salomon ad vermememi rica etmişti benden. İyilik yağdırır da teşekkür istemezdi, insanları sevindirmekten, ortalığı hiç de pembe göremeyen insanların yaşamına küçük bir güneş ışını sokmaktan hoşlanırdı. Hiç deniz görmemiş birine bütün masraflar içinde olmak üzere bir yolculuk bileti, şuna buna güzel bir transistörlü radyo. Hatta ayaklannı yitirmiş olan ve hakkında çok acıklı şeyler anlatılan yaşlı bir beye de bir televizyon götürmüştüm. Chuck büyük bir ilgi gösteriyordu bu cömertliklere. Ona kalırsa, başkası yerine, vekâleten çalışıyordu Kral Salomon. *Vekâlet: Bir işi gerçek görevliden başka birinin yapması.* Küçük Larousse böyle diyor. Chuck'a göre, Kral Salomon asıl görevli ortada olmadığı için vekil olarak çalışıyor, yerine geçerek öç alıyor Ondan, böylece yokluğunu belirtmek istiyor Ona. Chuck'la bu konuşmayı sürdürmeye çalışmıştım, dilinin altından neler çıkaracağı hiç belli olmaz, kimi zaman da tümden çıldırtır adamı. Ona sorarsan Kral Salomon, Tanrıya ders vermek, Onu utandırmak için girişmiş bu vekillik işine. Mösyö Salomon'a göre, Tanrının ilgilenmediği şeylerle ilgilenmesi gerekirmiş, kendisi de olanakları bulunduğu için vekâlet ediyormuş. Tanrı kendi yerine bir başka yaşlı adamın iyilikler yağdırdığını görünce çok alınırmış belki de, ilgisizliği bırakıp hazır giyim Kralı Salomon Rubinstein, Esq/ın yaptığından çok daha iyisini yapabileceğini gösterirmiş. Chuck Mösyö Salomon'un cömertlik ve yardımseverliğini böyle açıklıyordu işte. *Yardımseverlik: Kişiyi başkalarına yardıma yönelten eğilim.* Mösyö Salomon'un Tanrıya ışıkla işaret çaktığı, Onu utandırmaya çalıştığı düşüncesi çok güldürmüş-tü beni. Chuck bundan sonra Kral Salomon'u uyduruk Harun el Raşit diye nitelemeye başlamıştı. Harun Reşit diye de anılır. *Binbir Gece Masalları'nm* kahramanlarındandı kendisi, yardımseverliği nedeniyle sevilirdi.

"Sevilmek istiyor bu çatlak moruk."

Kral Salomon ve armağanları konusunda işte bunları yumurtlamıştı Chuck. Bana sorarsanız, tüm bildiğim başkalarını düşünen çok yaşlı bir adam olduğuydu, kendinden ve yaşamından pek bir şey kalmadığına göre, bundan doğal bir şey de olamazdı. Her neyse. Nice meyve şekerlemesi sepetini doğrudan Mösyö Salomon Rubinstein'm mı yolladığını bilmek isteyen bu küçük kadının karşısında bekliyordum, Mösyö Salomon vekillik görevinde adının gizli tutulmasını istediği için de işin içinden nasıl çıkacağımı bilemiyordum.

"Size bunu Mösyö Salomon mu?.."

"Hayır, pek sayılmaz, biz birliğimiz adına küçük bir dostluk gösterisinde bulunmayı severiz."

O zaman anladı.

"Ha anlıyorum, reklam yani," dedi.

Oysa bilmesi gerekirdi ki gönüllüydük biz, reklam gereksiniminde değildik. S.O.S. *Dostluk* kadar ünlü değildik ya, bize de yüzlerce telefon gelirdi, Mösyö Salomon'un kamu yaranna çalıştığı da onaylanmıştı. Hatta Paris kentinin bir teşekkürünü çerçeveletmişti, taşradan da çok iyi belgeler almıştı.

Biraz açıkladım ona bunları, bu arada dikkatle bana baktığını fark ettim. Ama dinleyen biri gibi bakmıyordu. Çok tuhaf. İnceden inceye gözden geçirir gibiydi beni, omuz, burun, çene surat, falan. Birden gözlerini yumdu, elini yüreğinin üstüne koydu, epey bir süre öylece kaldı. Sonra derin derin içini çekti, gene normalleşti. Neden böyle bir etki yapmıştım, a n laya mıy ordum.

"Girin, girin."

"Hayır, teşekkür ederim, park edemem, kara bayrağı* takmadım."

■ *) 'Kara bayrak' *(drapeıuı noiıj*, Fransa'da taksilerin serbest olup olmadığını belirtmek için kullanılan araca eskiden verilen ad. (ç.n.)

"Hay Allah, ne kara bayrağı?"

"Taksiciyim de."

İşte gene suratımı süzmeye başladı. Burnum, gözlerim ve ağzım arasında duralar gibiydi. Sonra eksik bir şeyler varmış gibi hüzünlendi.

"Ne de çok işiniz varmış. Taksi, *S.O.S.*, başka?"

"Her türlü yaptakçılık ve onarım işlerini yaparım. Şimdi işleri daha da büyüttük. Konutta teslim işleri için adam gerekince, Mösyö Salomon da bana başvurdu."

Meyveli şekerleme sepetini masanın üstüne, dantelalarını gösteren bir İspanyol Çingenesi dansözün yanına koymuştu.

"Yani bunu bana yollayan Mösyö Salomon değil mi? Emin misiniz?"

"Nereden gönderildiğini belirten bir kart koyarız her zaman."

Kart arkadaki selefon kâğıdına iğnelenmişti, Matmazel Cora çabucak buldu. Basılı harflerle bir S.O.S.'ti bütün 'belirttiği'. Mösyö Salomon kendi eliyle koymuştu. *S.O.S.*

Matmazel Cora kartı masaya bıraktı. Tiksinmiş gibiydi.

"Ne berbat heriftir o! İşgalde Yahudi olarak canını kurtardım diye. Bunu anımsamaktan hiç hoşlanmıyor."

Mösyö Salomon Yahudi olarak canını kurtarmış olan birine ne diye bozulsundu, adını vermeden Nice meyve şekerlemeleri yolladığı bir kadına ne diye kızsmdı, anlayamıyor-dum doğrusu. Bir zamanlar birtakım dalgalar geçmiş olmalıydı aralarında, yoksa Mösyö Salomon bilinmezlik payını bana devretmez, bu kadını çok az tanıyormuş ayaklarına da yatmazdı. Gidiyordum, ama biraz daha kalayım diye dayattı, bir bardak elma şırası içecektik, ben elma şırasından hoşlanmam, ama içeri gidip bir tepside bir sürahi, iki bardak getirdi. Oturup konuştuk biraz. Kendini yalnız buluyordu da biraz arkadaşlık edelim diye mi istemişti oturmamı; bilemiyordum, bu bakımdan yokluk içinde bulunduğunu sanmıyordum, çünkü dairesi gerçekten düzgündü, birtakım olanakları bulunsa gerekti, insanın elinde olanaklar oldu mu konuşacak birini de bulur her zaman. Ak bir pufun, basık, geniş, kapitone bir şeyin üzerine oturmuştu, elinde elma şırası bardağı, öyle durup bir süre inceledi beni, daha önce de yaptığı gibi, dudaklarında tuhaf bir gülücük, perçemiyle oynuyor, beni böyle inceden inceye dikizlemekten rahatı kaçmıyordu, çünkü onun yaşında hiçbir sakıncası yoktu bunun. Sonra birden herhalde ona birini anımsattığımı anladım, sonra beni kahveye buyur ettiği zaman Mösyö Salomon'un da

kendi bildiği nedenlerle kendisini sarsan bir suratım varmış gibi şaşkın bir havaya büründüğünü anımsadım. Matmazel Cora beni süzüp kafasındaki bir düşünceye gülümsüyor, ben de elma şıramı içiyordum; hiç sevmem elma şırasını, ama kibar davranmak zorundaydım. Üç koca dakikadan sonra, tam da nedir bu be böyle, diye düşünmeye başlarken, Matmazel Cora, Mösyö Salomon'u uzun zamandır tanıyıp tanımadığımı, bana kendisinden söz edip etmediğini sordu, ben hiç söz etmediğini söyleyince de keyfi kaçmış gibi göründü, yeterince önemsenmemişti sanki. Eskiden, şarkıların bugünden farklı biçimde söylendiği dönemlerdeki deyimle, gerçekçi bir şarkıcı olduğunu söyledi bana. Gerçekçi şarkı yığın yığın mutsuzluk isteyen bir türdür, halk türüdür çünkü. Özellikle yüzyıl başlarında, sosyal güvenliğin bulunmadığı, insanların yoksulluk ve veremden sapır sapır dökülüp öldükleri dönemde çok modaydı, aşk da bugünkünden çok daha önemliydi o dönemlerde, çünkü ne araba vardı, ne televizyon, ne tatil, hele bir de halk çocuğu oldun mu aşk bulup bulacağın en güzel şeydi.

"Sonra, yirmili, otuzlu yıllarda, Frehel'le Damia çıktı, özellikle de Piaf, gerçekten sokaktan geliyordu, yüreği de körpe terzi kızların ve bıçkın pezevenklerin zamanındaki gibiydi tıpkı. Ben de bu geleneği izledim işte, bak, dinle..."

Senli konuşmuştu benimle. Sonra kalktı, bir plak koydu, *Soupirs Barbes* basbayağı kendi sesiydi. Görüyordum ki kendi sesini dinlemekten hoşnuttu. En azından yarım saat şarkı dinledim. *Soıtpirs Barbes'te* belalısı bıçakla delik deşik ederek öldürüyordu onu, çünkü kendisini kaldırımdan kurtarmak isteyen bir aile çocuğu karşılaşıyordu; *La Lîonne'd*aysa, tam tersine, aynı kaldırımdan kızını kurtarabilmek için kendisi belalısını öldürüyordu. Yalnızca zoraki orospular vardı bu şarkılarda ya da evlerinden kovulan ve alınlarındaki namus lekesini temizlemek için bebekleriyle birlikte Seine Nehrine atılan ana-kızlar. Gerçekten böyle dönemler yaşanmış mıydı, bilmiyordum. En çok *L'Archiduc'*le *Encore ime* dokundu bana, *L'Archidııc'te* gaconun biri aşk umutsuzluğuyla kerhaneye kapanıyor, *Eıtcore mte'de* de iki sevgili çevrenin kabadayısının eliyle öldürülmeden önce son javalarını yapıyorlardı. Kalkıp plağı durdurmak geliyordu içimden, bunca mutsuzluğu tasarlamak bile zordu, seçecek mutsuzluk mu kalmamıştı. Zindandan, giyotinden, Bat'd'Aflardan yer kalırsa, çok çok da hastane vardı bu şarkılarda. Plak çalarken, Matmazel Cora mutlu mutlu

bana bakıyordu, en iyi anlarını yaşadığını, hâlâ dinleyici bulmaktan mutluluk duyduğunu seziyordum. Hâlâ söyleyip söylemediğini sordum, bu türün modasının geçtiğini açıkladı bana, bunlar eski zamanların eski mutsuzlukları olmuştu artık, şimdi yeni mutsuzluklar bulmak gerekirdi, ama gençlerde esin diye bir şey kalmamıştı, oysa, özellikle şarkı alanında, bayrak gençlerin elindeydi. Sonra ne de olsa fazla yaşlıydı artık.

"Orası yaşlılıktan ne anladığınıza bakar, Matmazel Cora, Mösyö Salomon seksen beşine dayandı, gene de dimdik ayakta, inanın bana."

Kibarlık olsun diye söylemiyordum bunu, görünüş bakımından iyi dayanıyordu. Sırf yürüyüşüne bile baksan, altmış beşin üstünde olduğunu söyleyemezdin, hâlâ kadın olduğu ve kadınlık güvenini yitirmediği seziliyordu. Bir kadının gençliğinde arkasından çok koşanlar olmuşsa, her zaman bir şeyler kalır bundan, bir güven bırakır. Bir elini kalçasına dayayıp da yürürken, alışkanlığını yitirmediği görülüyordu. Bedeni konusundaki görüşü de değişmemişti, morali sağlam olmak diye buna derlerdi, kendi kendini hâlâ iyi anımsıyordu Matmazel Cora. O plakları yerleştirirken ben de biraz çevreme baktım, ne araşan vardı, ama orada durmaktan başka hiçbir işe yaramayan, ufak tefek önemsiz şeylerdi hepsi de. Duvarlarda fotoğraftan başka bir şey göremedim, ama hep tarihsel şöhretlerdi bunlar. Josephine Baker'ı, Mistinguett'i, Maurice Chevalier'yi, Raimu'yü ve Jules Berry'yi tanıdım. İlgilendiğimi görerek ötekileri de tanıttı bana: Dranem, Georges Milton, Alibert, Max Dearly, Mauricet, sonra biri daha. Sık sık sinemateğe gittiğimi söyledim ona, orada geçmiş iyi saklanır ve yeniden canlandırı-lırdı, bu da ünlüler için iyi bir şeydi. Pembe yanlarını saymazsak, daire apaktı ve duvarlardaki bunca ölmüş kişiye karşın, daha çok şen bir havası vardı. Tam bir saattir buradaydım, birbirimize söyleyecek bir şeyimiz de kalmamıştı. Matmazel Cora tepsiyi mutfağa götürdü, ben de yan odaya bir göz attım bu arada, pembe ipek örtülü bir yatak gördüm, üzerinde aklı karalı bir kukla vardı, yanında binlerine yer açmak ister gibi yatmıştı. Küçük bir köpeği olmaması çok tuhaftı. Sokakta minnacık köpekli kadınlara çok rastlanır, çünkü ne denli küçüksen, o denli birine gereksinim duyarsın. Şurada burada başka bebekler de göze çarpıyordu, bir koltukta da kocaman bir koala ayısı oturuyordu, tıpkı Avustralya'dakiler, yani şu okaliptüs yapraklan yiyen ve çok ünlü olan ayılar gibiydi.

"Gaston bu."

Matmazel Cora dönmüştü, yatak odasına baktığım için biraz keyfim kaçtı, oysa, tam tersine çok hoşnuttu.

"Gaston, benim emektar kuklam. 1941'de, Toulon'da bir galadan sonra armağan etmişlerdi. Az zaman geçmedi hani, zaman zaman üstünü yenilemek gerekiyor/'

Gene tuhaf tuhaf bakmaya başlamıştı bana, az önceki gibi perçemiyle oynayarak.

"Bana birini anımsatıyorsun," dedi, hafiften, huzursuz bir gülüşle giildü, gelip pufun üzerine oturdu.

"Otur."

"Gitmem gerek."

Beni dinlemiyordu.

"Bugünün fiziği yok sende... Sahi, adın neydi senin?"

"Jean."

"Senin fiziğin bugünün fiziği değil. Jeannot. Gerçek bir eski zaman suratcağızı var sende. Öyle ki seni cin ve poloyla görmek üzüyor insanı. Fransızlar kendi kendilerine benzemez oldular. Halk havalan kalmadı artık. Ama sen hâlâ sokaksın, gerçek sokaksın, kenar mahalle sokağısın. İnsan seni gördü müydü, bak işte yakayı sıyırmış biri diyor içinden."

"Neden sıyırmışım, Matmazel Cora?"

Omuz silkti.

"Ne bileyim ben. Gerçek erkek kalmadı artık. Haydutlar bile işadamlarına benziyor."

İçini çekti. Ayaktaydım, gitmek üzere bekliyordum, ama beni görmez olmuştu. Düşlere dalmıştı Matmazel Cora, parmakları perçeminde. Gerçekçi şarkılardan birine gitmişti, apaşları ve kaldırımlarıyla. Ama suratını konusunda ne demek istediğini anlıyordum. Sinemasever olarak biliyordum. *Casque d'Or'u, les Enfanls du Paradis'yı, Pepe le Moko'yu* görmüştüm. Çok tuhaf, nasıl böylesine kendime benzemeyebiliyordum.

"Matmazel Cora..."

Gitmemi istemiyordu. Komodinin üzerinde bir çikolata kutusu vardı. Kalkıp ikram etti. Bir tane aldım, bir daha, bir daha almam için üsteledi.

"Ben hiç yemem. Bizim meslekte, hatları korumak gerekir. Şimdi eski modası, belki de taşrada bir turneye çıkarım. Var böyle bir olasılık. Gençler şarkı tarihine ilgi duymaya başlıyorlar. Al bir tane daha."

Bir de kendisi aldı gülerek.

"Kendinizi sıkmakla iyi etmiyorsunuz, Matmazel Cora. Yaşamdan yararlanmalı insan."

"Hatlarımı korumalıyım. Pek öyle izleyiciler için değil, kendim için. Aşağılanmış bir kadın olmak yeter de artar bile."

"Aşağılanmış mı, nasıl?"

"Yılların aşağılaması işte," dedi, ikimiz de güldük. Kapıya götürdü beni.

"Gene gel beni görmeye."

Gene gittim. Kimsecikleri olmadığını seziyordum, insan bir zamanlar önemli biri olup da sonra böyle olmaktan çıktı mı sık sık gelir bu iş başa. Hep karşılıklı olarak elma şırası içmek gerekiyor ve bana başarılarını anlatıyordu, savaş ve işgal çıkagelmese, Piaf gibi bir ulusal övünç olacaktı. Bana plaklarım dinletiyordu, söyleyecek bir şeyin olmadı mı güzel bir konuşma biçimidir bu, arada ortak bir şeyler yara-tıverir. Mösyö Robert Malleron'un bir şarkısını anımsıyorum, müziği de Juel ve Marguerite Monnot'nundu, çünkü bize yeteneklerini sunanları unutmamak gerek. Plak

dönerken, Matmazel Cora şarkıyı kendi kendine mırıldanıyor, hazla eşlik ediyordu.

Tatlı mı tatlıydı doğrusu

Deli deli bakardı hep

Tuhaf tuhaf ışıldardı

Dalgın gözleri

Nice Kuzeyli bıçkınlar gibi

Saçlar altın gibi parlar

Dudaklar melekler gibi gülümserdi...

Matmazel Cora şarkı söylerken söz konusu oğlan benmi-şim gibi yüzüme bakarak gülümsüyordu, ama dinleyicilere hep böyle bakarlar.

Çok tatlı bir bakışla bakıyordu.

Bilmiyorum, nereden geliyordu.

Gülümsüyordu bana, bunun kişisel bir şey olmadığını biliyordum, gene de keyfim kaçıyordu biraz.

"Ya Kral Salomon?" diye sordu bir kez. "Seni onun yollamadığından emin misin? Armağan vermeyi çok seviyor anlaşılan!"

"Hayır, Matmazel Cora, ben kendi isteğimle geliyorum."

Biraz elma şırası içti.

"Pek yakında seksen beşine girecek bu adam."

"Evet. Az şey değil."

"Elini çabuk tutsa iyi eder."

Mösyö Salomon bu yaşta ne diye elini çabuk tutacaktı, anlayamıyordum. Tam tersine, ağırdan almakta çıkarı vardı. Onu çok seviyordum ve olabildiğince uzun yaşadığını görmek istiyordum.

YEDİ

Matmazel Cora'yı şöyle böyle iki-üç hafta görmedim. Arada bir düşünüyordum onu, bir kadın için, hele halkın gönlünü kazanmış bir kadın için, yaşamın seni soyup soğana çevirmesine boyun eğmek acı bir şeydi. Bir akşam *S.O.S.'e* telefon edip taksici olarak beni istedi, ama sıra bende değildi. Tong gitti. Tong hiç memnun kalmadığını, ağzını açıp tek sözcük söylemediğini anlattı bana, yalnızca benim yaşamda neler yaptığım konusunda sorular sormuş, onanma olduğum doğru muymuş, bu iş bende bulunmayan özellikler, ruh-bilimsel ve düşünsel yetiler gerektirdiğine göre, S.O.S.'te ne anyonmuşum falan filan. Güldüm bu işe, Mösyö Salomon'un da hapis yatıp yatmadığımı sorduğunu anımsadım. Beni

görünüşüme göre yargılıyorlardı işte. Tong da kendi benliğinde karar kılamayan bir herif olduğumu, çevreyle birtakım sorunlarım bulunduğunu anlatmış. Doğru söze ne denir? Başka türlere, özellikle de tükenme yolunda olanlara büyük ilgi duyduğumu, Mösyö Salomon'la da bu nedenle dostluk kurduğumu söylemiş. Sonra da Matmazel Cora'ya yalnızca Hindistan'daki gibi inekleri değil, en ufak sineğin bile yaşamını kutsal sayan Doğu dininden söz etmek istemiş. Ama Matmazel Cora hiç mi hiç ilgilenmemiş bu konuyla, başka şeyler düşünüyormuş, Tong da onu rahatsız etmemek için konuşmayı kesmiş. Daha sonra, bizim kümeste konuştuk bunları. Chuck pencerenin yanındaki masada inceleme yapıyordu, neden söz ettiğimizi sordu. Azıcık açıkladım.

"Altmış beşine, hatta daha fazlasına doğru yol alan ve bir zamanlar önemli olan bir kadın. Biraz tuhaf, çünkü alışkanlıklarını yitirmemiş."

"Hangi alışkanlıklarını?"

"Gençlik ve güzellik alışkanlıklarını. Beğenilme alışkanlığını. Kimi insanlarda her şey geçer, bu geçmez."

"Adama askıntı olan bir kadından daha sıkıcı bir şey olamaz."

"İşte bunda yanıldın. Matmazel Cora'nın kimseye askıntı olduğu, cilve yaptığı yok, tüm onuru yerinde. Hiç kuşkusuz, suratça çökmüş biraz, ne yaparsın, zaman çiğneyip geçmiş, Mösyö Salomon da bunun için Nice meyve şekerlemeleri yolladı herhalde. Anlaşılan, işgalde Yahudi olarak canını kurtarmış."

Bir tuhaf herif olarak Mösyö Salomon'un çok sevdiği Chuck:

"Ha, o mu?" dedi. "Cömertlik edeceğim diye her ay on bin papelden çıktığını söylediler santralda, hep de yaşlılar, kendi deyimiyle öndekiler için açıyor kesenin ağzını. Yalnız kendini düşünüyor bu adam."

"Çok yaşlı ve yalnız olmanın ne demek olduğunu bildiğini söylemek istiyorsan..."

"Onunki güçlülük istemi. İyilikseverlerde egemenlik kurma gereksinimi ağır basar hep. Öyle uzun süre pantolon kralı olmuş ki, şimdi kısaca kral olarak görüyor kendini. Kral Salomon. Öteki gibi, İncilsel çağların Salomon'u gibi yani."

Chuck gidince, sözlükte aradım. Kral Salomon, Davut'un yerine geçmiş, kaleler yaptırtmış, ordusunu savaş arabalarıyla donatmış, başka ülkelerle dostluklar kurmuş, ama gene de ölmüş, ölüp hiç ve hiç kimse oluvermiş. Küçük Larousse bilgeliğinin bütün Doğu'da ve İncil'de bir söylence olarak yaşadığını yazıyordu. Şatafatıyla ünlüymüş. Bu konuda da Mösyö Salomon'a benziyordu gene, öyle ya, bizimki de yağmur gibi iyilik yağdırıyordu. Bazı bazı, artık hiçbir şey beklemez olmuş birilerine onun armağanlarını götürürken düşünüyordum bunu. Kimileri, unutulmaya öylesine alışmıştı ki, kapılarına kimden geldiği bilinmeyen armağanlar bırakıldığı zaman, gökten düştüğünü, yukarıda kendilerini anımsamış olan biri bulunduğunu sanıyorlardı. Ben bunun güçlülük istemi ve büyüklük deliliği olduğu düşüncesinde değilim, ama Mösyö Salomon'un bu yaptığının Tanrı'yı eleştirmenin, onda pişmanlık uyandırmanın kibar bir yolu olduğunu söylerken, bizim Chuck belki de haklı.

Bir gün öncesinden beni istetmiş olan Matmazel Cora'yla alışverişe çıkmıştım, paketleri yukarı çıkarmasına yardım ettim. Gene birer bardak elma şırası içtik. Sonra gitmeye davrandım.

"Otur. Seninle konuşacaklarım var," dedi.

Bir iskemleye oturup beklemeye başladım, o da ak pufuna oturdu, yudum yudum elma şırasını içiyor, kafasında çok önemli bir şey varmış gibi düşünüyordu, sanki bir iş önerecekti bana.

"Bak, Jeannot. İyice inceledim seni. Bunun için, yani hiçbir kuşkum kalmasın diye, seni birkaç kez getirttim. Fiziğin var. Bunu hemen fark ettim. Bedensel çekim dedikleri şey var sende. İnan bana, bu işlerden anlarım ben. Ne de olsa meslektenim, çok görüp geçirdim. Böyle fizik kalmadı sahnelerde. Show-business'a döndü her şey, silinip gitti. Genç Gabin'den bu yana kimse çıkmadı. Belmondo başarabilirdi, ama o da ağırlığını yitirdi. Evet, bir Lino var, ama onun da yaşı geçti. Seninle ilgileneceğim. Bir yıldız yapacağım seni, delip geçeceksin beyazperdeyi. Bedensel çekimden iz bile kalmadı. Çıtkırıldım oğlanlar doldurdu şimdi ortalığı. Sinek sıkletler doldurdu. Sen bu işi bana bırak. Uzun süredir biriyle ilgilenmek, ona bir şans vermek istiyordum. Ama gördüğüm gençlerin hepsi de sahte. Gerçek erkek kalmadı artık. Ama sende kişilik diye bir şey var. Seni görür görmez sezdim bunu. Sana yardım edebilirim."

Keyfim kaçmıştı. Böylesine yardım gereksiniminde bulunan bir yaşlı kişiden yardım önerisi almak rahatsız edici bir şey. Kendi kendini düşleyemeyince, benim yerime düş kurmaya başlıyordu. Şöhret, gişelerin önünde kuyruklar, her yanda resimlerim. Kendisi için isterdi hâlâ bunları, ama artık iş işten geçmişti.

"Gerçek bir kişilik var sende, Jeannot. Gerçek halk görünüşü var. Bu da gittikçe enderleşen bir şey, bilmiyorum neden, ortalıktan çekiliyor. Çevrene bir baksana, bir yerde bir beden işi mi var, Fransız bulamıyorsun ortada. Cezayirlisi var, Zencisi var, her ne millet istersen var, ama Fransız yok. Birtakım sıskalozlar kaldı yalnız gösteri dünyasında. Soluksuz, tersiz, işkembesiz hepsi de, arkalarında ne mahalle var, ne sokak. Bana şöyle bir-iki yıllık bir süre ver, bütün prodüktörleri arkandan koşturayım."

En şaşkaloz gülümsememle duruyordum öyle, hatta sahici bir genç kız gibi bacaklarımı sıkıyordum. Çok iyi biliyordum ki, benim sırtımdan azıcık düş kuruyordu yalnızca, ama cesaretini kırmamak gerekirdi, çünkü bir

S.O.S. gönüllüsü olarak yapabileceğim şeylerin en iyisi insanların düş kurmasına yardımcı olmaktı.

"Biliyorsun, Piaf, Aznavour'u yetiştirdi. Moıttand'ı yetiştirdi sonra... şu öbür çocuğu yetiştirdi, adını anımsayamadım şimdi. O kadar yardım etti ki adamlara. Bir gence yardım etmekten daha güzel bir şey yoktur."

"Bakın Matmazel Cora, iyi, hoş da ben..."

"Ne olmuş?"

Güldü. ‘

"Bana bak, yoksa şey mi sandın? Bu yaşta kafamda başka numaralar olduğunu mu düşünüyorsun yoksa? Boşversene sen, çok erkekler geçti benim elimden, şu yaşamda hiç eksikliğini duymadığım bir şey varsa o da erkekler. Çoktan bitti o zırvalıklar. Kazancının yüzde yirmisini alırım, işte bu kadar. Ötekiler gibi on değil, yirmi, çünkü benim de masraflarım olacak."

Ona yardım etmeye dünden hazırdım. Bir acı çeken oldu mu acısını hafifletmek için elimden geleni yapmaya her zaman hazır olmuşumdur. Huy işte, doğayı, çevrenin tehdit ettiği türleri korumak isterim, ne yapsan boşuna. Nereden geldi bu huy, bilmem. Chuck'a sorarsan, olanak bulunsaymış, ilk Hıristiyan ben olurmuşum. Ama sanırım bencillikten böyle yapıyorum, kendimi düşünmemek için başkalarını düşünüyorum, en korktuğum şey kendimi düşünmek. Kendimi düşünmeye başladım mı bunalım tepeme biniverir.

"Bu işe varım, Matmazel Cora. Sinemayı çok severim."

"Öyleyse güven bana. Gösteri dünyasında yığınla insan tanırım. Ama sen de bilirsin ki, fazla aceleye gelmez bu işler, ha deyince olmaz. Arada sırada bana uğra, sonra bir fırsat çıkınca seni nerede bulacağımı bilmeliyim. Milyonlar kazanacaksın, her yanda fotoğrafların olacak. İnan bana, benim burnum iyi koku alır bu işlerde."

Hoşnuttu.

"Hemen gördüm. Bitirim bir surat derler ya hani, seninki o işte."

"Jean Gabin'in böyle bir filmi vardı, *Gueule d'amour."*

"Gabin'i savaştan önce, *Pepe le Moco*'yu çevirdiği sıralarda tanımıştım. Mireille Balin iyi arkadaşımdı. O da unutuldu, adsız öldü. Hadi hadi, tam adamına düştün. Daha iyisini bulamazdın. Şanslı çocuksun."

Daha gerçekçi görünmek için çekinir gibi:

"Hele durun bakalım," dedim.

İyice inandığımı göstermek için de:

"Bence yüzde yirmi biraz fazla," diye ekledim.

"Masrafa gireceğim. Önce sana iyi fotoğraflar çektirtmek gerekiyor. Bu iş öyle sıradan fotoğrafçılarla olmaz."

El çantasını almaya gitti. Yüksek topuklarının üzerinde yürürken hâlâ pek dişiydi. Bacakları o yaşta insanlarınki gibi sert değildi, bir elini kalçasının üzerinde tutuyor, oynatıyordu. Yalnız yüzünde ortaya çıkıyordu durum. Çantasından kâğıt paralar çıkarıp bana uzattı, öylece, hiç saymadan. Karnıma bîr sancı saplandı, suratımdaki o bildik gülümsemeyi zor sürdürdüm. Bu işe azıcık inanabildiğine göre, gerçekten paniğe kapılmış olmalıydı ya da başka bir şeye.

"Al. İyi bir fotoğrafçı biliyorum, Simkin. Sanırım hâlâ yaşıyor. En iyisi odur. Hepsi onun elinden geçti. Raimu'sü, Gabin'i, Harry Baur'u, hepsi."

Sesi titriyordu. Parayı uzatırken, neredeyse sadaka ister gibiydi. Parayı cebime soktum.

"Diksiyon dersi aldırtmayacağım sana, hayır, asla. Senin sesin var. Gerçek ses, Paris kokan, sokaktan gelen ses var sende. Gene orada kalmalı. Diksiyon dersi almak, bütün bunları boğazlamak gibi bir şey olur. Şimdi, al voltanı. Gönlünü de ferah tut..."

İşte tam bunun ardından zorlu bir şey söyledi:

"Düşmene izin vermeyeceğim."

Çıkıp gittim. Bir kahveye girdim, moralimi düzeltmek için iki konyak attım, olabilse, kanımı da akıtırdım tezgâha. Yakalanıp götürülürken parmaklıklar arasından gözlerini sana diken bir köpek gibi bir şeydi. Budur bakışlarındaki. Yalvarmaklı. Alçaklar arasında duygusallık diye adlandırılan şey işte. .

1

O dönem askerlerini; 'poilu' (kıllı) denilirdi, (ç.n.)

SEKİZ

On gün süresince görmedim Matmazel Cora'yı. Üç kez

S.O.S.'ten aramıştı beni, ama biraz zaman geçsin istiyordum, fazla alışmasın diye. Düş kuranları fazla desteklemeye gelmezdi, azıcık desteklemeliydi, neden derseniz, sonunda düşüp suratlarını parçalarlar hep. Sık sık düşünüyordum onu, şarkı söyleyecek, kendi aralannda kullandıkları deyimle yeniden ramp ışıklarına çıkacak bir yer bulmasına yardım etmek isterdim. Bir kez, büyük yapıma Mösyö Salver bir gün öncesinden beni istetmişti, severdi beni, hem gider, hem de sinemaseverlikten söz ederdik. Mac-Mahon'un *La Soupe au canard‘m* yeniden görmüştüm, krallara yaraşır bir horgörü sahnesi vardır hani, top mermisi pencereden girip odanın bir

başından öbür başına gider de Groucho ağzında sigarasıyla bir iskemleye çıkarak perdeyi çeker, sonraki top mermisinin içeri girmesini önlemek ister böylece. Yenilmez bir horgörü tutumudur bu gerçekten, daha iyisi yapılamaz. Top mermileri ve ölüm tehlikesi karşısında böyle davranabilmek için beş okkalık yürek ister, o da herkesten çok Groucho'da bulunan şeydir. Sanırım, ölümün her şeyden çok nefret ettiği şey krallara yaraşır bir hor görüyle küçümsenmektir, Groucho Marx'm yaptığı tam buydu işte. Her neyse, Mösyö Salver Roissy'ye gitmek üzere benim taksiye binince, konuşacak bol bol zamanımız oldu, ben de bundan yararlanarak savaş öncesinin ses yıldızlarından Cora Lamenaire adında birini tanıyıp tanımadığını sordum ona. Mösyö Salver de savaş öncesinden kalmadır ve bütün yaşamı boyunca gösteri sanatıyla uğraşmıştır.

"Cora Lamenaire mi dedin? Bir şeyler anımsar gibiyim."

"Gerçekçi şarkıcılardandı."

"Öldü mü?" '

"Hayır, ama artık söylemiyor. Şarkılarinda fazla mutsuzluk var da ondan herhalde. Modası geçmiş görünüyor."

"Cora Lamenaire, Cora... Evet, evet, tamam! Otuzlu yıllarda, Rina Ketty'nin zamanında söylerdi, *f'attendrai tou-joıırs ton re-toıır...* Hâlâ yaşıyor demek?"

"Pek de öyle yaşlı değil, Mösyö Salver. Topu topu altmış beş yaşında."

Güldü.

"Ne de olsa benden daha genç... Peki, neden soruyorsunuz? Tanıyor musunuz onu?"

"Ona gene şarkı söyletmek isterdim, Mösyö Salver. Kitle önünde. Belki siz bir yerlerde bir anlaşma bulabilirsiniz."

"Yavrum, bugün şarkı demek gençlik demek. Her şeyde böyle ya..."

"Eski şarkılar moda oldu sanıyordum."

"O da geçti."

"Bir salon kiralamak için çok mu para ister?"

"Salonu doldurmak gerekir, halk da hiç kimsenin tanımadığı bir yaşlı kadını görmeye gelmez."

"Taşrada bir ufak salon, yalnız bir kez için, milyonlar tutmaz herhalde. Biraz birikmiş param var. Geniş olanakları bulunan bir dostum da var sonra, Kral Salomon, bilirsiniz..."

"Kral Salomon mu dedin?"

"Evet, önceleri pantolon kralıydı, hazır giyim alanında. Eli çok açıktır. Derler ya hani, yağmur gibi iyilik yağdırır."

"Ya! Nerede derler? Böyle bir deyim olduğunu bilmiyordum."

"Diyeceğim, çok cömert bir adamdır. Belki de bir salon kiralayabilir, bir izleyici topluluğu oluşturabiliriz. Rita Hayvvorth, Heddy Lamar ya da Dita

Parlo gibi bir zamanlar var olmuş kimseleri unutmak iğrenç bir şey, Mösyö Salver."

Mösyö Salver şaşırmışa benziyordu.

"Doğrusu ya, bir sinemasever olarak çok sevecensiniz."

"Gene söyletebilirdik belki, hiç değilse bir kez. Ben kirayı ödemeye hazırım."

Dikiz aynasından Mösyö Salver'in yüzünü görüyordum. Gözlerini belertiyordu.

"Dostum, siz karşılaştığım taksi şoförlerinin en şaşırtıcı-sısınız!"

Matrağa vurdum.

"Mahsus yapıyorum, Mösyö Salver. Böylece müşteri kazanıyorum."

"Şaka etmiyorum. Gerçekten şaşırtıcı! Heddy Lamar'ın ve... öteki kimdi?"

"Dita Parlo."

"Evet. Bunların adını bilmeniz bile az şey değil. Ama o kadıncağızı rahat bırakın. Öyle bir çuvallama çuvallar ki bir daha belini doğrultamaz. Anılarıyla baş başa bırakın, daha iyi. Hem ikinci sınıf bir şarkıcıydı o."

Karşı çıkmak gibi olmasın diye sustum, ama bu konuşmasını hiç sevmedim. Matmazel Cora'nın adını bile zor anımsıyordu, birinci sınıf mıydı, ikinci sınıf mı, üçüncü sınıf mı, bilemezdi öyleyse. Birini tümden unutmuşsan, ağzını kapayıp oturursun aşağı, olur biter. Matmazel Cora'nın sesi tümüyle yerindeydi işte, tuhaf, matrak, boğuk bir sesti. Neye dayanarak yargılamaya kalkıyordu onu, anlayamıyor-dum doğrusu.

Matmazel Cora'ya yardım edememek, bir daha kendi kendisi olamayacağını düşünmek iyice moralimi bozdu. Mösyö Salver büyük bir yapımcıydı belki, ama gerçek bir sinemasever değildi, Dita Parlo'yu bile anımsayamamıştı. Tepem atmıştı, başka bir şey söylemedim artık.

Havaalanında indirdim kendisini, sonra arabayı Tong alsın diye garaja çektim, motosikletimi alıp İvry Belediye Kitaplığına gittim, kocaman bir sözlük çektim önüme. Anlam dolu sözcükler okuyarak dört koca saat geçirdim. Her şeyin açıklandığı ve insanların kafalarının rahat olduğu tek yer sözlüktür şu dünyada. Hiçbir şeyden kuşkuları yoktur içinde. Tanrıyı ararsın, destekleyici örnekleriyle buluverirsin, kuşkuların uçup gider: *Ölümüz, yüce, yaratıcı varlık, dünyanın efendisi (bu anlamda büyük harfle yazılır), insanın üstünde olan, biitün canlıları iyilikle koruyan varlık,* harfi harfine böyle yazmışlar iste, isteyen D'yi açıp *dietetiıjue* ile *diffa (Kuzey Afrika'da, seçkin konukların ağırlanması, yemekli olarak)* arasına[1] bakabilir. Çok sevdiğim bir sözcük daha vardır, takside hep el altında bulundurduğum cep Bude'mi açarak tadını çıkarırım sık sık: *Öliimsiiz, ölüme maruz bulunmayan.* Her zaman haz verir bu sözcük bana, orada sözlükte durduğunu bilmek içimi serinletir. Matmazel Cora'yla Mösyö Salomon'a sağlamak isterdim bu koşulu. Sanırım, bu sonuncuya seksen beşinci yaş gününde bir sözlük armağan edeceğim.

DOKUZ

V8&

Her akşam saat yedide Menil Sokağına gidip Aline'i bekliyordum. Geçerken hep gülümsüyordu bana, şöyle bir, dostça. Sonra birden gülümsemez oldu, beni görmüyormuş gibi, gözleri yerde, yan yan geçmeye başladı. İyi bir belirtiydi bu, şimdi bana gerçekten dikkat ediyor demekti. Onu tavlamak istemiyordum, kendi gelişimine bırakıyordum işi. Diişleyecek bir şeyleri bulunmak her zaman iyidir. Şu var ki, bazı bazı çok yükseklere çıkar düşler, sonra düşüp suratını dağıtırsın. Ama daha kıvamını bulmamış gerçekliklerde bir şeyler olduğunu sık sık sezinlemişimdir. Sonra bir akşam çıktı, orada olduğumu biliyormuş gibi, bunu düşünmüş gibi dosdoğru yanıma geldi.

"Merhaba. Yeni bir sözlük geldi. Sizi ilgilendirebilir. Tümüyle yeniden gözden geçirilmiş."

Gülümsedi.

"Ama tam olarak neyi aradığınızı biliyorsanız elbette."

"Doğal değil mi yani? İnsan neyi aradığım biliyorsa, daha baştan bulmuş sayılır..."

"Öğrenci misiniz?"

"Ben mi? Hayır. Daha doğrusu, evet, herkes gibi... Serbest öğrenciyim, kendi kendimi yetiştiriyorum."

Konuyu değiştirmek için güldüm.

"Chuck adında bir arkadaşım vardır, bunalım çömezi olduğumu söyler."

Bir temiz süzdü beni. Tepeden tırnağa. Adamı anadan doğma soyan bir bakışla. Bir idrar örneği istemediği kaldı.

"İlginç."

Sonra da çekip gitti. Kıvrandım durdum orada. İlginç. Hastir. -

Gece iyi uyuyamadım; ertesi gün, kararlaştırdığımız gibi, dişçisine götürmek üzere Mösyö Salomon'u almaya gittim. Dişlerini baştan aşağı kaplatmaya karar vermişti. Yenileşmek için. Şimdilerde jaket alanında gerçekleştirilen ilerlemeler sonucu, yirmi yıl, hatta daha uzun süre dayanabilecek jaketler yapıldığını açıklamıştı bana. Böylece, yeniden değiştirilmeleri gerektiği zaman, Mösyö Salomon yüz on yaşında olacaktı. Ölmemekte bu denli kararlı bir herif görmedim hiç. Yeni jaketler iki buçuk milyon eski franka mal olacaktı kendisine, ama beklendiği yerde ne işe yarayacaklardı, merak ediyordum doğrusu. Her şeyini en iyi kaliteden, ölçü üzerine yaptırtıyor, bu yaştan sonra bunca yorulmaya değermiş gibi. Aynasının önünde kendine çekidüzen verişini görünce, kadınlarca beğenilen bir adam olarak beğenilmek sevdasında hâlâ diyeceği gelir insanın. Değerini biraz daha arttırmak için, kravatına da kocaman bir inci ekler.

O hazırlandı, ben de Matmazel Cora'dan söz ettim.

"Ha, evet, doğru, unutmuştum... İşler nasıl gitti aranızda?"

"Şarkılarındaki gibi bir fiziğim olduğunu söyledi bana, kendisine birini anımsattığımı söyledi. Plaklar dinletti, yalnızca halk mutsuzluklarından söz

eden şarkılar. Onun döneminden önceymiş bunlar, ama o bunları söylemekten hoşlanıyor. Apaşlar, Lappe Sokağı, son java, hiçbir eksik kalmasın diye de kalbin ortasına bir kurşun. Benim düşüncemi sorarsanız, daha çok güzel günlermiş o günler, böyle dalgalar uydurmalarına bakılırsa, gerçek kaygıları yokmuş pek."

Mösyö Salomon keyiflenmişe benziyordu. Hatta tümden hoşnut bir gülücükle güldü, kendisini sevindirmişim gibi. Sonra daha hiç işitmediğim bir biçimde, gönülden gülerek şaşırttı beni, sonra da şunları söyledi:

"Zavallı Cora. Hiç değişmemiş. Ben de böyle düşünüyordum. Yanılmamışım."

Matmazel Cora'yı göstermek istediğinden çok daha yakından tanıdığını anladım o zaman. Almanlar zamanında Yahudi olarak canını kurtardığını anımsadım. Öyleyse ne diye kızıyordu ona, yapılmayacak bir şey miydi yaptığı, bilmek isterdim doğrusu.

"Sevgili Jean, sanırım, onunla görüşmeyi sürdürmeniz gerekecek."

Matmazel Cora'nın bir zamanlar gerçekten önemli biri olup olmadığını sordum ona.

"Sanırım, oldukça ünlüydü. Bir kez elden gitmeyegör-sün, ünlülükten ve kitlelerin hayranlığından daha acı bir şey yoktur. Arada sırada bir demet çiçek götürün ona, çok sevinir... Alm..."

Cüzdanından birkaç yüz franklık çıkarıp iki parmağının arasında bana uzattı.

"Onun için çok zor olsa gerek. Yıllar geçip gidiyor. Hele hiç kimsen de yoksa... Güzel bir mesleği vardı, tuhaf da bir sesi, biraz boğuk, biraz kısık..."

Matmazel Cora'nın sesini anılarında daha iyi işitmek istermiş gibi sustu, biraz boğuk, biraz kısık.

"Geçen gün bitpazarında eski bir plağını buldum. Rastlantı sonucu düştü elime. Kendine özgü bir söyleyişi vardı. İnsanın kendini unutması hiç kolay değildir, biliyor musunuz? Evet, çiçek götürün ona, kendi kendini anımsamasına yardımcı olun. Oldukça iyi bir meslek yaşamı olabilirdi, ama budala bir yüreği vardı."

"İnsanın yüreği budala olmaz da nasıl olur, anlayamıyorum, Mösyö Salomon. Budala bir yüreğin yoksa, hiç yüreğin yok demektir."

Şaşırmış gibiydi, bir an dikkatle süzdü beni, o zamana değin beni gerçekten fark etmemiş olduğunu düşündüm.

"Oldukça haklı, oldukça doğru bir söz söylediniz, Jeannot. Ama budala bir yürek taşımak başka, sırılsıklam salak bir yürek taşımak başka. Salak bir yürek birçok mutsuzluğa neden olabilir, hem yalnız kendi mutsuzluğuna değil, başkalarının mutsuzluğuna da. Bir, hatta iki yaşamı birden yıkabilir. Çok az tanıdım onu."

"Anlaşılan, sizi ölümden kurtarmış, Mösyö Salomon."

"Nee?"

"Evet, Almanlar zamanında, sizi Yahudi olarak ölümden kurtarmış anlaşılan."

Hiçbir zaman, hiçbir zaman söylememeliydim bu sözü. Düşündükçe kıçım buza kesiyor hâlâ. Mösyö Salomon'a inme iniyor sandım. Katılaştı, bir tür çırpıntılı titremeye tutuldu başı. Oysa hiç titremeyen bir adamdı, tam tersine. Yüzü bozardı, sonra taş kesti. Öyle sertti ki, onu tarihsel bir anıta dönüştürmüşüm gibi hiç kımıldamaz olacağı dakikayı görür gibi oldum. Kaşlan birbirine yaklaşmış, dişlerini sıka-bildiğince sıkmıştı. Öyle amansız bir öfkeye kapılmışa benziyordu ki, ulu öfkesi içinde gökten yıldırımlar yağdırmasını beklemeye başladım.

"Mösyö Salomon!" diye bağırdım. "Değiştirin bu suratı. Beni korkutuyorsunuz!"

Biraz gevşedi, sonra biraz daha, sonra sessizce güldü. Bunu da sevmedim, çünkü çok acıydı.

"Evet, her neyse, diline geleni söyler o," dedi. "Siz gene de çiçek götürün kendisine."

İki elinden azıcık destek alarak, ama fazla zorlanmadan kalktı, gevşemek için birkaç adım yürüdü. Üzerinde Prens de Galles damalı gri takımı, kocaman bürosunun başında durdu. Hiç diyecek olmayan şapkasını, eldivenlerini, at başlı gümüş saplı bastonunu aldı, çünkü Mösyö Salomon at yarışlarına oldukça düşkündü. Gözlerini ayaklarının ucuna dikerek biraz düşündü.

"Her neyse, olur böyle şeyler," dedi, ama bu şeylerin neler olduğunu belirtmedi. Öyle ya, olabilecek şeyleri saymaya kalksak, sonu mu gelir?

İçini çekti, Haussmann Bulvarına ve karşıda, berberin üstünde, ikinci katta bulunan dans okuluna bakan pencereye doğru döndü hafiften. Mösyö Salomon, pantolon alanındaki büyük başarılarının ilk günlerinde, burayı konut olarak seçtiği zamandan, yani elli yıldan beri, dans eden çiftler görünürdü burada. Bu süre içinde dünyada ve başka yerlerde olup bitenleri düşündükçe apışıp kaldığını söylüyordu, ama pazarlan saymıyordu kuşkusuz, pazarlan kapalıydı. Müzik duyulmaz, yalnızca dans eden çiftler görünürdü. Cenovalı bir İtalyan kurmuştu bu dans okulunu, Mösyö Salomon daha yaşadığı sıralarda, hem de çok iyi tanımıştı onu. Anti-faşist nedenlerle kendini öldürmüştü, oysa komşular basit bir jigolo sanırlardı onu. Mösyö Salomon'da bir resmi vardı, pulcu masasının üstünde, som gümüşten bir çerçeve içinde dururdu. Kendisinin Yahudi sıfatıyla dört yıl Champs-Elysees'de bir mahzende kalmasına, onun da kendini asmasına neden olan tarihsel olaylar olmasaydı, bir dostu olacaktı şurada. Bu Mösyö Sylvio Baldini hiç de anti-faşist gibi değildi. Saçlarını iyice yağlayarak ortadan ayırırdı. Biraz daha az çirkin olsa, Rudolph Valentino'ya benzeyebilirdi. Kendini asmadan önce, Champs-Elysees'deki mahzeni o ayarlamıştı Mösyö Salomon'a. Bu da ölümsüz dostluk ve minnet bağları yaratmıştı aralarında. Mösyö Salomon pembe gömlekler, cart giysiler giydiğini, kadınlarla düşüp kalkan bir adama göre daha çok ufak bir adam sayılabileceğini, çünkü bu konuda görüşlerin çok kesin olduğunu anlatıyordu. Gerçekte anti-faşist olduğu ancak ölümünden sonra, Vichy

dönemindeki gizli basın nedeniyle anlaşılmıştı. Ama dans okulu başkalarının çabasıyla yaşamıştı. Yeryüzünde sırasını bekleyen daha nice mutsuzluklar varken, burada onu anmama şaşacaksınız belki, ama insan yaşamı herhangi bir yerde başlar, herhangi bir yerde de bitiverir, bunun için ona fazla bel bağlamamak gerekir, bunu unutmamalı.

Mösyö Salomon, dalgın dalgın:

"Gidip görmelisin onu, gidip görmelisin," diye yineledi gene. Bir elinde şık şapkası, bir elinde eldivenleriyle atbaşlı bastonu, gözleri dans okulunda, elli yıldır dönüp duran çiftler üzerinde ve şimdiden kalkıp gitmeye hazır bir durumda.

Canlı mı canlı, atılgan mı atılgan bir devinimle şapkasını giydi, daha fiyakalı olsun diye de şöyle biraz yana devirdi, sonra dişçiye gidip değişmez, dolayısıyla ömürliik jaketler taktırmak üzere çıktık. Takside, arka koltukta, elleri ve eldivenleri atının güzel başı üzerinde, hafif hafif sallanırken, bir düşüncesini belirtti:

"Çok yakında benim başıma da geleceği gibi, yaşlılığın ufukta belirdiğini görmeye hazırlanırken, insan neyi keşfeder, biliyor musunuz, sevgili Jean?"

"Mösyö Salomon, yaşlılığı düşünmek için çok zamanınız var daha."

"Bizi bekleyen bu duruma alışmak istiyorsak, düşünmek zorundayız. Beklenmedik bir şey çıkmazsa, temmuzda büyük bir olasılıkla seksen beşime basacağım, bu yaşın sonunda yaşlılık bekliyor beni, alışmalıyım bü düşünceye. Bellekte boşluklar olurmuş anlaşılan. İnsan bir tür uyuklama durumunda yaşarmış, kadınlara da ilgi duymaz olurmuş. Hiç kuşkusuz, dinginlik ve kafa huzuru dedikleri şey bu, iyi bir yanı da yok değil hani."

İkimiz de güldük. Bana sorarsanız, kıyımların, Yahudilerin elinde bıraktığı şeylerin en iyisi, alaycılıkları. Bir sinemasever olarak kesinlikle söyleyebilirim ki, Yahudiler gülmek zorunda olmasalar, sinema çok şey yitirirdi.

"İnsan yaşlanınca neyi keşfediyor, biliyor musun, Jeannot?"

Mösyö Salomon ilk kez tekil ikinci kişi kullanarak konuşuyordu benimle, gerçek bir heyecan duydum bundan. Daha hiç kimseye sen dediğini işitmemiştim, üzerime böyle dostlukla eğildiğini sezmek hoşuma gidiyordu.

"Gençliğini keşfediyor insan. Şimdi ben, şu karşındaki Salomon Rubinstein, şimdi sana gönlümden hâlâ bir bahçede, hatta küçücük bir parkta, belki de üstümde leylaklar, çevremde mimozalarla -ama burası isteğe bağlı- oturup avcum-da sevgiyle bir başka el tutmak geçtiğini söyleyecek olsaydım, insanlar sinekler gibi kırılırdı gülmekten."

İkimiz de sustuk, şu farkla ki, ben hiç konuşmamıştım. Mösyö Salomon bir dakika sustuktan sonra:

"İşte bunun için sana zaman zaman bu zavallı Cora Lamenaire'e gitmeni öğütlüyorum," dedi. "Topun ağzında bulunmaktan daha acı bir şey yoktur, Jeannot, Fransız Devrimi diye bir şey işitmişsiıdir belki, topun ağzındakiler dediğim işte bu Fransız Devrimi sırasında, eskiden oldukları kişiler olmaktan çıkmış olanlardır. Gençliklerini yitirmişlerdir, güzelliklerini, aşklarını, düşlerini yitirmişlerdir, kimi zaman dişlerini bile yitirmişlerdir. Örneğin sevilen, beğenilen, tapılan, coşkuyla üstüne titrenen bir genç kadın, sonunda topun ağzmdakilerden biri olmuşsa, her şeyi elinden alınmış demektir, bir başkası olmuş demektir; oysa hep kendi kendisidir gene. Bir zamanlar herkesin başını döndürürken, şimdi o geçerken bir kişi bile başını çevirip bakmaz. Kendini kanıtlamak için gençlik resimlerini göstermek zorundadır. Arkasından korkunç sözler söylenir, eskiden güzelmiş anlaşılan, anlaşılan ünlü biriymiş, anlaşılan önemli biriymiş. Uzun sözün kısası, arada bir, bir çiçek götür de kendi kendini anımsasın. Saygı gerekli."

"Yani acıma mı demek istiyorsunuz?"

"Hayır, hiç de değil. Saygı diyorum. Eskiden insan saygısı derlerdi bunun adına. Acıma biraz küçültücüdür her zaman, bir yukarıdan bakma vardır içinde. Fazla bir şey bilmiyorum bu Matmazel Cora konusunda, yalnız kötü heriflere biraz fazlaca düşkündü, gelgeç aşkları yüzünden bir dostumu çok mutsuz etmişti. Ama büyük bir suç işleyip duruyoruz: Tehlikede bulunan kimselere yardım etmiyoruz, hatta çoğu kez kimlerin tehlikede olduğunu bile bilmiyoruz, öyleyse bu sözünü ettiğimiz hanım gibi birini tanıyorsak, yaşamasına yardım etmek için elimizden geleni yapmalıyız."

ON

Ertesi sabah, koca bir demet çiçek alıp gittim. Zili çaldım, Matmazel Cora, "Kim o?" diye seslendi, "Benim," yanıtını alınca da kapıyı şaşkınlıkla açtı. Daha giyinmemişti, sabahlığının önünü yordamınca kapattı.

"Maurice!"

"Ben Jeannot," dedim gülerek, karıştırıyordu.

İki yanağımdan öptü, ben de kendisine çiçekleri verdim. Kır çiçekleri almıştım, daha doğal gösterirdi. Reklamlar duyuluyordu, beni içeriye aldı, sonra gidip radyoyu kapattı. Dipdiriydi, her zamanki gibi güzel güzel dolaşıyordu, bir eli kalçasının üstünde. Şu var ki onun yaşında biraz yosmaca gösteriyordu böylesi. Bir zamanlar dişiliğine fazlasıyla güvenmiş olmalıydı, bu güven hep kalmıştı işte. Tuhaf şey, döndü müydü yaşlı bir kadın oluveriyordu birden. Çiçeklerime bakıp hazla gülümsüyordu, gözlerini yumarak bir güzel kokladı. Yüzünü çiçeklerin içine gömdüğü zaman, savaş öncesinden kaldığı kimsenin usundan bile geçmezdi. Zaman iğrenç bir çirkef, daha yaşarken derisini yüzüyor adamın, yavru fokları öldüren herifler gibi. Kıyımdan geçirilen balinaları düşündüm, nedenini de biliyorum: Kıyımdan geçirilmek için en kocamanları bunlar da ondan. Sonra gözlerinde bol bol sevinçle bana baktı, onu düşündüğü için Mösyö Salomon'a minnettardım.

"Jeannot, çok naziksin! Ama yapmamalıydın, çılgınlıklar yapıyorsun!"

"Sizin için, Matmazel Cora, sizin için yapılmışsa, çılgınlık değil demektir."

Gene iki yanağımdan öptü, bayağı ıslandı yanaklarım, ama siliyormuş gibi görünmek istemedim.

"Gel içeri."

Gidip çiçekleri vazoya koydu, sonra beni bildiğiniz ak pufa, kavanozdaki kırmızı balığın yanma oturttu.

"Bir kırmızı balık beslemenin yararı ne. Matmazel Cora, insan okşayamaz bile."

Güldü.

"İnsan her zaman kendinden daha küçük birine gereksinim duyar, Jeannot."

Duvarda eski bir afiş vardı. *Violettes impcriales,* başrolde Raquel Meller.

"Tanır mısın? Yakın arkadaşımdı Raquel. O da gençlere yardım ederdi. Bir yudum elma şırası ister misin?"

"Hayır, teşekkür ederim, pek canım çekmiyor."

Çiçekleri yerleştiriyordu özenle. Nereden esti, bilmem, çocuğunun saçını tarayan bir anneyi düşündürttii bu iş bana. Yazık, onun da çocuklan olabilirdi, hatta bir kırmızı balık yerine, torunları bile olabilirdi.

"Seninle ilgilendim, biliyor musun? Eşe dosta telefon ettim. İlgi gösterdiler."

Bunun için çiçeğimi alıp geldiğimi düşünüyordu. Etajerin üzerinde Matmazel Cora'nın bir gençlik fotoğrafı vardı.

"Şimdi saçlarınız akaju."

"Auburn, auburn derler buna, akaju değil. Kırk beş yıl önce çekilmişti bu resim."

"Hâlâ çok benziyor size."

"Bunu hiç düşünmemek daha iyi. Yaşlanmaktan korktuğumdan değil, başa gelen çekilir, yalnız artık şarkı söyleyemediğime üzülüyorum. Halka söyleyemediğime. Çok saçma, çünkü sestir önemli olan, geri yanı değil. Benim sesim de hiç değişmedi. Ama elden ne gelir?"

"Daha kötüsü de olabilirdi. Arletty'ye baksanıza, seksen yaşında."

"Evet, ama bana göre öyle çok anısı var ki onun! Uzun bir sanatçı yaşamı oldu. Filmleri hâlâ televizyonda gösteriliyor. Geçmiş olarak yaşayacak şeyi çok. Benim sanat yaşamım çok kısa sürdü."

"Neden?"

"Neden olacak, savaş, işgal, hepsi. Yirmi yılım daha olaymış! Piaf elli yaşında ulusal bir övünçtü, ölünce de kitle töreni düzenlediler. Ben de gitmiştim. Korkunç bir kalabalık vardı. Bana gelince, yirmi dokuz yaşımda, her şey bitmişti. Şans işte. Ama belki bir plak yaparım, var böyle bir tasarı. O çağı, otuz beş-otuz sekiz yıllarını, yani tam savaş öncesini canlandırmak üzere birkaç kişi biraraya gelebiliriz. Şöyle geçmişe dönük bir şey. Benim yaşımda yeniden bir çıkış yapmak çok zor, reklamsız, televizyonsuz, fotoğrafsız hiçbir şey yapılamıyor artık, fotoğrafın üzerinde de her şey ayna gibi görünür. Ben en çok radyoda şanslı olabilirim."

Durumu önemsiz gibi göstermek için, "Adaam!" dedim, ama tartışılacak bir şey yoktu, durum açıktan açığa görülüyordu yüzünde, üzerinden yaşamın kamyonlarının geçtiği iyice görülüyordu. Bu 'yaşamın kamyonları' deyimini Luc Bodin'in ünlü plağından alıyorum, uzun yol sürücüleri üzerine bildiklerimin en gerçeğidir o plak. Ben de bir ulaşım şirketinde uzun yol sürücülüğü yaptım, geceleri araba sürenler için sık sık çalarlardı bu plağı.

Matmazel Cora bacaklarını altına toplayıp sofaya oturdu, sonra bana bir gelecek kurmaya başladı.

"Hiç sabırsız olmaya gelmez, Jeannot. Epey zaman alabilir. Hiç kuşkusuz, biraz şans ister bu iş, ama şans da kadın gibidir, önce onu istemen gerekir. İyi denk geldi, ben de bir şeylerle uğraşmak istiyordum."

Az kaldı saçma bir şey çıkacaktı ağzımdan. Hiç çocuğu olup olmadığını soracaktım ona. Bir kırmızı balıkla yalnız yaşayan bir yaşlı hanım gördük mü usumuza ilk gelen bu olur. Hiçbir şey söylemedim, o beni beyazperdenin ve sahnelerin büyük yıldızı yaptı, ben de güzel güzel dinledim. Gerçekten inanıyor muydu buna, yoksa sırf kendisini görmeye geleyim diye mi böyle konuşuyordu, bilmiyorum. Benim için ilgi çekmez oluşunu bağışlatmak istiyordu. Sunulacak hiçbir şeyi kalmadığı için böylesine suçluluk duyduğunu sezince karnıma sancılar girdi. Hiç kimse

için ilgi çekici bir yanı kalmayan ve bu yüzden kendini bağışlatmaya çalışan bir yaşlı kadın olmanın suçluluk duygusu. Kızıl Tugaylar gibi ben de birilerini öldürebilirdim bu yüzden, ama gerçekten sorumlu olan birini, kurbanlardan birini değil. O her şeye boşverenlere özgü, bilinen gülümsememle göz kırpıyordum, Chuck bunu benim koruyucu gizlemem diye adlandırır, vurulmamak için cengel rengi üniformalar giyen askerler gibi. Sonra başka bir şey vardı. Beni Gabin ve Belmondo yaptıktan sonra, sustu, perçemiyle oynadı, sinirli sinirli güldü.

"Korkunç benziyorsun ona," dedi.

"Kime, Matmazel Cora?"

"Maurice'e. Çok eskiden tanıdığım bir çocuk. Onunla çok çılgınlıklar yaptım, gerçek çılgınlıklar."

"Sonra ne oldu?"

"Kurtuluşta kurşuna dizildi."

Başka bir şey sormadım artık, böylesi daha iyiydi. Gene perçemiyle oynadı.

"Bir saçlar farklı, o çok esmerdi, sen daha çok sarışına yakınsın. Ben yalnız esmerleri sevdim. Görüyorsun ya, bir tehlike yok."

İkimiz de güldük şakaya. Gitme zamanıydı artık. Ama değildi de. Öyle ya, gitmek üzere kalktığımı görünce, sofadaki köşesinde daha da küçülür gibi oldu. O zaman bir orta yol buldum, ayrılmadan önce:

"Bir akşam benimle çıkmak ister misiniz, Matmazel Cora? *Sluch'e* gideriz," dedim.

İşte o zaman gerçekten baktı bana. Daha sonra bakışını sözlükte arayarak oyalandım, afallamışı buldum. *Afallamış, sarsılmış, altiist olmuş. Çok güçlü bir şaşkınlığı belirtmek için kullanılır.* Bir eli perçeminde, öyle hiç kımıldamadan kaldı kapının önünde.

"Sluch'e gidip dans ederiz biraz," diye yineledim, Mösyö Salomon'un bulunduğu ulu yüceliklerden üzerimize eğildiğini, eliyle davranışımı beğendiğini belirttiğini görür gibi oldum.

"Anlarsın ya, ben biraz paslandım, Jeannot. Öyle gençlere özgü yerlerde... Senden gizleyecek değilim, yaşım altmış beşi geçti."

"Matmazel Cora, kusura bakmayın, ama yaşınızla kafamı bozmaya başladınız artık. Sanki on sekiz yaşından küçüklere yasak dermiş gibi konuşuyorsunuz. Tanıdığınız adam, Mösyö Salomon, seksen beşine merdiven dayadı, ama hiç böyle bir şey yokmuş gibi dişlerine jaket yaptırttı geçende."

İlgilenmiş gibi göründü.

"Sahi mi?"

"Evet, moraline hiç diyecek olmayan bir adam o, hiçbir şeye boyun eğmeyen bir adam. Bir daha yeni jaketlere gereksinim duyduğu zaman, en azından yüz on beş yaşında olacak. Ya da yüz yirmi, bakarsınız jaketleri daha fazla dayanır. Çok şık giyiniyor, her sabah yakasına bir çiçek takıyor, çok güzel dişleri olsun diye de jaket taktırfıyor."

"Yaşamında biri mi var yoksa?"

"Hayır, işte o yok, pullarıyla kartpostalları var yalnız."

"Çok yazık."

"Dinginliği var."

Matmazel Cora'nın keyfi kaçmış gibiydi.

"Dinginlik de dinginlik," dedi. "İkili yaşamın yerini tutmaz ki bu, hele gençlik de elden gitmişse. Her neyse, yaşamını berbat etmek istiyorsa, orası kendi bileceği bir şey."

Mösyö Salomon dinginliğe erdi ve yaşamını berbat ediyor diye keyfinin kaçması tuhaftı.

"İsterseniz, çarşamba akşamı yemekten sonra gelip sizi alırım, Matmazel Cora."

"Yemeği bende yiyebilirsin."

"Hayır, teşekkür ederim, akşam işim geç bitiyor. Benim için yaptıklarınızdan dolayı size minnettarım. Beyazperdede önemli biri olacak kadar yeteneğim var mı, yok mu, bilmiyorum, ama önünde bir geleceği bulunmak her zaman için iyidir."

"Bana güven, Jeannot. Sahne sanatları konusunda burnum iyi koku alır."

Güldü.

"Delikanlılar konusunda da. Bunu hiç kimse için yapmamıştım daha, ama seni görür görmez, bu çocukta gereken her şey var dedim içimden."

Görüşülecek kişilerin adreslerini verdi bana. Hiç ilgilenmedim bunlarla, yalnız çok daha sonra, Matmazel Cora'nın yakayı sıyırmasının üstünden epey süre geçtikten sonra ilgilendim. Anılar adına telefon ettim, ama Mösyö Novik adında birini saymazsak, hiç kimse yerinde değildi artık. Bu adam Matmazel Cora'yı anımsıyordu, menajerlik etmişti, ama sonra bir garaj açmıştı. Matmazel Cora'nın gösteri dünyasındaki bu ilişkilerini uydurmuş olduğunu sanmıyorum, ama zaman onun sandığından çok daha fazla geçmişti ve aradığınız numarada artık abone yoktu.

İki gerçek dost gibi ayrıldık. Şu var ki, onu ne diye *Slush'e* çağırdığımı bilmiyordum, gönüllü yaratılışım gene abartıyordu işleri, elini verdin mi kolunu da istiyordu. Sanırım, hem Matmazel Cora'ya dişiliğini belli etmek, hem de onunla bir aftoslaymış görünmekten utanmadığımı göstermek istemiştim.

ON BİR

W

Bizim kümese döndüm, ikinci kattaki tüneğime tırmandım. Tong giriş katında kitap karıştırıyordu. Biraz yer kalsın diye yatakları üst üste

yerleştirmiştik, Chuck üst katta kalıyordu, ben ortada, Tong da aşağıda, Yoko'ysa başka yerde oturuyordu.

Chuck'ı bayağı severim, yüzde yüz kancık sayılmaz. Yukarıya, tavanın altına yerleşti mi çenesinin altına getirdiği sırık bacakları, zayıflığı, gözlüğü, bunalımın etkisiyle tepesinde hep ayağa kalkmış gibi duran saçlarıyla, azman bir yarasayı andırır. *S.O.S.*'teki Lepelletier'nin haklı olduğunu, kendimize ilişkin iletişim fazlalığı yüzünden hepimizin başının dertte olduğunu söyler, örneğin Kamboçya'da besinsel yararsızlıkları nedeniyle kafalarına dipçikler indirilerek ortadan kaldırılan yaşlılar gibi, örneğin şu gazetedeki kadın, iki çocuğunu açlıktan ölsünler diye içeriye kapatan, sonra mahkemede, işleri bitmiş mi, bitmemiş diye içeriye girdiğini ve çocuklardan birinin hâlâ 'anne' diyebilecek gücü bulduğunu anlatan şu anne gibi. Duygusallık bunların hepsi. Chuck, koruyucu bir katılaşmaya ulaşmak için, duyarlığa karşı özel bir karate bulmak gerektiğini söyler, yoksa aşkın meditasyon ve felsefel ilgisizlikle, kimi Asya topluluklarının yoga dedikleri şeyle koruman gerekirmiş kendini. Mösyö Salomon'da bu özsavunu karatesinin Yahudi alayı olduğunu söylüyor, *alay: Ciddi bir görünüş altında gizlenen, dünyanın saçmalığını acımasızlık ve acılıkla vurgulayan maskaralık. Yahudi* de bununla birlikte gider.

Canım sıkılıyordu, çaresiz kaldığım her seferde olduğu gibi. Bir şeyler yapmayı denemeye bile girişmemeliyim ben, sonuç kırılmadır. *Kırılma: Bir eğilimin ya da temel bir gereksinimi karşılanamamış bir kimsenin durumu.* Chuck'a sorarsan, bir Halk Kurtuluş Kurulu kurup başına da Kral Salomon'u getirmeliymiş, yaşam ele alınıp başka bir yaşam yapılır, her yanı umutla doldurulurmuş. İnsan gençken umut her şeyin başında gelir, yaşlanınca da öyle, bunları anımsamamız gerekir. Her şeyini yitirebilir insan, iki kolunu, iki bacağını, gözlerini, dilini, her şeyini; ama umudunu yitirmemişse, hiçbir şeyini yitirmemiş demektir, sürdürebilir.

Güldüm, bataryalarımı doldurmak için Marx Brothers'la-ruı bir filmini yeniden görmek istedim, ama göstermiyorlardı artık. Yalnızca el becerisiyle, kaloriferlerle, musluklarla, borularla, maddesel rahatlıkla, elle onarılıp düzeltilebilecek şeylerle uğraşmalıymışım, diye düşünüyordum, Kral Salomon'un bunalımına kapılmaktan, onun gibi iyilikseverlikle

çaresizin üzerine eğilme ayaklarından daha iyiydi böy-lesi. *Çaresiz, olanaksız, çaresi bulunamayan.*

Chuck geldi. Adem'le Havva'dan beri hiç mi hiç tanımadığım insanları kurtarmak için sağa sola koşacağıma, kendisiyle ilgilenebileceğim, her şeyi verebileceğim tek bir kişi, olabilirse bir kadın bulamaz mıyım, diye düşünüyordum o sırada. Kitaplarını attı, benimkinin üzerindeki tüneğine tırmandı, öyle ya, üstün durumda bulunmaktan hoşlanır o. Başı bacaklarının arasında kalmıştı.

"Ayakların kokuyor."

"Ne yaparsın, yaşam böyle."

"Hastir."

"Neyin var gene senin? Suratından düşen bin parça..."

"Matmazel Cora, bildin mi? Şu eski şarkıcı, Mösyö Salomon'un bana coşkuyla salık verdiği."

"Evet, ne olmuş?"

"Onu benimle çıkmaya çağırmak zorunda kaldım.'"

"Herhalde zorunlu değildin sanırım."

"Birinin zorunlu olması gerekli. Yoksa Kuzey Kutbu demektir."

"Kuzey Kutbu mu?"

"Yoksa buzullar, boşluk, sıfırın altında yüz derece."

"Orası senin sorunun, tosunum."

"Konuyu kapatmak için böyle söylerler hep. Kendisine çiçek götürdüğüm zaman, bir genç kız gibi kızardı. Altmış beş yaşında, düşünebiliyor musun! Benden sanmıştı."

"Oysa ondandı, öyle mi?"

"Ondandı. Onun dillere destan inceliği."

"Bu herifin güçlülük istemine hiç diyecek yok doğrusu... Baba Tanrıda görüyor kendini, burası kesin. Her neyse, onu seninle çıkmaya çağırdın, sonra?"

"Hiç. Yalnız bir iş var ki, şimdiye kadar hiç çakallayama-mışım."

"Bak şu işe! Her şeyi çakallayıp da özel olarak çakallaya-madığın şey ne acaba? Öğrenebilir miyiz?"

"Chuck, espriyi boşver şimdi, o değil kıtlığını çektiğimiz, insanın hem yaşlı, hem de kafa bakımından yirmisinde olabileceği hiç usuma gelmemişti."

"Zavallı dostum, beylik sözler arasında 'gönül gençliği' derler bu senin söylediğine! Halk kitaplıklarında sürterken ne okuyorsun, bilmek isterdim doğrusu."

"Hastir! Bir şeyi anlamama en iyi yardım eden herifsin sen. İnsanın seni dinlemesi yeter, söylediğinin tam karşıtını benimsedi mi yanılmayacağı kesindir. Sen ve karaten, çölde develer gibi bir şey, ne bir insan, ne bir nesne. Matmazel Cora'yı çağırmadım ben, yirmi yaşını çağırdım. Bir yerlerde hâlâ yirmi yaşında. Hakkımız yok."

Chuck yellendi. Tong yataktan atlayıp pencereyi açtı, sonra da bağırıp çağırmaya başladı. Hep şaşırtacak bu herif beni, Kamboçya'da gördüğü bunca şeyden sonra, hâlâ bir yellenmeye bozulacak yeri kalmış.

"Çağırdığına iyi etmemişsin, tosunum. Umut olarak alacak bunu. Seninle yatmaya kalkarsa ne diyeceksin?"

Yumruklarım sıkıldı bunu duyunca.

"Neden böyle konuşuyorsun? Hayır, ama neden böyle konuşuyorsun? Neden olmayacak zavazingolar ararsın hep? Matmazel Cora dişiliğin başarılarını fazlasıyla yaşamış biri, şimdi de kendisine gerçek bir kadın gibi

davıanılmasını istiyor, o kadar. Sen de bilirsin ki, göbekten aşağısıyla ilişkisini çoktan kesti."

"Nereden biliyorsun?"

"Ama yetti dedik ya sana! Azıcık kendini anımsamak hoşuna gider, diye düşündüm ben yalnız. Öyle ya, insan bir kez kendini gözden kaybettikten sonra ne kalır geriye?"

Tong da burada kendi katkısını yaptı.

"Batı'da sizlere ne kalır bilmem, ama bizler hiçbir şeyimiz kalmayınca Doğu bilgeliğimize sığınırız," dedi.

Bütün ailesi kıyıma uğramış, büyükbabası da artık işe yaramıyor diye Pnom Penh'de sopalarla öldürülmüş bir oğlanın böyle konuşması gülmekten altına işetirdi adamı. Tüneğimden atlayıp Chuck'ın sözlüğünde *bilgeliği* aradım. Buldum da. *Bilgelik: Tanrısal ve insansal nesneler konusunda esinlı bilgi.* Bunu onlara okudum, onlar da güldüler, Tong bile güldü. *İnsanın bilebileceği şeylere ilişkin kusursuz bilgi* diyordu bir de, bu da fena değildi hani. *Bilgenin niteliği, davranışı, bilgiyle bütünleşmiş üstün sakinlik* de vardı. Okuduğum iyi oldu doğrusu, nicedir böylesine gülmemiştim. Hatta Mösyö Salomon'un işine yarar diye de bir kâğıda.yazdım, bulunabilecek tüm üstün sakinliklere gereksinimi vardı onun.

ON İKİ

Sonra Caumer Sokağına, spor salonuna gidip kolum kalkmam deyinceye dek kum torbasını dövdüm. Chuck buna güçsüzlük ve anlayamazlık diyor, beni incelemekten hoşlanıyorsa, kendi bileceği bir iş. Benim Kral Salomon'la ilişkilerimin oğul ile baba yokluğu arasındaki ilişkiler olduğunu ve hazır giyime benim kadar gereksinimi bulunan bir herif daha görmediğini söylüyor. Tanrının sözünü etmedi, ama aynı şey. Şurası kesin ki, bu üstün kaçığa göre, hazır giyim demek, nicedir hazır olup nicedir giyilen giysiler, yani aile, ana, baba. Göklerdeki-Babamız, yani değerler borsasında sağlam değerler diye adlandırılan şeyler demektir. Ona göre, bende bunların hiçbiri bulunmadığından, daha iyisini de

bulamadığımdan, pantolon kralına bağlanmışım. Tümüyle yanlış. Öyle ya, Mösyö Salomon ölçü üzerine giysiler yaptırıyordu, herkes kendine uyanı buluyordu bunların arasında, insanlık için neler yapabileceğini araştırmaya başladığı sıralarda, eğlence olsun diye çerçeveletmiş olduğu ilk ilanlarından birini görmüştüm, akima bir fikir gelmiş ve bastırı-vermişti. *Altı pantolon alan herkes istediği kumaştan, ölçü üzerine biçilmiş bir pantolon kazanır.* Chuck'ın şu güçsüzlük konusundaki düşüncesi nedeniyle anıyorum bunu, her zaman için yapılacak bir şeyler bulunduğunu, ille de kıçımız açık kalmaya yargılı olmadığımızı göstermek istiyorum. Neyse, kudurmuş gibi dövdüm kum torbasını, neden öyle değil de böyle, aradığımız numarada neden kimsecikler yok diye sormadım artık. Sonra da Mösyö Galmiche'i, yüzü ve gözleri sahanda yumurtaya benzeyen antrenörü görmeye gittim. Mösyö Galmiche herkesten daha çok yumruk yemiştir suratına, gülümsedi miydi, sever beni çünkü, gülümsedi miydi, görmesine görür, ama gözlerine kolay kolay inanamaz insan.

"Ne haber, Jeannot, çok mu öfkeliyiz bugün?"

"Siz orasını boşverin. Kaç yaşındasınız, Mösyö Louis?"

"Yetmiş iki, 1932'de Marcel Thil'le dövüşerek başlamıştım."

"Suratta çok yumruk eder."

"Suratta yumruk insanın ayrılmaz bir parçasıdır. Georges Carpentier ne derdi, bilir misin?"

"O da kim?"

Kızmış gibiydi.

"Atlantik'i uçakla ilk geçen herif."

"Çok güzel! Ne derdi peki?"

"Başlangıçta yumruk vardı ve böylece bir suratımız oldu, çünkü organı işlev yaratır."

"Ne demekmiş bu?"

Onayladığını gösteren, küçük bir işaret çaktı.

"Haklısın, evlat. İyi savunuyorsun kendini."

"Sizden yaşlı bir dostum var, Mösyö Louis, o da iyi savunur kendini, moralini yitirmek istemez. Yahudi alayı diyorlar bunun adına. Ona destek sağlamak için sözlüğü karıştırdım. Yolculara yardım etmemizi sağlayacak bir şeyler olmalı. *Dinginliğe* ve *filozof ilgisizliğine* baktım, sonra da *bilgeliğe* baktım. Ne buldum, biliyor musunuz?"

"Söylemene bak sen, belki de fark etmediğim bir şeyler kalmıştır."

"Bilgelik, Tanrısal ve insaıısal nesneler konusunda esinli bilgi, insanın bilebileceği şeylere ilişkin kusursuz bilgi. Bilgiyle birleşmiş üstün sakinlik. İyi mi?"

Mösyö Galmiche hiç kızmaz, bunu da atlattı. Dişlerini sıktı azıcık, azıcık da burnundan soludu, burnundan ne kaldıysa onunla yani.

"Bunun için mi deli gibi yumruk sallıyordun az önce?"

"Evet, biraz."

"İyi ediyorsun. Senin yaşındaki başka delikanlılar gibi önüne gelen yere bomba sallamaktansa, kum torbasını dövmek daha iyi."

ON ÜÇ ^3*f*

Bir duş aldım, giyindim, daha duruyor mu bir görelim bakalım diye Mösyö Salomon'a gittim. Kapıcı Mösyö Tapu'nün odasının önünden çabucak sıvıştım. Gıcık alır bu adani benden, ben geçerken odasından çıkıp kinini bir güzel dökmek için hiç fırsatı kaçırmaz. Suratımdan olmalı, herkese kendini beğendiremiyorsun işte. Çaresi yok, gene çıkarırız herifi yerinden! Kaçınmaya çalışırım ondan, hiç görmemeyi yeğ tutarım, bir bu eksik olur hiç değilse, ama nerede, ha, siz miydiniz! diye çıkıverir arkamdan hep, karşılaşmaktan başka çarem yoktur. Bir salakla, şöyle gerçek bir salakla karşılaştım mı bir heyecan ve saygıdır dolar içime, öyle ya, bir açıklaması vardır her zaman, neyin neden olduğunu bilirsin, Chuck'a

bakarsan, Salaklık karşısında bu denli heyecanlanmam, kutsal ile sonsuz karşısında saygı dolu bir duyguya kapıldığım içinmiş. Victor Hugo'nun bir dizesini bile okudu bana: *Evet. Ölümsiiz'e tapınmak için geldim bu tapınağa.* Sorbonne'da Salaklık üzerine bir tek tez bile yok, Batı düşüncesinin çökmesinin açıklaması da işte burada yatıyor diyor Chuck.

"Ne o, Yahudilerin kralını görmeye mi geldik gene?"

Başlangıçta ona nazik davranmaya çalışıyordum, ama durumu büsbütün ağırlaştırmaktan başka bir işe yaramıyordu böylesi. Evet Mösyö Tapu, hayır Mösyö Tapu, bir daha yapmam Mösyö Tapu, isteyerek yapmadım Mösyö Tapu, ne kadar saygılı davranırsam, o kadar saygısızlık etmiş oluyordum. Bunun üzerine yemlemeye başladım onu. Her zaman başkalarına gereksinimi vardır insanın, yaşam boyu kendi kendinden nefret edemezsin ya! Asi gençler yaşlılara saldırmaz olursa, Yahudiler ortadan kalkarsa, komünistler uçup giderse, göçmen işçiler de ülkelerine dönerlerse, Mösyö Tapu'nün duygu çölüne düştüğünün resmidir diyor Chuck. Onun için üzülüyordum, onu yönlendirmek için birtakım numaralar buluyor, keyfi yerine gelsin diye döşemeden bir çubuk söküyor, bir cam kırıyor, o da olmazsa asansörün kapısını açık bırakıyordum. Yardıma gereksinimi olan bir herifti. Ne yapacağını, neye bağlayacağını bilemeyecek kadar kinin varsa, tüm güneş dizgesini saracak kadar kabarmışsa, halıya atılmış bir izmarit de olsa, açık bırakılmış bir asansör kapısı da olsa, bir yönlenim buldum diye rahatlarsın. Gereksinimi vardı buna, nefret etmek için kişisel biri gerekiyordu, böyle birini bula-masa, tüm dünyadan nefret edecekti, dünya da fazla büyüktü. Elle tutulur nesne, bir insan isterdi ona. Gözünü korkutmayan bir kabadayı bozması mı, hayır efendim. Başlangıçta, çöpleri taşıma, ortalığı süpürmesine yardım etme önerisinde bulunduğum zaman, kuzu gibi yumuşak başlı ve nazik olan, saldırmaya yanaşmayan, bu yüzden de insanları kanılarında desteklememek nedeniyle suçlu duruma düşen Cezayirli işçiler gibi davranmış oluyordum. Bu biçimde işine yaramadığımı anlayınca, yardım etmeye başladım. Önce merdivende, odasının yanında, duvara işemekle giriştim işe. Orada yoktu, ama hemen çakmıştı. Aşağıya indiğimde beni bekliyordu.

"Siz mi yaptınız bunu?"

Evet ben yaptım sizin güzel hatırınız için diyebilirdim, ama bu kadarı yetmezdi, gereksinimi tam olarak karşılayabilmem için bir de yalan söylemeliydim, hastir lan der gibilerden pantolonumu çektim, sonra da:

"Gözünüzle gördünüz mü?" dedim.

"Hayır, nerede. Yoktunuz. Ne zaman işimiz düşse, ortadan toz olursunuz."

Bir temiz koltuklayıp onurlandırdım onu, sonra basıp gittim. O gün bugün, keyifle süzüyor beni, çünkü hazır parasını ve pul gömüsünü çalmak için Mösyö Salomon'u benim öldüreceğimi biliyor. Bende eksik bulduğu tek şey, Cezayirli işçi olmayışım, bir de böyle olsak, tam kusursuzluğa erişmiş olurduk. *De Gnulle Cezayir'i verince, neler olacağını hemen anlamıştım, hem de haklıydım, biz oradayken Cezayirliler sekiz milyondu, biz çıkalı yirmi milyon oldular. Ne demek istediğimi anladınız. Sustuk, kestik sesimizi, yoksa soykırımcılıkla suçlanırız, ama yirmi milyon oldular işte, görüyorsunuz de Gaulle'ün* yaptığını, *bundan sonra olacakları da. Ben Mareşal Petain'den yanaydım, bir akrabam da bolşeviklerle savaşırken öldü, kolay kolay yanılmam ben.* Chuck Salaklık konusundaki tezi için Mösyö Tapu'yle bir konuşma yapmayı denedi, ama çok fazla bir şey alamadı teybine, çünkü Chuck geceleri büyük korkulara kapılmaya ve imdat diye bağırmaya başlamıştı, duyarlığı köreltme karatesi özsavunu sanatı olarak pek de ağır çekmedi.

Her neyse, Mösyö Tapu orada, odasının önündeydi, başında beresi, ağzmda sigarası, suratında uyanık ve bilgili havası. Öyle ya, dünyayı aydınlatan Salaklıksa, her şeyi biliyorsun, her şeyi anlıyorsun demektir. Neredeyse tatlı bir dostluk sıcaklığı bile duydum, çünkü Mösyö Tapu gibi salaklara çok şey borçluyuz, bunalıma bire birdir onları görüp işitmek, çünkü neden, nasıl, hepsini bilirsin, bölgesel bir açıklama vardır elinde. Orada, merdivenin sekizinci basamağm-daydım, suratım anlayışla, sevecenlikle, kutsallıkla ışıldıyordu, saygı duygulan kabarıyordu içimde, ölümsüze tapınmaya geliyordum bu tapınağa. Öyle bir ışıldıyordum ki, Mösyö Tapu biraz kaygılandı bile.

"Ne oluyor böyle size?" dedi kuşkuyla.

y.S.D.'de okumuştum. Afrika'da sekiz milyon yıllık, yani öyle dünden kalmamış, taptaze bir kafatası bulmuşlardı. Ama Chuck'a sorarsan, o çağda Salaklık olamazmış, çünkü alfabe bulunmamışmış daha.

Bastım kahkahayı, Mösyö Tapu kininden kıvranmaya başladı.

"Buna izin veremem!" diye uludu, "çünkü alaya alınmaktan daha kötü bir şey olamaz".

"Bağışlayın, Mösyö Tapu, siz hepimizin babası ve anası-sınız!" dedim ona. "Bütün istediğim arada bir gelip sizi görmek, nesnenin aydınlığı ve güzelliği için sizi seyretmek!"

Sekiz basamağı indim -kesinlikle sekiz diyorum, çünkü gelecek kuşakların bu konuda tarihsel kuşkulara düşüp tarihsel tartışmalara girişmelerini istemem- ve Mösyö Tapu'ye dostluk elini uzattım, çünkü böyle bir davranışı hak eden bir çınlama dakikasıydı bu, daha sonra fotoğrafçılarca ölümsüzleştirilmeye de değerdi. Ama onunki geberirim daha iyi ayaklarıydı. Böylece elim havada kaldı, her zaman olduğu gibi, güzelce koltuklayıp onurlandırdım, sonra Mösyö Tapu'nün bataryalarını baştan doldurmuş olmanın yar-dımseversel duygusu içinde yeniden tırmandım merdiveni, keyifliydim, çünkü insanların yaşamasına böyle her gün yardım edemiyorduk.

İkinci kata gelmiştim, yüzünü ve yumruklarını bana doğru kaldırmış, aşağıdan yukarıya bağırıp duruyordu hâlâ.

"Serseri! Eşkıya! Esrarkeş! Pis komünist!"

Hoşnuttum. Yardım edilecek bir herif daha bulmuştum işte.

ON *DÖRT*

Mösyö Salomon'u büyük günmüş gibi giyinmiş buldum. İki dirhem bir çekirdekti gerçekten. Bölge fazla nemli, yeterince de su sızdırmaz olmasa, daha elli yıl, hatta daha fazla dayanabilecek bir takım giymişti. Mösyö Salomon kumaşa hayran hayran baktığımı görünce memnun oldu.

"Londra'da özel olarak yaptırttım."

Elimle yokladım.

"Çok sağlam. Daha elli yıl gider."

Elimde değil işte. Şöyle adam gibi konuşamıyorum bir türlü. Şu çenemi tutayım dememe kalmadan söyleyiveriyorum söyleyeceğimi. Hatamı düzeltmeye çalıştım.

"Ekvatorda bir vadi bulmuşlar, insanlar yüz yirmi yaşına kadar yaşıyorlarmış burada," dedim.

Kendisini hazırlamaya gelen berberle manikürcü kızdan başka, deri çantalı bir ufak adam da vardı içeride. Çalışma masasının üstünde, Mösyö Salomon'un imzasını taşıyan belgeler duruyordu. Anlaşılan, durmamacasma vasiyet tazeleyen insanlar var. Bir şey unutmaktan korktuklarından olmalı. Mösyö Salomon'un ölümünden sonra taksiyi ne yapacağını hep merak etmişimdir. Yeryüzünde sahipsiz, yapayalnız bırakılmış taksiler için bir yasa vardır herhalde. Radyo dağ başında bir kulübede yarısı gitmiş bir serseri bulunduğunu söyledi, ama dört tekerlekli taşıtlar için bir şeyler öngörmüşlerdir nasıl olsa. Hep alışmaya çalışıyorum ya bir türlü olmuyor. Eskilerin fetişleri vardı, onların gönüllerini yapmak için piliçler, sebzeler götürürlerdi, ama birer inanıştı bunlar. Aklıma sığdıramıyorum bir türlü, yalnızca yaşlı kimseler ve candan sevdiğim Mösyö Salomon için de değil, son durağa gelmiş herkes için. Chuck durmamacasma bu işi düşünmenin iyi olmadığını anlatıyor bana. Ölümlülüğün çaresiz bir dalga olduğunu söylüyor, değmez diyor. Yanlış. Durmadan ölümlülüğü düşündüğüm yok; tam tersine, ölümlülük beni düşünüyor.

Mösyö Salomon masanın üstünde duran belgeleri ve albümleri gösterdi bana.

"Frioul koleksiyonunu satın aldım," dedi. "Beş santimlik Madagaskar gülünü saymazsak, fazla bir değeri yok. Ama o ender bulunur bir parça. Ayrı olarak satmak istemiyorlardı."

Sonra Mösyö Salomon gerçekten krallara yaraşır, büyük bir laf etti. Abartıyorum sanacaksınız, ama dinleyin şunu:

"Bence büyük posta pulları tek sığınak-değerlerdir."

Sığmak-değer. Gerçekten söyledi bu sözü. Öyle duruyordu önümde, seksen dört yaşı ve daha elli yıl dayanmak üzere özel olarak yaptırılmış İngiliz kumaşından takımıyla, manikürünü yaptırmış, tıraş olmuş, taranmış olarak, meydan okumayla kararmış bakışlarındaki babacanlıkla beni süzüyordu, öylesine bütün bunların üstünde, öylesine yüceydi ki, ölümlülük herhangi bir halt karıştırmayı göze alamazdı. Chuck bunun orduda düşmanı kaçırmak için başvurulan ruhbilimsel eylem dedikleri şey olduğunu söylüyor. Sonra Mösyö Salomon çalışma masasına kadar gitti, bir zarf aldı, bana göstermek için ışığa tuttu. Doğruydu. Tartışılmaz bir şeydi. Beş santimlik Madagaskar gülüydü gerçekten.

"Mösyö Salomon, sizi kutlarım."

"Evet, sevgili Jean, şöyle bir düşünmek yeter. Posta pulu bugün tek sığınak-değer..."

Zarfı hep yukarıda tutuyor ve kara bakışlarında hafif bir parıltıyla beni süzüyordu. Chuck, Yahudi alaycılığıyla ağrısız diş bile çektirebilirsin diyor, bunun için Amerika'nın en iyi dişçileri Yahudiymiş. Ona göre, özsavunu silahı olarak İngiliz alaycılığı da fena değil, soğuk silah dedikleri şey işte. İngiliz alaycılığı kollarınızı ve bacaklarınızı kestikleri zaman bile sonuna dek centilmen kalmaktır, geriye neyiniz kaldıysa centilmenliktir. Chuck saatlerce söz edebilir alaycılıktan, çünkü o da bunalımlının biri. Yahudi alaycılığının bunalımlılar için en zorunlu ilaç olduğunu, benim Yahudileştiğimi söylerken Mösyö Tapu'nün belki de yanılmadığını, çünkü beni durmadan güldüren bu bunalımı Mösyö Salomon'dan kaptığımı söylüyor.

Mösyö Salomon sığınak-değeriııi ışığa tutup gülümseyerek bakarken, gene aynı şeyi yaptım, güldüm. Dudakları buna çok uzun zamandır ve bir daha değişmemesiye alışmış gibi bir gülümsemeydi gülümsemesi. Bunun için de şimdi mi gülümsüyordu, yoksa bin yıl önce gülümsemiş de çıkarmayı mı unutmuştu, bilmeye olanak yoktu. Çok kara ve canlı gözleri

var, katarakt olduğu gibi korumuş. Işığa baktı mı sevinç parıltıları beliriyor, en dizginlenmez yanı da burası. Soyunun özellikleri yok. Bütün saçlarını olduğu gibi korumayı başarmış, tarakla arkaya yatırılmış, apak saçlar bunlar. Kimi zaman da çok kısa bir sakalı olur, berber her gün düzeltir. Bir süre bırakır, sonra gene kestirir, böylece yeniden gençleşir. Doğuda yaşlıların daha büyük bir ağırlığı bulunduğu, kendisi de Pnom Penh Lisesini bitirmiş olduğu için, Tong yaşlıları bizden daha iyi tanır; o, Mösyö Salomon'un *L'Eıiterremeut du comte d'Orgaz*’da büyük bir İspanyol soylusuna ya da *Les Concjuistadors'da* Jose Maria de Heredia'ya benzediğini söylüyor. Ben onun kadar okumadım, ama Mösyö Salomon'un hiç kimseye benzemediğinden kuşkum yok. İsa daha saygıdeğer bir yaşa dek yaşasa da saçı sakalı ağartsaydı, burnu daha kısa, çenesi daha sert olsaydı, belki o zaman bir benzerlikten söz edilebilirdi. İnci grisi bir ipek kravat takmış, üstüne aynı adı taşıyan bir inci kondurmuştu. Evde hiç gözlük takmazdı. Yakasında, ortasından bir kuş gibi sarı bir gaga çıkan bir ak çiçek vardı, haklı olarak verilmiş üstün başarı nişanını takmayı da unutmamıştı.

"Taksi aşağıda mı, Jeannot?"

Bana Jeannot denilmesi hiç hoşuma gitmez, çünkü arkasından bir de Lapin gelip Jeannot Lapin oluverir.* Kimi kızlar çekinmeden böyle derler bana. Kızın teki Jeannot Lapin diyerek saçlarımı okşadı mı hemen iniverir benimki, öyle ya, anaca bir şey olur böylesi. Analık çok güzel bir şey, ama nerede kullanılacağını bilmek gerekir.

“Hayır, Mösyö Salomon. Ben bu sabah bitirdim. Araba Tong'da bugün."

"İyi ya, benim aile Citroen'imi alırız. Beni Cambige Sokağına götürebilir misin? Bugün Paris'te ağır ağır araba sürmek hiç hoşuma gitmiyor. Eskiden bir Bugatti'm vardı. Ama şimdi müzelik oldu."

Eldivenlerini, şapkasını, at kafalı gümüş başlı bastonunu aldı. Devimleri biraz sertti, ama böyle olmasını istediğinden değil, artritsel nedenler dolayısıyla.

"Bugatti'mi bir gün yeniden bulmak ve yollarda biraz hız yapmak isterdim. Bazı bazı özlüyorum."

Mösyö Salomon'un bir Bugatti'nin direksiyonunda saatte yüz kilometre gidişini gözlerimin önüne getirdim, reflekslerinin hâlâ yerinde olduğunu görmek hoşuma gitti. Garaja indik, aile Citroen'ine binmesine biraz yardım ettim. Mösyö Salomon'un aile durumu yoktu, ama bakarsın bir durum çıkar diye, özenle baktırtıyordu Citroen'ine. Arabaya binmesine kibarlık olsun diye yardım ettim, çünkü Mösyö Salomon arabaya tek başına binebilecek durumda hâlâ, sözüme inanabilirsiniz. Bir hanım ve iki çocuk için de yeterince yer vardı. Yolda, arkadaşlık olsun diye, arada bir ondan yana dönüyordum. Eldivenlerini ve ellerini bastonunun topuzcuğunda kavuşturmuş, usul usul sallanıyordu. Her zaman yığın yığın soru vardı ona sormak istediğim, ama usuma gelmiyor, dilsiz kalıyorlardı. Kafadan değil de yürekten, dile döküleme-yecek yerden geliyorsa, bir soruyla da özetieyemezsin, bin soruyla da. Chuck, on beş günlüğüne Nepal'e gittiği zaman, bana bir kart yollamıştı, şöyle yazmıştı üstüne: "Burada da aynı şey." İyi güzel de hastir be yersel renk diye bir şey vardır ne de olsa.

"Matmazel Cora nasıl?"

"İyidir. Bu akşam dansa götüreceğim onu."

Mösyö Salomon kuşkulu göründü.

"Dikkatli olmalısın, Jeannot."

"Olmasına olacağım ya o kadar da yaşlı değil, biliyorsunuz. Altmış beş yaşında olduğunu söyledi bana, herhalde doğrudur, küçültmekle hiçbir şey kazanamaz artık. Biraz dans edeceğiz, ama dikkatli olacağım. Daha çok bir can yoldaşlığı işte. Gençken çalkalamayı severmiş, öyle söyledi. Çalkalamak dans etmek demektir, Mösyö Salomon."

"Biliyorum. Sık sık görüyor musunuz onu?"

"Hayır. Yalnız başına da çok güzel dayanıyor. Hiçbir şeye alışmamış olanlara çok da zor gelmeyebilir, ama halkın sevgisine alışmış olanlar için çok zordur bu iş."

"Evet," dedi Mösyö Salomon. "Gözleminiz çok yerinde. Eskiden çok beğenilirdi. Otuzlu yıllarda."

"Otuzlu yıllarda mı? O kadar eski değil o."

"Gencecikti o zamanlar."

"Fotoğraflarını gördüm."   .

Mösyö Salomon bastonuna vurarak:

"Onun için bunu yapmanız büyük incelik," dedi.

"Yok, hayır, onun için yapmıyorum bunu. Genelde yapıyorum."

Birden ışıyıverdi. Işımasını çok severim Mösyö Salomon'un, eski, kül rengi taşlara birdenbire güneş vurmuş gibi olur, yaşamdır uyanan. Mösyö Charles Trenet'nin şarkısı için söylüyorum bunu, orada 'Aşktır uyanan' der. Aşk, yaşam, tıpkısının aynısı işte. Çok güzel bir şarkıdır.

Mösyö Salomon gözlerini üzerime dikmişti.

"Küçüğüm, keskin bir insanlık duyusu var sizde. Bu da çok acılı bir şeydir. Sezgisel bir anlama biçimidir bu, çok seyrek görülür, 'duygudaşlık yeteneği' derler adına. Eskiden çok iyi bir misyoner olabilirdiniz, yani daha yerlilerin misyonerleri yedikleri dönemlerde."

"Kusura bakmayın, ama ben dindar değilim Mösyö Salomon."

'Tok canım, yok. Matmazel Cora'ya gelince, masraflarınız olursa, ben ödemeye hazırım. Çok çekici bir kadındı, çok sevilmişti. Öyleyse izin verin de masrafları ben alayım üzerime."

"Hayır, istemez Mösyö Salomon. Param var. Kendi zamanının danslan olmasa bile, biraz dans etmek eğlendirir onu. Çarliston ve şimmi varmış o zamanlar. Sessiz filmlerde gördüm."

"Bakıyorum, çok sağlam tarihsel bilgileriniz var, Jeannot. Ama çarlistonla şimmi daha çok benim gençliğimdeydi. Matmazel Cora'nın gençliğinde değil."

Mösyö Salomon'un çarliston ve şimmi yapışını gözlerimin önüne getiremiyordum. Çok tuhaf.

"Matmazel Cora o kadar eskilere gitmez: Tangoyla fokstrot vardı onun zamanında."

Biraz duraladı.

"Ama dikkatli olun, Jean."

"Azıcık jerk yapmakla ölmez."

"Demek istediğim o değil. Çok yakışıklı bir delikanlısınız da... Diyelim ki, ben çok çekici bir kadınla karşılaşıyorum, bana ilgi gösteriyor. Doğrusu ya, birdenbire bu ilginin yalnızca insanseverlikten geldiğini fark edecek olursam çok üzülürüm. İnsan sanıldığından daha yaşlıdır her zaman, ama düşünüldüğünden daha gençtir. Matmazel Cora kadın olma alışkanlığını yitirmemiştir herhalde. Bu nedenle, korkunç yaralayabilirsiniz onu. Gene diyelim ki, ben yirmi sekiz-otuz yaşlarında, bir altmış iki boyunda, sarışın, mavi gözlü, neşeli, sevecen, iyi yemek yapan, çok çekici bir genç kadınla tanışıyorum, bana ilgi gösteriyor. Aklım başımdan gidebilir ve..."

Sustu. Dikiz aynasından yüzüne bakmayı bile göze alamıyordum. Ölümlülerle neredeyse hiçbir ilişkisi kalmamışken gönlünü gencecik bir kadına kaptıran bir Kral Salomon düşünmek... İnsan seksen dört yaşına geldi mi neyi düşünmesi gerekir, bilemem, ama herhalde çok çekici, sarışın bir genç kadını değil. Bunun da bir alay olup olmadığını anlamak için dikiz aynasına şöyle bir göz attım, ama hemen gözlerimi önüme diktim. Mösyö Salomon hiç de öyle umutsuzluğa kapılarak benimle, yaşlılığıyla, kendi kendisiyle alay eder gibi değildi. Düşlere dalmıştı Mösyö Salomon. Şimdiden öylesine ululaşmış, geleceği yere gelmiş ve son durağın huzuruyla aydınlanmış gibi görünen bir adamın ellerini ve eldivenlerini bastonunun atlı başı üzerinde birleştirip gözleri dalmış bir durumda, üçüncü bir kişiyle karşılaşma varsayımlarına dalmasının nasıl bir etki uyandırdığını anlatamam size.

"Bütün varsayımları göz önüne almak gerektiğine, yaşam da türlü mucizelerle dolup taştığına göre, bir an için düşünelim ki, bu kız beni jerk

yapmaya çağırıyor ve adamı yanıltacak ölçüde ilgi gösteriyor. Söylemek bile fazla, umut ve önceleme durumuna, başka bir deyişle, duygusal duruma girmekten kendimi alamam. Ama sonunda bunun yalnızca insancıl, daha da kötüsü, belgesel bir ilgi olduğu ortaya çıkarsa, çok acı bir düş kırıklığına uğrarım kuşkusuz... Bu nedenle, Matmazel Cora Lamenaire'e dikkatli davranın ve aklını başından almayın."

İnmesine yardım ettim, ama bu işi bir yardım işlemine döndürmedim.

ON BEŞ

Beşinci kata dek yanında çıktım, işte orada gerçekten avladı beni. Mösyö Salomon sağda, üzerindeki plakada *Madam Jolie, keskin görüşlü falcı, yalnız randevuyla görüşülür* yazılı bir kapının önünde durup zili çaldı. Önce başka biri için bilgi almaya geldiğini düşünmeye çalıştım, ama nerede!

"Anlaşılan, hiç yanılmazmış," dedi. "Göreceğiz. Meraktan çatlıyorum! Evet, gelecekte neler bekliyor beni, gerçekten çok merak ediyorum."

Yanakları pembe pembe olmuştu.

Öyle kalmıştım olduğum yerde, ağzım açık. Çüş be! Bütün düşünebildiğim buydu. Kendisini neler beklediğini öğrenmek için bir falcı kadınla görüşmeye gelen, seksen dörtlük bir herif! Sonra birden aile arabasında şu güzel yemek pişiren, sanşm, canayakın genç kadm konusunda söylediklerini anımsadım, belki falcı kadına yaşamda hâlâ sevilip sevilemeyece-ğini öğrenmek için geldiğini düşündüm de tüylerim diken diken oldu. O dillere destan ışıltıları aradım gözlerinde, yoksa bütün bunlar alay mıydı, dünyayla, kendi kendisiyle, can düşmanı yaşlılıkla dalga mı geçiyordu, anlamak istedim. Gel de çık işin içinden. Öyle duruyordu karşımda, at kafalı bastonuna dayanmış, başı yukarıda, şapkası gözünün üstünde, sırtında daha elli yıl gidecek İngiliz takımı, Cambige Sokağında bir evin beşinci katında, keskin görüşlü bir falcı kadının kapısı önünde, suratında bir meydan okuma havası.

"Mösyö Salomon, sizi tanımış olmaktan gurur duyuyorum. Her zaman heyecanla düşüneceğim sizi."

Elini omzuma koydu, öylece kaldık bir an, göz göze, heyecanlı mı heyecanlı, bu iş neredeyse bir dakikalık saygı duruşuna benzemeye başlıyordu. Bizim Chuck, Yahudilerde en son ölen şeyin alaycılık olduğunu söyler. .

Mösyö Salomon bir kez daha çaldı zili.

Pencere nedeniyle merdiven çok aydınlıktı, güneş de yüzüne vurmuştu. Bekleme salonunun duvarına astırdığı şu kopya portreyi düşünüyordum. Resim sanatının ölümsüz başyapıtlarından biriydi, evrensel bir ün kazanmıştı. Ressamı kendi portresini yaptığı zaman yaşı seksenin üstündeymiş anlaşılan. Mösyö Salomon hiç kuşkusuz bunun için astırmıştır onu bekleme salonuna. Louvre için de La Jaconde'u yapmış bu adam. Oraya da gene Chuck sürüklemişti beni bir kez, başka şeyler de bulunduğunu göstermek istemişti bana. Mösyö Salomon bir türlü açılmayan kapıya doğru döndüğü zaman, yüzü donuk gül rengiydi, karanlıktan mı, kederden mi, bilemiyorum. Bir dahaki sefere yaşlılarla uğraşmayacağım, çocuklarla uğraşacağım, onlar hiçbir zaman kesinleşmiş değildir.

"Mösyö Salomon, siz bir ilkçağ kahramanısınız!"

Eli hep omzumdaydı. Hoşlandığı bir davranıştı bu, çünkü alınacak dersle doluydu. Bir an benimle şimdiye dek hiç konuşmadığı gibi, hatta hiç kimsenin hiç kimseyle konuşmadığı gibi konuşacak sandım. Hani bir reklamda günahkârın biri yeterince ağarmayan bir çamaşır kullandığı için sinirlenir de Tanrı ona iyi bir markanın adını verir ya, işte Tanrının o sırada konuştuğu gibi konuşacak sandım benimle. Ama Mösyö Salomon yalnızca:

"İşte çalmayan bir zil daha," dedi.

Sonra da üç kez üst üste, bastonunu sert sert kapıya vurdu.

Yapılması gereken de buydu, kapı açıldı. Çok göğüslü bir Afrikalı kadın bizi içeriye aldı.

"Randevunuz var mıydı?"

"Evet, randevum vardı," dedi Mösyö Salomon. "Ziliniz çalmıyor."

"Azıcık bekleyin, içeride bir müşteri var."

Oturduk. Afrikalı kadın bizi yalnız bıraktı. Her şey ortada, her şey gün gibi açık olduğuna göre, falcı kadın nasıl çıkacak bu işin içinden, ona neyi haber verecek diye düşünüyordum. Ama Mösyö Salomon hiç de kaygılı görünmüyordu, şapkasını ve eldivenlerini dizlerinin üzerine koyup ellerini at başının üzerinde birleştirmiş, dimdik duruyordu. Kendisini neler beklediğini öğrenmeye gelmişti, çünkü yaşam güzel şaşırtılarla doluydu.

Ne de olsa geleceğini okutmakta haklı diyordum içimden, önemli olan yalnızca yıllar değildi ya, aylar da, haftalar da vardı.

İşte bu sırada Madam Jolie bekleme odasına girdi. Saçlarını kapkara boyatıp arkaya toplamıştı, çok keskin gözleri vardı. Bu da bir falcıda doğal bir şeydi. Mösyö Salomon'u görünce keyfi kaçar gibi oldu, bir an onu almayacak sandım.

Ayağa kalktık.

Mösyö Salomon seçkin bir sesle:

"Günaydın, madam," dedi.

"Günaydın, mösyö."

"Randevum vardı."

"Umarım."

Al sana bir saygısız daha.

"Sizi böyle süzmemi bağışlayın, bizim meslekte kişi konusunda ilk izlenim çok önemlidir."

"Çok iyi anlıyorum."

"Buyrun, girin."

Sevimli bir tavırla bana döndü.

"Siz de sıranızı mı bekliyorsunuz, mösyö?"

"Çüş!"

"Evet, madam, sıramı bekliyorum, hepimiz sıramızı bekliyoruz, ama bunun için falcılara görünmem gerekmez, dışarıda da bekleyebilirim."

Kırk dakika bekledim. Seksen dört yaşma gelmiş bir herifin geleceğini söylemek için kırk dakika!

Aşağıya indiğinde, Mösyö Salomon hoşnut görünüyordu.

"Güzel bir konuşma yaptık."

"Neler görüyormuş sizin için?"

"Fazla ayrıntı vermedi, görüş alanı pek açık değilmiş. Ama kaygılanacak bir şeyim yokmuş. Uzun bir sakinlik dönemine girecekmişim. Daha önce biriyle karşılaşacakmışım. Bir de uzun bir yolculuğa çıkacakmışım anlaşılan..."

İçim ürperdi, dikiz aynasına bir göz attım hemen, yok canım, o güleç bakışıyla bakıyordu gene.

"Bu işi düşüneceğim."

"Düşünmeseniz daha iyi olur, Mösyö Salomon."

"Toplu yolculuklardan pek hoşlanmam."

"Tek başınıza da gidebilirsiniz."

"Güney Tunus'un vahalarını görmek isterdim."

Yüreğim burkuldu.

"Görürsünüz, Mösyö Salomon. Vahalar bir sorun değil. Orada duruyorlar, sizi bekliyorlar. Bütün istediklerinizi, hatta bütün istemediklerinizi görmek için zamanınız var daha. O falcı kadın ne söyledi bilmem ya ben vahaları

göreceksiniz diyorum size, işte bu kadar. Günü gelince nasıl olsa bir yer bulursunuz, eksik olan bu değil, Tanrıya şükür. Hatta isterseniz sürekli olarak da alırsınız yerinizi, kısacası belirli bir günde gitmek zorunda değilsiniz. Ne zaman eserse o zaman gidersiniz."

"Sizce Club Mediterrannee gerçekten..."

"Club Mediterrannee bu işle de uğraşıyor mu, bilmiyorum, ama tekelini almış değil. Toplanmak zorunda da değilsiniz. Tek başınıza gidebilirsiniz."

Evine götürdüm onu, arabayı garaja bırakıp eve döndüm. Baktım, Chuck çalışmak istiyor, Yoko da armonika çalmak. Yani bir çıkar çatışması vardı aralarında, ikisi de hiçbir şey yapamadı, bunun yerine sövüp saydılar birbirlerine. Mösyö Salomon'un iyice bunalıma girdiğini, bu yüzden bir falcı kadına gittiğini söyledim, ama üzerlerinde hiçbir etkisi olmadı; anlaşılan aynı dağlan kaldırmıyorduk.

Yerde kirli soluk bir gazete vardı, alıp baktım, kocaman bir başlık: *Ellerinden hiçbir şey gelmeyen kurtarıcıların ağladığını gördüm,* diyordu, Bretagne'da pisliğe saplanmış yirmi beş bin kuş yeniden ölmeye başladı gözlerimin önünde. Bu da Matmazel Cora'yı almaya gitme saatinin gelmek üzere olduğunu anımsattı. Bir duş aldım, temiz bir gömlek giydim, üstüne de montumu. Nasıl olsa, Bretagne'a gitmeye değmezdi, kuşlar ayvayı yemişti. Hatta idamlıkların adlarını bile veriyorlardı, kuzey martıları, fulmanlar, penguenler, başka türler de vardı ya aklımda tutmak istemedim, adlarını bilmezsen, kişisel olmaz, yük hafifler. Mösyö Salomon'la, Matmazel Cora'yla ve bütün ötekilerle karşılaşmamış olsaydım, daha az düşünürdüm. Sokakta handiyse bacakları bile kalmamış olan, kısacık, katı adımlarla tak tak tak yürüyen çok yaşlı bir kimseye rastlayacak olursanız, şöyle bir an genel olarak düşünürsünüz onu, hazır giyiminizle üzerine atılmazsınız. Örneğin balinaların çok yakında ortadan silineceğini biliyorum. Bengal kaplanlarıyla büyük maymunların durumu da pek parlak değil, ama bu iş, kişisel olarak tanıdığımız birinin başına gelince daha çok yakıyor canımızı. Hiç kuşkum yok, böyle önüme gelenin yardımına koşmaya kalkacak olursam, hazır giyim kralı olup çıkacağım, çünkü duygudaşlık dedikleri budur işte, oysa inekler gibi geberip gitmektense, başka bir şey bulmak gerekir, çok daha fazla şey.

Söz hazır giyimden açılmışken, geçen gün Baron Sokakta gerçekten matrak bir şey gördüm. Eski bir cenaze kurumu vardı burada, vitrininde birinci sınıf tabut resimleri dururdu, sonra onarımdan geçirmişler. Yerine ne mi koymuşlar? Bir hazır giyim mağazası.

Daha ne söyleyeyim?

ON ALTI

Gidip snackle bir şeyler atıştırdım. Çıktığımda saat dokuz olmuş, Tong işini, bitirmişti, taksiyi garajda buldum. Sekizde duracak yerde, dokuz buçuğa kadar fazladan birkaç iş yaptım, sonra bayrağı çıkarıp Matmazel Cora'yı almaya gittim. Vardığımda çoktan hazırlanmıştı. Gene bir demet çiçek götürdüm ona, eskiden aldıkları gibi. Unutmamak gerekir ki, bol bol aldıkları sırada çiçek önemli bir rol oynar kadınların yaşamında, ama önce yavaş yavaş, sonra hiç mi hiç almaz oldukları zaman çok daha büyük bir rol oynar.

Menard Sokaktaki çiçekçi kadının kendi eliyle seçtiği çiçekleri Matmazel Cora'ya sunduğum zaman, gülümsemesini unutmabenilerin içine gömüverdi hemen, hâlâ dişi kalmış gövdesiyle, yüzü böyle kokladığı çiçekler içinde gizlenince, bir genç kızı andırıyordu. Koyu yeşil bir giysi giymiş, kehribar rengi bir kemer takmıştı, göğsünde de burcunu gösteren bir küçük mücevher vardı. Balıktı. Uzun süre çiçekleri kokladı öyle, size yemin ederim ki, onu sevindirdim. Söylemek bile fazla, yüzünü kaldırdı mı üstünden koca bir yaşam geçtiği açıkça görülüyordu. Ben de hemen elini tuttum, bunun önemi olmadığını göstermek istedim ona. Yaşı umrumda değildi, düşünmüyordum bile, benim için fark etmezdi, altmış üç olmuş, altmış beş olmuş, burnumu sokacak değildim, balinalar, büyük maymunlar, Bengal kaplanları için de böyle haykırmak, karşı çıkmak, yok edilmelerini önlemek için yaşlarına bakmazsınız. Ben türlerin tümüyle korunmasından yanayım, çünkü en büyük eksikliğimiz bu.

Can sıkıcı olan tek şey, Matmazel Cora'nın yüzünü fazla boyamış olmasıydı. Bunun nedeni de sahne alışkanlıklarıydı sanırım, yaşıyla savaşmak değildi, gene de keyfim kaçmıştı. Onun bu boyanma biçimi, durmadan diliyle ıslattığı bu kalın ve yağlı ruj, kara, mavi, ak, hele gözkapaklarının üstündeki o mavi ve kara ve her kirpiğini kişise] olarak

örten maskara yüzünden, insanlar mesleğim konusunda yanılabilirlerdi. Bana bunu yapmasına bozuldum. Sonra düşündüm ki, artık kendi kendine benzemeyen, çaktırmadan bir başkası oluvermiş bir kadın için zor olmalıydı bu işler. Belki de yavaş yavaş bunu unutmuş, ayrımına varmaz olmuştu. Matmazel Cora gençlik alışkanlığını yitirmemiş, biraz fazla makyaj yapmıştı, havaya aldırmayarak kışta, baharda hep aynı biçimde giyinip de yatağa düşen insanlar gibi yapmıştı bunu. Utandım. Matmazel Cora yüzünden değil, utandığım için utandım. Kendini savunmaya çalışmak hakkıydı, bense duyguları kamlarının gerisinde kalan zavallı herifin biriydim.

Matmazel Cora beni şaşırttığını ayrımsadı, hazla gülümseyerek ellerini usul usul saçlarında, boynunda dolaştırdı. İki elini birden tuttum, sonra Amerikan işi bir ıslık çaldım.

"Matmazel Cora, ne güzel olmuşsunuz!"

"Geçen yıl televizyonda giydiğim giysi," dedi. "Bir gerçekçi şarkı festivali olmuştu, o zaman anımsamışlardı beni."

Şimdi düşünüyorum da radyonun kara dalganın üstüne tek başına gitmek yerine otuzarlık kümeler oluşturulması gerektiğini söylemesini haklı buluyorum.

Bir kez daha aynaya gidip bir eksiği kalıp kalmadığına baktı.

Neyle geçiniyor, diye düşündüm. Anılar hiçbir gelir sağlamaz adama. Yaşlılık günleri için bir yana para da koymamıştır, çünkü artık buna olanak yok. Oysa hiçbir eksiği bulunmadığı ortadaydı.

Gene bir şey esti akima, gidip bir dolap açtı, sonra boynuna kehribar rengi bir eşarp sardı.

"Benim arabayı mı alıyoruz?"

"İstemez, Matmazel Cora, benim taksi aşağıda."

Arabada kendi kendini anımsamayı sürdürdü. On altı yaşında, halk balolarında söylemeye başlamıştı. Akordeon dönemiydi. Babası Bastille'in oralarda küçük bir meyhane işletirmiş. Anası basıp gidince satmış.

"Casino de Paris'te giydiriciydi. Kulislerde dolaşır dururdum, on yaşlarında olmalıydım. Gerçekten büyük dönemdi o, bir daha göremeyiz öylesini. Josephine Baker, Maurice Chevalier, Mistinguett..."

Güldü, sonra şarkıya başladı:

Erkeğini benim...

Biliyordum, yalnızca bana tarihsel bilgi vermek için yapıyordu bunu; şu var ki, arada sırada şöyle bir göz atıyordu bana, bitirdikten sonra da gözlerini üzerimden ayırmadı, halk suratım ona birini anımsatıyordu sanki. Sonra içini çekti. Bu durumlarda neler söyleneceğini gerçekten bilmiyordum. Gaza bastım, dikkatini başka yana çevirmek için de ona Bretagne'daki kara dalgadan söz açtım.

"Başımıza gelebilecek çevrebilimsel pisliklerin en büyüğü bu, Matmazel Cora. Deniz yaşamı bakımından korkunç bir yıkım... İstiridyeler sinekler gibi ölüyor. Kuşların tapınakları vardı orada. Bilirsiniz, tapınaklarda hiçbir şey olmaz adama. Ama yirmi beş binden fazlası kara dalgaya batmış durumda..."

Bu sözler kendi kendini düşünmemesine yardımcı olur, diye düşünüyordum.

"Öyle çevrebilimsel yıkımlar vardır ki, kaçınamazsınız, ama olabileceklerden kaçınmak için her şeyi yapmak gerekir. Gün olur, öyle değil de böyledir, buna karşı hiçbir şey gelmez elinizden, ama orada hiç değilse bazı şeylerden kaçı-nılabilirdi."

"Evet, çok acı, bütün bu kuşlar," dedi.

"Balıklar da."

"Evet, balıklar da."

"Yoko adında Afrikalı bir dostum vardır, başkalarının mutsuzluğunu hiçbir zaman yeterince düşünmediğimizi söyler, durumumuzdan hiçbir zaman hoşnut olmamamız bundanmış."

Şaşırmış göründü.

"Nasıl, nasıl? Pek anlayamadım. Başkalarının mutsuzluğunu düşününce memnun mu olurmuşuz? Doğrusu ya, hiç sevmedim o dostunuzu. Çok aşağılardan uçuyor."

"Yok, hayır. Tehlike altındaki bütün öbür türleri düşündünüz mü kendinizi kişisel olarak o kadar da mutsuz bulmazsınız."

İnanmışa benzemiyordu.

"Biraz dolambaçlı bir mantık."

"Elbette dolambaçlı, ama yalnız kendi hesabına dertlene-mez insan, yoksa iyice kafayı üşütür. Kamboçya'yı ve buna benzer şeyleri düşündünüz mü kendinizi daha az düşünmeye başlarsınız. Başkalarını yeterince düşünmezsek, kendimizi gereğinden fazla düşünürüz Matmazel Cora."

Sustum, aklı hep kendi kendinde olan ve yıkımın ayrımına varmayan bu kadıncağızın yanında işim ne, diye düşünüyordum. Kapandım ben de, gözlerimi önüme diktim, ama bu da olmuyordu işte, birbirimize söyleyecek hiçbir şeyimiz yokmuş gibi oluyordu. Sonra şöyle bir göz attım ona, birbirimizi anlıyor muyuz diye, gördüm ki anlamıyorduk, Matmazel Cora bana öylesine sevinçli bir biçimde, öyle bir şenlik havasıyla bakıyordu ki, ben de hemen iyi buldum kendimi, otuz kişilik bir topluluğa bile katılmamıştım ya zamanımı da yitirmemiştim. İkimiz de güldük, çünkü birbirimize haz veriyorduk.

"Ee, Matmazel Cora?"

"Eee, Sevgili jeannot?"

İkimiz de güldük gene.

"Matmazel Cora, balıkçıl kuşu ayakta dururken neden bir bacağını hep havaya kaldırır, biliyor musunuz?"

"Hayır, neden?"

"İki ayağını da kaldırırsa düşüp suratını dağıtır da ondan."

Çılgınca bir kahkaha attı. Eğilmiş bir elini yüreğinin üstüne bastırmıştı, öylesine gülüyordu.

"Peki, insan nişan alırken bir gözünü neden kapar, biliyor musunuz?"

Başını salladı, konuşamıyordu, soru daha baştan çok matraktı.

"İki gözünü de kapayacak olursa, hiçbir şey göremez de ondan."

Yok, dayanamıyordu artık. Ağlıyordu, öylesine gülüyordu. Buyur bakalım, ben de az önce birbirimize söyleyecek hiçbir şeyimiz yok diyordum!

ON YEDİ

Slush, en azından haftada bir kez gittiğim bir yerdir, herkesi tanırım burada. Bunun gibi daha birçok yer var her yanda, tanınmadığım bir yer seçsem çok daha iyi edermişim. Annem olabilecek, hatta daha fazlası da olabilecek bir kadınla geliyorum diye gülmeleri umurumda değildi, daha çok Matmazel Cora bakımından keyfim kaçmıştı. Koluma girmiş, şöyle azıcık da sokulmuştu, derken barda aşağılık karının biri, Cathy çıkıverdi karşıma, tam da o dediğim gülümsemeyle gülümsedi. Şıllık karı sokak karısı havalarıyla tünemişti taburenin üstüne, oysa Ponthieu Sokağında, babasının fırınında çalışırdı. Biz geçerken Matmazel Cora'yı tepeden tırnağı öyle bir pansumanladı ki, babası olsam, tokatı

suratına indiriverirdim. Evet, gerçekten, sanki altmışından sonra bu işler yasakmış gibi dikizledi Matmazel Cora'yı, ben de tersinden bir sexshop'a giriyormuşum gibi bir duyguya kapıldım. Cathy'ye üç-dört kez atlamışlığım vardı ya böyle davranması için bir neden olamazdı bu. Daha biz geçmeden bara bakan Carlos'a döndü, gözleriyle bizi izleyerek bir şeyler fısıldadı,

'taşralı bir teyze' gibi aşağılık deyimler geçiyordu konuşmasında, buna göz yumulamazdı, işitmesem de işitmişim gibiydi.

"Özür dilerim, Matmazel Cora."

Azıcık ayırdım onu kendimden, Cathy'nin yanına yaklaştım.

"Ne o, fazla mı kaşındın yoksa?"

"Allah, Allah... Ne oldu sana?"

"Tamam, anlaşıldı."

"Söylesene, ne oldu sana?"

"Ben sana öyle bir taşra şaplağı oturturum ki!"

Carlos gülüyordu. Barda iki-üç hıyarto daha vardı, onlar da güldü gülecekti. Hepsinin de suratını dağıtabilirdim, öylesine dolmuştum.

Dalga geçmeyi bıraktılar, iyice görüyorlardı ki, birine gereksinimim vardı, hiç kimsem yoktu ve kendileri de işimi görebilirlerdi.

"İnekliği bırak, Cathy."

Yanıt vermesine zaman bırakmadım, karşılıklı yanıtlar başladı mı bir daha sonunu getiremezsin. Matmazel Cora'nın yanına döndüm, tuvaletin yanındaki duvara asılı Sex Pistols afişine bakıyordu.

"Özür dilerim, Matmazel Cora."

"Bir dostun mu?"

"Hayır, ilgisi yok, yatmışlığımız var yalnızca. Şuradan."

"Gençleri anlayamıyorum artık. Çok değiştiniz. Sizin için zelzele diye bir şey yok sanki."

"Doğum hapları yüzünden."

"Çok yazık."

"Zelzeleleri de arayacak değiliz ya, Matmazel Cora."

Salonun dibinde bir köşeye oturttum onu, ama komşu masadakiler Matmazel Cora'ya bakarak hemen fısıldaşma-ya başladılar.

"Beni tanıdılar anlaşılan."

"Şarkı söylemeyi ne zaman bırakmıştınız, Matmazel Cora?"

"Daha on sekiz ay önce televizyona çıktım. İki yıl önce de Beziers'de, gerçekçi şarkı festivalinde bir galam olmuştu. Bana kalırsa, gerçekçi şarkı gene gelecek."

Elini avcuma aldım. Kişisel değildi, ama herkesin elini de avcumuza alamayız ki.

Komşu masadaki üç karı ekmek parası için Matmazel Cora'yla birlikte olduğumu düşünüyor olmalıydılar, insanda kafa diye bir şey yoksa, ilk bunu getirir aklına. Burada beni daha çok güzel kızlarla görmeye alışmışlardı, bu nedenle Matmazel Cora adına memnundum, iyi bir yere geçiyordu böylece. Kanepeye paşalar gibi yayılıp kolumu omzuna attım. Usulca sıyrıldı.

"Yapma, Jeannot, bize bakıyorlar."

"Matmazel Cora... Cora adında bir sinema yıldızı vardı. Cora Lapercerie."

"Hay Allah, nereden biliyorsun? Çok eskidir o, senin doğumundan çok daha öncelerdendir."

"Unutmak için bir neden değil ki bu. Elimden gelse, herkesi anımsardım, yaşamış olan herkesi. Böyle olmadan da yeterince berbat her şey."

"Nasıl olmadan?"

"İnsanlar bizi unutmadan da."

"Gerçek adım Coraline Kermody'ydi. Değiştirip Lamenaire yaptım."

"Neden? Kermody güzel bir ad."

"Coeur Maudit've[2] benzediği için. Ben küçükken babam hep yineler dururdu bunu, bu konuda birtakım sıkıntıları vardı."

"Kalbinden mi rahatsızdı?"

"Hayır, ama annem onu aldatmış, sonra da tümden bırakıp gitmişti. Alnımıza yazılmış bir ad olduğunu söylerdi bunun. İyiden iyiye kafayı bulur, şişenin karşısında, masaya vura vura 'coeur maudit', 'coeur maudit' diye yineler dururdu. Bunun izi kaldı bende. Düşündüm ki, belki de adımız yüzünden uğursuzluk çökmüştü üzerimize. Ben de kendime Cora Lamenaire dedirttim."

"Bence Durand ya da Dupont[3] dedirtmeliydiniz."

"O da neden?"

"Herkes için aynı şey de ondan, ha Kermody, ha Dupont, ha Durand, tıpkısının aynısı hepsi. Sinematekte Fritz Lang'm müthiş bir filmi vardı: *Le Maudit."*

"Aşk filmi mi?"

"Hayır, tam tersi. Hiç de yüreğini parçalamıyor insanın. Ama aynı kapıya çıkıyor. Olup bitenlere bakacak olursanız, gönülden ne kadar az söz ederseniz, konu üzerinde o kadar çok şey söylemiş olursunuz, Matmazel Cora. Kimi şeyler yokluklarıyla öyle bir parlar ki, güneş basıp gitse bile fark etmez. Şu Kanadalı avcının fotoğrafını gördünüz mü? Sopasını yavru foka doğru kaldırır, o da kendisine bakarak vurmasını bekler hani. Duygusallık nedir, bilir misiniz?"

O zaman öyle bir şey yaptı ki, ortalığın gürültüsü her şeyi zayıflatmamış olsa, yüzüm kızarabilirdi. Elimi tutup dudaklarına götürdü, öptü, sonra da öylece yanağının üstünde tuttu. Bereket versin, Stig VVelder'm *Lovc mc sıoeet'i* çalıyordu, heyecana karşı bire birdi, çünkü davul öylesine

gümbürdüyordu ki, ne heyecana yer bırakıyordu, ne duyguya. Matmazel Cora elimi hep yanağının üstünde tutuyordu, ama benim işittiğim tek şey davuldu, Stig VVelder'ınki, benimki değil.

"Matmazel Cora, işler yolunda gider de bir gün bir ad yapmayı başarırsam, Kermody adını alacağım. Marcel Kermody. Tam afişlik."

"Peki, neden jean olmuyorsun?"

"O sonunda dönüp dolaşıp Jeannot Lapin olur da ondan."

Slush'te ışıklar durmadan değişir. Kimi zaman mavide, kimi zaman morda, kimi zaman yeşilde, kimi zaman da kırmızıdaydık bu yüzden, Matmazel Cora makyaj nedeniyle yüzü her boyaya boyanmış tek insan olmaktan çıkıyordu böylece. Ama gerçekten fazla sürmüştü. Bir garson sipariş almaya geldi. Matmazel Cora hiç duralamadan şampanya istedi, garson da bu konuda ne düşündüğümü öğrenmek istiyormuş gibi bana baktı. Para benden çıkmıyor arsla-nım gibilerden bir gülümsemeyle göz kırptım ona, sonra buz kovasının içinde bir Cordon Rouge şişesi geldi önümüze. Bütün istediğim buydu işte. Beni tanıyan heriflerle karıların en azından yarısı oradaydı. Konuşmalarını işitir gibiydim. Ee, Jeannot, yolunu bulmuşsun bakıyorum. Kıyak ki kıyak!

Çok sıcaktı, montumu çıkardım. Sigara kullanmam, Matmazel Cora'nın paketinden bir sigara almak istedim, ama hemen kendisi çıkarıp yaktı, sonra da ağzıma verdi, benim için hiç fark etmezdi, ama ne bileyim, altmış beş yaşında yapılacak bir şey de değildi. Şişedeki gibi durmuyordu işte.

"Seni unuttum sanma, Jeannot. İlgileniyorum seninle. Prodüktörlere, ajanlara telefon ettim, çok tanıdıklarım var hâlâ..."

Söylemeye çalıştığı şey kendisiyle zamanımı boşuna harcamadığımdı. Durmamacasma fiziğimden söz ediyordu, Fransız sinemasında eksik olan şey vardı bende, yani insanları büyüleyen şey vardı. Çenesi durmadan işliyordu, masalar üst üste olduğu için de bayağı dinleyici buluyordu. Güldürmek hiç mi hiç ırgalamaz beni, ama gülünç olmak aynı şey değil ne de olsa.

"Matmazel Cora, sizden hiçbir şey istediğim yok."

"Biliyorum, ama birinin başarıya ulaşmasına yardım etmekten daha güzel şey yoktur. Piaf'ı öyle iyi anlıyorum ki! Montand'la Aznavour için neler yapmadı!"

Güzel bir sesi vardı Matmazel Cora'nın. Uçlarından azıcık tiftiklenmiş. Şehvetliydi herhalde. Gözlerimin önüne getirebilmek için dikkatle bakıyordum ona. Küçücük bir Paris fırlamasının yüzü olmalıydı, üstünde çiller, azıcık matrak, ince hatlar, alnının üstünde bir küçük kız perçemi. Sesi fazla değişmemiş olmalı, sevinçli, hayran, her şeye şaşarmış, yaşam da sürprizlerle doluymuş gibi. Hani şu mini minnacık dedikleri kadınlardan olmalıydı.

"Çok sıkılmıyorsun ya? Dalgın görünüyorsun."

"Hayır, Matmazel Cora, çok gümbürtü var da ondan. Disko demek davul demektir. Bu zom zomlar en sonunda rahatsız eder insanı. Ne dersiniz, şöyle sakin bir meyhaneye mi gitsek?"

"Ben sakinlikten payımı fazlasıyla aldım, Jeannot. Tam otuz yıldır sakinim."

"Neden bu kadar erken bıraktınız Matmazel Cora? Otuz yıl önce bayağı gençtiniz."

Biraz duraladı.

"Neyse, bir giz sayılmaz pek öyle. Uzun zamandır hiç konuşulmadı, unutuldu, böylesi çok daha iyi, arada ben de unutulmuş olsam bile."

Biraz şampanya içti.

"İşgal sırasında şarkı söylemiştim, nedeni bu."

"Ne var bunda? Hepsi yaptı bu işi. Hatta geçenlerde bir film bile gösterdiler, büyük yıldızlarla."

"Evet, ama ben büyük bir yıldız değildim. Bu nedenle özel olarak ilgilendiler benimle. Çok uzun sürmedi, iki-üç yıl. Sonra vereme yakalandım, üç yıl sakinlik de bu etti. O gün bugün, yani şöyle böyle otuz yıldır dokunmuyorlar."

Güldü, ben de güldüm, önemsizmiş gibi göstermek için.

"Bereket versin, geçinmek için bir şeylerim var."

Konunun mangır yanına dokunuyordu.

"Her şeyi iyi yanından almalı, Matmazel Cora. Şu var ki iyisi hangisi, kötüsü hangisi bilemiyorsun her zaman. Pek kestiremiyorsun."

"Öyle hep Matmazel Cora deyip durma bana, Cora de kısaca."

Gene şampanya içti.

"Hiçbir zaman aşkta fazla şansım olmadı."

Yok, bu işe burnumu sokmak istemiyordum.

"1941'de bıçkının birine iyice abayı yakmıştım. Lappe Sokağında bir gece kulübünde şarkı söylüyordum. Buranın yöneticisiydi. Üç kan kaldırımda onun için çalışırdı, bilmiyor değildim, ama ne yaparsın işte..."

"Kermody."

Kısacık bir kahkaha attı, bir kuş çığlığı gibi.

"Evet, Kermody. Her şeyden bir şiir çıkarabilirsin, benim alanım gerçekçi şarkı olduğu için de... Mösyö Francis Carco çok yazdı bana. O zaman bu çocuk o bitirim suratı ve kabadayı tavırlarıyla... Mösyö Francis Carco da arada gelir buraya, gözümü dört açmamı, her şeyi birbirine karıştırmamamı söylerdi. Ama ben karıştırdım, Bony ve Lafont için çalıştığı için Kurtuluş'ta hep birlikte kurşuna dizildikleri için de durum düzelmedi. Şampanya ver bana."

İçti, sonra da beni unuttu. Görüyordum ki, davula karşın, gerçekçi şarkılarında yitip gitmişti, sonra bana döndü.

"Çok sevenlerim oldu benim, biliyor musun?" dedi.

Suçlayıcı bir tavırla, sanki bu işte parmağım varmış gibi suratıma çarptı bunu.

Kadehini bıraktı.

"Dansa kaldır beni."

Bir slow çalıyordu. Bedenini bedenime yapıştırıver-di hemen, ama baktım ki gözlerini yumuyordu, benim hiçbir etkim yoktu bu işte. Anımsamasına yardımı olur diye beline iyice sarıldım. Ron Fisk'in *Cet it green*'i çalıyordu. Projektörler de bunu vurgulamak için o renge girdiler, silme yeşiller içindeydik. *Slush'te* ortamı yöneten oğlanın adı Zadiz'dir, kendisine Zad derler. Bana kalırsa, türünün en iyisidir. Üzerinde fosforlu bir iskelet bulunan daracık bir pantolon giyer, bir silindir şapkanın altındaki suratında bir ölü kafası vardır, ama normal yaşamda bir karısı, üç de çocuğu var. Gizler bunu, çünkü ününe gölge düşürebilir. *Punk* İngilizce'de hayta demektir, her şeyin önemini yitirdiği duyarlığın bittiği yerde, en çok istenen zavazingo budur. Hindistan'da adına dokunulmaz denilen paryalar vardır hani, hiçbir şey dokunmaz bunlara, öyle bir şey işte. İnsan her şeyi boşladı mı Chuck'm olayları aşma ve stoacılık dediği şey başlar, bunun için *Slıısh'te* her zaman gamalı haçlara, Nazi dalgalarına boşveren herifler vardır. Zad kaldırımlarda kendisi için çalışan orospular bulunduğunu, kodeste yattığım yayar ortalığa, ama bir kez Tuilleries'de görmüştüm onu, en küçük oğlunu sırtına almış, öteki çocuklarının da elinden tutmuştu, beni tanımazmış ayaklarına yattı. Bazı bazı ben de gerçek bir çöplük olduğumu, hiçbir şeyi duymayacak noktaya geldiğimi kurarım. Öyleleri vardır ki, kendi benliklerinden sıyrılıp duyarsızlığa ulaşmak için, analarını, babalarını bile öldürebilirler. Marcel Kermody, ilk fırsatta alacağım bu adı. Oyuncu olmayı çok isterdim, çünkü hep bir başkası sanırlar seni, sen de onun içinde gizli gizli yaşarsın. Yalnızca yaşayanları anmak gerekirse, Belmondo, Delon ya da Montand oldun mu adsızlığa hak kazandın demektir, hele bir de yeteneğin varsa ve Belmondo, Delon ya da Montand'mış gibi görünmeyi başarırsan. Chuck bütün bunlara omuz silker, ona göre birer kaçış

girişimidir bunlar, ama hiç işe yaramaz, çünkü yaşam bizden daha hızlı koşar her zaman.

Matmazel Cora'nın başı omzumdaydı, ben de sevgiyle kollarımda tutuyordum kendisini, belki de gerçek bir çirkef-ti o herif, kurşuna dizilmesi gerekliydi, ama otuz yıl öncesinde kalmış işti bu, anımsamasına yardımcı olabiliyorsam, onu bundan yoksun bırakmam için hiçbir neden yoktu. Ama tam bu sırada Zad *See Red*'i koydu, ışıklar kırmızıya döndü ve Matmazel Cora gerçekten havalanıverdi. Dansların en hızlısıydı bu, o da gözlerini yumup hazla gülümseyerek zıplamaya, dönmeye, parmak şaklatmaya başladı, kendini ve yakışıklısını anımsayacak yerde, tümden unuttu her şeyi. Şampanyanın etkisi miydi, müziğin etkisi mi, yoksa otuz yıllık sakinliğin acısını çıkarmaya mı karar vermişti, yoksa hepsi birden mi girmişti işin içine, bilmiyorum, ama bir topaç gibi fırlayıp gitti. Çevresinde yirmi yaşını aşan yok gibiydi, ama ne de olsa onu engelleyemezdim. O Zad alçağı ününü haklı çıkarmak isteyip de projektörü üzerine çevirmemiş olsaydı, bir-iki bakış, bir-iki gülümsemeyle geçiştirebilirdik bu işi. Daha sonra yeminler ederek bunu puştluk olsun diye yapmadığını, eski plaklar topladığını, onu tanıdığını, gerçekçiler festivalinde televizyonda gördüğünü, hakkını vermek için böyle yaptığını söyledi ya bunu sıfır numara ibnetor ününü doğrulamak için yaptığından hiç kuşkum yok. Matmazel Cora'nın üzerine çevirdi spotu. Suratının tam ortasında ak bir ışık halkası. Önce durur diye umdum, ama şampanya giriyordu işin içine, herkesi hayran bıraktığı günlerin anısı giriyordu, geride bıraktığı otuz yıllık durgunluk giriyordu, projektörün üzerine çevrildiğini görünce, ötekiler de bakmak için yavaş yavaş açılmaya başlayınca, gerçekten sahneyi tuttuğunu sanmış olmalıydı. Yeniden yakanı kaptırdın mı çok güçlü bir dalga olmalı bu. Bir elini göbeğinin üstüne bastırmış, öbür elini havaya kaldırmış, kastanyetler şıkırdatıyordu, *ok* o/e'lik bir şeydi, hangi danstı bu yaptığı, bilmiyorum, flamenko mu, paso doble mi, tango mu, rumba mı, kendisi de bilmiyor olmalıydı, ama kalçalarını kıvırmaya, kıçını oynatmaya başladı, bu da bu yaşta başa gelebilecek şeylerin en kötüsüydü, hele bir de başına geleni bilmiyorsan çok daha kötüydü. Hayvanlara zulmetmek derlerdi bunun adına. Çevremizde dalga geçmeye başlayanlar vardı, ama kötü bir biçimde değil, bir özsavunu olarak. Bu kadarla kalsa, gene iyiydi. Birdenbire Zad'a dönüp bir işaret çaktı, o alçak da hemen çaktı dalgayı, plağı durduruverdi, ağzına kadar dolu bir kenef kadar mutluydu. İşte o sırada yanımda herifin birinin:

"Büyükannen su koyvermeye başladı artık, kulağını çeksen iyi edersin," dediğini işittim.

Ağzının payını vermek için geriye döndüm, ama tam o sırada mikrofondan Matmazel Cora'nın sesi geldi:

"Bu şarkıyı Marcel Kermody'ye armağan ediyorum."

Taş kesildim. Daha Marcel Kermody değildim, bunu bir o, bir de ben biliyorduk, ama bütün kaslarım donuverdi, buzdan bir heykel derler ya, tıpkı öyleydim.

Matmazel Cora kuyruklu mikrofonu eline almış, Zad da hoplayıp piyanonun başına geçmişti. Benim dudaklarımda alaylı bir gülümseme vardı, yapılacak bir şey kalmayınca hep böyle yapanm.

Küçük kız havalarında Mandalina satardı Buenos Aires Sokaklarında...

Bilmiyorum, ne kadar sürdü bu şarkı. Düşündüğüm kadar da sürmemişti herhalde, çünkü böyle durumlarda zaman kazığını atıverir. Otuz yıi içinde işte.

Alın mandalinalarımı Beğeneceksiniz.

Kabukları incecik Çekirdeği ucunda...

'Çekirdeği ucunda'yı söylerken, Matmazel Cora kendi mandalinalarının çekirdeğine şöyle bir dokunur gibi yapıyordu.

Yanımda sarı gömlekli hıyar bunu benim üstüme yıktı.

"Yetti be! Biz burada dans etmek istiyoruz!"

"Sanatçılar rahatsız edilmez," dedim ona. "Azıcık beklemekle gebermezsin. Sonra dans ettiririm ben seni."

Bir adım ilerledi bana doğru. Balkonları alışılmışın iki katını bulan aftosu koluna yapıştı.

"Ulan keriz, söyletme beni! Ekmeğini kazanmana bir diyeceğim yok, ama git başka yerde kazan," dedi hıyarto bana.

Gözünü çökertmeye öyle can atıyordum ki, kendimi tuttuğuma seviniyordum. Kendini tuttun mu daha iyi çıkarırsın işin tadını.

Matmazel Cora şarkısını bitirdi ve gönülden alkışlandı. Ne de olsa dans edebilecekti artık millet. Zad da gene başlamasından korkuyor olmalıydı ki, plağı çabucak koydu, Matmazel Cora'yı da dansa davet etti. Herifler buraya girmek için saymışlardı kırk frangı, Matmazel Cora'nın kendi kendini anımsamasına yardım etmek için değil.

Zad ortalığı yeşile çevirmiş, hiç mi hiç görünmez olmuştu. Matmazel Cora'yla dans ederken, silindir şapkasıyla fosforlu iskeleti görünüyordu yalnız. Gene yıldızlığa kalkmasın diye sıkı sıkı tutuyordu onu kollarında.

Matmazel Cora'nın keyfine hiç diyecek yoktu. Kafayı geriye düşürmüş, şarkı mırıldanarak gözlerini yumuyor, o Zad alçağı da silindir şapkasının altındaki ölü kafası ve fosforlu iskeletiyle üzerine doğru eğiliyordu. Eron Fisk *aıısc-lıluss* sesiyle *Gel it greeıı!* diye ulumaktaydı. Bu *nnschluss* sözcüğünün ne anlama geldiğini bilmem, bilmeden, hem de özenle kafamda saklarım, adı bulunmayan bir şey olunca kullanırım diye.

Bara gidip iki votka attım, gözucuyla bakarken, Zad'ın Matmazel Cora'yı masaya getirdiğini, hatta yitirilmiş kibar davranışları bildiğini göstermek için elini öptüğünü gördüm. Toplama sırası bendeydi, çabucak döndüm. Matmazel Cora ayaktaydı, kalan şampanyayı kafaya dikiyordu.

"Hadi, Matmazel Cora, bu kadarı yeter, dönüyoruz."

Hafif hafif sallanıyordu, tutmak zorunda kaldım.

"Java yapılan bir yere gidemez miyiz?"

"Nerede Java yapılır bilmiyorum, bilmek de istemiyorum."

Garsona işaret ettim, geldi. O vermek istedi hesabı. O versin istemiyordum ben, ama yapılacak hiçbir şey yoktu. Dayatıyordu. Bir kez

daha anladım ki, beni öteki sanıyordu. Sevdiği hergelenin hesabını ödemeye alışmıştı, şimdi de onun anısı için ödemekte dayatıyordu. Sonunda bıraktım; onu bu hazdan yoksun bırakmak istemiyordum.

"Başım dönüyor..."

Koluna girdim, çıkışa doğru yürüdük. Mikrofonun yanından geçerken bir suçlu çocuk gibi gülümseyerek yavaşladı, ama sıkı tuttum, sonra, Tanrıya şükürler olsun, dışarıya çıktık. Onu taksiye bindirdim.

"Affedersiniz, Matmazel Cora, bir şey unuttum."

İçeriye döndüm, dans edenler arasında, dirseklerimle yol açarak ilerledim, "Söyle büyükannene, su koyvermeye başladı," ve "Ekmeğini kazanmana bir diyeceğim yok, ama git başka yerde kazan," diyen herifin yanına geldim. Herif tam gönlüme göreydi, yapılı, uyanık, suratı yumruklara bana mısın demeyen türden, üstelik de benim gibi sarışındı, bütün bunlar iyice kıvama getirdi beni, iki hesap birden görecektim. Benden önce davranmaya yeltendi, ama gözünün üstü budur deyip öyle bir yumruk çaktım ki, o gün bugün, attığım hiçbir yumrukta bu yumruğun hazzını bulamadım, aynı şey iki kez yaşanmıyor.

Bu arada birkaç yumruk da ben yedim, çünkü Magreb'den gelmiş bir arkadaşı vardı, ona vurmak istemedim, ırkçı değilim ben. Fransa'da dürüst olmak istiyorsan, yalnız Fransızlara vuracaksın.

Ben çıkmaya davranırken, bir de baktım ki, Matmazel Cora taksiden çıkıp geri gelmiş, mikrofonu geri almaya çalışıyor, Zad kendisine engel olmak istiyor, patron da kalkıp gelmiş, arkasından tutuyordu. Ne yaparsın, koca şişeyi tek başına içmişti, ama iş bu kadarla da kalmıyordu, tüm yaşamı depreşmişti, elinde değildi. Öyle bir etkilendim ki utanç mutanç duymaz oldum artık. Hem sonra birinin suratını dağıtmışsan, daha bir iyi bulursun kendini. Zad mikrofonu çekebildiği kadar uzağa çekiyor, patron, yani Benno da Matmazel Cora'yı kapıya doğru getirmeye çalışıyordu; millet de pistte dalgasını geçmekteydi, çünkü millet böyle bir milletti, pist de böyle bir pist. Tam bir yardımseverler balosu. İyice formunu buldum. Yaklaştım. Zad, Matmazel Cora'nın varlığına kulak bile asmadan:

"Şu FrĞhel'ini alıp götürür müsün, yetti artık," diye bağırdı.

Elimi kibarca omzuna koydum.

"Bırak da bir daha söylesin."

"Olmaz öyle şey, korsan radyo değil burası!"

Ben de Benno'ya dönüp yumruğu burnuna dayayıverdim, hemen yattı tarihsel uzlaşmaya.

"İyi ya, bir kez daha söylesin. Sonra basıp gider, bir daha da buraya adımınızı atmazsınız."

Anonsu kendisi yaptı:

"Genel istek üzerine, son olarak büyük yıldız..."

Bana döndü, Matmazel Cora'nın adını fısıldadım.

Zad mikrofona eğildi:

"Cora Lamenaire!"

Birtakım yuhalar yükseldi, ama başka bir şey olsa bu kadar alkışlamazlardı. Hele onun adına rahatı kaçan kızlar.

Matmazel Cora mikrofonu aldı.

Projektör üzerine çevrildi. Zad da arkasında durdu. Silindir şapkasını göğsüne bastırmış, Matmazel Cora'nın arkasında başını önüne eğmiş, öylece duruyordu, anısı önünde saygı duruşuna geçmişti sanki.

"Aranızda bulunan biri için bir şarkı söyleyeceğim."

Gene yuhalar, ıslıklar, alkışlar başladı, ama her şeyden önce patırtı çıkarmak için yapıyorlardı bunu. Matmazel Cora'yı ne Adem'den tanıyorlardı, ne Havva'dan, belki de bu yüzden tanınmış biri olduğunu düşünüyorlardı. Adamın biri:

"Funes'i isteriz! Funes'i isteriz!" diye uludu.

Bir başkası da:

"Paramızı isteriz! Paramızı isteriz!" diye bağırmaya başladı. Ama "Susun!" diye bağıranlar baskın çıktı ve Matmazel Cora şarkıya başladı. Hemen söylemek gerekir ki, en iyi yanı sesiydi:

Kızım kızım kızını Eğer eğer eğer Aşk aşk aşk Aşklar hep hep hep Böyle siiriip Böyle süriip Böyle süriip gider Sanıyorsan sanıyorsan Aldanıyorsun Kızım kızım kızım Aldanıyorsun...

Bu kez büyük bir sessizlik oldu. Ak spotu yüzüne çevirmişlerdi, Matmazel Cora bütün ayrıntılarıyla görünüyordu şimdi. Gerçekten ağırlığını koymasını biliyordu hani. Yıllar yılı sürmüş meslek deneyimi öyle bir çırpıda silinip gitmez. Şişko Benno'nun yanındaydım, terliyor, terini silip duruyordu. Zad da arkada, biraz yukarıdaydı, Matmazel Cora'nın üstüne doğru eğiyordu iskeletini. Bu sırada Matmazel Cora benden yana döndü, elini de bana doğru uzattı. Şarkının gerisini işitince, gizlenmek için yapabildiğim tek şey gülümsemek oldu.

Tatlı mı tatlıydı doğrusu

Deli deli bakardı hep

Tıtlıaf tuhaf ışıldardı

Dalgın gözleri

Nice Kuzeyli bıçkınlar gibi

Saçları altın gibi parlar

Dudakları melekler gibi gülümserdi.

Sustu. Şarkı nıı bitmişti, yoksa Matmazel Cora şarkının geri yanını bilmiyor muydu, yoksa yalnız kendisince bilinen ve benim bilmem gerekmeyen bir nedenle yarıda mı kesmişti, bilmiyorum. Gerçek alkışlar topladı bu kez, öyle ki parma-kucu alkışları değil, gerçek alkışlar.

Durmadan bana bakan kalabalıkla birlikte ben de alkışladım. Benno bile gene elini öptü. Ama onu usul usul kapıya doğru itmeyi de unutmuyor, gönlünü hoş etmek için:

"Bravo! Bravo! Kutlarım!" diyordu. "Bir zafer kazandınız! Ben bunları yaşamış adamım. Büyük bir dönemdi o dönem! Le Tabou! Greco! La Rose Rouge! Sanırım, siz çok daha eskisiniz!"

Sonra, kapının yanma geldiğimize göre, rahatlama konusunda kendi kendini aşmak istedi.

"Ah, matmazel, şöyle bir afişte biraraya gelebilseniz... Piaf, Frehel, Damia ve..."

Gene istop ediverdi.

"Cora Lamenaire," diye fısıldadım.

"Tamam, Cora Lamenaire... Öyle adlar vardır ki, hiçbir laman unutulmaz!"

Elimi sıktı, öylesine benimsemişti tarihsel uzlaşmayı. Dışarıdaydık.

1

Tanrının Fransızca karşılığı 'Dieu'dür. (ç.n.)

Fransızca'da hayvanlara takılan insan adları arasında, Jeannot (Jean'ın kuçült-mulisi) tavşanlara (lapin) verilir, (ç.ıı.)

2

'Coeur maudit' lanetlenmiş yürek anlamında, okunuşu: "Kör modi'. (ç.n.)

3

Durnnt ve Dupont adlarının Fransızca'daki durumu Türkçe'deki Ali ve Veli, Ahmet ve Mehmet adlarının durumuna benzer, (ç.n.)

ON SEKİZ

Matmazel Cora'yı tutuyordum, heyecanı şampanyayı da bastırmıştı. Soluğunun tükendiğini göstermek için, elini göğsüne götürerek:

"Uff," dedi.

Beni öptü, sonra yüzümü daha iyi görebilmek için ellerini omuzlarımdan ayırmadan geriye çekildi, saçlarımı düzeltti biraz, bunu benim için yaptı, kendisinden gurur duyup duymadığımı görmek istiyordu. Bunu yapmaması gerektiğini çok iyi bilen bir şeytan kız havalanndaydı, o kadar ki tokadı patlatmama ramak kaldı. Chuck, Mısır'ın yedi yarasından birinin duyarlılık olduğunu söyler.

"Müthiştiniz, Matmazel Cora. Böyle bir sesiniz varken evde oturmanız çok üzücü."

"Gençler bu şarkıları dinlemez oldu artık. Başka şeyler söyleniyor bugün. Uluyorlar, o kadar."

"Ulumak gereksinimindeler de ondan uluyorlar, Matmazel Cora, az bile uluyorlar."

"Öyle sanıyorum ki, gerçek şarkı geri gelecek gene. Sabırlı olmak ve beklemek gerek. Gene gelecek. Benim düşüncemi sorarsan, gerçek şarkı Prevert'de durdu. İlk Marianne Oswald söylemişti onun şarkısını, 1936 yılında."

Sonra şarkıya başladı:

Dalga

Sarhoş

Ah...

Elimle ağzını kapattım. Kibar kibar güldü, sonra bir güzel soluk aldı, sonra da kederleniverdi.

"Prevert öldü, Raymond Queneau da öyle, Marianne Oswald hâlâ yaşıyor. Geçen gün Lutetia lokantasında gördüm."

Onun kadar bilmediğim ad bilenine hiç rastlamadım. İnatçı bir havaya büründü birden.

"Ama gene gelecek. Bu meslekte beklemesini bilmek gerek."

Taksiye bindirdim onu, hızla sürdüm. Artık hiçbir şey söylemiyor, hep önüne bakıyordu. Arada sırada bir göz atıyordum ona. Eninde sonunda olacaktı bu iş. Ağlıyordu. Bir şey söylemiş olmak için elini tuttum.

"Gülünç oldum."

"Yok canım, bunu da nereden çıkardınız!"

"Alışmak çok zor, Jeannot."

"Gene gelecektir, Matmazel Cora, şu sırada boştasınız, beklemesini bilmeniz gerekir. Hepsi boşta kalmıştır bir süre, bu da mesleğin bir parçası sayılır."

Beni dinlemiyordu. İki kez üst üste:

"Alışmak çok zor, Jeannot," diye yineledi.

Handiyse evet diyecektim ona, bilirim, bu yaş çok acımasızdır diyecektim, ama onu konuşturacak olursam, daha çok yardım etmiş olurdum.

"İnsan erkenden genç oluveriyor, Jeannot, sonra yaş elliyi bulup da alışkanlıklarını değiştirmek zorunda kalınca..."

Gözyaşına batmıştı yüzü. Çantasını açtım, mendilini çıkarıp eline verdim. Söyleyecek söz bulamıyordum. Her şeyi yapabilirdim onun için, ne olursa olsun, her şeyi yapardım. Öyle ya, kişisel değildi bu iş, çok daha büyük, çok daha genel bir şeydi, gerçek bir dünya turuydu.

"İnsanın yaşlandığını söylüyorlar ya aslı astarı yok, Jeannot, bunu yalnız insanlar istiyor senden. Bu rolü oynamanı istiyorlar, düşünceni de sormuyorlar. Gülünç oldum."

"Vız gelir, Matmazel Cora. Gülünç olma hakkımız da bulunmasa bu yaşama yaşam mı denir!"

"Üçüncü yaş, işte böyle diyorlar, Jeannot."

Bir an sustu. Yapmayacağım şey yoktu.

"Çok büyük bir haksızlık bu. Çalgıcıysan, piyanistsen, kemancıysan, seksenine kadar sürdürebilirsin, yaşına bakan olmaz, ama kadınsan, her zaman ve her şeyden önce rakama bakarlar. Rakama dökerler seni. Karşılarındaki kadınsa, ilkin rakama bakarlar."

"Bu da değişecek, Matmazel Cora. Beklemesini bilmek gerek."

Ama olanağım yoktu. Yalan söylemek için moral ister.

"Doğrudur, yıllar insanın elini kolunu bağlar. Ama siz alışkanlığa boyun eğmemelisiniz, Matmazel Cora. Bakın, Madam Jeanne Liberman adında bir kadın bir özsavunu kitabı çıkardı, *Yanlılık Dıı/e Bir Şey Yoktur* diye bir kitap. Adının da belirttiği gibi, 'Vecu' dizisinde çıktı.[1] Bu kadın yetmiş dokuz yaşında bıçak kullanıyormuş. 1972'de *aykidıt* kara kuşağıymış, *kıtng fu* yapmış, seksen iki yaşında savaş sporları yapıyor, inanmazsanız araştırabilirsiniz. *France Soir* yazmıştı."

Hâlâ ağlıyordu, ama gülümsüyordu da.

"Yaman herifsin, Jeannot. Çok çok da naziksin. Senin gibisine hiç rastlamadım. Çok iyilik ediyorsun bana. Umarım yalnızca gönüllü olduğun için yapmıyorsundur bunu."

Gönüllülerin nesine bozuluyordu, bilmiyorum, ama gene hıçkırmaya başladı. Belki de şampanya durmuş, onu yalnız bırakmıştı. Elini sıktım.

"Matmazel Cora... Matmazel Cora..." dedim.

Başını omzuma koydu.

"Genç kalmak öyle zor ki bir kadın için..."

"Matmazel Cora, siz yaşlı değilsiniz ki. Bugün elimizde bulunan olanaklarla altmış beş yaş eski altmış beş yaş değil. Sosyal sigorta parasını bile veriyor. On dokuzuncu yüzyılda yaşamıyoruz artık. Bugün insanlar aya gidiyorlar."

"Bitti, bitti..."

"Hiç de bitmedi. Kim bitmiş? Niçin bitmiş? Ünlü bir söz vardır hani, can çıkmadıkça umut vardır derler. Size yeni şarkılar yazdırtmak gerek. Bir mutsuzluk daha çıkarırsınız."

"Ben bundan söz etmiyorum."

"De Gaulle seksen iki yaşında Fransa kralı oldu. Aşağı yukarı sizin yaşınızda olan Madam Simone Signoret de

hangi filmde başrolü oynadı, biliyor musunuz? *IJI VIE DEVAN T SOI* filminde.* Evet, altmış yaşlarında *La Vie devan t soi.* Oscar bile aldı, böylesine gerçek işte! Yaşam hepimizin önünde, benim bile oysa hiçbir iddiam yok, yemin ederim size."

Sevgiyle bağrıma basmıştım onu, kollarımı omzuna dolamıştım, öyle ya, bir sınırda durmak gerek. Hiç kimsenin kolu yeterince uzun değildir. Doğrusu iyi de oluyordu böylesi, tüm hayvan türleri yerine, tek bir kişiyle kalıyordum.

"Hiçbir şey imzalamış değilsiniz, Matmazel Cora. Size biçtikleri yaşta olmak için hiçbir yere imza koymadınız, onayınızı vermediniz."

"İki olmak gerek," dedi.

"İki ya da otuzarlık gruplarla, isteğe bağlı."

"Otuzarlı gruplarla mı! Ne korkunç!"

"Bu işi otuzarlı gruplarla yapmayı radyo ve televizyon öğütlüyor, ben de değil Matmazel Cora."

"Sen neler anlatıyorsun, Jeannot? Öyle olmaz şey!"

"Bu işi herkes bireysel olarak, kendi başına- yapsaymış, çorbaya dönermiş her şey. Bretagne'ın yarısını temizlemek gerekiyor."

"Ha, sen deniz kirlenmesinden söz ediyorsun..."

"Evet. Ben de gidip görmek istedim, ama her yerde birden olamam ki! Üstelik binlerce gönüllü yardıma gelmiş, beş bin de asker getirmişler."

Bir kolumla omzuna sarılıyor, öbür kolumla da arabayı sürüyordum, ama sokaklar boştu, bir tehlike yoktu. Ağlamıyordu artık, ancak hâlâ sırılsıklamdı boynumda.

Neredeyse hiç kımıldamıyordu, en sonunda rahat bir yer bulmuştu da yitirmekten korkuyordu sanki. Konuşup da rahatını kaçırmamak daha iyiydi. Kedilerin mırmırlamaya başladıkları dakikalardı bunlar. En haksızı, ondan söz ederken kocamış bir kedi diyecek insanların bulunması. Gece tüm ışıklar sarıdır, ama ben çok yavaş sürüyordum, o böyle istemiş gibi. Bir kadının böylesine gürültülü sustuğunu hiç işitmemiştim. Ben küçükken bahçeye bir çukur kazmıştım, buraya saklanıp başımın üstüne bir örtü çekerdim, karanlık olsun diye. İyiyimçilik oynardım böylece. Matmazel Cora'nın yaptığı da buydu, yüzünü boynuma gömüp belime sarılarak iyiyimçilik oynuyordu. Hayvansı bir şey. Bedensel sıcaklık yaratırsın, hiç fena olmaz. Böylesine yaşlı bir hanıma ilk kez sarılıyordum. Korkunç bir adaletsizlik var bu işte, açlık, susuzluk, uyku, kısacası geri kalan ne varsa hepsi için her şey öngörülmüş de doğa en önemlisini unutmuş sanki. Kara boşluklar dedikleri şey işte, bellek boşlukları, unutuş, oysa ışık göze, su susuzluğa, meyve açlığa karşılık verir. Şurasını da belirtmek gerekir ki, uysallığa, boyun eğmeye çok eğilimliyiz, yaşlı bir kadın yaşlı bir kadındır, olmuş, bitmiş, kesin bir şeydir, üzerinde durulmaz bile. Korkunç bu benimsediklerimiz. Ben bile, Matmazel Cora'nın soluğunu ve yüzünü boynumda, kollarını belimde duydukça, karşılık veriyormuş gibi görünmemek için kaskatı duruyordum, kadıncağız altmış beş yaşında olduğu için rahatım kaçmıştı, ama ayıp be olur mu öyle, hayvanlara

zulümdü bu benimki. Yaşlı bir dişi köpeğin olur da okşanmak için yanına sokulursa, bunu doğal bulursun, bir ayrım yapmazsın, ama Matmazel Cora bana sokulunca tiksinti duyuyordum, sanki sayısal durum nedeniyle bir kadın değil de bir herifti ve eşcinsel tiksintilere kapılmama neden oluyordu. Boynuma bir öpüş kondurunca, aşağının bayağısı bir herif gibi gördüm kendimi. Sanki farkına varırım diye korkan, kısacık bir öpüştü bu, ama benim tüylerim diken diken oldu, öylesine uysaldım her konuda, oysa ilk görev boyun eğmemekti, doğa böyle sayısal uzlaşmalardan, çeteleye geçirilmiş yılların sayısından, olmayacak gibi yaşlılıktan ve ölümden başka bir şey olmadığı zaman, doğaya karşı çıkmaktı. Ben de ona dönmek, onu bir kadın gibi dudaklarından öpmek istedim, ama kasılıp kalmıştım, oysa Rusya'da erkekler bile tiksinmeden dudaktan öperler birbirlerini. Şu var ki, çok eskilerden gelir onların bu huyu, ata kalıtıdır. Kalıtımsal hücreler. Chuck polis yönetimlerinin en kötüsü hücrelerdir der, hücre furgonları bunlar hep. Yurttaşlar silah başına diye bağırma boşuna, doğaya vızge-lir, duvarlara yazı yazmak gibi bir şeydir. Öyle bir uysallık yadsımasına kapıldım ki, bizimki dikleşmeye başladı. Taksiyi durdurdum, Matmazel Cora'yı bir başkasıymış gibi kollarıma alıp dudaklarından öptüm. Onun için değil, ilke için. Bir tür çığlık ya da hıçkırık koparararak bütün bedeniyle yapıştı bana, umutsuzluğun adama neler yaptırtacağı belli mi olurdu.

"Yok, yok, yapma... Uslu dur..."

Gözyaşlarıyla, makyajla, şampanyayla, yaşamın geçerken bıraktığı ne varsa hepsiyle saçlarımı okşayarak biraz geriye eğildi, heyecanın etkisi altında on yaş daha yaşlanmıştı, görmemek için dudaklarımı dudaklarına yapıştırdım çabucak. Bu da duygusallıktı gene, hani şu kendisine bakan yavru fokun tepesinde elinde sopasıyla dikilen Norveçli ya da Kanadalı avcı fotoğrafı vardır ya, tıpa tıp aynı bakıştı.

"Yok, Jeannot, yok, yaşlıyım, çok yaşlıyım ben... Olamaz artık..."

"Peki, buna kim karar vermiş, Matmazel Cora? Kim çıkarmış yasayı? Papa mı? Zaman iğrenç bîr çöplük, yetti artık."

"Hayır, hayır... Olmaz..."

Gaza bastım. Üzerime atılmış, yüzünü omzumda saklıyordu, her soluk alığında, havayla didişir gibiydi. Kocakarı kılığına sokulmuş bir küçük kız, nasıl, ne zaman, neden sokulmuş, anlayamayan bir küçük kız. Yaşlanmamak korkunç bir şey.

Şimdi usu! usul ağlıyordu. Benden uzağa çekilmiş, karanlıkta ağlıyordu, her zaman olduğu gibi.

Gazete hücre düzeninde reform istemekle haklı.

Taksiyi kaldırıma çektim. Asansörde, "Suratım korkunç olmalı," diye mırıldandı.

Sonra müthiş bir şey yaptı. Altta kalmaması gerekiyordu, iyi biliyordum. Çantasını açtı, üç tane yüzlük çıkarıp bana uzattı.

"Al şunu, Jeannot. Masrafların oldu."

Kahkahayı koyvermeme ramak kaldı, ama ne yaparsın, gerçekçi şarkılarına bağlıydı o. Belalılar, sustalılar, Bat'd'Af'lar, Sidi bel'Abbes, sıcak kum ne hoş kokardı onbaşım. Frehel'le Damia hangisini söylerlerdi, bilmiyordum, ama öğrenecektim. Papelleri aldım. Matmazel Cora güvene gelmek gereksinimindeydi. Parayı aldığım sürece, kural işliyor demekti. Ayağını sağlam yere basıyor demekti.

Işığı yakmasına bile zaman bırakmadım. Kollarıma aldım onu, hayır, hayır, hayır dedi hemen, sonra koca deli deyip bütün bedeniyle yapışıverdi. Üstünü çıkarmadım, böyle-si daha iyiydi. Kucakladım, duvarlara toslaya toslaya yatak odasına götürdüm, yatağın üstüne attım, arada geri de çekmeden iki kez becerdim onu, yalnız onu da değil, hücre furgonları da içinde olmak üzere tüm dünyayı becerdim, çünkü buydu iktidarsızlık dedikleri. Bundan sonra, adaletsizlik de, öfke de tümüyle çekip gitmişti içimden. Matmazel Cora bir süre daha inledi, sonra sessizliğe gömüldü. Bu iş olurken, var gücüyle adımı bağırıp durmuştu, bir de sevgilim, sevgilim, sevgilim diyordu, yalnızca kişisel sanıyordu bu işi, oysa çok daha fazlasıydı. Sustuktan, kımıldamaz olduktan, soluğu iyiden iyiye azaldıktan sonra da sevgiyle kollarımda sıktım gene, dudaklarını arayıp durdum, bir de bilmem neden, Chuck'ın bir sözü takıldı kafama: Ortalık kurtarılacak İsa

mezarlarıyla dolu. Karanlıktaydık, bu da Matmazel Cora'yı gençleştirip güzelleştiriyordu, kollarımda, ruhumda ve bilincimde on sekiz yaşındaydı. Kral Salomon'u düşündüm, seksen dört yaşında, başını dimdik tutarak olağanüstü açık görüşlü bir falcı kadına gidiyor, sınır diye bir şey bulunmadığını göstermek istiyordu. Matmazel Cora'nın bedeninin televizyondaki mazot denizinden havalanmaya çalışan batık kuş gibi kanat çırptığını duyuyordum. Hemen her yerde kıyım var az çok, ama her yerde birden olamam ki. Aradığınız numara yanıt vermiyor. Kamboçyalı kadınlar vızgelir bana, hepsini de beceremem ya. Marcel Kermody, yani eski Jeannot Lapin. Paris sokaklarında dünyadaki açlar için yardım toplanıyor. Chuck, Aldo Moro'yu öldüremez-ler diyor, fazla yazınsal olurmuş da. *Prima della Revoluzione*[2] Türlerin yok edilmesinin bir gösteriden başka bir şey olmaması için fazlasıyla sinemasever olmak gerekir. *Les Dcnts de la rner'de* ortalığa dehşet saçan bir köpek balığı icat etmişlerdi, dehşeti bizden başka biri, bir köpek balığı saçıyordu böylece, bir kez olsun, biz sorumlu değildik. Kral Salomon çıkacağı katı şaşırmış. Yüz milyon kat daha yukarıda olmalı, yüz milyon kez daha güçlü bir telefon santralı bulunmalıydı.

Ama aradığınız numara yanıt vermiyor. Matmazel Cora'yı bir okşadım, bir okşadım ki, olacak gibi değil. Hemen el altında bulunan bir şeydi. Chuck, cesaretimizi yitirmemeli-yiz, çünkü her insanda bir insan gizlenir, eninde sonunda çıkar ortaya der. Sonra onun soyunmasına, giysisini çıkarmasına, çıplak kalmasına yardım ettim, ışığı açmasından sonra bile, böyle şeylerden korkacak göz yoktur bende. Az önceki kadar bile, yani oh evet sevgilim evet evet, şimdi evet evet seni seviyorum dediği sıradaki kadar bile berbat değildim. Bunlar daha çok yıkmıştı beni, hiç kimsenin olmayan ve her zaman bir yakınlık yaratan sözcükler yüzünden değil, gerçekten oynatmış, olan o ses yüzünden. Hiç kimseyi böylesine mutlu *etmemiştim* daha. Babam anlatırdı, işgal sırasında hiçbir şey bulunmazmış, ama 'karada'* ne ararsan bulabilirmişsin! Bu işin yasadışı olduğunu, bir hak olmadığını göstermek için 'karada' derlermiş. Sırtına yüklenmiş olan çetele tahtası nedeniyle Matmazel Cora'nın da hakkı yoktu, ama karanlıkta, yani 'karada' mutluydu.

"Ne oldu? Neden gülüyorsun?"

"Hiç, Matmazel Cora, sizinle ben karaborsa yapıyor muşuz gibime geldi de..."

Sanırım, gülemeyecek kadar şaşkındı.

"Aldırmayın, Matmazel Cora, ben iyiyim, öyleyse gerisine boşverebiliriz."

"Sahi mi? Gerçekten iyi misin benimle?"

"Elbette."

Gene saçlarımı okşadı.

"Seni mutlu ettim mi?"

O zaman iyice salaklaşıverdim işte, çünkü iyi güzel de ne bu yani.

"Elbette, Matmazel Cora, elbette."

Gene biraz canlanır gibi oldu, bana kendisinden hoşlandığımı kanıtlamak istiyormuş gibi eliyle orama burama dokunmaya başladı, sonra da tümüyle verdi kendini bu işe, sinirli sinirli, paniğe uğramış da güvene gelmek gereksinimindeymiş gibi. Güvene getirdim onu. Beğenildiğine kendini inandırmak isteyen körpe kızlar da hep duygulandırır insanı. Matmazel Cora'nın da deneyimi yoktu artık. Beceriksizce ve çok hızlı yapıyordu her şeyi, arkasından aynasızlar geliyordu sanki. Usulca açtım pergellerini, bu konuda yardıma hiç gereksinimim yoktur. Bir kadının bu işi yapamamaktan korkması kadar adaletsiz bir şey yoktur. Bağlı oldukları pazarın yasaları nedeniyle kafalarına sokulan sakat görüşlerdir bunlar. Karanlıkta gene elini uzattı, ben de yeni baştan gerginleşmeye başladım, bekleyişi daha fazla uzatmamalıy-dım; kalkıp gidecek değildim, özür dilerim, şöyle bir uğramıştım diyecek değildim herhalde. Çetele tahtasını silemezdim, ama sırtına bir çetele tahtası yüklediler diye özür dilemesi, kendini suçlu bulması gerekmezdi. Doğanın hesap defterlerinde her zaman sahte bir şeyler vardır. Sahtecilik, sahtecilikten yararlanma, bunlar için de mahkemeler, yüksek mahkemeler olmalı. Bütün bunların estetikten başka bir şey olmadığını, sanatta kadının buruşuk bir cilt, pörsiimüş bir kıç, boşalmış göğüsler de

taşımaya hakkı bulunduğunu, ama insan hakları bildirisi nedeniyle yaşamda bunun kendisine olsa olsa zarar verebileceğini söylerken, Chuck yerden göğe kadar haklı. Matmazel Cora dudaklarını dudaklarıma yapıştırdı, sonra canımın içi, sevgilim, güzel sevgilim benim diye fısıldadı, daha çok dokunaklı ve sıcak bir şeydi, bugünün karıları arasında hangisi böyle canımın içi, sevgilim, güzel sevgilim der adama? Nerede o şiir! Sonra, daha uzun bir süre ölü gibi kaldı öyle, ama hep elimi tutuyordu, uçup gitmeyeceğim konusunda güvene gelmek istiyordu sanki. Bilmesi gerekirdi ki, kaçma girişimleri bana göre bir şey değildi. Hep geleceğe dönük olan Kral Salomon gibi. Kral Salomon dosdoğru gözlerinin içine bakar geleceğin, elli yıl dayanacak bir takım bile yaptırdı, rahat rahat, korku nedir bilmez o, 'Gelecek neler saklıyor bize kimbilir, bilinmez ki/ derken hazla gülümser, öylesine güzel şeylerle doludur gelecek. Ortalık öylesine sessizdi ki, arabaların gürültüsü bile duyulmuyordu. Bazı bazı böyle kıyak anlar olur, hiç kimse hiç kimseyi düşünmez, dünyada barış başlamıştır. Her şey öyle sakin, öyle durgundu ki! Böyle bir an yaşadığım için gerçekten hoşnuttum. Turşum çıkmıştı yorgunluktan, bu da bunalıma bire birdi. Beden çalışmasının yararlarından söz ederler ya hani. Eğer her gün bir maden ocağının dibinde çalışsaydın derdi babam... Maden işçilerine yaptırılan iş küçümsenecek gibi değil doğrusu.

Banyoya gitmek için kalktı. Ne yaparsın, zaman zaman kaçınılmaz olur bu iş. Elimi uzatıp lambayı aradım, karanlıkta gitmesi için bir neden yoktu.

"Hayır, hayır, açma..."

Açtım. Hay Allah, onun bir suçu yoktu ki, ne diye suçluluk duyacaktı? Açtım. Kırmızı, turuncu, sarı, küçücük bir lambaydı bu, ama projektör de olsa gene sevgiyle bakardım ona. Zamanın çarkından geçti miydi, on sekizlik yavruyu göremezsin hiçbir zaman, zaman gibi iyi kılık değiştirenini hiç görmedim ömrümde.

"Bana böyle bakma, Jeannot!"

"Neden? İnsan haklarına yasak mı kondu?"

Göstermemesi gereken bir şey varsa, o da göbek altıydı. Tümden griydi. Birkaç saniye süresince çakallayamadım, sonra anladım ki, kıllarım

boyamamış, öyle gri bırakmıştı, çünkü böyle bir şeye inanmıyordu artık. Nasıl olsa, hiç kimse görmeyecek diye düşünüyordu.

Bir sıçrayışta kalkıp kollarıma aldım onu, azıcık salladım. Sonra gidip işedim. Banyoyu ona bıraktım, çantasından bir sigara alıp gene yatağa uzandım. Çok rahattım. Pek de dişiceydi Matmazel Cora'nın yatak odası. Aklı karalı, kocaman bir kuklası vardı, yataktan düşmüştü. Kaldırdım. Her yana bükülebiliyordu. Duvarlarda çiçek resimleri ve hediyelik eşya vitrinlerinde görülen türden şeyler vardı. Bir koltukta tüylü kumaştan bir kaola ayısı duruyordu, kolları açık. Kedili, ağaçlı gerçek tablolar vardı, bacak kaldıran kızlar arasında bîr yönetmen fotoğrafı vardı, 'Kocamanıma' diye imzalanmıştı. Raimu'nün, Henri Garat'nın, Jean Gabin'in fotoğrafları vardı, Jean Gabin'i *Gıteıile ci'tımcmr'dan* tanıdım. Yatağın karşısındaki duvarda iki ayna arasında, Matmazel Cora'nın nar çiçeği kadife çerçeve içinde büyük bir fotoğrafı vardı. Ne kadar genç, ne kadar güzelmiş 0 zamanlar! Kolaylıkla tanınıyordu, bir akraba havası vardı. Nice heriflere ah çektirtmişti, ama sonunda ben kapmıştım onu.

Küçük başucu lambası tatlı ışığıyla içimi rahatlatıyordu. Sık sık söylemişimdir Tong'a, böyle şeyler hiçbir işe yaramazmış gibi davranacak yerde, bizim kümesi düzeltmek için bir şeyler yapabilirdik. Mağazalarda güzel lambacıklar görüp duruyoruz, kendimizi bunlardan yoksun bırakmamız için hiçbir neden yok.

Matmazel Cora dönüyordu. Nağmeli bir pembe sabahlık vardı üzerinde. Yatağın kıyısına oturdu. Kendimizi kanıtlamak için el ele tutuştuk.

Makyajını çıkarmıştı. Başka kadınlarınkinden farklı değildi yüzü. Hatta şimdi daha iyiydi, makyajsız olunca daha bir güven vericiydi. Her şey görülüyordu. İmza çakılmıştı. Yaşamın en sevdiği şey, millete imza vermekti.

"Bir şey içmek ister misin?"

Haydaa, korkanm elma şırası getirecekti gene.

"Bir kokanız varsa..."

"Yok, ama gelecek sefere olacak, söz sana..."

Biraz sustum. Kuşkusuz, gene gelecektim onu görmeye. Gelmemek için bir neden yoktu. Dost kalacağımızı umuyordum.

"Biraz elma şırası içmez miydin?"

Onun için dinsel bir dalgaydı bu anlaşılan.

"Memnunlukla, teşekkürler."

Matmazel Cora mutfaktayken, birden sıkıntı bastırdı. Her şeyi bırakıp tüymek isteği, neye yarar acaba?

Banyoya gidip musluktan su içtim.

Odaya döndüm, Matmazel Cora bir tepside elma suyu şişesi ve iki bardakla karşımdaydı. Bardakları doldurdu.

"Göreceksin, Jeannot, yürüyecek bu iş."

"Benim tasarılarla işim yok, Matmazel Cora."

"Hâlâ birçok dostlarım var. Çok adam tanırım. Ama ders alman gerekecek, şan, biraz da şans. Diksiyona gelince, elimizi bile sürmeyeceğiz. Biraz külhan, biraz tırlak... Tam sokak işte. Seni bugün sinema ve televizyonda gördüklerimizle karşılaştıranlar büyük bir şansın olduğunu hemen anlayıverirler. Lino Ventura var ya, o da pek genç sayılmaz artık. Şarkıcılara gelince, hiçbirinde şöyle gerçek bir erkek suratı yok. Tam doğasın sen."

Beni yitirmekten korkuyormuş gibi, bir türlü susmak bilmiyordu. Yapılacak şey, oyuncular yıllığına bir fotoğrafımı koydurtmaktı. Bu konuyla ilgilenecekti.

"Biriyle ilgilenmek, onu bir yıldız yapmak istemişimdir hep. Göreceksin."

"Bakın, Matmazel Cora, bana güvence vermenize hiç gerek yok. Umurumda bile değil. Öylesine umurumda değil ki, düşünemezsiniz bile. Oyuncu olmak istemediğimden değildi benimki, öncelikle kendi kendim olmak istemiyordum ben, hep gereğinden fazla gelir. Hem ben önce..."

Ben sizinle ilgileneceğim diyecektim, ama fazla suanyör-lük kokacaktı. Kalktım, hemen korkuya kapıldı, belki de son kez görüyordu beni. Hiçbir şey anlamıyordu. Hiç ama hiç. Korunma içgüdüsü dedikleri budurişte.

"Matmazel Cora, sizden hiçbir şey istemiyorum. Size bir şey söyleyeyim mi? Kendi kendinize karşı nazik değilsiniz."

Eğildim, bir öpüş kondurdum, salakça bir öpüş, hafif mi hafif, daha konar konmaz havalanıveren. Bir an üzerine eğilip sevgiyle baktım. Hiçbir şey anlamıyordu Matmazel Cora. Kişisel sanıyordu bu işi. Bunun bir aşk edimi olduğunu bilmiyordu.

"Allahaısmarladık, Matmazel Cora."

"Güle güle, Jeannot."

Kollarını boynuma doladı.

"Hâlâ inanamıyorum," dedi. "Bir kadın için en zor şey sevgisiz yaşamaktır."

"Herkes için öyledir, Matmazel Cora. Sevgi yoksa, aramızda kırışmamız gerekir. Anneler işte bunun için onca sevgi gösterir çocuklarına, ileride iyi anıları olsun isterler."

Şöyle bir kaldırıp bağrıma bastım onu. Bu iş bende otomatik olduğundan, gene dikiliverecek diye korkuyordum, gene sevişecek olursam, duygusallıktan kaçınmak için böyle yaptığımı sanacaktı.

"Beni öyle mutlu ettin ki, Jeannot... Ben de seni mutlu ediyor muyum azıcık?"

"O da söz mü, elbette mutlu ediyorsunuz, yüzünüze bakmak yeter bunu anlamak için."

Onu yatağın üzerine bırakıp çıktım.

Düşünüyordum ki, birini daha çok sevmek için ille de sevmek gerekmiyordu.

ON DOKUZ

&

Çıktığımda sabahın altısıydı, karşıda küçük bir kahve vardı, yeni açılıyordu. Dazlak kafalı patron insana söyleyecek hiçbir şeyi bulunmayan türden bir herifti. Günaydın dedim, yanıt bile vermedi. Üst üste üç kahve içtim, dik dik bakıp durdu. Tuhaf doğrusu, daha ilk bakışta benden gıcık almaya başlayan herifler öyle çok ki. Hiç kuşkusuz, görsel başarımın sonucu. Eli silahlı dedikleri türden bir gülümsemenin ardına çekilip gardımı alırım hemen. Chuck, kendilerinde bu kadarı da bulunmayan adamların hoşlanmadıkları bir fiziğim olduğunu söyler. Belki de sırf doğal uzlaşmazlık yüzünden böyle oluyor. Patrona borcumu sordum, hem de iki kez, ama yanıt vermedi. Ben de ondan gıcık alı-

yordum, hele geçirdiğim geceden sonra. Kulaklarının üzerinde iyice yağlanmış azıcık saçı, ak bir gömleği, mavi bir önlüğü vardı, dostluğa gereksinimim bulunduğunu anlıyor-muş gibi tezgâhın öbür başına gitmişti. Bu gönüllü özelliğim nereden geliyor, bilmem, en az kalıtımsal yanım bu. Babam hep delik açmakla geçirmiş yaşamını, annem de delik açtırmakla. Chuck'a bakılırsa, kurtarıcı kompleksi varmış bende, bu da bağışlanır özelliklerden değilmiş, bakarsın birini öldürebilirmişim.

Kasanın yanında transistörlü bir radyo duruyordu, eğilip açtım. Patron bıçak bıçak suratıma baktı.

"Özür dilerim, sormadan açtım," dedim. "Ama kara dalga yüzünden böyle yaptım. Ben Bröton'um. Bir de babam var orada, kendisi martıdır. Bir kahve daha lütfen."

Mesrine'mişim* gibi hemen verdi kahveyi. Radyo sunak adalarda kuşların iyice hapı yuttuklarını bildirdi, daha bir iyi buldum kendimi, hiç değilse yapılacak bir şey kalmıyordu böylece. Bana gereksinim yoktu artık.

Of. Bir kaygı eksilmişti işte. Yoko bizim evde ejderhayı yere seren bir ermiş Georges resmi iğnelemişti duvara, ama onun bütün derdi Güney Afrika'ydı. Biraz daha az bencil olsaydım, bütün hepsinin başıma açtığı sıkıntıya boşverip çıkardım işin içinden.

Patron beni öyle bir yargılıyordu ki, transistörü alıp giderek onu haklı çıkarmak geldi içimden, kimilerinin öyle gereksinimi vardır ki haklı çıkmaya. Ama düşünmekle yetindim, güldüm. Son kahvenin de parasını ödedim, çıktım, gıcık alacağı kimse kalmadı böylece. Altı buçuk olmuştu, taksiyi Metary Sokağına, garaja götürdüm. Yedide Tong gelip alacaktı. Solex'imi alıp Buttes-Chaumont'a, CalĞ Sokak,

’) Mesrine, Fransa’nın son yıllardaki en ünlü, en azgın gangsteri. Uzun yıllar polisten kaçtıktan sonra, birkaç yıl önce vurulmuştu, (ç.n.) 45 numaraya, avluya bakan beşinci kata çıktım. Amiens'ten gelince buraya yerleşmiştik, yaşamımın on sekiz yılında buralarda sürünüştüm. Babam bana hiç benzemez, onu nereden peydahladım, bilmem. Yaşamının kırk yılı süresince metro bileti delmişti babam. Kimileri vardır, metroya binerler, oysa metro babama binmişti. Bizim oraların şu güzel suratı vardır onda, ak saçlı, ak bıyıklıdır. Kimileri altmışından sonra güzelleşir böyle.

Kapıyı içerilik kılığıyla açtı. El sıkıştık. Kökümden çok ötelere düştüğümü bilir. Onun için çalışma onuru, siyasal izlenceler, temel sorunlara yönelik tartışmalar önemlidir. Yaşlılık bir toplum sorunudur babama göre, ölüm de doğal bir olgu.

"Ee, Jean, keyifler nasıl?"

"Fena değil. Sıyırıyoruz işte."

"Gene taksicilik mi yapıyorsun?"

"Şurada burada kimi ufak işler de oluyor."

Bana kahve ısıttı, oturduk.

"Daha ne var ne yok? Gene arkadaşlarınla mı oturuyorsun?"

"Evet, arkadaşlarımla."

"Yaşamına bir kadın girmeli artık."

"Yaşamımdaki tek kadın şöyle böyle altmış beşini devirmiş bir hanım. Eski bir şarkıcı. Artiz olmama yardım etmek istiyor."

Onu üzmek değildi düşüncem, yönümü bulmak için yüksek sesle söylüyordum bunları. Belki de gerçekten pis bir işti Matmazel Cora'yla aramdaki. Benim yaşımdaki herifler fazla çabuk anlar her şeyi. Babama güvenim vardı. İlkeleri bilirdi. Anadan doğma sendikalıydı.

"Takma kafana, artiz olacak değilim," dedim.

Mutfak masasına oturmuştuk, pencere karşıdaydı, avluya bakıyordu ve her şey kül rengiydi, ama onun suratı daha da kül rengi olmuştu.

"Yani yaşlı bir kadının parasını yiyorsun."

"Hayır. Seni haklı çıkarmak için evet desem daha iyi olur, ama hayır. Arada sırada birkaç kuruş sıkıştırıyor avcuma, ben de alıyorum, ama sırf ona yardım olsun diye. Çok romantik bir kadm. İyice şarkılarına kaptırmış kendini, kürek, giyotin, Bat'd'Af'lar, lejyonlar, ipikırık delikanlılar. Repertuarı kendinden de yaşlı. Biliyorum, garibine gidecek, ama cebime mangırı sokuşturup da sesimi çıkarmadığımı görünce güvene geliyor. Eskiden gerçekçi dedikleri şarkılar işte. İpsizler, çocuklu orospular, daha ne istersen. Cora Lnmenaire'miş adı, gençliğinde metro afişlerinde görrnüş-süıdür belki. Aşağı yukarı aynı yaştasınız."

Kocaman bir köy ekmeği almıştı önüne, kesmeye başladık, ağır ağır, çok düzenli dilimler kesti, güvenli, bildik bir şeye sığınmak istiyordu. Ekmeği hep o keserdi evde. Annemin gidişinden sonra ilk anımsadığım şey bu. Bana annemin bizi bıraktığını söylemiş, sonra yavaş yavaş, güzel, düzenli dilimlerle, köy ekmeğini kesmeye başlamıştı.

"Özel olarak bunu söylemek için mi geldin bana? Yaşlı bir kadının parasını yediğini söylemek için mi?"

Ekmeği, dilimleri ve bıçağı mavi kareli muşambanın üzerine bıraktı.

"Uzun süredir görüşmemiştik, ben de anlatıyorum işte."

"Sabahın yedisinde gelip anlatmak gereksinimini duyduğuna göre, bu iş içini kemiriyor demektir."

"O da var."

"Başka bir derdin yok mu bari?"

"Hayır, hiçbir şey yok."

"Polis peşinde olmasın?"

"Şimdilik değil. Bu işi yaşlılara saldın saymaya başlamadılar daha."

"Bırak soytarılığı."

"Doğru, iyice ipin ucunu kaçırdım da onun için söz ediyorum bu kadıncağızdan. Senin kuralların, ölçülerin var hâlâ. Mangırla hiçbir ilgisi yok bunun."

"Sen kendine bağışlatıcı nedenler arıyorsun."

Değmezdi.

"Ne yapalım, kocakarılardan hoşlanıyorum; anlaşılan bu da benim sapıklığım."

Sustu, elleri kalçalannm üzerinde, gözleri masadaki sağlam ve dürüst ekmeğe dikili. Müthiş bir şeydi doğrusu, altmış yaşma gelmiş bu apak adam yaşlılann sevilebilmesine akıl erdiremiyordu!

"İnsan böyle başlar işte, sonra da postanelerde silahlı sal-dınyla bitirir işi. Sabahın bu saatinde, birdenbire beni görmeye geldiğine göre, bunu da yapıp yapmadığından emin değilim."

Gene şu hoş duygu doldu içime. İçimde yükselip beni ısıtıyor, sonra da gülümsemeye dönüşüyordu.

"On dakika zaman ver bana, sonra polis çağır."

Sevgim vardı ona, güvenli, sağlam, dürüst köy ekmeğine de sevgim vardı, ama açıklamaya değmezdi; ne yaparsın, soluk alır gibi sevdin mi solunum hastalığına tutuldun sanıyorlar.

YİRMİ

Bizim kümese döndüm. Duvarda ejderhayı yere seren ermiş Georges'u saymazsak, hiç kimse yoktu. İkinci kata, benim oraya tırmanıp öylece kaldım, ayaklarım sarkık, başım ellerimin arasında, başladım kendimi aramaya, sorular sormaya: Neredeydim, ne yapıyordum, nereye gitmeliydim, peki niçin başka yere değil de oraya gitmeliydim? Bir de nasıl düzene girerim, bu gönüllü huyumdan nasıl sıyrılırım diye soruyordum kendi kendime, yoksa bu iş manastırda bitecekti.

Belki de babam haklıydı, yalnızca 'toplumsal' vardı. O zaman önlemlerini alıp sıyrılabilir, çıkışta da özür dilerim, yapılacak hiçbir şey yok artık dersin, olanaksızın alanında-yız artık. Kral Salomon'un oraya adımımı bile atmamalıy-dım. Yaşlılarla düşüp kalkmaya hiç mi hiç başlamamalıy-dım, gençlere kötü örnek oluyor. Chuck'ın sözlüğünü alıp *yaşhlık'ı* aradım. Buldum: *İnsan yaşamının son dönemi, olgunluk dönemini izleyen ve düşkünlük olgusuyla belirlenen yaşam çağı.* Sonra tutup *düşkünliik'ü* aradım, o çok daha kötüydü. Eşiklerinden aşmadan, uzaktan sevmeliydim onları. Ama nerede, ben işe sonundan başlayarak bir aşk serüveni yaşamaya kalkışmıştım.

Sözlüğü her zamanki yerine bıraktım. Chuck benim sözcüklerle bağıntıma çok ilgi gösterir. Sözlüğü açıp da karıştırmaya başlamayagöreyim, zevkten dört köşe olur.

"Uzaklaştırmak için yapıyorsun sen bunu. Aralanım amacıyla yapıyorsun."

"Ne demekmiş o?"

"Arayı açmak, sana dokunan, seni korkutan şeyden uzaklaşmak istiyorsun. Bu seninki bir tür özsavunu. Bunalım bastırdı mıydı nesneyi sözlükteki kuru durumuna indirgeyip uzaklaştmveriyorsun. Soğutuyorsun onu. Örneğin, gözyaşları. Diyelim ki gözyaşlarını uzaklaştırmak istiyorsun, sözlüğü açıp bakarak bitiriyorsun işi."

Gidip koca Budin’i aldı.

"*Gözyaşı: Göz bezlerinde salgı artınımdan kaynaklanan, gözle görülür, duru ve tuzlu suyun damlası.* Sözlükte tüm gözyaşı bu işte. Bu da yaman kaçırır gözyaşlarını, değil mi? Bu seninki bir stoacılık arayışı. Senin istediğin stoacı olmak. Duyarsız. Kollar kavuşturulmuş, bakışlar soğuk ve yukarıdan, hadi eyvallah, kusura bakmayın, çok uzaktan görüyorum hepinizi, bir tür sıfır gibi görüyorum. Her şeyi küçültmek için yapıyorsun sen bunu."

Chuck'ın benim sırtımdan incelemelere girişmesine aldırdığım bile yoktu, o da yaşamak gereksinimindeydi.

Ben öyle bacaklarımı sarkıtıp ayaklarıma bakarken, dönüp üstünü değiştirmeye girişti. Bütün gece S.O.S.'te nöbet tutmuştu. Hep böyledir, en çok geceleri telefon ederler. Kazıktan bir umutsuzluk işareti olarak sarkıyor olmalıydım ikinci kattan, hayvanbilimsel bir ilgisizlikle baktı bana. Gözlüklerinin ardından bakarak adamı uzakta tutmakta onun gibisi yoktur.

"Neyin var senin, tosunum?"

"Ne olacak, dün gece Matmazel Cora'yı becerdim."

"Ya!"

Öyle bir 'Ya!' deyişi vardır ki, deme gitsin, hiç mi hiç şaşmamıştır, hiçbir tavır almamıştır, ne güzel, ne çirkindir duyduğu, ne iyi, ne kötüdür, ne büyüklük, ne yiğitliktir. Hep her şeyi görmüş geçirmiş ayaklanna girer bu herif, yirmi beşinde değil de on ikisindedir sanki.

"Evet. Ona atladım."

"İyi ya, bunda kafayı takacak ne var, anlayamadım, tosunum. Onu canın çekti ve..."

"Hadi be, hiç de canım çekmiyordu."

"Öyleyse aşkından yapmışsındır."

"Evet, ama o kişisel bir aşk sanıyor bunu."

Chuck kaşlarını çok yukanlara kaldırıp gözlüğünü düzeltti, bu da ilgi duyduğunu gösterme yolunda gidebileceği en son noktaydı.

"Ya!"

"Evet, ya! Anlamadı."

"Sen de açıklasaydın."

"Bir kadına kendisini genelde düzdüğünü açıklayamaz-sın."

"Olanı biteni kibarca söylemenin yolu her zaman bulunur."

"Kibarcaymış, dalga mı geçiyorsun sen? Sırf daha gençleri, daha güzelleri var diye bir kadını sevmeme yolunu seçmekten daha aşağılık şey yoktur. Ortalıktaki adaletsizlik yeter de artar bile, daha fazlasına ne gerek var! Chuck, ben Matmazel Cora'yla kişisel olarak yapmadım bu işi, adaletsizlikle kişisel olarak yaptım. Gene gönüllülüğüm tuttu."

"İyi ya, düzmüşsün işte, bu yüzden ölecek değil herhalde."

"Yapmamalıydım. Başka türlü de yapabilirdim bu işi."

"Nasıl yani?"

"Ne bileyim ben, sevecenlik göstermenin başka yollan da var."

Chuck'm kafasında en az üç kat saç vardır. Bir doksan gelir, öylesine uzundur, ama göğsü içeri çöküktür, bacakları da turna bacakları gibi incedir. Sporculuğa yatsaydı, profesyonel basketçi olabilirdi.

"Ben burnumu boka soktum, Chuck. Bir süre Fransa'dan ayrılsam hiç fena olmaz belki, bir özrüm bulunur böylece. Bu işi onun düşündüğü biçimde sürdürmek niyetinde değilim, ama kesip atamam da, çünkü yaşlı olduğunu sanır o zaman. Bir anlık bir duygu sonucu düzdüm onu, hepsi bu."

"Dost kalabilirsiniz."

"İyi de nasıl açıklayacağım bunu? Ne söyleyeceğim? Hemen yaşlılığa bağlar bunu."

Chuck konuştu mu Amerikan ağzıyla konuşur, böylece her söylediği farklı ve yeni görünür.

"Yaşamında başka bir kadın bulunduğunu anlatırsın ona, Matmazel Cora, sen aklımı başımdan aldın, ama öteki bunu öğrendi, yaşamımı cehenneme çevirdi dersin. O da senin keskin bir zampara olduğunu sanır."

"Sen benimle dalga mı geçiyorsun? Ha, söyledin de aklıma geldi, aşağıya indirilecek çöpler var. Bugün sıra sende."

"Biliyorum. Palavra bir yana, senin yapacağın tek şey, bu işi cinsel alandan dışarı çıkarmak. En iyisi, ikiniz de duygusal düzleme yerleşin. Arada sırada onu görmeye gidersin, elini tutarsın, gözlerinin içine bakarsın, Matmazel Cora, seni seviyorum dersin."

Gülümsedim.

"Ulan Chuck, bazı bazı suratını dağıtmak geliyor içimden."

"Evet, bu güçsüzlük duygusunu iyi bilirim."

"Ne yapayım diyorsun?"

"Belki de o seni bırakır. Bir daha böyle bir duyguya kapılacak olursan, sokağa çık, serçelere ekmek ufağı at."

"Tamam, tamam, anlaşıldı."

"Bir kadına acıyıp da onu düzmeye kalkmak şeytanın akima gelmez."

Zor tuttum kendimi. Evet, gerçekten zor tuttum kendimi.

"Acıdığımiçin düzmedim onu. Aşkımdan düzdüm. Bunun ne demek olduğunu çok iyi anlarsın, Chuck. Aşkımdan yaptım ben, ama bunun onunla hiçbir ilgisi yok. Sen de çok iyi bilirsin ki, bende genel bir şeydir bu."

"Evet, bilirim, insanlık aşkı," dedi.

Yataktan atlayıp dışan çıktım, daha fazla dayanamazdım. Merdivenden geri döndüm birden. Chuck lavabonun üzerine eğilmiş, dişlerini yıkıyordu.

'Tosunum, sana bir şey soracağım," dedim ona. "Her şeyi görüp geçirmiş, sonunda zevzekliğe ulaşmış bir herifsin. Son noktayı koymuşsun. Her şeyle hiçbir şey aynı şeydir sonucuna ulaşmışsın. İyi de, söyler misin bana, iki yıldır

Sorbonne'da ne bok yiyorsun? Hiç kimsenin sana öğretebileceği bir şey yok. Bütün bunlar neye yarıyor o zaman?"

Masanın üstündeki çoğaltılmış ders ve not tomarını alıp pencereden dışarıya fırlattım. Chuck kıçına çomak sokulmuş gibi ulumaya başladı. İk kez heyecanlandırmıştım onu. Bunu görünce yumuşadım. *Fucking bastard* ve *son ofbitch* diye uluyarak merdivenleri dörder dörder indi, ben de kâğıtlarını toplamasına yardım ettim.

YİRMİ BİR *\gQl*

Saat ona geliyordu, kalkıp kitapçıya gittim. Aline oradaydı. İçeri girdiğimi görünce, hemen bir sözlük aramaya gitti. Her kımıldayışında güzel güzel kokuyordu. Sözlüğü aldım ya istediğim sözlük değildi.

"Bir tıp sözlüğünüz yok mu acaba?"

Bir tane getirdi. *Aşk*[1] a baktım, ama yoktu.

"Burada yok," dedim.

"Neyi arıyorsunuz?"

*"Aşk*ı* arıyorum."

Onu güldürmek istemiştim, çünkü insan bir şeye gülerse o kadar ciddi değil demektir. Ama öyle kolaylıkla faka bastırılacak kızlardan değildi. Yüzümden okunuyor olmalıydı. Bundan hasta olduğum yüzümden okunuyor olmalıydı. Bakın, ben hiç mi hiç sevmediğim bir kadını seviyorum, bu da onu çok daha fazla sevmeme neden oluyor, bana bunu açıklayabilir misiniz, demek istiyordum ona. Söylemedim, karşındakini yeterince tanımıyorsan, kolay kolay gülünç olamazsın.

"Aşk'ı tıp sözlüğünde bulamazsınız. Genel olarak insan ruhunun doğal bir eğilimi olarak görülür."

Ben de gülmedim.

Gene Robert'i aldım.

O da yararlansın diye yüksek sesle okudum:

"Aşk, kendinden başka birinin iyiliğini isteme eğilimi... Görüyorsunuz işte, hiç de normal değil."

Susuyor, yüzüme elden geldiğince alaydan uzak bir bakışla bakıyordu. Bunun bende dinsel bir şey olduğunu düşünmeyeceğini umuyordum. Makyaj bile yapmayan koca bir sarışın kız.

"Daha büyük bir sözlüğünüz bulunur mu acaba?"

"Hiç kuşkusuz, bu biraz özet," dedi. "Genel kullanım için. Her zaman el altında bulundurmak için. Gerektikçe."

Ben de Chuck gibi:

"Ya!" dedim.

"Çabukluk bakımından. Altı ciltlik Büyük Robert var, on iki ciltlik Evrensel Ansiklopedi de var. Var daha birkaç tane."

"Gerekince başvurmak üzere evinizde mi, yoksa yalnızca burada mı?"

"Güldürmeyin beni... Adınız neydi?"

"Marcel. Marcel Kermody. Tavşanlar arasında da Jeannot derler."

"Gelin benimle."

Dipte bir odaya götürdü beni, duvarlar silme sözlükle doluydu. Sözlükle, bir uçtan bir uca.

Birbiri ardından bütün *a* harflilerini alıp ciltleri önüme, masaya koydu. Koymaktan çok attı. Handiyse sertçe. Öfkeli değildi, hayır, yalnız biraz sinirliydi.

"Arayın."

Oturup aramaya başladım.

Aline beni yalnız bıraktı, ama arada bir geri geliyordu.

"Nasıl, mutlu musunuz? Aradığınızı buldunuz mu? Yoksa başka sözlükler de vereyim mi?"

Saçlarını çok kısa kestirmişti, bu da gerçekten savurganlıktı doğrusu. Hoş oluyordu bakması. Gözleri açık kestane rengiydi, keyifliyken kehribara çalıyorlardı.

"Vay!"

Parmağımı üzerine bastırmıştım.

"Burada toplam dört sayfa *aşk* var."

"Evet, küçültmüşler," dedi.

İkimiz de güldük, gırgır olsun diye.

"Örnekler de veriyorlar, böylece gerçekten var olduğunu kanıtlamak istiyorlar," dedim. "Bakın. *Resimde, aşk: Yapıştırıcıyı tuvale yedirmekte kullanılan bir tür ince tüy."*

Bu kez gerçekten, her türlü kederden uzak bir biçimde gülüyordu. Memnundum, bir kadını mutlu ediyordum gene. Duyduğuma göre, Sovyet Rusya'da soytarı okulları varmış, yaşamasını öğretirlermiş adama.

İlk hızıyla sürdürdüm atılımımı:

"Aşk: Duvarcılıkta, alçının parmaklar altında bıraktığı bir tür kaypaklık... "

Öyle bir gülüyordu ki, gerçekten toplumsal bir yararım bulunduğunu sezinliyordum.

"Olamaz... İşletiyorsunuz beni..."

Elki diye buna derlerdi işte.

Littre'yi gösterdim.

"Buyrun, kendiniz okuyun."

"Aşk: ...alçının parmaklar altında bıraktığı bir tür kayganlık... "

Gülmekten gözlerine yaşlar dolmuştu.

Bense her yola başvuruyordum:

"Kafeste aşk: Bitkibilim terimi. Şahittcilik terimi: Aşkla uçmak, köpeklere destek sağlamak için serbestçe uçan kuşlar için kullanılır..."

"Olamaz!"

Parmağımı üstüne bastırdım.

"Kendiniz bakın... *köpeklere destek sağlamak için.* Bir de şuna bakın: *Dişil durumda aşk yalnız şiirde tekildir..."*

Daha aşağıda da *ne acının güzeline rastlanır, ne aşkın çirkinine* sözü vardı, ama bunu kendime sakladım, yüksek sesle okumadım, Matmazel Cora'ya karşı kabalık olurdu.

"Hangisini yeğliyorsunuz? Alçının parmaklar altında bıraktığı bir tür kayganlığı mı, yoksa yapıştırıcıyı tuvale yedirmekte kullanılan bir tür ince tüyü mü?"

"Gerçekten çok tuhaf," dedi, ama gittikçe daha az gösteriyordu. .

"İşte böyle, bizim meslekte güldürgenlik etkisi çok önemlidir."

"Ne iş yaparsınız?"

"Soytarı okulunda okuyorum."

"Ya! Böyle bir okul bulunduğunu bilmiyordum."

"Olmaz olur mu! Ben yirmi beşinci yılmdayım. Ya siz?"

Bakışları dostlukla dolup taşıyordu.

"Yirmi altıncıda," dedi.

"Bir hanım dostum da altmış beşinde, bir başka dostum, pantolon kralı Mösyö Salomon'sa seksen dördünde."

Bir an duraladım, inanır görünmek istemiyordum.

"Birlikte bir soytarı numarası yapabilirdik belki. Yarın akşam olur mu?"

"Önümüzdeki çarşamba eve gelin. Birkaç dostum gelecek. Spagetti yiyeceğiz."

"Daha erken olamaz mı?"

"Hayır, olmaz."

Üstelemedim. Spagettiyi pek sevmem.

Bir kâğıt parçasına adresini yazdı, çıkıp gittim. Herhalde fark etmişsinizdir, gitmek benim en gözde deyimimdir.

YİRMİ İKİ

Dışarıda gene zorlu bir sıkıntı bastırdı, geçerli bir neden de vardı hani. Sözlükte kendimi bulmuştum. Bunu kıza söylememiştim, ille de beni anlasın demiyordum, cesaretini kırmaktan korkuyordum. Ama sözlükte kendimi bulmuş, bir dahaki seferde kolayca tanımak için de ezberlemiştim. *Aşk: Kendinden başka birinin iyiliğini isteme ve kendini ona adama eğilimi.* Kendi kendimin bir numaralı halk düşmanı oluvermişim gibi sıkıntıya gömüldüm. Bu kadarla kalsa gene iyi. Kendinden başka birinin iyiliğini isteyip kendini ona adamakla da bitmiyordu bu iş bende, olanaksızlığın bu kadarı bol bol yeterdi, ama ben hiç mi hiç tanımadığım herhangi bir balinayı, büyük Bengal kaplanları-

nı, Bretagne'daki martıları, Matmazel Cora'yı, belirsizlik ve beklenti içinde bulunan Mösyö Salomon'u da dert ediyordum. Ama bir tanım daha vardı ki, papazlann gırtlağına sarılan frengi gibi yapışıvermişti gırtlağıma. *Aşk: Herhangi bir değere çıkardan uzak, derin bağlılık.* Hangi değer, orasını söylemiyordu alçaklar. Bu durumda, babamızın evine dönüp sağına oturmak ve o güzel, sağlam, dürüst, emektar köy ekmeğine saygı göstermek daha iyiydi. *Herhangi bir değere çıkardan uzak, derin bağlılık...*

Hemen geri döndüm kitabevine. Değer yıllar yılı beklemezdi öyle. Hemen şimdi bulmam gerekirdi, iyi arayacak olursam, a ile z arasında, şöyle böyle iki bin sayfa arasında bulabilirdim onu, hiç kuşkum yoktu.

"Küçük Robert'i unutmuşum."

"Alacak mısınız?"

"Evet. Araştırmalar yapmak zorundayım. En kocamanını, on iki ciltliğini alsam, daha iyi olurdu. Aradığın bir şey oldu mu kesinlikle bulursun onda. Ama acelem var, bunalım tetikte bekliyor. Bu nedenle, daha iyisini alıncaya kadar küçüğünü alıyorum."

"Evet, anlıyorum," dedi. "Bir sürü şey var ki, sonunda gözden yitiriyor insan, bu durumda sözlük yararlı oluyor, gözden yitirilenin hep var olduğunu anımsatıyor."

Benimle kasaya geldi. Öyle bir yürümesi vardı ki, gözlere bayram ettirtiyordu. Yazık ki, saçları kısaydı, ne diye kesiyordu sanki, kadın ne kadar çok olursa, o kadar iyidir. Şu var ki, saç daha az olunca, boyun daha çok oluyordu, boynu da çok hoşuma gidiyordu; ne yaparsın, her şey birden olmaz ki.

"Çarşamba sekiz buçukta, unutmayın."

"Sekiz buçuk, spagetti, dostlarınızı atlatacak olursanız, bundan hiç rahatsız olmam, merak etmeyin."

İkimiz de güldük, gene gırgır olsun diye.

Solex'ime atlayıp dosdoğru Mösyö Salomon'a gittim oradan, bakalım hâlâ duruyor muydu? Sabahları uyandığında, her yeni gün güzel bir şaşırtı olmalı onun için. Bilmiyorum, insan hangi yaşta gerçekten saymaya başlar. Sözlüğümü koltuğumun altında tutuyor ve çarşamba akşamını düşünerek So!ex motosikletimin üstünde spagetti biçiminde eğriler çiziyordum.

Şansım yokmuş, Mösyö Tapu elektrikli süpürgesiyle merdivendeydi gene. Hemen anladım: İyi bir günündeydi. Son olarak solun seçimleri kazanmak üzere olduğu sıralarda da onu böylesine mutlu görmüştüm. Olup olacağı buydu, her zaman söylemişti, boku yemiştik, ama tam ağzımıza görey-di hani. İlkin hiçbir şey söylemedi, en kötüsünü tasarlatmak için, sessizlik aracılığıyla utkuya varıyordu. O sabah takside Filistinlilerle Yahudilerin karşılıklı yüzlerce ölü verdiklerini işitmiştim. Mösyö Tapu'ye bakarsan, başlarına gelebilecek şeylerin en iyisiydi bu. Ama bunlar varsayımdan başka bir şey değildi. İçgüdüyle savunma durumuna geçip başımı omuzlarımın arasına çektim, çünkü salaklık ne zaman, nasıl indirir yumruğu, bilemezsin.

"Şuna bakın..."

Cebinde özenle katlanmış bir gazete sayfası çıkarıp bana uzattı.

"Bunu asansörde düşürmüş."

Koca apartmanda bir tek kiracı varmış gibi konuşuyordu.

"Kim düşürmüş?"

"Kim olacak, Yahudilerin kralı, bir o yapabilir böyle şeyleri."

Gazeteyi açtım. Kişisel ilanlardı bunlar. Tam iki sayfa. *Parıl parti sarışın genç bayan sürekli dostluk arıyor... Beni tanımadan düşleyen dürüst, yüce gönüllü, kültürlü erkek kim acaba?*

Kırk-kırk beş yaşlarında... Kimileri kırmızı kalemle belirlenmişti. *Tek sözcükle güzel bir genç kadın avcıma alacak sağlam bir el düşlüyor. Okumayı, müziği, yolculuğu seven bir genç kadın... Otuz beş yaşımdayım, dostlarını güzel olduğumu söyler, durgun görünümler ve pastel renkler, durgun sularda baş başa dolaşmak için dingin bir erkekle tanışmak isterdim.*

Hiç bozuntuya vermedim.

"Ee, sonra?"

Tapu ağzını öyle bir ayırmıştı ki, karanlık derinlikleri görünüyordu.

"Düşünebiliyor musunuz bu işi? Seksen beş yaşında kralınız Salomon, seksen beş! Ama hâlâ bir kardeş ruh arıyor! İstermiş!... Vay! Vay! Vay! Bu kadarı da fazla! Durgun sularda baş başa dolaşmak için dingin bir erkek. Yok yok! Bu kadarına dayanamam doğrusu!"

"İyi ya, o da dayanamaz."

"Ama siz anlamıyorsunuz! Bir kardeş ruh arıyor bu adam!"

"Nereden biliyorsunuz? İnsan bunu şeyle de..."

"Aşkla da okuyabilir," diyecektim neredeyse, ama anlamayacaktı, hem ben de anlamıyordum doğrusu. Belki meydan okuma duygusuyla değil de olanaksızın üzerine tükürerek güvene gelmek için okuyordu bunlan, öyle

ya, yalnızlıkta yalnız olmadığını görmek güven verir insana. Kendinden elli yaş küçük herifler vardı ilanlarda, öyle geberiyorlardı ki, küçük ilanlar, sis düdükleri gibi uluyan küçük ilanlar veriyorlardı. *Yalnızlıktan hiçbir zaman hoşlanmamış, bir adamın yaşamını yalnız ikiye kadar sayabilen hangi tatlı genç kadın paylaşacak... Geleceğe dönük bir genç kadının gözlerinde yaşam halâ gülümseyebilir mi bana? Dalgalardan bıkmış kiiçük kayık sığınak arıyor, esmer, şen, kıvırcık saçlı...*

"İnsan bunları duygudaşlıktan da okuyabilir."

"Duygudaşlıktan mı? Hâlâ arıyor diyorum size! Kimilerini çizmiş!"

Doğruydu. Özenle çizmişti, kırmızı kalemle çizgi çekmişti yanlarına.

"Düşünebiliyor musunuz? Hayır mı, düşünemiyor musunuz? Ne sanıyor bu herif? Onun yaşında inanılır şey değil! Yeğlemeleri bile var! Numaralanmış!"

Beni sayıyla haklamak bile az geliyordu Tapu'ye, nakavt ediyordu alçak beni. Çünkü kuşkuya yer yoktu. Mösyö Salomon yeğleme sırasına göre numaralamıştı ilanları. I *numara:* Kendi eliyle işaretlemişti. *Otuz beş yaşuuia, çocuksuz bir dul, kendisi gibi kurulacak bir yaşam düşleyen, eli i-eli i beş yaşlarında bir erkekle yaşamını yeniden kurmak istiyor...*

Tapu omzumun üzerinden eğilmiş, parmağını ileriye doğru uzatmıştı.

"Hem de elli-elli beşlik bir adam gibi görünmek istiyor, işlerinde de her zaman yaptığı gibi hile yapmaya kalkıyor! Aldatmak istiyor kadını, elinde değil! Yolun sonuna geldiğini bilmiyor mu, yoksa milletle dalga mı geçiyor?"

İki numara otuz beş yaşındaydı, şen gözleri, büyüleyici bir gülüşü vardı. Kral Salomon kırkın üstünde hiçbir kadının üzerinde durmamıştı. Görünüşe bakılırsa, kendisiyle kadın arasındaki yaş farkı kırk dördün altına düşünce, girişimde bulunmak istemiyordu. Gene de bir kez kuralın dışına çıkmıştı ya durum kuşkuluydu. Ne numara koymuş, ne de çizgi çekmişti. *Kimse bana inanmıyor, ama elli yaşımda olduğumu gizlemiyorum. Dümeni güçlü*

ellerine alacak, gerçekten olgun erkek kim acaba? Sonunda bir soru belirtkesi vardı. Bir soru belirtkesi de Mösyö Salomon koymuştu yanına.

"Şuna bakın, şuna!"

Mösyö Tapu gazeteyi çekip aldı elimden. İşeyecek yer arayan bir köpek gibi burun çekerek aramaya başladı, sayfanın ortasmda kırmızı kalemle çerçeve içine alınmış bir ilanı parmağıyla göstererek burnuma dayadı.

'Otuz yedi yaşında, bağımsız, canlı, düşünsel şeylerden ve sonbaharda Auvergne'den hoşlanan genç kadın, yaşama yolun sonuna dek birlikte dayanmak için boş zamanı çok olan, sevecen erkek arıyor. Cinsellik düşkünleri başvurmasın.'

Cinsellik düşkünleri başvurmasın'm altı kırmızı kalemle üç kez çizilmişti.

"Cinsellik düşkünleri başvurmasın, düşünebiliyor musunuz? Nasıl ha, düşünebiliyor musunuz? Altını çizmiş, kaçırılacak fırsat değil! Cinsellik düşkünleri başvurmasın! Öyle ya, bu yaşında kamışa su yürümez nasıl olsa! Hemen çakallamış fırsatı! Değil mi öyle? Bana sorarsanız, bu sizin Kral Salomon hâlâ düş kuruyor!"

İplere yapışıp kalmıştım, ama kolumu indirmeye yanaşmıyordum.

"Gülmek için," dedim. "Matrak olsun diye yapıyor bunu."

"Evet öyle, bilmez değiliz, Yahudi alaycılığı!" diye ayakladı Mösyö Tapu.

"Yaşlı bir adamın yaşamının akşamında eskiyi anımsamak için duygusal ilanlar okuması yasak değil herhalde," diye bağırdım. "Oturuyor koltuğuna, sigarasını yakıyor, birbirini arayan kardeş ruhların ilanlannı okuyor, sonra da ah şu gençlik! diye mırıldanarak gülümsüyor ya da bunun gibi bir şey. Hâlâ çırpınanlar bulunduğunu görünce, insan daha bir sakin bulur kendini. Kısacası, kendi dinginliği için yapıyor bunu."

Ama Tapu'nün bir dövmediği kalmıştı, öylesine eziyordu beni.

"Ben bunu bilirim, bunu söylerim, olmayacak düşler kuruyor sizin Yahudi kralı! Üstüne üstlük sapık da! Öyle ya, kendiniz de göreceksiniz, morukların altını çizmemiş, gençlerin altını çizmiş! Bu yaşta böyle şeyler yapmaktan utanır insan."

Kendi merdivenine tükürmekten bile çekinmedi. Gazete parçasını elinden çekip alarak asansöre kapandım. Yukarı çıkarken burnumdan soluyordum, şöyle adam gibi savu-namarmştım Mösyö Salomon'u, adamcağızın yaptığı tüm insan durumlarının üzerine eğilmekti, yalnızca en ilginç görünenlerin, gerçekleştirilmeye en çok yaraşanların altını kırmızıyla çiziyordu. Bunlan numaralaması hâlâ kendi durumuyla ilgilendiği seksen dört yaşında yaşamını yeni baştan kurmak, aşkı bulmak için değildi, küçük ilanlarda insanı içlendiren, kendilerine sunulacak her türlü insanlığı hak eden özel durumlar bulunduğu içindi. Bizim Chuck, Mösyö Salomon'un kendi kendini acıdan alaya aldığını, alay kralı olmasa vitrinlerinde kendini pantolön kralı olarak ilan etmeyeceğini, çünkü kendine böyle bir ad verebilmek için Tevratsal zevzeklik, Tevratsal dalgacılık ve Tevratsal boşlukta çok ileri gitmiş olmak gerektiğini söylüyor ya alayında yanılıyor bana kalırsa. Mösyö Salomon'un yaklaşan gerçeği küçültmek için zevzeklik ve dalgacılığa başvurduğunu söylüyor Chuck. Ben Mösyö Salomon'un bu Chuck hıyarının bir 'alaycı' diye adlandırdığı kişilerden olduğunu sanmıyorum doğrusu, onda öyle bir kafa var ki, hazır giyim alanında kolay kolay rastlanmaz öyle, pantolona da hiç gitmez, Charles de Gaulle ve Charlemagne gibi yüce kişilerin kendi yaşını yaşadıkları sıradaki kafasına benzer daha çok. Bir kez, alaycılık özsavunu olarak çok da uzaklara götürmez adamı, savaş sanatlarının da bir sınırı vardır. Bruce Lee'ye bakmak yeter, ondan güçlüsü yoktu, gene de ölmekten kurtulamadı. Chuck her şeyi herkesten daha iyi bilir ve insanlığın en büyük düşünün her zaman stoacılık olduğunu söyler.

Ben gene de asansörü iki kat arasında durdurup sözlükte *stoacılık* maddesini açtım, çünkü Mösyö Salomon öyle uzun yaşamıştı ki, bulunduğu noktada sırtını dayayacak bir şey bulmuş olabilirdi. Buldum: *Stoacılık: Acıya, mutsuzluğa, yokluklara ilgisizce dayanma cesareti. Duyarlık gibi görünen şeyler karsısında ilgisiz kalmayı öğütleyen öğreti.* Mösyö Salomon'u hemen o anda unutuverdim, şurası doğru ki, duyarlık insan

türünün düşmanıdır bende, bundan bir kurtulabilsek, en sonunda rahata ererdik.

YİRMİ ÜÇ

Ayaklarımı sildikten sonra daireye girdim. Yapılmaması Mösyö Salomon'un tepesini attırtan tek şey, ayak silmeden girmekti. Bir an santralda kalıp haberleri aldım. Beş gönüllü S.O.S.'leri alıyor, ellerinden geleni yapıyorlardı. Bugün ötekiler dışında Şişko Ginette de vardı. Hep gıcık alırdım ondan, çünkü yarar sağlamak için gelirdi buraya. Dümenini bilirdik, telin ucundaki tüm mutsuzlukları dinledi mi daha iyi bulurdu kendini, kendini daha az düşünürdü. Dinin de söylediği gibi, kendinden daha mutsuz kişiler bulunduğunu düşünmek her zaman rahatlatır adamı. Biraz azaldığınızı duyumsarsınız. Chuck, onun da zayıflamak için bu rejimi izlediğini söylüyordu. Tedavi derler bunun adına. Söylemek

bile fazla, gerçekten kilo düşmüyordu, ama ağırlığı daha az çekiyordu. Chuck'la tartışıyordum, onun şıllığın biri olduğunu, başkalarının sırtından kilo düşmek için buraya gelmemesi gerektiğini kanıtlamaya çalışıyordum ona, ama Chuck onun kendi dümeninden haberi bile olmadığım, bilinçaltının böyle işlediğini ileri sürüyordu. Olabilir, ama öyleyse bu bilinçaltı dalgacının biri demektir. Sarışın bozmasıydı, cam gözlüydü, ama tam değil, bir soluk mavi verirdi bu izlenimi. Sanırım Mösyö Salomon çok kolay ağladığı için tutuyordu onu, telin ucundaki mutsuzluklara çok iyi geliyordu bu huyu. Sevgi ve yalnızlık yoksulu bir kimsenin dokunacak, duyarlı bir tel bulabilmesi önemli bir şey. Bir mutsuzluğun önemsenmemesinden daha kötü bir şey yoktur. Ginette'le Lepelletier dışında, iki kişi daha vardı, yeni gelmişlerdi. Dün Mösyö Salomon'un birer fırsatçı olup olmadıklarını anlamak için bunları sınamadan geçirttiğini biliyordum. Bir hafta önce ikisine yol vermişti, kaşarlanmış profesyoneller olup çıkmışlardı çünkü. Karatede nasılsa burada da öyledir, yumruğu yedikçe katılaşırsın. Lepelletier yeryüzünde yalnız olduğu için sabrı tükenmiş bir oğlana yanıt veriyordu.

"Ayıp, ayıp, Nicolas... Çok güzel, değil mi, Nicolas? Aynı durumu paylaşan dört milyar insan varken, üstelik nüfus artışı nedeniyle bu sayı her gün biraz daha yükselirken, yeryüzünde yalnız olduğunu düşünmek çok ayıp. Yeryüzünde yalnız başına olmak bir propagandadan başka bir şey

değil. İnsan böyle düşünmeye başlamışsa, sevgi yeteneğini yitirmiş demektir. Efendim? Bir dakika, bir düşüneyim..."

Elini mikrofonun üzerine kapatarak bana döndü.

"Haydaa! Bu herif yeryüzünde dört milyar insan bulunduğu ve bu durum kendisini azalta azalta sıfıra indirdiği için yalnızlık duyduğunu söylüyor. Ne diyeceğim şimdi?"

"On dakika sonra gene aramasını söyle, sonra git, Kral Salomon'a danış. O her şeye bir yanıt bulur. Ben aritmetikten çakmam."

"Oldu işte, gereken yanıt da bu... Alo, Nicolas? Bak, Nicolas, bir aritmetik sorunu değil bu sorun. Kaç yaşındasın sen? On yedi mi? Öyleyse, anlaman gerekir, onlar dört milyarsa sen de dört milyarsın demektir. Dört milyar daha sen varmışın gibi bir şey. Bu da sana önem kazandırır, değil mi öyle? Anlıyor musun? Yeryüzünde yalnız değilsin, dört milyarsın! Kavrayabiliyor musun bunu? Müthiş bir şey! Bu durum her şeyi değiştirir. Fransızsın, Afrikalısın, Japonsun... Her yerdesin, ahbap, bütün yeryüzündesin! Bunu düşün, sonra beni gene ara. Gelecek cuma saat on yediden yirmi dörde kadar burada olacağım. Adım Jeröme. Sayı saymasını baştan öğrenmelisin, Nicolas. On yedi yaşındasın, yeni matematikten anlaman gerekir. Hesap bilmiyorsun da onun için hesapta yokmuşun gibi geliyor sana. Unutma, Nicolas, ara beni. Telefonunu bekliyorum. Bekliyorum, beni unutma, Nicolas. Umudum sende, sakın unutma."

Bunları telefonlarını beklediğinize inandırmak önemli bir şeydi. Bunalıma düştün mü telin öbür ucunda seninle ilgilenen biri bulunduğunu, kaygılar içinde senden haber beklediğini sezinlemek önemli şeydir. Önem kazandırır sana. Öyle insanlar vardır ki, kendilerinden telefon bekleyen biri bulunduğu için açmazlar gazı. Kimileri olağanüstü kötü geçip de gündelik kötü yerleşinceye dek böyle telefondan telefona yaşatılır. Mösyö Salomon'un tam üç ruhbilimcisi vardı, kendisi için çalışır, öğütleriyle kendisine yardımcı olurlardı.

Lepelletier'nin yanındaki çocuğun adı VVeins'ti. Mösyö Salomon rekoru nedeniyle işe almıştı kendisini: Almanlar, henüz Nazi oldukları dönemde, ailesinden otuz bir kişiyi temizlemişlerdi. Mösyö Salomon bu durumun onu

benzersiz kıldığını, ona yetke kazandırdığını söylüyordu. Hepimizin en yaşlısıydı, kırk beş yaşındaydı, kıvırcık, kızıl saçları seyrekleşmeye başlamış, çok solgun bir adamdı, yüzünde saçları gibi kızıl çiller, bir de gözlük vardı. Gözlüğü kemiktendi, kökü kazınan büyük deniz kaplumbağalarının kemiğinden. Anlayan beri gelsin. Onun durumunda bir adamın maden çerçeveli gözlük takması gerekirdi. En sabırlımız oydu; çok yumuşak ve sakin bir sesi vardı; Mösyö Salomon'un gönüllü olarak işe aldığı ilk adamdı, ama pek yakında bizi bırakacaktı, on yıldır çalışıyordu burada, kalp hastası olmuştu, şimdi hekim kendisine mutsuzluğu yasaklıyordu.

Yanıtlayıcı bulmak zor işti, çünkü böyle durmamaca-sına dert ortağı olup da otomatikleşmemek ya da kendin de bunalıma düşüp kafayı üşütmemek kolay değildi. Aylar boyu insan mı insan bir çocuk çalışmıştı. Bu Mösyö Justin'in gerçekten kafası bozuluyordu, ne var ki böyle şeyler telefonun öbür ucunda hemen anlaşılıverirdi. Her telefon çalışında heyecanlanıyordu. Kendisini başkalarıyla aldatıyornıuş gibi bir izlenime kapılmasın diye karısından gizli yapıyordu bu işi. Bütün bunlar görüş sorunudur, kimi zaman da doğrudur, insan başkalarıyla avunur. Ama Mösyö Justin'in durumunun bununla ilgisi bile yoktu, *bona fide*'ydi[3] o. İyi kalite güvencesi olan bir deyimdir bu, Mösyö Salomon'un Latince günlerinden kalmadır. Mösyö Justin korkunç paralanıyordu, elinde mendil, alnını kurulayıp durması hâlâ gözlerimin önündedir. Felekten amansız bir sille yiyerek dayanacak gücünü yitirmiş bir adamdan telefon almıştı. İşinden çıkarılmıştı, sağlığı bozuk çalıyordu, kızı esrar çekiyor, karısı da gözlerinin içine baka baka aldatıyordu kendisini. Mösyö Justin adamı gel keyfim gel dinlemiş, sonra da:

"Ne yapalım, dostum, çok daha kötüsü de olabilirdi," deyivermişti.

"Nasıl? Nasıl?" diye ciyaklamıştı öteki. "Bu kadarı az mı sizce?"

"Değil, ama çok daha kötüsü de olabilirdi. Bütün bu bokluklar benim başıma da gelebilirdi."

Sonra da gülmeye başlamıştı. Çok bilinen bir bunalım nöbetidir bu, önümüzdeki ıspanak tabağını bir suçsuzun başına geçirmemiz de aynı şeyin sonucudur. Olanlar olduktan sonra her yerde anlatmışlardı bu öyküyü, ben

uydurmadım. Böyle şeyler uydurulmaz. Ama öyle sanıyorum ki, telin öbür ucundaki herife çok iyi gelir, öyle ya, surat dağıtmak için güzel bir fırsat çıkmıştır önüne, canlanıverir, onun için gerekli olan da budur.

VVeins benim durumumun da pek parlak olma'dığı-nı görüyordu ya soru sormaktan geri duruyordu, dosttuk çünkü. Yapılacak işlerin listesini verdi bana, her gün, özellikle de geceleri, telefondaki kuru sesle yetinmek istemeyen, canlı varlık isteyen kişiler de var; hemen gelmezseniz, kendimi pencereden atarım. Ellide biri gerçekten yapar bunu, ama bu kadarı da az değildir. Acil durumlar için özel bir nöbet hizmetimiz var. Listeyi cebime koydum, az kaldı geceyi canlı varlık gereksiniminde olan biriyle geçirdiğimi, bu kadarının yettiğini söyleyecektim VVeins'e. Ama söylemedim, Matmazel Cora'ya karşı haksızlık olurdu.

YİRMİ DÖRT

Santraldan çıkıp küçük bekleme salonuna geçtim. Altı boş koltuğu saymazsak, hiçbir zaman kimsecikler yoktur bekleme odasında, biz de bu yüzden, yani her zaman boş duran altı koltuk nedeniyle bekleme salonu deriz bu odaya. Duvarda bir tabloyla bir san çiçek demeti vardır, karşıda da Mösyö Leonard de Vinci'nin henüz çok yaşlıyken yaptığı kendi portresinin bir kopyası durur. Henüz diyorum, çünkü az bir zaman sonra ölmüş. Mösyö Salomon sık sık seyrettirt-mişti bunu bana, bıkmak bilmiyordu, çünkü Mösyö Leonard beş yüzyıl önce doksan küsur yaşamıştı, oysa, bilimsel nedenlerden dolayı, yaşam süresi baş döndürücü ilerlemeler göstermişti. Kalemle yapılmış bir resim olan portreye bakar, çok yüreklendirici bir şey, değil mi, derdi; benimle dalga mı geçerdi, yoksa ciddi mi konuşurdu, her zaman olduğu gibi gene anlayamazdım.

Küçük bekleme odasından hemen sonra gelen kapıyı tıklattım. Buraya neden küçük bekleme odası adını vermişti, bilmiyordum, belki bir yerlerde daha uzun süre beklenebilecek bir büyük bekleme salonu vardı ve umut için bire birdi de ondan. "Girin!" diye seslendi. Cesaretimi iki elimle topladım, ellerimden birinde de küçük ilanların bulunduğu gazete yaprağını sımsıkı tutuyordum.

Mösyö Salomon göğsünde ak harflerle *traiıııng* yazılı, gri bir eşofman giymişti. Dizler bükük, kollar öne uzatılmış durumda çömelmişti,

ayaklarının dibinde jimnastik duruşlarını gösteren, açık bir kitap duruyordu. Uzun bir süre böyle durdu, sonra, ağzını ve kollarını açabildiğince açıp ciğerlerini havayla şişirerek ağır ağır doğruldu. Sonra da olduğu yerde koşmaya, ellerini havaya kaldırarak ufak ufak zıplamaya bağladı. Hele bir de yere oturarak yüzünde korkunç bir buruşmayla parmaklarının ucunu ayaklarına dokundurmaya kalkınca yüreğim hopladı.

"Dikkat edin, Tanrı aşkına, dikkat edin!" diye haykırdım, ama gene sürdürdü kıvrılıp bükülmesini. Gene sarakaya tutulmuş da onun etkisiyle böyle kıvrılıp bükülüyor sandım. *Saraka, Latince 'sarcasmus', Yunanca 'sarkazein, etlerini bükmek, alay, şaka, takılma.* Dişlerini sıkıyordu, gözleri yuvalarından fırlıyor, alnından terler fışkırıyordu, belki de öfkeden, umutsuzluktan, düşman yaşlılık yüzünden böyle yapıyordu.

Anlayabilirsen anla.

Öylece kaldı bir an, başı eğik, gözleri yumuk. Sonra şöyle bir bana baktı.

"Evet, dostum, görüyorsun. Antrenman yapıyorum. Kanada havacı yöntemini uyguluyorum. Bence en iyisi bu."

Yetmişti artık.

"Ne antrenmanı yapıyorsunuz, Mösyö Salomon? O tarafta ne işinize yarar bunlar?"

"Ne tuhaf soru! Her zaman karşı koymaya hazır olacaksın, benim parolam budur."

"Neye hazır olacakmışsınız? Neye karşı koyacakmışsınız? Yaya gitmeyeceksiniz ki oraya, arabayla gelip alacaklar sizi. Kusura bakmayın, Mösyö Salomon, sizi tümden salak malak saydığımı sanmayın, usumdan bile geçirmem böyle bir şeyi, çünkü saygısal duygularım vardır size, ama bu iş yüreğimi parçalıyor artık! Böyle alay ede ede ağzınız çarpılacak! Siz kahraman bir insansınız, Almanlar zamanında tam dört yıl Champs-Elysees'de, karanlık bir mahzende kaldınız, ama haşa huzurdan ve izniniz olursa sormak istiyorum size, kim ve ne için antrenman yapıyorsunuz bu yaşta?"

Oturdum, çünkü öfkeden dizlerim titriyordu.

Mösyö Salomon kalktı, pencereden yana dönerek soluk alıp vermeye başladı. Üstünde *traiıiing* yazısıyla göğsünü şişiriyordu, ayaklarının ucunda yükselip kollarını açarak havayı ta içine çekiyordu. Sonra da patlayan bir tekerlek gibi tümden boşaltıyordu havasını. Sonra gene tümden şişmeye, kemiklerine dek havayla dolmaya başlıyor, sonra da pıssst! İyice boşalıncaya dek şişini indiriyordu.

Sonra bıraktı.

"Unutma, genç dostum. Al hava, ver hava! Sen de benim gibi seksen dört yıl süresince bunu yaparsan, hava alıp hava vermenin ustası olursun."

Ellerini kalçalarının üzerine koyup diz kırmaya başladı.

"Bunu yapmamalısınız, Mösyö Salomon, düşebilirsiniz, sizin yaşınızdaki kişiler için de kemikler son derece tehlikelidir. Hep de kalçalarını kırarlar düşünce."

Mösyö Salomon koltuğumun altındaki sözlüğe bakıyordu.

"Jean, tanımları neden hep sözlükte arıyorsunuz?"

"Güven veriyor da ondan."

Mösyö Salomon olumlu biçimde başını eğdi, 'güven' sözcüğünü tam yerinde bulmuştu sanki.

"Çok iyi," dedi. "Güvenine gölge düşürmemeli insan. Yoksa yaşayamazsın. Bu konuda Robert'iıı çok yardımı dokunuyor bize."

Pencerenin yanında duruyordu, yüzü ışığın ortasınday-dı. Bir kez Chuck'ın söylediği şeyi, yani Mösyö Salomon'un kesin yüzüne kavuşmuş olduğunu düşünüyordum. *Kesin: Bir daluı değişmeyecek biçimde belirlenmiş. Değişmez, çaresiz, geri dönülmez. Kesin: Sorunu tümüyle çözümleyen.* ■

Matmazel Cora'yı düşündüm. Kesin'e karşı elden hiçbir şey gelmeyeceğini çok iyi biliyordum. Ama onun için bir şeyler yapılabilir. Ona yardım edilebilir. Matmazel Cora'yı gene görecek, elimden geleni yapacaktım. Ona yardım etmek Mösyö Salomon'a yardım etmekten daha kolaydı, çünkü onun kendinden pek haberi yoktu daha.

Mösyö Salomon işini bitirmişti. Gitmiş, karşımdaki büyük koltuğa oturmuştu, kımıldadığı bile yoktu artık. Yukarıda, duvarın üzerinde, büyük bir fotoğraf tablosunda, hazır giyim mağazasının önünde, adamlarıyla birlikte ayaktaydı. Gözlerimi fotoğrafa diktiğimi fark etti, kendisi de hafiften bu fotoğrafa dönerek belirli bir memnunlukla inceledi.

"Olgunluk çağı fotoğrafımdır bu," dedi. "O zamanlar başarının doruğundaydım."

Saraka: Yunanca 'sarkazein', etlerini bükme, alay, şaka, takılma anlamında. Büyük Groucho Marx yaşamının sonunda çöküntüye uğramıştı, ama Mösyö Salomon topu topu bacaklarındaki sertlikten, eklemlerindeki ağrılardan, bir de öfke ve dikkafalılıktan rahatsızdı, bu da kendisini sarakaya götürüyordu.

Gülümsemesi *Salomon Rubinstein, pantolon kralı* yazılı portreye dikiliydi hep. Yazılı, hiçbir eksik olmaymca söylerler ya hani.

"Evet, büyüklüğümün doruğunda, zenitte."

Karşı karşıya oturuyorduk, sessizlik içinde.

"Piyano virtüözü olamadınız, orası öyle, Mösyö Salomon, ama pantolon da çok yararlı."

Masayı dövüyordu. Apak, uzun mu uzun parmakları vardı. Kafamdan biraz yardım ettim ona, kuyruklu bir piyano önünde duvarda çerçevelenmiş gördüm, frakı da çektin miydi en iyisi kuyruklu piyanoydu. Konser salonunda en az on bin kişi vardı.

"Ya, evet," dedi, ben de derin bir düşünceden kaynaklanan saygıyla gözlerimi önüme diktim.

Her zaman, ister istemez yaptığım gibi, ileride daha iyi anımsayayım diye, aşırı bir dikkatle, en ufak ayrıntılarına dek bakmamaya çalışıyordum. Çok seviyordum onu, yaşından şöyle bir elli, hatta daha fazla yıl düşebilmek için elimden geleni yapardım.

Kalktım.

"Şunu asansörde düşürmüşsünüz."

Yüzünün kızaracağını pek sanmıyordum, bu yaşta dolaşım bunu yasaklardı. Gene de bir puan alacağımı umuyordum. Gel gör ki hiç de öyle olmadı. Mösyö Salomon, keyfinin kaçtığını belli edecek ya da bağışlatın nedenler arayacak yerde, kuşkuya yer bırakmayacak bir hoşnutluk ve canlılıkla kapıverdi gazete parçasını. Belki de okumuşsunuzdur, bir yeraltı yolunda Devrim'in Notre-Dame'da kestiği Fransa kralı başlan bulundu. Mösyö Salomon'un başı da öyle işte, taştan ve saygınlıktan oyulmuş. Onun ulu bir havası bulunduğunu bir kez daha söyleyeceğim size, çünkü ne kadar söylense azdır. Biliyorum, sözlük bu konuda biraz kuşkulu, çünkü şöyle diyor: *Ulu: Büyiik bir saygı ve hayranlık uyandıran ya da bunları hak edeıı.* Hatta şunu da ekliyor: *Büyük, soylu, saygıdeğer, kutsal, ermiş, kahraman, kutlu.* Örnek olarak da Victor Hugo'yu veriyor: "*Yıldızlara dek genişletiyor sanki! Ulu devinisini ekicinin",* ama hemen arkasından da kupkuru bir dille ekleyiveriyor: *Soytarı tipi.* Mösyö Salomon evlenme ilanları sayfasını kendinden geçmiş bir biçimde eline aldı, size yemin ederim ki, gözlerim hep üstündeydi, çünkü ekicinin devinisini yıldızlara dek genişleten ululuk mudur, yoksa soytarı tipi mi, işin içindeki o olunca, bilmeme olanak yoktu.

"Hah, tamam, ben de nerede düşürdüm, diye düşünüp duruyordum," diye atıldı Mösyö Salomon, sonra iki eliyle koltuğa dayanıp kalktı, gitti, pulcu masasının başına oturdu.

"Mösyö Tapu bulmuş."

"Çok iyi bir adamdır, çok iyi bir adam!" diye yineledi, çelişkisini katmerlendirdi.

"Evet, aşağılık herifin tekidir," diye onayladım.

Mösyö Salomon ısrar etmedi, sessizlikten kazandırdı onu. Pulcu büyütecini kapmış, küçük evlenme ilanlannı inceliyordu.

"Buraya gelin, Jeannot, bana akıl verin."

Kimi zaman sen der bana, kimi zaman da siz, aradaki uzaklığa bağlıdır bu iş.

"Size ne aklı verecekmişim, Mösyö Salomon? Siz gerçekten karı kapmak mı istiyorsunuz, yoksa kafamı bozmak mı?"

"Karı kapmak demeyin, Jeannot, bir hastalık değil ki bu. Voltaire'in ve Richelieu-Drouot'nun[4] diline karşı biraz daha saygılı olmalısınız bence. Durun bakalım."

Ömrüm oldukça anımsayacağım Mösyö Salomon'un evlenme ilanları sayfasına eğilişini. Diyeceğim, öyle boru değil bu iş. Böylesine oturaklı bir adamın doğaötesel umutsuzluk nedeniyle alaya ve zevzekliğe sığınabileceği şeytanın aklına gelmez. Chuck'a bakarsan, doğaötesi yokluğundan ileri gelirmiş bunlar. Banda bile aldım. Doğaötesi yokluğunu değil, Chuck'ın söylediğini. Bir şeyi anlamamak gibi bir şansınız olursa, onu elden kaçırmamalısınız.

"İlgimi çekebileceklerden birkaçının altını çizmiştim... *Bu sevgi dolu, şeıı ve duyarlı başın yaslanabileceği yarım yüzyıllık, sağlam omuz hangisi?* Ne diyorsunuz, Jeannot?"

"Yarım yüzyıllık bir omuz istiyor, Mösyö Salomon."

"Yarım yüzyıl da yarım yüzyıl!" diye homurdandı bizim patron. "Konuyu tartışamaz mıyız yani? Ne biçim insanlar var böyle, bunalımda olduğumuzu unutuyor bunlar, unuttukları için de böyle saçma sapan koşullar ileri sürüyorlar!"

Gene kuşkuya düştüm, Homeros'sal boyutlar içinde hepimizi gırgıra alıyor olmasın diye şöyle bir baktım, ama nerede, Kral Salomon gerçekten sinirlenmişti.

Bin yıl dayanacak sağlam yapılarda olduğu gibi ta derinliklerinden gelen o güzel sesiyle:

"İnanılır şey değil!" diye homurdandı. "İnanılır şey değil! Elli yıllık bir omuz istiyor kadın... Yaşın omuzla ilgisi ne?"

"Ne olacak, güvenlik istiyor."

"İyi ama benim omzum neden güven sağlamasın kendisine? Omzumda elli yaşımda ne vardı da seksen dördümde eksildi? Sorun erin niteliği sorunu değil herhalde."

İyi ya, değil mi ki bu iş böyleydi, ben de eksik bir şey kalmasın istedim.

Okudum:

"Fmnçoise, berber, çok çekici, yaş 23, boy 1,65, kilo 50, gözler mavi... Yaş yirmi iiç... Ne diyorsunuz?"

Mösyö Salomon uzun uzun süzdü beni. Sonra pulcu büyütecini bırakıp başını başka yana çevirdi. Üstelemek istemedim. Ne de olsa bir soğukluk oldu aramızda. Ona söylenecek hoş bir şeyler arıyordum, işte o zaman koca bir çam devirdim.

"Gelecek sefere olur inşallah," diye mırıldandım.

Onu yatıştırmaktı bütün istediğim. Ama insan bir şeyi kafaya koyup da durmadan düşündü mü berbattır. Sözcükleri bir bir tartmak gerekir. Mösyö Salomon ağır ağır benden yana döndü, hafiften dişlerini sıktı, hemen anladım ki, bütün korkunçluğuyla uzlaşmazlık içindeydik. Bir kez, Yahudiler ruhun başka varlıklarda yeniden belirmesine inanmazlar. Kamboçyalılar ya da daha uzaklarda başka biri-leri inanır bu dalgaya, yeryüzüne yeniden gelip yaşamlarını yeni baştan kurmalarını sağlayan bir dinleri vardır. Ama Yahudilerle ilgisi yoktur bunun. Bu işi gelecek sefere kotaracaklarını söyleyerek avutamazsın onları.

"Bunu demek istememiştim," diye mırıldandım.

Mösyö Salomon buz gibi bir kibarlıkla:

"Peki tam olarak ne demek istemiştiniz, sorabilir miyim öyleyse, hırtapoz herif?" dedi.

"Sizin dinsel Yahudi duygularınızı incitmek istememiştim, Mösyö Salomon."

"Allah Allah! Dinsel duygular da nereden çıktı!" diye gümbürdedi Mösyö Salomon, iyice köpürmüştü.

"Yahudilerin ruhun yeniden belirmesine inanmadıklarını biliyorum, Mösyö Salomon. Bu bakımdan tıpkı Katolikler gibidirler, onlar için de gelecek sefer diye bir şey yoktur, hemen yiyeceksin önündekini. Taş atmak istemedim. Hiç durmadan bunu düşünmek doğru değil, Mösyö Salomon. Çok ileri yaşlara dek yaşayanlar var. Durmamacasma bunu düşündü mü geri geri giderek uzaklaşmak varken yaklaşırsın ister istemez, o zaman da kıvranmaya, sızlanmaya başlarsın. Gelecek sefere olur demem saraka değildi. Saraka Yiddişçeden türetilmiş, Yunanca bir sözcüktür, *sarkazeiıı*, 'etlerini bükmek', saçlarını yolmak, alçaltıcı alay, şaka, takılma. Ben yalnız iyimser duygularımı belirtmek istiyordum size. Ayağınıza tam uyacak pabucu belki de gelecek sefere, *Lc Noııvel Observateıır'ün* gelecek sayısında bulabileceğinizi söylemek istiyordum, çünkü her hafta çıkıyor, bir hafta da o kadar uzun bir süre değil, Mösyö Salomon, sağlığınıza hiç diyecek yok, o zamana dek başınıza herhangi bir iş gelmesi için hiçbir neden göremiyorum ben..."

Sesim titriyordu, battıkça batıyordum yani, bunalım böy-ledir işte, hep böyle olur, istemeden kaçırırsın ağzından baklayı, hem de neyi söylemek istemiyorsan onu söylersin.

"Mösyö Salomon, kaygılanmaya gerek yok. *Le Nouvel Observateıır* önümüzdeki hafta gene çıkacaktır, iki kere iki dört, böyledir bu adamlar. Kendilerini alamazlar. Gene bir gelecek sefer olacaktır, bir hafta dediğiniz nedir ki, şu yaşadığımız dönemde..."

Sustum, ama iş işten geçmişti. Sözlükte bulabileceğim şeylerin hepsinden daha değerli bir dostluğu berbat etmiştim. Gözlerim yaşlarla dolmaya başlıyordu.

Mösyö Salomon güzel bir gülümsemeyle yumuşayarak uçsuz bucaksız bir şaşkınlığa boğdu beni, dalgalarını geçtikleri her seferde olduğu gibi, gözlerinin çevresindeki kırışıklıklar iki katına çıktı. Alınacak derslerle dolup taşan bir biçimde elini omzuma koydu.

"Hadi, genç dostum, hadi, böyle durmadan ölümü düşünmeyin," dedi. "Bir gün olur, bilgelik yardımınıza yetişir, artık korkmamaya başlarsınız. Sabırlı olun! Seksen-doksan yaşlarına doğru, adına ruh gücü dediğimiz o her şeye dayanan iç sağlamlığına kavuşmuş olursunuz; umarım, bu konuda bir anı bırakırım sizde. Yürekleri ferah tutalım! Büyük Ozan Paul Valery'nin ölümsüz dizelerini düşünün, daha sonra öldü ya şöyle haykırmaktan da geri durmadı: *"Yel çıktı! Yaşamayı denemeli! Sonsuz hava kitabımı açıp kapıyor! Yaşamaya bakın beni dinlerseniz, yarını beklemeyin! Bugünden toplayın bugünden yaşamın güllerini."* Hayır, Mösyö Ronsard'm bunlar, o da öldü daha sonra. Hepsi öldü ya. Ama ruh gücü kalır. Ah! Yaşamın gülleri! Toplayın, toplayın! Her şey burada, Jeannot! Toplamada! Yalnız ölüm bizle-ri toplamaz ya, biz de gülleri toplarız! Kırlara daha çok gitmelisiniz, Jeannot, gül toplamalısınız! Oksijen almalısınız! Hava alıp hava vermelisiniz!"

Gökyüzünün aydınlığı yüzüne vurmuştu, ama öfkeden, umutsuzluktan, düşman yaşlılıktan mı böyle yapıyordu, varlığının sevmek ve yaşamak, daha çok, daha da çok yaşamak, sonsuza dek, olmayacak gibi yaşamak azgınlığı ve taşkınlığıyla mı her şeye boşveriyordu böyle, ne kadar bakarsam bakayım, anlayamıyordum, bilemiyordum bir türlü. Kendimi savunma konusunda hiçbir şansım yoktu, dünya şampiyonuydu, yaş seksen dördü buldu mu insan ister istemez dünya şampiyonu olurdu.

"Hangi yaşamın gülleri, anasını sattığımın!" diye uludum, çünkü Matmazel Cora'yı düşünmüştüm, yüreğim bur-kulmuştu, çünkü hiçbir bağıntı yoktu arada. "Bakın, Mösyö Salomon, ben size söyleyeceğim, kızsanız da kızmasanız da söyleyeceğim, bu yaşam gülleri dalgasında görmek isterdim sizi! Yaşamın güllerini nasıl topladığınızı görmek isterdim! Bugüne dek hiç kimseye size duyduğum saygıyı duymadım, yakınlık ve kesinlik karşısında ürkmekte gösterdiğiniz gözüpekliğe hayranım; yaşamın güllerine gelince, burnunuzla koklarsınız onları, buna bir diyeceğim yok,

ama bundan gerisini boşverelim, izniniz olursa, hiç dokunmayalım o konuya."

Eskil ve görkemli anlarında sevgili patronumun da yaptığı gibi, kollarımı göğsümün üstünde kavuşturdum, ama alay olsun diye öykünmüyordum ona, bir ömür daha sürsün diye kendi ömrümün yansını verebilirdim.

Bir gözünde büyüteç vardı Mösyö Salomon'un, ama bir gözünde de sevgi vardı. Elini daha bir süre omzumda bıraktı, sonra gene küçük ilanların üzerine eğildi, ama size söyleyebileceğimden çok daha yükseklerden eğilir gibiydi.

"Nerede kalmıştım... *Fraıışoise, yaş 23, berber, çok çekici, boy 1.65, kilo 50, gözler mavi."*

Öylece eğilip kaldı bir süre, ama daha çok anılar için eğiliyordu, sanırım. Eh, anılara bir diyeceğim yok, her zaman hakkımız vardır buna. Sonra kendi başına kalktı, hiç de yardım etmem gerekmedi, kitaplığının raflarına dek yürüdü pıtı pıtı, büyütecinin ardından bakarak parmaklarını kitaplar üzerinden kaydırmaya başladı. Hepsi de ciltliydi, yaldızlıydı kitapların, gerçek deridendi.

"Hah, tamam..."

Kırmızı bir kitap çekti.

"İzin verirseniz, şunu size okuyayım, Jeannot... Sevgili Victor Hugo'muz yazmıştır. Dinleyin!"

Öğretici bir deviniyle bir parmağını yukarıya kaldırdı:

Kadınlar gençlerden çok Boaz'a bakıyorlardı.

Çiinkü genç güzeldir yalnız, oysa yaşlı büyük!

"Olamaz!" diye haykırdım. "Gerçekten yazmış mı bunu?"

"Kendiniz bakın isterseniz. Bir de şu var..."

Daha da yukarıya kaldırdı parmağını:

Bir yaşlı adam ki ilk kaynağa geri döner

Girer ölümsüz günlere çıkıp değişken günlerden!

Ve alev görürsün ama gençlerin gözlerinde

Işık yanar ışık hep yaşhlarınkinde!

Bir temiz bakıştık bunun üzerine. Sonra Mösyö Salomon kollarını omzuma doladı, sonra, ikimiz de iki kat olarak öyle bir güldük ki, gülmek diye buna derim ben, bacaklarımızı kaldırıp ikişer adım da dans ettik birlikte, düşüp suratını dağıtmasın diye azıcık da tuttum onu. O güne dek hiçbir zaman böylesine baba-oğul ayağına girmemiştik, hatta Mösyö Salomon'la bir aile numarası bile yapabilirdik, hani şu Mösyö VVallenda, şu yetmiş üç yaşındaki Amerikan cambazı vardı ya, tıpkı onun gibi. Amerika'da ip üstünde yürürken, otuz beş metre yükseklikten sokağa düşmüştü de hemen oğlu almıştı yerini. Bu meslek böyledir, babadan oğula geçer hep.

Sonra bir kolu hep omuzlarımın üstünde, Mösyö Salomon kapıya götürdü beni. Tam çıkmak üzere olduğum sırada:

"Matmazel Cora nasıl?" diye sordu.

"İlgileniyorum," dedim.

1

') Yazarın Tûrkçeye *Onat Yoksulluk Varken* adıyla çevrilen ilk kitabı söz konusu. Türkçeve sözcüğü sözcüğüne 'Yaşam önünde', daha serbest olarak da 'Buyur, yaşa' diye çevrilebilir. [Romain Gary'nin Emile Ajar mahlasıyla yayınladığı diğer iki romanı *Oıaı Yoksulluk Varken* ile *Yalıııı-Roımn* Agora Kitaphğı'nca basılmıştır.l (ç.n.)

2

") 'Kam', 'karaborsa'nın kısaltılmışı olarak kullanılıyor. Daha sonra da anlatıcı 'kara'yı 'karanlık' anlamında kullanmakta, (ç.n.)

3

Latince, 'iyi niyetli' anlamında, (ç.n.)

4

Richelieu-Drouot gerçekte Paris'te bir metro istasyonunun adıdır. (ç.n.)

YİRMİ BEŞ

Biliyordum, öyle pattadak bırakamazdım Matmazel Cora'yı. Böyle durumlarda ölçüyü tutturmak çok önemlidir.

Slush'ten sonra görüşmediğimiz ilk gün, santrala iki kez telefon edip beni sormuş, bu arada bir aksilik olmuştu: Ginette bu işin kişisel olduğunu bilmiyordu, bir başkasını yollamayı önermişti. Matmazel Cora çok yakışıksız bulmuştu bu öneriyi. Sonra üç gün daha geçirmiştim onu görmeden, çünkü, böyle durumlarda arayı uzatmak gerekir. Ama geceleri uykulanm kaçıyordu bu yüzden. Her şeye boşveren bir hıyar olmak istemişimdir ben hep. Ama eğer hıyarın teki değilsen, işte o zaman hıyarın tekiymişim gibi bir duyguya kapılırsın, öyle ya, gerçek hıyarlar hiçbir şey duymazlar.

Öyleyse kendini bir hıyar olarak görmek istemiyorsan, hıyarın teki olacaksın, başka yolu yok bu işin.

Matmazel Cora'yı görmeyi ne kadar az istiyorsam, o kadar çok istiyordum. En iyisi ona gidip o gece kendimizi içinde bulunduğumuz dakikanın sarhoşluğuna kaptırdığımızı, ama şimdi yaşamın üstün gelmesi gerektiğini açıklamaktı. Geçici coşkuyla gerçek aşkı birbirinden ayırmasını bilmek gerekir. Bütün bunları güzel güzel hazırlamıştım kafamda, ama ona söylenecek şeyler değildi.

En sonunda, yapılacak en iyi şeyin hiçbir şey hazırlamamak, aramızda hiçbir şey geçmemiş gibi gidip onu görmek olduğunu düşündüm. İlk üç günden bu yana telefonu kestiğine göre, daha bir ivedilik kazanıyordu bu iş, kendisini bıraktığımı düşünüyor olmalıydı.

Öğleden sonra, saat üçte, kapıyı açıp da karşısında beni görünce, yüreğim ısınıverdi, öylesine sevinmişti beni gördüğüne. Hep bize gereksinimi olan birilerine gereksinimimiz vardır. Kollarını boynuma dolayıp üzerime yaslandı ve hiçbir şey söylemedi, ama bu işten hiç kuşkusu yokmuş gibi, kendisine gereksinimim olduğunu öteden beri biliyormuş gibi bir gülümsemesi vardı. Çok düşünmüş olmalıydı, ruhbilimin de yardımıyla her şeye bir açıklama bulmuş olduğunu sezinliyordum. Gök mavisi bir

sabahlığın altına kanarya sarısı bir pantolon giymişti, ayakları çıplaktı. O mutfaktayken, ben içeride oturdum, konuşmadık, her şeyi anlamış-çasına, hoşnut bir havayla gidip geliyordu. Biraz kaygılıydım, çünkü, olur ya, belki de gerçekten anlamıştı, kapı dışarı edebilirdi beni, yaşı altmış beşi buldu diye kadınlık onurunu ayaklar altına alacak değildi ya. Elma şırası ve pastayı alıp gelince, derdimi anlatmak istedim ona, yanıldığını söylemek istedim, bunu S.O.S. *Gönüllüleri* yaşamda yalnız olanlara yardım ettikleri, onlara ruhsal destek sağladıkları için yapmadığımı, bende bu işin mesleksel değil, tıpkı adaletsizlik gibi genel bir şey olduğunu açıklamak istedim. Elma şırasıyla pastanın başına oturup da gözlerini gözlerime dikerek elini elimin üzerine koymak için uzattığı zaman, açıklaması suratımın ortasına iniverdi, ruhbilimin yardımıyla bulduğu açıklamayı hemen anladım.

"Bana annenden söz et, Jeannot."

"Annem konusunda söyleyecek, fazla bir şeyim yok, Matmazel Cora, çekip gitmesiyle iyi bir anı bıraktı bende."

"Kaç yaşmdaydın?"

"On bir, daha önce gidemedi işte. Yaşamında kimsecikler yoktu daha."

"Senin için korkunç bir sarsıntı olmalı."

"Neden Matmazel Cora?"

"On bir yaşında, annesi insanı bırakır da..."

"Ne yapayım, Matmazel Cora, ne de olsa daha önce dışarı atamazdım onu. Çok küçüktüm, sonra anne annedir. Bu iş babama düşerdi, bana değil. Bana hiçbir şey yaptığı yoktu, ne diye burnumu sokacaktım? Arada bir, babam bilet zımbalarken, o eve bir herif getiriyordu, ama benim hiçbir eksiğim yoktu, bu iş de babamı ilgilendirirdi. Söylemek bile fazla, babamın enayinin biri olduğunu düşünüyordum, ama ötekilerle olmaktansa, enayilerle olmayı yeğ tutarım. Annem bir gün beni bir kenara çekti, dayanamıyorum artık, *böyle* yaşayamam artık, gidiyorum, daha sonra beni anlarsın dedi. Bense sizinle konuştuğum şu dakikaya kadar *böyle yaşamanın* ne demek olduğunu anlamış değilim. Her zaman böyle yaşar

insan. Arada sırada görüyordum onu, iyi ilişkilerimizi sürdürdük. Kesinlikle söyleyebileceğim bir şey varsa, o da bu işin enayilere karşı gerçekten haksızlık olduğudur, Matmazel Cora."

Bütün bunları kafasında önceden düzenlediğini öğrendiğim için oldukça memnundum: Bir anneye gereksinimim vardı da onun için başıma sarmıştım kendisini.

"İyi, güzel de neyin eksik?"

"Matmazel Cora, bir de tutup bütün eksiklerimizi araştırmaya kalkarsak... Kendimize bir sınır koymak zorundayız, her şeyimiz birden eksik olamaz ya."

"Tuhaf bir açıklama biçimin var, jeannot."

Güldürüyorlar beni. Küçük Robert'i elinize alıp da bakarsanız, topu topu iki bin sayfası bulunduğunu görürsünüz, tarihsel çağların başlangıcından başlamak üzere, bütün yaşam için bu kadarı yetiyor onlara, hatta daha sonrası için de yetiyor. Chuck sözcüklerin Gümrükçü Rousseau'su olduğunu söyler. Doğrudur, bir gümrükçü gibi araştırırım sözcükleri, gizli bir şeyleri var mı diye bakarım. '

"Bir sözlüğünüz var mı, Matmazel Cora?"

"Küçük Larousse var. Bakmak mı istiyordun?"

"Hayır, neyle yaşadığınızı bilmek istemiştim de."

Oh, ne iyi, asgari ücretle yaşamasını becerenler de var, diye düşünüyordum.

"Yemeklerini olur olmaz yerlerde yiyeceğine, düzenli olarak burada yiyebilirsin."

Çatalımı bırakıverdim hemen. Ama tuttum kendimi. Küçük Larousse'la yaşayan bir insana eksikliğini anneminkinden çok fazla duyduğumu açıklayamazdım. Ama ne de olsa haberleri zaman zaman dinliyor olmalıydı. Dış haberler diyorlar bunlara. Bir köşede bir televizyonu vardı. Varyete

izlencelerini görmek için. Varyete de iyi şeydir hani. Bir gün Aldo Moro'nun cesedini göstermişlerdi, Lübnan'da ve her yerde savaşçı cesetleri göstermişlerdi, Kolvvezi'de öldürülen çocuğun cesedi de en öndeydi. Ama yemeklerimi olur olmaz yerlerde yiyeceğime, düzenli olarak yiyebilirdim, orası doğruydu.

Kalktı, üzerinde Mösyö Salomon'un yolladığı Nice meyve şekerleri bulunan komodine doğru yürüdü. Hâlâ bozulmamışlardı. Meyve şekerlemeleri gerçekten çok dayanıklı.

"Sana bir soru sormak istiyordum."

"Buyrun."

"Ben artık hiç de genç sayılmam ve..."

Arkasını dönmüştü bana. Arkadan daha kolaydı. Bir tek şey vardı yapılacak, kalktım, ona doğru yürüdüm, tutup kendimden yana çevirdim, kollanma alıp öptüm. Dudaklarından öpmeyi pek çekmiyordu canım, bu da bir haksızlık olduğu için, dudaklarından öptüm. Yatakta, ne kadar mutlu etmek isterdim seni ve sevgilim, canım sevgilim gibi şeyler sıralıyordu, olmayacak ölçülerde hoşnut etmek istiyordu beni. Kalçasıyla öyle zorlu, öyle beklenmedik devinimlere girişiyordu ki, bir yerini sakatlayacak diye korkuyordum.

"Neden Jeannot, neden ben? Genç ve güzel bunca kız var, hangisini istesen elde edebilirsin."

Sırtüstü yatmıştım, sigara tüttürüyordum. Açıklayamaz-dım ona. Gönülden sevdiğin bir kadına bu sevginin kişisel olmadığını ama genelde ve geberesiye gönülden sevdiğini açıklayamazsın. Böyle durumlarda, hazır giyim açıklamalar ölçü üzerine dikilmiş açıklamalardan daha iyidir.

YİRMİ ALTI

W

Üç hafta boyunca hep böyle oldu. Her seferinde bu son diyordum içimden, ama olanaksızdı. Her geçen gün biraz daha gömülüyordum olanaksıza. Artık soru da sormuyordu, neredeyse hiç konuşmuyorduk, bir anneye gereksinimim bulunmadığını da iyice görüyordu.

Hemen her gece Aline'de kalıyordum. İsteğim üzerine, saçları biraz biraz uzuyordu. Fazla konuşmuyorduk, yatıştırılacak bir korkumuz yoktu nasıl olsa. Yanından ayrıldıktan sonra bile hep onunla birlikteydim. Bunca zaman onu tanımadan nasıl yaşayabilmişim, bu bilgisizliği nasıl sürdürebilmişim diyordum. Yanından aynlmayagöreyim, gözle görülür bir biçimde büyümeye başlıyordu hemen. Sokakta yürüyor, herkese gülümsüyordum, öylesine görüyordum onu her yerde. Bilirim, herkes aşktan geberir, çünkü aşk en zor bulunan şeydir, ama ben gebermeye son vermiştim, yaşamaya başlıyordum.

Birkaç ufak tefeğimi bile getirmiştim Aline'e, yavaş yavaş, gözünü korkutmamak için. İlkin diş fırçamı getirmiştim, çünkü getirebilecek en ufak şeydi. Sonra bir don, bir gömlek. Bunlara da hiç sesini çıkarmadı. Bunun üzerine yüzsüzlüğü ele alıp koca bir valiz getirdim. Elimde valizimle kapıdan girerken, korkudan titriyordum, pişkinlik derlerdi bunun adına, kapıyı açtığı zaman, sahanlıkta salak salak dikiliyordum, öyle bunalımlı bir görünüşüm olmalıydı ki, güldü. Gece, sanki yeni doğmuş gibi küçücük göğüsleri vardı. Kimi zaman, beş-altı saat süresince ona öyle sımsıkı sarılıp durduğumu görünce:

"Senin gövden müşterisini şaşırmış," diyordu.

Kolumu büküp kaslarıma dokundurtuyordunı. '

"Baksana şuna. Tam bir bıçkınım, değil mi öyle?"

"Haklısın, Jeannot Lapin, mutlu yaşayabilmek için saklı yaşayalım."

Tanıdıklarım içinde, kapıdan girer girmez müzik koymayan tek kızdı, gerçekten yaşanabilirdi onunla. Ötekiler ya hemen bir plak koyar, ya radyoyu açarlardı, dört bir yandan üstünüze yıkılan stereoları olanlar da vardı. Her yanı kitaplarla doluydu evinin, on iki ciltlik bir Evrensel

Ansiklopedisi bile vardı. Canım çekmiyor değildi ya, başka şeyle ilgileniyormuş gibi görünmek istemiyorum.

Matmazel Cora'yı haftada bir-ikiye indirdim. Alışkanlığından yavaş yavaş kurtulsun diye. Bunu Aline'e daha önce söylemem gerekirdi, kadınlar arası bir kıskançlık sorunu çıkmazdı nasıl olsa. Anahtarı paspasın altına bırakıyordu hep.

Bir gece, Matmazel Cora'dan dönünce, onu uyandırdım. Yüzüne bakmadan yatağın üstüne oturdum.

"Aline, ben altmış beşini süren bir kadınla bir aşk serüvenine battım, nasıl sıyrılacağım, bilemiyorum."

Yaşı ilk baştan söyledim, çünkü kıskançlık duymasını istemiyordum.

“Ama ortada bir aşk serüveni varsa..."

"Genelde bir aşk serüveni, onunla değil."

"Acıdığın için mi?"

"Yok, hayır, o kadar da hıyar değilim. Benimki aşktan. Öyle şeyler var ki, benimseyemiyorum, boyun eğemiyorum, yaşlı ve yalnız yapıyorlar insanı... Öfkeden, kızgınlıktan yaptım bu işi, şimdi de içinden nasıl çıkacağımı bilemiyorum. Bir-iki gün gitmedim mi deliye dönüyor... Yaşlı diye bıraktığımı sanacak, oysa tam tersine, yaşlı diye bırakamıyorum onu..."

Aline kalktı, arada bir bana bakarak üç tur attı odada, sonra dönüp yattı gene.

"Ne zamandır sürüyor bu iş?"

"Bilmiyorum. Senin Evrensel Ansiklopedi'ye bakmak gerek."

"Şaklabanlığı bırak!"

"Sen ne diyorsun Aline, şu sırada kendime güldürebilsey-dim, gider, bu iş için burslar veren herifleri bulurdum, yetenek bursları diyorlar bunun

adına."

"Ne yapacaksın?"

"Tamam, ya ben, ya o diyecek olursan..."

"Bana güvenme. Böylesi çok kolay olur. Kimmiş bu kadın?"

"Eski bir şarkıcı. Cora Lamenaire."

"Hiçbir şey söylemiyor bana."

"Söylemez, savaş öncesinden kalma."

"Onu son kez ne zaman gördün?"

Yanıt vermedim.

"Ne zaman?"

"Ondan geliyorum."

"Güzel, bakıyorum, o yönden işler tıkırında."

"Acımasızlık etme, Aline. Beni kapı dışarı edersin, hadi güle güle dersin, bunu anlarım, ama acımasızlık etme."

"Özür dilerim."

"Seni bir başka kadınla aldatıyormuşum gibi davranıyorsun. Hiç de değil."

"Yaşı altmış, işi bitmiş de kadınlıktan çıkmış diye mi?"

Bir an bekledim. Sonra sordum:

"Tehlikede olan türlerden söz edildiğini duydun mu hiç?"

"Ha, anladım, çevrebilimsel olduğu için mi?"

"Acımasızlığı bırak, Aline. Bırak şu acımasızlığı. Biliyorsun, Bretagne'a bile gitmek istedim ben, kara dalgaya. Ama otuzluk gruplarla gitmek gerekiyordu, oysa burada."

Gözlerini üzerimden ayırmıyordu. Bir kadının bakışlarına hiçbir zaman böylesine yerleştiğim olmamıştı.

"Nasıl bir kadın?"

"Pek göstermiyor. Söylemek bile fazla, nasıl baktığına bağlı. Kötü gözle bakarsan... Arayan bir gözün varsa, her zaman bulursun. Kırışıklar, çökmüşlük, pörsümüşlük, sarkıyor işte... Rekloş böyle yapıyor işte..."

"Rekloşmu?"

"Rekloş. Rekloş kadıncıkların sırtından inmek bilmiyor. Her şeyin en güzeli onlarda olmalı, en güzel saç, en güzel cilt, en bitirim tazelik... Ne bileyim ben. Matmazel Cora, fazla derinini araştırmazsan ya da çetele tahtasını unutursan..."

"Allah Allah, ne çetelesi, ne tahtası?"

Kalktım, kitaplıktan sözlüğü aldım. Sözcüğü bir şampiyon gibi ilk açışta buluverip okudum:

"Çetele tahtası: Borca alınan mal, veresiye hesabı. Çok borçlu, her yanda bir çetele tahtası bırakmış. Taştahtanın mavimsi kiil rengi... Anladın mı şimdi? Matmazel Cora çok borçlu. Altmış dört yıl, hatta daha da fazla, sanırım hileye kaçıyor biraz. Böylece, bu taştahtanın mavimsi kül rengiyle... Taşıması kolay değil. Yaşam ona bir hesap açmış, borç biriktikçe birikmiş."

"Sen de ödemeye çalışıyorsun, öyle mi?"

"Bilmiyorum, Aline, ne yapmaya çalıştığımı bilmiyorum. Belki de böylesi daha iyi. Kimi zaman da bana öyle geliyor ki, yaşam bize karşı borçlanıyor, ama borcunu ödemek istemiyor..."

"Bize borçlanıyor denir, bize karşı borçlanıyor denmez." "Bizim Quebec'te bize karşı derler."

"Şimdi de Quebec'li mi oldun?"

"Buttes-Chaumont'luyum, ama Quebec'te ne de olsa başka bir dil konuşuluyor. Babylone Sokağındaki Pagode Sinemasına git de *Eau chaude, eaufrette'i* gör, bugünlerde gösteriliyor, göreceksin ki, hâlâ birtakım olasılıklar yok değil. Diyeceğim, yaşam sana karşı borçlanıyor, sen de gelip ödemesini bekliyorsun ve..."

"... ve bunun adına da düş kurmak deniyor."

"... ve öyle bir an geliyor ki, tıpkı Matmazel Cora gibi, iş işten geçtiğini, yaşamın borcunu hiç mi hiç ödemeyeceğini sezmeye başlıyorsun, işte o zaman bunalıma toslayıveriyor-sun... S.O.S.'te Kral Salomon'un bunalımı diyoruz biz bunun adına..."

Kitaplığın yanında ayakta duruyordum, anadan doğma çıplaktım, şu var ki, giyinik olduğum zaman da çırılçıplağımdır ben, nedeniyse örtünecek hiçbir şeyim bulunmamasıdır. Gene kalktı bizim Aline, kollarını kavuşturmuş bir durumda, üç kez arşınladı odayı, sonra önümde durdu.

"Sen de matmazel... neydi adı?"

"Cora. Cora Lamenaire. Bendeniz de Marcel Kermody."

Gülsün diye numarayı kaçırmadım.

"Sen de Matmazel Cora'nın alacağını ödemeye çalışıyorsun, öyle mi? Yaşam kendisine borçlandı ve altmış beşinden sonra bu borcu ödemesini beklemek boşuna diye?"

"Ne yaparsın, denemek gerekir. Tam altı aydır S.O.S.'te gönüllüyüm, meslek bilinci işte."

Yüzümü bütün ayrıntılarıyla inceleyerek bir an bekledi.

"Şimdi de fazla ileri gittiğini sezinliyor ve yakayı nasıl sıyıracağını araştırıyorsun, öyle mi?"

"Ama bu işin yalnız bir süre böyle gideceğini de biliyorum. Benim ipsizin biri olduğumu, kendisini sepetleyeceğimi biliyor. Böyle bir repertuardır bu."

"Neler anlatıyorsun sen? Neler anlatıyorsun, Tanrı aşkına? Ne repertuarı?"

"Gerçekçi şarkıda böyle olur hep, Matmazel Cora öncelikle gerçekçi şarkıcıdır. Bu şarkılarda bu işin hep kötü bittiğini kendisi söyledi bana. Tür böyle ister. Ya doğurdukları bebekle birlikte Seine'e atılırlar, ya eli bıçaklı zampikleri hançerle karınlarını deşer, ya giyotin, verem ve zindan ya da topu birden. Hiçbir şey gelmez elden, zırlamaktan başka hiçbir şey gelmez."

"Öf be, içimi kararttın."

"Bunun için bir neden yok, şarkılar değişti artık, aynı şarkılar söylenmiyor."

Daha da fazla baktı suratıma.

"Bana bak, sen de bıçakla hiç fena oynamıyorsun."

"Gırgır olsun diye."

Öyle sanıyorum ki, tam bu 'gırgır olsun diye'den sonra gerçekten anlamaya başladık birbirimizi. Bu konuyu bir daha açmadık o gece. Konuşmadık artık, hiçbir şey konuşmadık. Sessizlik. Ama sessizlik aynı şey değildi artık. Benim çok iyi bildiğim sessizlik, uluyan sessizlik değildi. Yeni bir sessizlikti. Geceleri uyandım mı ulumaya başlar genellikle, ben de elden geldiğince çabuk uyumaya çalışırım. Ama o gece, Aline'in yanında, bir dakika bile yitirmeyeyim diye bile bile uyanıyordum. Her uyuyuşumda benden bir şeyler çalıyorlardı sanki. Bunun olağanüstü türden bir gece olduğunu, buna bel bağlanamayacağını düşünüyordum. Bu gecenin şanslı bir gece olduğunu, gerçekten yaşanmadığına inanmamak gerektiğini düşünüyordum. *Düşlem* ya da *hayal* derler bunun adına, sözlük her ikisini

de kullanmanıza izin verir. Kalktım, herhangi bir kuşkum kalmasın diye ışığı yaktım. *Düşlem: 'Ben'i gerçekten uzaklaştırmak için imgelemin gösterdiği çaba.*

"Gene ne arıyorsun, Jean?"

Düşlem."

"Ee, sonra?"

"Mutluyum."

Yanma varmamı bekledi.

"Hiç kuşkusuz, biliyorum, anlıyorum, ama korkmamalısın."

"Alışkın değilim de. Sonra benim bir dostum var, pantolon kralı Mösyö Salomon, bunalımını kakaladı bana, kilisesel zevzekliği, davul tozunun ardından koşmayı kakaladı. Onun böyle olmasında, şaşılacak bir şey yok, öyle ya, seksen dört yaşma gelmişse, çorbaya tükürmek rahatlatır adamı, felsefel bir tutumdur. Chuck felsefel doruklara çekilmek diyor bunun adına. Böyle oldu mu aşağılık dünyanın her şeyine güçlü bir bakışla bakabiliyormuşsun. Ama aslı yok. Mösyö Salomon yaşamı öyle sever ki, onu elden kaçırmamak için dört yıl süresince Champs-Elysees'de karanlık bir mahzende kalabilmiş. Mutluysan, ama gerçekten mutluysan, daha da çok korkarsın, çünkü alışmamışmdır. Bana sorarsan, bence uyanık bir adam yaşam boyu taşlar gibi mutsuz olmaya bakmalıdır, böylece ölmekten korkmaz. Uyuyamıyorum bile. Korku bırakmıyor yakamı. İyi, güzel, mutluyuz, ama bunu birbirimizden ayrılmak için bir neden sayamayız, değil mi öyle?"

"Bir yatıştırıcı ister misin?"

"Hast be, mutluyum diye yatıştırıcı alacak değilim herhalde. Gel buraya."

"Mutlusun diye yaşam seni cezalandıracak da değil."

"Bilemem. Gözü keskindir, bilirsin. Mutlu bir herif göze batar."

Ertesi gün, ben Matmazel Cora'yı görmeye giderken, çiçekleri Aline kendi eliyle seçti. Eliyle bir demet yapıp elime verdi, sonra, Buci Sokağında, dükkânın önünde, iki yanağımdan gönülden öptü, gözlerinde o denli sevgi vardı ki, uslu bir velet gibi gördüm kendimi.

YİRMİ YEDİ

Elimde çiçek, Matmazel Cora'ya geldiğim zaman, hıçkı-nr buldum onu.

"Ne var, Matmazel Cora? Ne oldu?"

Ona kısaca Cora demeyi bir türlü beceremiyordum. Yüzü altüst olmuştu, gözleri yangın var diye bağırır gibiydi.

"Arletty..."

Sonra başını salladı, konuşamadı. Yanma oturdum, kollarımda sevecenlikle sıktım. Bunun üzerine biraz düzeldi. Dizlerinin üstünde duran dergiyi aldı.

"Dinle şunu..."

Sonra bana Matmazel Arletty'nin *Point'da* söylediği sözü okudu: "Yaşanmış akıp gitsin de azıcık tutamayalım, ne kadar acı!.."

Sonra sesi kısıldı ve Mösyö Rictus'ün söylediği gibi zırlamaya başladı, bu plak kendisinde de vardı. *Hiçbir* şey *gelmez elden, zırlamaktan başka.* Bunun üzerine, o gece hiç yapmadığım ölçüde tutmaya çalıştım onu. O gece *Hiçbir şey gelmez elden*'le benim aramda döndü her şey. Matmazel Cora'ya yirmi yaşını geri veremezdim, kitlenin belleğinde Arletty, Piaf, Damia ve Frehel'in yanma, ilk sıraya da koyamazdım onu, gene de kadın olarak biraz tuttum kendisini, sonra, Aline'e gittim, o da beni kollarına aldı, gözlerimi dudaklarıyla usulca kapadı.

YİRMİ SEKİZ

Sürdürebildiğimce sürdü. Yaşamımda daha hiç denemediğim ölçüde tutuyordum Matmazel Cora'yı. Ama sevmediğin bir kadını dünyada her şeyden daha çok sevmek de olanaksız. Bir kimseyi kişisel olarak

sevmeyince, genelde, adaletsizliğe karşı da sevmemeliymiş. Hiçbir şeyi açıklayamaz-sın ona, basıp gidemezsin de, canını yakmak korkusu gırtlağına çöker. Var gücümle tutuyordum hep Matmazel Cora'yı, ama yalnız bedende kalıyordu. Sonra, değişmek için, Aline'e koşmak zorundaydım. Tatsız, tatsız, tatsız oluyordu bu iş. Bazı bazı Aline'in yüzünde bir katılık görüyordum ki tüylerimi ürpertiyordu.

"Kıskanmıyorsun ya inşallah?"

"Bırak zırvalamayı. Matmazel Cora değil söz konusu. Ben de değilim."

"Peki, ne öyleyse? Suratından düşen bin parça."

"Yaşlı ya da genç zavallı kadın koruyucuları yetti artık." Parmağıyla oralarıma dokundu.

"Yetti artık, asgari ücretinle su koyvermeye başladın. Acıma dedikleri işte."

"Hayır, değil, güçlülerin zayıflık dedikleri."

YİRMİ DOKUZ

Bir gece, Matmazel Cora kollarımda uyuyuverince korktum, gerçekten korktum, çünkü onu mutlu olduğu sırada boğuvermek bırakmaktan daha kolaymış gibi bir duygu doğmuştu içime. Azıcık daha sıksam yeterdi, artık canını yakmam gerekmeyecekti. Çabucak giyindim. Çıkmadan önce, ne olur ne olmaz diye geri döndüm, yok, yok, bir şey yapmamıştım, mışıl mışıl uyuyordu. Sabahın üçüydü. Öğüt istemek üzere dillere destan bilgeliğine başvurmak için gidip Kral Salomon'u uyandıramazdım. Kafamda hep Bretagne'da tuzağa takılmış martının görüntüsü vardı, Matmazel Cora mıydı o, yoksa ben miydim, bunu bile bildiğim yoktu artık. Gecenin içinde, motosikletimin üstünde dört dönüyordum.

Sonra, gecenin içinde dört dönen nice şaşkınlar gibi, *S.O.S.'e* başvuracağım dedim içimden. Montmartre'da, her zaman açık olan Pizza Mia'nm önünde durdum, aşağı kata inip numarayı çevirdim. Hemen yanıt gelmedi, çünkü en çok başvuru sabahın ikisine, üçüne doğru olurdu.

"S.O.S. Gönüllüler."

Çüş! Mösyö Salomon'du açan. Bunu akıl etmem gerekirdi, santrala kendisi geçerek iyilik dağıtmak üzere geceleri kalktığını biliyordum, çünkü en çok geceleri duyar bunalımını, kendisine gereksinimi bulunan bir insan gereksinimini de en yalnız olduğu zamanlarda duyar.

"Alo, S.O.S. sizi dinliyor."

"Mösyö Salomon, benim."

"Jeannot! Başınıza bir iş mi geldi?"

"Mösyö Salomon, size uzaktan ve ıraktan söylemeyi yeğ tutuyorum: Matmazel Cora'ya atladım, onu tutmak için..."

Hiç şaşmadı. Hatta, şerefim üstüne yemin ederim ki, keyifle güldüğünü işitir gibi oldum. Ama belki de ben çatırdıyordum. Sonra bilimsel bir ilgiyle sordu:

'Tutmak mı dediniz? Yani nasıl tuttunuz, yavrum?"

"Arlett/nin gazetede söylediği söz nedeniyle: *Yaşanmış akıp gitsin de azıcık tutamayalım, ne kadar acı..."*

Mösyö Salomon uzun bir sessizliğe daldı. Hatta heyecanın etkisiyle bizi bırakıp gittiğini sandım.

"Mösyö Salomon! Orada mısınız? Mösyö Salomon!"

"Buradayım," dedi Mösyö Salomon'un sesi, gecenin etkisiyle daha da derinleşmişti. "İyiyim, buradayım, ne derlerse desinler, daha ölmedim. Siz büyük bir bunalımlısınız, genç dostum."

Bunalımı bana kendisinin kakaladığını söyleyecektim, ama kimin başlattığını tartışacak değildik, belki bizden çok önce de vardı bunalım.

"Yavrucuğum," dedi, bulunduğu yerde, telin öbür ucunda, ulu doruklardan üzerimize eğilmiş durumda, şimdiye dek hiçbir zaman

böylesine heyecanlı bulmamıştım onu.

"Evet, Mösyö Salomon. Ne yapayım? Birini seviyorum ben. Matmazel Cora'yı sevmiyorum, böyle olunca da, söylemek bile fazla, daha çok seviyorum onu. Diyeceğim, onu seviyorum, ama genelde. Anlıyor musunuz? Mösyö Salomon! Orada mısınız? Mösyö Salomon!"

"Höst!" diye haykırdı Mösyö Salomon, tüylerim diken diken oldu. "Buradayım ben, burada olmamaya hiç mi hiç niyetim yok, canımın istediği kadar da olacağım, isteyen inanır, istemeyen inanmaz!"

Gene sustu, ama bu kez sessizliğini kesmedim.

"Nasıldı şu Matmazel Arletty'nin sözü?"

"Yaşanmış akıp gitsin de azıcık tutamayalım, ne kadar acı..."

Mösyö Salomon telefonun öbür ucunda susuyordu, sonra derin bir iç çekiş duydum.

"Çok doğru, çok haklı..."

Sonra gene kızıverdi birdenbire:

"İyi de benim suçum ne?" diye haykırdı. "Eğer bu salak karı..."

Durdu, öksürdü.

"Özür dilerim. Her neyse, ben elimden geleni yaptım. Ama o kuş beyinlinin tekidir ve..."

Sanırım, Matmazel Cora'dan söz ediyordu ya gene yarıda kesti sözünü.

"Evet, demek ona... Nasıl demiştiniz?"

"Atladım."

"Oldu. Bundan kuşkulanmıyor değildim doğrusu. Tam o biçimsiniz."

"Bana godoş diyeceksiniz, bu iş benim uzmanlık alanıma girmez, Mösyö Salomon."

"İlgisi yok, hiç ilgisi yok. Ben onun hoşuna gitmezlik etmeyecek, onun aklını başından alacak türden bir çocuk olduğunu söylemek istedim yalnız. Bunda bir kötülük yok."

"İyi de yakayı sıyırmak için ne yapacağım?"

Mösyö Salomon düşündü, sonra müthiş bir şey patlattı:

"Bakarsın, bir başkasına tutulur."

O zaman kızdım işte. Gecenin ortasında benimle dalga geçiyordu.

"Siz benimle alay ediyorsunuz, Mösyö Salomon. Hoş bir şey değil bu yaptığınız, ben sizi her zaman saymışımdır, siz de bunu bilmezlik edebilemezsiniz."

"Fransız dilini rahat bırakın, Jeannot. Ona da atlamaya kalkmayın. Çocuk doğurtamazsmız ona, hiç kuşkunuz olmasın. Biliyorsunuz, en büyük yazarlar denedi bunu, ama ne oldu, hepsi de öldü, okumaz, yazmazların en kötüleri gibi ölüp gitti. Yan çizmenin olanağı yok. Dilbilgisi aman dinlemez, noktalama da öyle. Bakarsın, Matmazel Cora bir başkasını bulur, o kadar genç olmayan birini. İyi geceler."

Sonra suratıma kapattı telefonu. S.O.S.'te hiç yapılmayan bir şeydir bu, kendisine sırt çevriliyormuş gibi bir duyguya kapılmasın diye başvurucunun kapatması beklenir.

Bir süre telefonun düdük sesini dinledim, hiç yoktan iyiydi. Eve döndüm. Aline uyanıktı. Anlatmaya değmezdi, biliyordu. Kahve yaptı. Konuşmadan oturduk bir süre. En sonunda gülümsedi.

"Bunu bekliyordur, biliyorsun. O da seziyordur ki, bu iş böyle süremez, bu iş..."

Sözcüğü söylemedi, biraz kahve içti. Ben tamamladım:

"Bu işin doğal olmadığını mı? Söyle."

"Evet, öyle, doğal değil."

"Evet, hatta doğanın en çirkef yanı da bu."

"Belki de, ama doğayı değiştiremezsin."

"Neden peki? Neden değiştirilemezmiş bu kancık? Bizi birer hiç yerine koyduğu yetmedi mi? Ya fasonun tekiyse bu doğa? Yaptığını yapmasına ses çıkarmayacak mıyız gene?"

"İyi ya, sen de dostum Mösyö Salomon'a, pantolon kralına başvur, bize hazır giyimlik bir doğa değil, ölçümüze göre bir doğa biçmesini söyle. Ya da öbür Kral Salomon'a, yuka-rıdakine, artık burada olmamakla birlikte birkaç bin yıldır kendisine yakarılan Salomon'a başvur. Oldu mu?"

"Ben de biliyorum, hiçbir gene gelmez elden. Mösyö Jehan Rictus'ün böyle bir şarkısı vardır."

"Git, Matmazel Cora'yla konuş. O iyi bilir bu işleri. Repertuarının böyle olduğunu sen kendin söylemiştin."

"Repertuar olarak yürek yarası, yetti artık. Ya gerçekçi şarkılarındaki gibi yapar da kendini Seine'e atarsa?"

Aline kızdı.

"Kes artık. Hiç kuşkusuz, onu tanımıyorum, ama... Bak, Jeannot, kendim için böyle konuşmadığımı anlamanı isterim. Onunla yatman benim için hiç fark etmez. Önemli olan bu değil. Önemli olanı da sen ona veremezsin. Doğru bir şey değil bu, ne onun için... ne de genelde..."

"Genel olarak kadınlar için mi diyorsun?"

"Şimdi de bunlara dalmayalım, Jeannot. Öyle durumlar vardır ki, iyilik sadaka oluverir. Sonra öyle sanıyorum ki sen bu işi kendi duyarlığına göre yorumluyorsun, onun için farklıdır belki de."

Gülümsedi:

"Örneğin seni *dalıa iyisini bulamadığı için* yatağma aldığı, hiç usuna gelmedi mi?" dedi.

Yüzüne baktım, ama çenemi tutmasını bildim. Aline'in de beni daha iyisini bulamadığı için yatağına aldığı korkusuna kapıldım birden. Her şeyin daha iyisi bulunamadığından var olduğu. Hepimizin daha iyisi bulunamadığından var olduğumuz korkusuna. Hast! Çenemi kapatıp kahvemi içtim, böylesi daha iyiydi.

"Seni daha iyisini bulamadığından yatağına aldığını, her şeyden önce sakinliğe, arkadaşlığa, yalnızlıktan kurtulmaya gereksinim duyduğunu?"

Kimbilir, doğruydu belki de. Belki de Matmazel Cora için kötünün iyisinden başka bir şey değildim. O saat daha bir iyice buldum kendimi. Of.

OTUZ

Matmazel Cora ertesi gün için *Violettes Itnperiales'e* bilet almıştı, oradan çıkınca da hep dostlarının bulunduğu bir içkili lokantada yemek yiyecektik. Eskilerin deyimiyle bir operetti oyun. Savaştan önce görmüştü, çok beğendiği Raquel Meller oynamıştı. O dönemin tüm ulusal onurlarını daha ufacık bir kızken tanımış, şimdi eskicilerdeki eski afişlerde gördüklerimizi, Raquel Meller'i, Maud Loti'yi, Mistinguett'i sanatçılar kapısından girerken izlemişti.

"Miss yetmiş yaşında hâlâ dans ederdi. Şu var ki kaldırılması için üç oğlan gerekiyordu."

Perde arasında, kulise sürükledi beni, tanıdığı biri varmış, dingildek bir şişko, adı Femando bilmem neydi ya bilmem nesi belleğimde kalmadı. Matmazel Cora'yı bir bu eksikti gibilerden karşıladı. Birbirimize baktık, karşılıklı bir yakınlık bile duyduk hatta, vay ulan be ayaklarında öylesine anlaşıyorduk.

Matmazel Cora yanağına bir öpüş kondurdu.

"İyi akşamlar, Fernando'cuğum... Yıllar var ki..."

Femando bundan daha elli yıl vazgeçebileceğini gizlemiyordu bile.

"İyi akşamlar Cora, iyi akşamlar..."

"Son görüşmemiz... dur bakalım..."

"Evet, tamam, çok iyi anımsıyorum..."

Dişlerini sıkıyor, burnundan soluyordu, nazik olmak için kendini tutmaya çalışıyordu.

"Kusura bakma, Cora, ama işim başımdan..."

"Ben yalnızca..."

Matmazel Cora'yı belinden kavradım.

"Gel, Cora..."

"İlgilendiğim bir genç oyuncuyu tanıtacaktım sana..."

Elimi uzattım.

"Marcel Kermody. Çok memnun oldum."

Femando bu iş dünyanın en eski mesleğiymiş gibi baktı bana.

"Kendisini ben temsil ediyorum," dedi Matmazel Cora.

Herif ayaklarına bakarak elimi sıktı.

"Kusura bakma, Cora, ama şimdi sırası değil. Figüranlarım tamam. Gene de bir kovuk bulursam..."

Bu oyun başından beri hep böyle oynanıyordur, diye düşünüyordum. Tarihseldim. Hatta rolümü görmeye bile başlamıştım.

"Size gazete kesikleri getirebilirim," dedim.

'Tamam, tamam."

"Dans ederim, şarkı söylerim, takla atarım, bok yerim. İsterseniz, ölüm perendesini de atarım size..."

Montumu çıkarmaya başladım.

"Burada olmaz," diye uludu.

"Nedir, ne oluyor?"

"Bana bir frank verir misiniz?" diye fısıldadım.

Femando hiçbir şey söylemiyordu artık. Anlıyordu ki, bir daha ağzını açacak olursa, yumruk suratına iniverecekti. Çünkü Matmazel Cora'yı görmek gerekirdi, hâlâ çok tanınıp çok sevildiği sanatçı çevresinde yeniden bulunmaktan öylesine mutluydu ki...

"Gelin, Matmazel Cora."

"Ya ikinci perde?"

"Bir seferde iki perde fazla. Gene geliriz."

"Jean Gabin'in sanata Folie-Bergere'de dansör olarak başladığını bilir misin? Çok çekingensin, Jeannot. Ama onu etkiledin. Hemen anladım."

Lokanta Matmazel Cora'nın Bastoche dediği Bastille'de, Dölle Sokağındaydı. Dosdoğru gidip küçük damalı, gri pan-tolonlu, tütün rengi kaşmir kazaklı patronun kırmızı sivilcelerle dolu, ayyaş suratını öptü. Boksörlerle bisiklet yarışçılarının resimleri vardı her yanda, barın üstünde de doruktayken uçakla düşüp ölen Marcel Cerdan. Duvarlarda başka dünya şampiyonları vardı: Coppi, Antonin Magne, Charles Pelissier, Andre Leduc, hepsi de Fransa Turunu kazanmış adamlar. Kimileri tırmanmada bitirimdi, kimileri Kuzey yollarında, inişte, düzlükte, sprintte parlarlardı. Yolun devleri. Monaco otomobil yarışlarının şampiyonları da vardı, adlarıyla destekleniyorlardı: Nuvolari, Chiron, Dreyfus, VVimillo. Patrona içim

ısındı. İnsanlar korkunç unutuluyor, hele ünsüz olanlar. Fotoğrafın çok yaran dokundu bunlara, fotoğraf çıkmadan önce insanların yaşamının ne olduğunu ne kadar düşünsek az.

Matmazel Cora tuvalete gitti, bu arada patron da bana içki ikram etti. Beni yüreklendirmek için:

"Matmazel Cora önemli bir kadındı," dedi. "Üstün bir kadın. İnsan önemli biri oldu mu unutulmak zor gelir."

Kendisi bisiklete binmiş, üç kez Fransa Turuna katılmıştı.

"Hâlâ biniyor musunuz?"

"Pazarları, arada sırada. Bacak kalmadı. Daha çok anıların hatırı için. Siz de sporcuya benziyorsunuz."

"Ben boksörüm. Marcel Kermody."

"Ha, evet, öyle ya. Özür dilerim. Bir kadehçik daha?"

"Hayır, teşekkür ederim. Formdan düşürür."

"Matmazel Cora her çarşamba, avcı usulü tavşan olunca gelir buraya. Boks ha?"

Kendini tutamadı:

"Piaf'la Cerdan gibi," dedi.

O hızla masaya oturdu.

"Cerdan'la Piaf, benim için, aşk serüvenlerinin en güzelidir," dedi.

"Biri şarkı söyler, öteki söylemez," dedim.

"Nasıl?"

"Böyle bir film vardır."

"Cerdan uçakla düşüp ölmeseydi, daha birlikte olurlardı."

"Yaşam işte, ne yaparsınız."

"On yıl önce, Matmazel Cora battı gitti, diye düşünüyordum. Bir içkili lokantada tuvaletçilik bulmuştu. Cora Lamenaire, düşünebiliyor musunuz! Almanlar zamanında o serseriye tutulmamış olsaydı... Bereket versin, eski hayranlarından biri karşısına çıktı da kendisiyle ilgilendi. Temiz bir aylık ödüyor ona. Hiçbir eksiği yok şimdi."

Ahbapça bir bakışla baktı bana, benim de hiçbir eksiğim olmayacağı konusunda güvence vermek ister gibiydi.

"Hazır giyim krallarından biriymiş anlaşılan. Bir Yahudi."

Güldüm.

"O adam olmalı," dedim.

"Tanıyor musunuz onu?"

"Evet, ta kendisi."

Keyfim yerine geliyordu.

"Bir kir daha içebilirim," dedim.

Kalktı.

"Aramızda kalsın, olmaz mı? Matmazel Cora, bayan çiş olduğu dönemden korkunç utanır. O günleri yüreğinden atamadı."

Kirimi getirip müşterilerine bakmaya gitti. Parmağımla masanın örtüsüne çizgiler çiziyor, Kral Salomon'u düşünerek keyfe geliyordum. Her türlü yetkiyi vermeliydi ona. Onu yukarıya, ta yukarıya, yokluğuyla parladığı yere, bir hazır giyim kralının eksikliği duyulan yere oturtmalıydı. Gözlerini yukarıya çevirdin mi hemen bir pantolon inerdi tepene. Mösyö Salomon'un tahtına kuruluşunu ve iyilikle pantolon yağdırışını çok iyi canlandırıyordum gözlerimde. En acili aşağı bölümlerdir. Yukarı bölümler lükstür. Televizyon

kadınlar da işin içinde olmak üzere ayda otuz papelden daha az parayla yaşayan insanların bir buçuk milyarı bulduğunu söyledi, parasını kendi etinden çıkaranlar da cabası. Bense lüks türdenim, gözüm yukarı bölümlerde. Günde sekiz saat maden ocağında çalışsaydım... Benim babacan patronluk ve büyük anamal düşleri kuran lüks bölümlerim var. Ama yukarıda Kral Salomon eksikliği var, bu da bunalım demek. Bu lüks bunalıma nerede ve nasıl yakalandığımı düşünerek parmağımla masa örtüsüne çizgiler çekmeyi sürdürüyordum. Sonra Matmazel Cora'nın tuvalete gireli beri ne halt yediğini merak etmeye başladım, belki de bayan çiş olduğu dönemi düşlüyordu, bazı bazı hepimize böyle birden özlem çöküverir. Mösyö Salomon'un parasal iyiliğine eriştiğine göre, istediği gibi düş kurabilirdi artık. İçkili lokantaların tuvaletlerine indikçe bayağı haz duyuyor, burada kendisinin değil de bir başkasının bulunduğunu gördükçe keyifleniyor olmalıydı. Bir kimse olmuş olanların 'hiçbir şey' olmasına izin verilmemeliydi hiçbir zaman. Kral Salomon'a gidip soracaktım: Matmazel Cora'ya benim gibi biri gerektiğini düşünmüş ve parasal iyiliğinden biraz daha fazlasını sunmak istemişti de onun için mi yollamıştı beni ona? Bende de tıpkı ötekininki gibi tam onun hoşuna gidecek bir haydut suratı bulunduğuna karar vermiş olmalıydı, gene alay ve sarakaydı bu yaptığı, hatta daha kötüsüydü, kin ve öçtü, karı kendisini o Nazi serserisi için sepetledi diye yapıyordu bunu. Gerçekten alay kralıydı bu alçak.

Matmazel Cora dönmüştü.

"Özür dilerim, Jeannot... Bir arkadaşa telefon ettim de. Yemeğini seçtin mi? Bugün avcı usulü tavşan var."

Burada taşı gediğine koydu:

"Jeannot Lapin'e bir avcı usulü tavşan."

Güldüm, çünkü öyle zavallı bir şakaydı ki ona acıyordum. Güldün mü zavallı şakanın moralini yükseltirsin. Birinci kanalda bir program vardı, o programda böyle bol bol zavallı şaka dinleyebilirdin, bu şakalara acıyan, kendileri de yürekler acısı olan insanlar arasında geçerdi bunlar.

Matmazel Cora kırmızı şarabı çok severdi, ama zurna dediklerinden değildi. Mösyö Salomon'un onun için yaptıklarını düşünüyordum, peri

masalı gibi bir şeydi bu. Beş parasız kalmış bir yaşlı kadın, derken bir kral çıkageliyor birdenbire, bayan çişi düştüğü çukurdan çekip çıkarıyor, oturaklı bir gelir sağlıyor kendisine. Sonra kral bunun da yeterli olmadığı, anıların hatırı için daha fazla bir şey yapmak gerektiği kararma varıyor, bir de bizim Marcel Kermody'yi postalıyor kendisine. Bizim orada, Chapuis Sokakta, yaşlı bir zompirik kadın dolaşır, saçları apaktır, bir bacağı ötekinin iki katı şişmiştir ve sargılıdır, tepeden tırnağa paçavralarla donanmıştır, Kermody'ler oymağı için en kötüsü de önünde hep bir tandem sürmesidir, tandem iki kişilik bir bisiklettir, inanmazsanız, sorabilirsiniz. Yitirilmiş bir koca mıdır bu, yoksa bir çocuk mu, yoksa her ikisi de mi, bilmiyorum. Her şeyi de bilemeyiz ki. Ama bazı bazı böylesi daha iyidir.

"Ne düşünüyorsun Jeannot? Çok uzaklardasın."

"Sizin yanınızdayım, Matmazel Cora. Tanıdığım bir başka kadını düşünüyorum. Ondan iyi kurtuldunuz."

Suratını buruşturdu.

"Kıskanıyor mu?" .

"Efendim, Matmazel Cora, anlayamadım."

"Bizi görse gözlerimi oyardı."

Patron bir akordeon plağı koymuştu, bundan yararlanıp çıkışımı yaptım.

"Matmazel Cora, gerçekçi şarkılar neden hep mutsuzluktan ve yürek yarasından söz eder?"

"Halk türüdür de ondan."

"Ya, demek öyle."

"Tür böyle ister."

"Gene de olmayacak dalgalar bunlar. Kız-analar kızlarını yetiştirmek için orospuluk eder, kız güzel ve zengin olur, anası yaşlı bir zompirik olup çıkar, sokakta soğuktan ölür. Çüş ki çüş!""

"Evet, benim de böyle bir şarkım vardı, söz Mösyö Louis Dubuc, beste Ludovic Dubuc, beste Ludovic Semblat."

"Fazla, çok fazla."

"Heyecan için iyidir, insanları evlerinden çıkartabilmek için çok şey gerekir."

"Tamam, bunu dinleyerek biraz rahatlayanlar vardır kuşkusuz, çünkü hiç değilse Seine Nehrine atılmak ya da sokakta soğuktan ölmek durumunda değildirler, ama bana sorarsanız, gerçekçi şarkıları daha mutlu kılmak gerekirdi. Bence şarkıları mutlu söylemeli. Benim yeteneğim olsa, şarkıları zır zır zırlatacağıma daha mutlu kılardım. Tokmakçısı kendisini bıraktı diye bir kadının kendini Seine'e atmasını gerçekçi bulmuyorum ben."

Biraz şarap içti, bakışında bana karşı bir dostluk belirdi.

"Daha şimdiden beni bırakmayı mı düşünüyorsun?"

Kıçımı sıktım. Deyim böyle olduğu için söylemiyorum. Gerçekten sıktım. İlk kez kendini Seine'e atmakla gözdağı veriyordu bana.

Suratına güldüm. Şu gerçek bıçkın suratını gösterdim ona, hoşlandığı buydu, çünkü kadının acı çekmesi doğru bir şeydi. Gerçekçi şarkılarda aşkta bol bol gözyaşı dökmenin bir gereksinim olduğunu, yoksa duygu payının hafif kalacağını unutmuştum.

Ama bunalım bastırmıştı. Matmazel Cora sizi hiçbir zaman bırakmayacağım diyemezdim ona. Olanaklarımı aşardı böylesi.

Ben de bastırıverdim:

"Mösyö Salomon'la aranızda neler geçti?"

Şaşırmışa benzemiyordu.

"O iş çok eskiden olup bitti, Jeannot."

Beni yatıştırmak için de ekledi:

"Şimdi yalnızca dostuz."

Burnumu tabağıma dikmiştim, çünkü dalga geçmek geliyordu içimden, bu yüzden de dalga geçmek hiç içimden gelmiyordu. Kendisini kıskandığımı düşlemek hakkıydı. Gülünecek bir şey değildi bu. Ağlanacak bir şey de değildi. Önünde boş bir tandem süren, yaşlı bir zompirik değildi. Açık mor ve portakal rengiyle çok güzel giyinmiş, alnından ak bir sargı geçirmişti, her ay kapısını çalan bir akarı vardı. Geleceği güven altındaydı. Her çarşamba buraya gelip yaban tavşanı yiyordu.

"Savaştan önce bir serüvenimiz olmuştu. Deli gibi tutkundu bana. Çok cömert bir adamdı. Kürkler, mücevherler, şoförü içinde bir araba... 40 yılında Portekiz'e gitmek için bir vize bulmuştu, ama onunla gitmek istemedim, o da kaldı. Sonra Champs-Elysees'deki o mahzeni buldu, dört yıl süresince gün ışığı görmeden karanlıkta kaldı. Ben Maurice'e vurulunca korkunç kızmıştı bana. Maurice Gestapo'ya çalışıyordu. Kurtuluş'ta kurşuna dizildi. Mösyö Salomon bu nedenle çok kızdı bana. Doğrusunu istersen, minnet duygusu nedir, bilmez bu adam. Göstermez ya çok katıdır. Beni hiç bağışlamadı. Oysa yaşamını bana borçluydu."

"O da neden?"

"Onu ihbar etmedim. Yahudi olarak Champs-Elysees'de bir mahzende saklandığını biliyordum, tek bir sözcük söylemem yeterdi. Maurice, Yahudi avında uzmanlaşmıştı ve tek bir sözcük söylemem yeterdi. Ama bunu yapmadım. Daha sonra görüştüğümüz zaman, bunu kendisine anımsattım, Mösyö Salomon, minnet duygusu diye bir şey yok sizde, sizi gammazlamadım dedim. Bundan etkilendi. Bembeyaz kesildi. Hatta inme minme inecek sandım. Ama hiç de böyle bir şey olmadı, tam tersine, gülmeye başladı."

"Gülme onun sığınak-değeridir."

"Evet, gerçekten gülmeye başladı. Sonra parmağıyla kapıyı gösterdi bana, güle güle(Cora, artık sizi görmek istemiyorum dedi. Böyledir işte o. Oysa işgal sırasında Yahudileri kurtaran kaç kişi vardı?"

"Bilmiyorum, Matmazel Cora, Tanrı'ya bin şükür, o dönemde ben dünyada değildim daha."

"İyi ya, ben bir tanesini kurtardım. Oysa Maurice aklımı tümüyle başımdan almıştı, onu hoşnut etmek için her şeyi yapabilirdim. Ama tam dört yıl sustum, Mösyö Salomon'un nerede saklandığını biliyordum, gene de kimseye bir şey söylemedim."

"Arada bir gidip görüyor muydunuz onu?"

"Hayır. Hiçbir eksiği olmadığını biliyordum. Kapıcı kadın yiyeceğini, miyeceğini, her şeyini getiriyordu. Onu altınla tartarak satın almış olmalıydı."

"Neden böyle düşünüyorsunuz? Belki de gönülden yapıyordu."

"Peki, savaştan sonra La Boetie Sokağındaki tuhafiyeci dükkânını nasıl açtı öyleyse? Hangi parayla?"

"Belki de Mösyö Salomon olup bitenlerden sonra teşekkür olarak armağan etmiştir."

"Ne bileyim, bana hiç teşekkür etmedi. Benim için yaptığı tek şey, Kurtuluş'tan sonra, Maurice yüzünden başım derde girince araya girmek oldu. Ayıklama işlemi için Oyuncular Kurulundan geçirildiğim sırada gidip adamlarla görüştü. Onu rahat bırakın, baylar, Matmazel Cora dört yıl boyunca nerede saklandığımı biliyordu, ama beni ihbar etmedi. Bir Yahudiyi kurtardı, dedi onlara. Sonra da keh keh güldü, çekip gitti."

Birdenbire ben de keh keh güldüm. Mösyö Salomon'u çok severdim, şimdi daha da çok seviyordum.

Matmazel Cora gözlerini yere dikmişti.

"O zaman büyük bir yaş farkı vardı aramızda. Yirmi yıllık fark, o zamanlar bugünkünden çok daha fazla bir şeydi. Bugün o seksen dört yaşında, bense... Şimdi fark olarak çok daha az bir şey var aramızda."

"Hâlâ ondan çok daha gençsiniz, Matmazel Cora."

"Hayır, artık aynı şey değil."

Masanın üstündeki ekmek kırıntılarına gülümsedi.

"Yalnız yaşıyor. Benden başka hiçbir kadını sevmedi. Bağışlayamıyor beni bir türlü. Kendisini bıraktım diye kızıyor. Ama ben birine vuruldum mu yarım yamalak vurulmam. Ben kendimi tümüyle veren kadınlardanım, Jeannot."

Benim aradığım da tam buydu hani. Ama çenemi tuttum. Oysa, anıştırma tam olsun diye, gözlerini bana dikmişti.

"Başlangıçta Maurice'in Gestapo'ya çalıştığını bilmiyordum. Bir adamı sevdin miydi hakkında hiçbir şey bilmezsin, Jeannot. Bir barı vardı, Almanlar her yere geldikleri gibi oraya da geliyorlardı. Benim gözüm ondan başka bir şey görmüyordu, gözün bir heriften başka bir şey görmeyince de o herifi göremezsin, iki kez ateş etmişlerdi Maurice'e, ama ben bunu karaborsa dalgalarına bağlıyordum. 1943'te Yahudilerle uğraştığını öğrendim, ama herkes Yahudilerle uğraşıyordu o zaman, yasal bir şeydi. Gene de, öğrendikten sonra bile, Mösyö Salomon konusunda hiçbir şey söylemedim. Oysa yemin ediyorum sana, Maurice için yapmayacağım şey yoktu."

Patron tatlıları getirdi.

"Salomon anlayamıyor," dedi Matmazel Cora. "Çok katı bir adam. Sevdi mi acımasızdır. Yokluk içinde bulunduğumu öğrenince, öç almak için hemen bir akar sağladı bana."

Tatlı da fena değildi.

"Yokluk içinde bulunduğunuzu yazmış mıydınız ona?"

"Ben mi? Hayır. Onurlu kadınımdır ben. Hayır, tamamıyla rastlantı sonucu öğrendi. Puech Sokakta Grande Brasserie'de bayan çiş olarak çalışıyordum. Utanılacak bir yanı yok bunun. Hatta günün birinde bir gazetecinin beni bulup *Fratıce-Dimanche*'a bir yazı yazacağını

kuruyordum, anlarsın ya, Cora Lamenaire bayan çiş olmuş... Böylece adım yeniden ortaya çıkabilirdi, yeniden parlayabilirdim, belli mi olurdu."

Hemen yüzüne baktım, hayır, hayır, alay olsun diye söylemiyordu bunları.

"Uç yıl kaldım burada, kimsecikler varlığımı fark etmedi. Sonra bir akşam, para tabağımın önünde otururken, Mösyö Salomon'un merdivenden indiğini, işemeye gittiğini gördüm. Beni görmeden geçti yanımdan, hep acele ederler. Ölecek gibi oldum. Yirmi beş yıldır görmemiştim onu, ama değişmemişti. Saçları apaktı, bir küçük sakal bırakmıştı, ama aynı adamdı. Öyle insanlar vardır ki, yaşlandıkça daha çok benzerler kendilerine. Gene o parıltılı, gene o kara bakıştı bakışı. Beni görmeden geçti, çok şıktı, şapka, eldiven, baston, Prens de Galles. Pantolonculuğu bıraktığını, S.O.S.'çiliğe başladığını biliyordum, öylesine yalnızdı. Bir kez telefon etmeyi düşünmüştüm, ama ben onurlu kadınımdır, kendisini Gestapo'dan kurtarmam karşısındaki nankörlüğünü de bağışlayamıyordum. Onu görmenin bende nasıl bir etki yaptığını düşünemezsin. O hep Kral Salomon'du, ben Cora Lamenaire de bayan çiş olmuştum. Genel olarak bayan çişler için söylemiyorum, mesleğin kötüsü olmaz, ama ben önemli bir kadındım bir zamanlar, halkın gözdesiydim, bu bakımdan... Anlıyor musun?

"Anlıyorum, Matmazel Cora."

"Kral Salomon yanda çişini ederken, benim ne durumda bulunduğumu gözlerinin önüne getirebilirsin. Kaçsa mıydım, ne yapsaydım, bilmiyordum. Ama utanacak değildim. Hemen kendime bir çekidüzen verdim. İçtenlikle söylüyorum sana, birden olmayacak gibi bir umuda kapıldım. Elli dört yaşımda var yoktum daha, pek fena sayılmazdım, o da en azından yetmiş dört yaşındaydı. Demem o ki, şansım yok değildi. Yaşamımızı birlikte, yeni baştan düzenleyebilirdik. Anlamışsındır, her zaman romantik olmuşumdur ben, gene kaptınvermiştim. Her şeye yeniden başlayabilirdik belki, her şeyi kurtarabilirdik, ikili bir yaşam, Nice'te bir yerlerde. Kısacası, hemen kendime bir çekidüzen verdim. Ayağa kalkmıştım, onu bekliyordum. Mösyö Salomon tuvaletten çıktı ve beni gördü. Öyle bir durdu ki, düşecek sandım. Elindeki bastonu eldivenleriyle sıktı. Hep öyle şık olmuştur, tepeden tırnağa. Öyle durmuş, bana bakıyor, hiçbir şey söyleyemiyordu. O

zaman gerçek bir yumruk indirdim ona, ama gülümsemeyle. İskemleme oturdum ve içinde bozukluklar bulunan tabağı önüne doğru ittim. Titrediğini gördüm o zaman. Yeminle söylüyorum sana, sanki yer sarsılıyormuş gibi titrediğini gördüm. Yüzü kül gibi oldu, arkasında da gümbürdeyiverdi, sesi nasıldır, bilirsin... 'Ne? Siz? Burada! Olamaz! Aman Tanrım!' Sonra sesi mırıltıya dönüştü. 'Cora? Siz? Bayan Çiş? Düş görüyorum ben, düş görüyorum!' Sonra bacakları tutmaz oldu, merdivene oturdu. Ben de ellerimi dizlerime koymuş, öyle gülümsüyordum. Yengi bana geçiyordu. Mendilini çıkardı, elleri titreye titreye alnını sildi. 'Mösyö Salomon, düş müş görmüyorsunuz, hatta tam tersini gördüğünüzü kesinlikle söyleyebilirim size,' dedim. Çok sakindim, hatta tabaktaki bir franklıkları şıngırdattım. Gene birkaç kez, 'Bayan Çiş! Siz! Cora Lamenaire!' diye yineledi. Sonra, bana inanmayacaksın ama, bir damla gözyaşı aktı yanağına. Bir damla, tek bir damla, ama erkekleri bilirsin..."

"Bilirim, kolay kolay akıtmazlar/' dedim.

"Sonra kalkıp bileğime yapıştı, beni de arkasından sürükleyerek çıktı merdivenleri. Bir köşeye oturup konuştuk. Yok yok, yalan, konuşmadık, o tek sözcük söyleyemiyordu, benim de ekleyecek hiçbir şeyim yoktu. Su içti, kendine geldi. Bana bir daire satın aldı, güzel bir aylık bağladı. Sonrasına gelince..."

Gene masanın üstündeki ekmek kırıntılarıyla oynamaya başladı.

Bel-Air'de garsonluk yaptığım sıradaki gibi, iki kahve, iki diye seslendim patrona.

"Sonrasına gelince, Matmazel Cora..."

Sonrasına gelince, Kral Salomon beni düşünmüştü. Alaycının ulu davranışı mıydı bu, yoksa sevecenlik, dostluk, hatta azıcık daha fazlası mı vardı bu gülümsemede, bunu bile bilmiyordum. Anlayabilirsen anla. Bütün bildiğim, Kral Salomon'un gülümsemesi içinde oturmakta olduğumdu.

"İki-üç kez görmeye gittim onu. Beni gezdirdi."

"Santralı mı?"

"Evet, başvuruları aldıkları yeri. Bazı bazı oturup telefonları kendisi yanıtlar. Durmamacasma insan yokluğu çeken ve hiç kimsesi bulunmayan insanlardan başvurular alıyorlar. Benim görüşümü sorarsan, bu başvurulara gereksinimi var onun, kendini daha az yalnız buluyor. Beni hiçbir zaman unutamadı. Beni unutmuş olsaydı, otuz beş yılı aşkın bir zamandan sonra böylesine bağışlanmaz bir adam olmazdı. Ama onunki kin. Bunu vurgulamak için, her doğum günümde çiçekler yolluyor bana."

"Taş yüreklinin biri, kısacası."

"Hayır, kötü adam değildir. Kendi kendine karşı katıdır."

"Belki de öyleymiş gibi görünüyor, Matmazel Cora, sizin de fark etmezlik edemeyeceğiniz gibi, iki dirhem bir çekirdek giyiniyor. Stoacılık bunu böyle istiyor. Sizin de bildiğiniz gibi, stoacılık insan artık acı çekmek istemediği zaman başlar. İnanmak istemez insan artık, sevmek istemez, bağlanmak istemez. Sizi yitirmekten korkuyor o. Bu yaşta, bağlanmaktan korkuyor. Stoacılar olanaklarının üstünde yaşamaya çalışan insanlardır."

Matmazel Cora hüzünle kahvesini içiyordu.

"Stoacılar kendilerini tutmaya çalışan insanlardır."

"Ne olursa olsun, Mösyö Salomon kendini tutmakla hiç iyi etmiyor. Yaşamdan yararlanmayacaksan ne diye yaşamakla geçireceksin yaşamını? İkimiz birlikte yolculuk edebilirdik. Neyi kanıtlamaya çalışıyor, bilmiyorum. Çalışma masasının arkasındaki duvara ne asmış, gördün mü?"

"Dikkat etmedim."

"De Gaulle'ün gazetedeki resmini asmış, Yahudiler hakkında söyledikleriyle birlikte: Kendine güvenle dolu, buyurgan, seçkin halk. De Gaulle'le birlikte bunu da kesip çerçeveletmiş."

"Yürtsever bir insanın de Gaulle'ün resmini bulundurması çok doğal."

Çılgınca bir kahkaha kopardım. Tutamadım kendimi, sinemasever yanımdı ortaya çıkan. Soytarı yanım.

Bir an şaşırır gibi oldu, sonra masanın üstünde elimi okşadı, biraz alıksın, ama zararı yok, anneciğin gene de sever seni gibisinden.

"Bütün gece Kral Salomon'dan söz edecek değiliz herhalde, Jeannot. Biraz tuhaf bir yaşlı beydir o, çok da mutsuzdur. Geceleri kalkıp santralın başına oturduğunu bana kendi ağzıyla söyledi. Her gece üç-dört saatini başkalarının mutsuzluklarını dinlemekle geçiriyor. Hep de geceleri gereksinim içindedir insan. Ben ki ona yardım edebilirim, o sırada Paris'in ta öbür ucunda oluyorum. Senin aklın eriyor mu buna?"

"Benim düşüncemi sorarsanız, sizi yitirmekten korktuğu için sizinle yeniden başlamak istemiyor. Geçen gün de bir köpeği bu nedenle geri çevirdi. Stoacılık böyle istiyor. Sözlüğe baksanız, iyi edersiniz. Stoacılık, her şeyi yitirmekten çok korkup da bir daha korkmayayım diye her şeyi bile bile yitirmektir. Bunalım dedikleri budur, işte, Matmazel Cora, daha çok da ödleklik adıyla bilinir."

Matmazel Cora beni süzüyordu.

'Tuhaf bir konuşma biçimin var, Jeannot. Söylediğinden başka bir şey söyler gibisin hep."

"Bilmiyorum. Ben sinemaseverim, Matmazel Cora. Sinemada, karanlıkta balinalar gibi gülüp eğlenirsin, karanlıkta yapabileceğin en iyi şey de budur. Kendisinden çok daha genç bir kadına bağlanmak Mösyö Salomon için çok zor. Tıpkı Mösyö Joseph Stemberg'in Marlene Dietrich'le çevirdiği *L'Ange bleu*'deki gibi, yaşlı profesör kendisinden çok daha genç şarkıcı kadın için deliye döner. *L'Ange bleu'yü* görmüş müydünüz, Matmazel Cora?"

Sorum onu sevindirdi.

"Evet, elbette."

"Tamam. O zaman, bu filmi Mösyö Salomon'un da görmüş olmasına ve korkmasına akimız yatar."

"Ben Marlene'in filmdeki yaşında değilim, Jeannot. Onu mutlu edebilirdim."

"O da özellikle bunu istemiyor işte, Matmazel Cora. Hay Allah, anlattım ya size. Mutlu oldunuz mu yaşamın önemi artar, ölmekten daha çok korkarsınız o zaman."

Matmazel Cora'nın küçük bir numarası vardı. Parmağını ıslatıp masanın üstündeki ekmek kırıntılarına bastırıyor, sonra bunları dilinin üstüne koyuyordu. Ekmek yememek için yapıyordu bunu, ekmek şişmanlatırdı.

"Yanlış anlamıyorsam, sen de ben yaşama önem kazandı-ramayacağım için benimle oldun, öyle mi, Jeannot? Böylece kafanı takmıyorsun, değil mi?"

Buyur bakalım. Aşk dedikleri budur işte, kadınlara elini verdin mi kolunu da isterler.

"Bu konuda çok şeyler söyleyebilirim, Matmazel Cora."

"Söyle. Buyur."

Bunun bir aşk öyküsü olduğunu, ama bu aşkta kendisinin bir sıfır olarak kaldığını anlatamazdım ona. Bir an kendimi tuttum, ama şuracıkta, önümdeydi, her ikisi de silme yoksunluğa batmış gözleri ve gülümsemesiyle.

Matmazel Cora, sizi de tehlikede bulunan bütün türleri sevdiğim gibi seviyorum diyebilirdim ona, ama onun için çok uzak bir konuydu bu. Martıyla yavru fokun da işin içine girdiğini sezseydi, mutlu olmazdı. Yapabileceğim en iyi şey, ona anılarını anımsatmaktı.

"Fazla su koyverdin artık!" diye giriştim.

Hemen siniverdi. Bu dilden anlıyordu. Uysal kızdı. Bunlara böyle derlerdi onun şiirinde.

"Arada sırada önüme birkaç mangır atıyorsun diye ille de kafa mı ütüleyeceksin!"

Hemen aydınlanıverdi, elini elimin üstüne koydu.

"Bağışla, Jeannot."

"Tamam."

Hafiften güldü.

"İlk kez senli konuştun benimle..."

Öff.

Patron gelip lokantanın özel 'kalva'sını sundu. Matmazel Cora elini elimin üstünde tutuyordu, başka bir şeyden çok patron için. Gözlerin derinliklerinde beni arıyor, daha anlamı olsun diye de susuyordu. Çok iyi görülüyordu buradan, yirmi yaşında olduğu gibi, güzel, şeytansı bir gülücük, saçları alnının üstünde dümdüz kesilmiş. Genç, güzel, ünlü olmaya, sevilmeye alışmıştı, yitirmemişti alışkanlığını. Sonra, içinde aynası da bulunan el çantasında hayran hayran kendine baktı. Rujunu çıkardı, dudaklarının boyasını tazeledi azıcık.

"Mösyö Salomon'la konuşayım ister misiniz?"

"Hayır, kesinlikle! Ne duruma düşerim o zaman! Derdine yansın!"

Matmazel Cora'ya bakmaktan haz duyuyordum. Giysisinin uzun kolları bileziklerine dek iniyordu. Çantası yepyeniydi, timsah derisindendi. Minik minik benekli bir turuncu kuşak takmıştı.

"Matmazel Cora, onunla konuşmama izin veresiniz isterdim. Dört yıl o mahzende kaldı da gelip sizi görmedi diye kızmamalı ona. Tehlikeli işte. Size gereksinimi var. Hiçbir şeyi saklamıyorum sizden, geçen gün kendisi de söz açtı bu konudan."

"Yapma!"

"Elbette, sizsiz yaşayamayacağını söylemedi. Onuruna düşkündür. Ama sizden haber sorup duruyor bana. Adınızı söyleyince, yüzü ışıyıveriyor. İçiniz rahat olsun, hiçbir söz verecek değilim. Bu durumda başınıza gelebilecek şeylerin en kötüsü acımadır. Kendisine acıdığınızı sezdirmem."

"Hayır, kesinlikle olmaz!" diye atıldı Matmazel Cora, "çok gururludur!"

"Erkeklik gururunu gözden uzak tutmamalıyız. İzin verirseniz, ben bunun tersini düşündürteceğim ona. Onu sizin kendisine gereksiniminiz olduğuna inandıracağım."

"Yok, Jeannot, olmaz, o zaman..."

"Durun, Matmazel Cora. Ona karşı bir eğiliminiz var, değil mi? Var mı, yok mu?"

"Nereye varmak istediğini anlamıyorum, Jeannot. Yoksa beni başından atmak mı istiyorsun?"

"Pekâlâ, öyleyse kapatalım bu konuyu."

"Kızma..."

"Kızmıyorum."

"Benden bıktıysan..."

Ben kendisini kurtarmaya çalışırken, gene zırlamaya başlayacaktı bu inek. Onu başımdan atmaya çalıştığım yoktu, hiç kimseyi atamamıştım başımdan.

"Matmazel Cora!" diye fısıldadım gene, elini tutmayı da unutmadım, çünkü gereksinimini her zaman duyuran bir davranıştır bu.

Hesabı istedim, patron önceden görüldüğünü söyledi. Matmazel Cora mutfağa allahaısmarladığa gitti, bir zaman baş başa kalıp kibarlık oynadık.

"Ya, böyle işte. Matmazel Cora önemli bir kadındı. Siz uzun zamandır mı?.."

"Hayır, o kadar da değil, daha önce Rungis'de çalışıyordum."

"Siz o günleri görmüş olamayacak kadar gençsiniz, ama Cora Lamenaire ağırlığı olan bir addı... Ne var ki, gönlünün sesinden başka hiçbir şeyi

dinlemedi hiç. Yalnız duygusal yaşam vardır onun için..."

Tuvalete gittim, böylesi daha iyiydi. Yukarı çıktığımda Matmazel Cora beni bekliyordu. Koluma girdi, çıktık.

"Patron hoş adam, değil mi?"

"Dehşet."

"Arada sırada görmeye gelirim. Sevinir. Bana öyle tutkundu ki, bilemezsin!"

"Ya, öyle mi?"

"Bilemezsin. Her yerde izlerdi beni. Taşrada çok turneye çıkardım, bu da her uğrakta karşımda belirirdi."

"Neden olmasın, anladığıma göre, adam Fransa turuna katılıyormuş."

"Çok şakacısın. Yok, gerçekten her yerde izlerdi beni. Benimle evlenmek istiyordu. Ben de arada sırada görmeye geliyorum onu. Bana yüzde yirmi indirim yapar."

"İnsan birini sevdi mi her zaman bir şeyler kalır geriye."

"Oysa kırk yıl geçti şöyle böyle."

"Her zaman bir şeyler kalır geriye, Matmazel Cora. Mösyö Salomon da öyle, hiçbir zaman unutamadı sizi."

Sert bir havaya büründü.

"Bırak onu canım! Katır kafalının tekidir. Onun gibi inatçı adam görmedim."

"Dört yıl süresince bir mahzende saklı yaşayabilmek için inatçı olmak gerekir. Yahudiler öyle inatçı insanlar ki, hâlâ ortalıkta olmaları bile bu yüzden denilebilir."

"Yahudi olsalar da, olmasalar da erkekler hep aynıdır, Jeannot. Yalnız kadınlar bilir sevmesini. Erkekler için erkeklik onuru her şeyden önce gelir. Bazı bazı onu düşünüyorum da acıyorum. Sen tut da yaşlı bir kurt gibi yalnız yaşa, tadı ne, tuzu ne bunun?"

"O da doğru."

"Bu yaşında kendisine bakacak bir kadın gerek ona. Yemeciklerini yapacak, evceğizine bakacak, kaygılarından kurtaracak bir kadın. Yabancı bir kadın da değil, kendisini iyi tanıyan bir kadın, öyle ya, bu işe seksen dördünden sonra tanımadığı bir kadınla başlayamayacağını anlaması gerekir. Birbirlerini tanımak, birbirlerine alışmak için zamanları yoktur. Bir köşede yalnız başına ölüp gidecek. Buna da yaşam mı denir?"

"Denmez elbette, Matmazel Cora."

"Bana inanmayacaksın ya kimi geceler uykum kaçıyor, öylesine düşünüyorum Mösyö Salomon'u. Bu yaşında böylesine yalnız olsun! Ne yaparsın, çok yufka yürekliyim."

"Öyle."

"Unutma ki, benim durumum çok iyi. Yakınacak hiçbir şeyim yok. Dairem var, her şeyim var. Ama bencil değilimdir. Rahatım kaçacak bile olsa, istese kendisiyle ilgilenmeye yanaşırım. Sırf kendi hesabımıza yaşamaya hakkımız yok. Arada sırada, dairemde birkaç gün kimsecikleri görmeden oturuyorum da korkunç yararsız buluyorum kendimi. Bencillik derler bunun adına. Soframın başında kendimi ağlar bulduğum oluyor, böyle tek başıma kalıp başka hiç kimseye değil de kendime baktığım için öylesine utanıyorum."

"S.O.S.'te gönüllü olarak çalışabilirsiniz, Matmazel Cora."

"Delirdin mi, yanaşmaz ki! Onun dairesinde, S.O.S.'te, pas veriyorum, kendisini yeni baştan tavlamaya çalışıyorum sanır. Senden saklayacak değilim, belki onu yakalarım umuduyla S.O.S.'e sık sık telefon ediyordum, ama hep siz-ler, gençler açıyorsunuz. Yalnız bir kez yakalayabildim onu. Yüreğim ağzıma geldi ve telefonu kapattım..."

Güldü, ben de güldüm.

"Telefonda sesi çok güzeldir Mösyö Salomon'un."

"Telefonda ses çok önemlidir."

"Anlaşılan kartpostal ve pul biriktiriyormuş, hiç tanımadığı insanların fotoğraflarını biriktiriyormuş. Benim bir fotoğrafımı sakladı mı, bilmem. Eskiden, yığın yığın resimlerim vardı onda. Hatta beni gazeteden bile keser, bir albüme yapıştırırdı. Bir kez, *Poıır vous*'da koca bir sayfa ayırmışlardı bana. Tam yüz tane aldı o sayıdan. Şimdi hepsini sokağa atmış olmalı. Böylesine kindar adam görmedim ömrümde. Söylemek bile fazla, deli oluyordu bana, bu yüzden, anımsamayayım diye, bütün anıları yok etmiştir. Biliyor musun, son kez görüştüğümüzde, kapandığı mahzenin adresini vermişti bana, kendisini görmeye geleyim diye, elimi avcunda tutuyor, Cora, Cora, Cora diyor, başka bir şey demiyordu. Budalalık ettim, gidip onu görmeliydim, ama ne yaparsın, Maurice'i görünce bir anda vurulmuştum, aklım başımdan gitmişti. Oturup hesap yapanlardan, geleceği düşünenlerden değilim ben. Kurnaz olsam, iki-üç kez gidip görürdüm onu, Almanların yenilmesi durumunda işimi görecek kadar. Ama benim yapacağım türden bir şey değildi böylesi. En başarılı dönemimdi, her yerde şarkı söylüyordum, çok aranıyordum. Ama bir Maurice vardı önemli olan, gözüm başka hiçbir şeyi görmüyordu. Bir gün bir kahvenin garsonu gelmişti yanıma, Matmazel Cora, biraz dikkatli olsanız iyi edersiniz, Maurice çok tehlikeli bir adamdır demişti. İleride başınız belaya girer demişti. Bütün söylediği bu olmuştu, sonra kendi başı da belaya girmişti, Gestapo alıp götürmüştü. İşte o zaman, biraz sorup soruşturunca öğrenmiştim Maurice'in Gestapo'ya çalıştığını. Ama iş işten geçmişti artık, onu seviyordum. Sevgimizi hak etmeyen birini sevmemizi insanlar bir türlü anlayamazlar. Şimdi ben bile anlamıyorum onu nasıl sevebildiğimi. Ancak aşkın anlaşılacak bir şeyi yoktur, bu budur, hiçbir şey gelmez elden. Hesaba, kitaba vurulacak bir dalga değildir. Yaşamımda yaptığım en güzel salaklıktır bu, ama hiçbir zaman hesapçı olmamışımdır. Bir şarkıymış gibi yaşıyordum. Şu da var ki, insan gençken bir gün olup yaşlanacağını usuna getirmez. Çok uzaktır, düş gücümüzü aşar. Bir kez, Champs-Elysee'de Mösyö Salomon'un mahzende beklediği yapının yanından geçtim, pişmanlık duydum. Çok iyi anımsıyorum, hemen karşıya geçmiştim hatta.

O sırada günün birinde altmış beşime geleceğimi, Mösyö Salomon'un da seksen dört yaşında olacağını söylemiş olsaydın, suratına gülerdim. Söylemek bile fazla, geceleri onu görmeye gidebilirdim, şampanya, kaz ciğeri ezmesi götürebilirdim, nasıl olduğunu, moralinin yerinde olup olmadığını sorabilirdim. Bunu düşünmedim de değil. Ama elden ne gelir? Sanırım, ancak şimdi gerçekten seviyorum onu. Savaştan önce armağanlara boğardı beni, daha genç sayılırdı, gururumu okşardı, onunla oraya buraya gitmekten hoşlanırdım, ama gerçek duygu değildi içimdeki. Bu bakımdan, anlarsın ya, Maurice'le karşılaşınca, gerçek duygu, çılgınlık, kısaca tutku başlayınca Mösyö Salomon hiç var olmamış gibi bir şeydi. Başka sevgililerim de olmuştu, bilirsin. Gençken, kendi kendime tutkundum biraz. Öyle anımsıyorum ki, işgal sırasında gidip onu mahzeninde görmememin beni en çok rahatsız eden yanı Yahudi olmasıydı. Anlarsın, onu görmeye gitmeyişim Yahudi olmasından değildi. Benim için hiç fark etmezdi. Maurice konusunda da böyle değil miydi, Nazilerden yana olması benim için hiç fark etmiyordu. Erkek erkektir, ya seversin, ya sevmezsin. Çok gençtim, Mösyö Salomon'u gerçek değeriyle değerlendireme-dim. Olgunlaşmak gerekir. Ama iş işten geçti. Olgunluğun en zırva yanı, hep iş işten geçtikten sonra gelmesi. Daha ne söyleyeyim istiyorsun? Mösyö Salomon hâlâ olgunlaşamadı. Böyle olmasa, çoktan kendisiyle yaşamamı isterdi benden. Olabildiğince yaşlı, gene de tutkuları, gerilimleri, azgın öfkeleri bitmedi hâlâ. Yumuşamasını bilemedi. Çünkü ne de olsa hâlâ seviyor beni, burası kesin, tutku böylesine kindar yapıyor onu. Beni eskisi gibi sevmese, işin içine tutku girmese, çoktan gelip kendisiyle yaşamamı isterdi benden, bir uzlaşma yapardık. Olgunluğunu ve sağduyusunu göstermiş olurdu. Ama nerede, nerede, hep tutku, hep kin, hep öfke. Bakışını iyi bilirsin: İçin için yanar."

"Alev görürsün, ama gençlerin gözlerinde ışık yanar ışık hep yaşlılarmkinde!" dedim.

Şaşırır gibi oldu.

"Neler döktürüyorsun sen öyle?"

"Mösyö Salomon Victor Hugo'da bulmuş bunu."

"Her ne olursa olsun, tutkulunun biri o. Değişmesini bilemedi. Uzun süre düşünüp durmuşumdur: Sonuna dek sürdüremeyecekti bu katılığını, yumuşayacaktı sonunda, günün birinde kapım çalınacaktı, gidip açacaktım, sahanlıkta Mösyö Salomon'u karşımda bulacaktım, elinde kocaman bir leylak demeti, Cora, her şey unutuldu, gel benimle yaşa artık, her şey unutuldu gitti, seni sevdiğimden başka diyecekti..."

Gözlerimi Matmazel Cora'ya diktim, gördüm ki, buralarda değildi, bir düşün içinde gülümsüyordu. Karanlıkta, alnının üstündeki dümdüz perçemi, geleceğe güvenle dolu, saf gülümsemesiyle, körpe bir kız yüzüydü yüzü.

İçini çekti.

"Ama nerede! Bağışlanmaz bir adam. Görüyorsun, V>eni bu denli sevmese, çoktan uzlaşmış olurdu. Tutku olnıa-sa, çok daha azıyla yetinirdi. Gönlü yaşlanmadı bir türlü, onu bağışlanmaz kılan da bu. Bağışlayamıyor beni, sanki yirmi yaşındaymış gibi, duyguların şiddetli dönemindeymiş gibi, o zaman, bağışlamak tansa geberir gidersin, daha iyi. Yaşlanmasını bilmiyor. Yaşlı meşeler gibi, çevresinde, dışarıda her şeyi katılaştırıyor, ama içi, gönül gençliği, kaynayıp duruyor, ayaklanıyor, her şeyi kırıp dökmek istiyor. Böyle olunca da benim fotoğraflarımın, benim afişlerimin arasında yaşıyor, kilitli bir sandıkta saklıyordur bunları, hiç kuşkum yok, geceleri çıkarıp bakıyordur. Biraz orospuluğum olsaydı, gidip numaralar çevirirdim ona. Mösyö Salomon, biliyorum, siz beni hiç düşünmüyorsunuz, ama ben hep sizi düşünüyorum, sizsiz olamıyorum derdim, başlardım hıçkırmaya, gerçekten orospunun biri olsaydım, ayaklarına kapanırdım, bu alçağın beklediğinin de bu olduğunu düşünüyorum bazı bazı, günün birinde bunu yapar mıyım diyorum, bazı bazı, bir insanın yaşamasına yardım etmek söz konusu olunca, gururumuzu unutmaktan çekinmemeliyiz. Ne dersin?"

Derin bir soluk aldım, buna gereksinimim vardı.

"Doğrusunu isterseniz, ona biraz katı davranıyorsunuz, Matmazel Cora. İhsan dediğin bağışlamasını bilmeli."

"Ama düşünsene biraz, otuz beş yıldır sessizliğiyle ezip duruyor beni!"

"Biraz da sizin suçunuzdan. Kendisini gerçekten sevmeye başladığınızı bilmiyor. Bunu ona bildirmemişsiniz. Hiç kuşkum yok, bugün Almanlar geri gelse de gene mahzene kapansaydı..."

"Onunla giderdim."

"Bunu ona söylemek gerek."

"Gülerdi. Nasıldır, bilirsin. Öyle bir gülmesi vardır ki, her şeyi süpürüverir sanki, hepimiz saman çöpleri gibi süpürülüp gideriz birlikte. Zaman zaman, geriye kalan tek şeyi bu gülmesiymiş gibi geliyor insana. Böylesine mutsuz bir adama yardım edememek korkunç bir şey."

"Onu gerçekten sevdiğinizi ilk kez ne zaman anladınız?"

"Söylemesi zor. Yavaş yavaş geldi, her yıl biraz daha arttı. Sonra beni bayan çişiikten kurtararak bütün bu konforu ve akarı sağlaması büyük bir incelikti. Artık ona kızamıyor-dum. Yavaş yavaş geldi. Maurice'le olduğu gibi çılgınlık ve tutku söz konusu değildi artık, değişmiştim, sapıtmalar bitmişti. Onu gittikçe daha sık düşünmeye başladım. Büyüdü gitti işte."

Kapıda ayrıldık. İçeri girmemi söylemedi. Ama sahanlıkta epeyce kaldık. Otomatiği üç kez yaktım. İkinci yakışımda, ağladığını gördüm. Büyükannem olabilecek bir kadının gözlerinden bunca kadın sevecenliği aldığım olmamıştı hiç. Yanağımı okşadı, bir yandan da hıçkırıyordu, ama sessizce, gürültü etmeden. Bereket versin, ışık söndü.

"Matmazel Cora, Matmazel Cora," dedim, sonra var hızımla indim merdivenden. Benim de içimden ağlamak geliyordu. Ama acımadan değil. Aşktan. Yalnızca Matmazel Cora'ya duyduğum aşktan da değil, hayır, çok daha fazlasıydı, iyi de neydi bu anasını bellediğim, bilemiyorum.

OTUZ BİR

Doğruca Aline'e koşmak istemedim, fazla acıklı olurdu. Neuve Sokağına da dönmek istemiyordum, çocuklara Aline'le oturacağımı söylemiştim, sanki kapı dışarı edilmiş gibi böyle gecenin ortasında döndüğümü görünce dalga geçeceklerdi benimle, onlara açıklamak zorunda değildim. Ne

zamandır gönüllülük yapıyordum, şimdi benim olan birinde durmayı beceremezsem, bir daha hiç duramazdım artık, hep başkalarında olurdum, kökü kurumakta olan büyük maymunların arasına düşerdim sonunda ya da balinaların arasına, belki de daha uzaklara, kurtarılacakların bulunmadığı bir yerlere. Aline bunu şaka olsun diye söylemişti, ama insan bazı bazı en çok şaka ederken doğruyu söyler, Matmazel Cora ve Kral Salomon ve pıtı pıtı yürüyen bütün ihtiyarcıklar çevrebilimseldir bende. Chuck büyüklük delisi bir duyarlığım olduğunu söylemekte haklı olmalı. Sinematekte böyle bir film gösterdiler, *Robhı Hood,* Errol Flynn gençlerden alıp yaşlılara veriyordu ya da zenginlerden alıp yoksullara, hepsi aynı kapıya çıkar nasıl olsa. Öyle sanıyorum ki, yalnız bizim yaşlı zompirik değil, herkes boş bir tandem sürüyor önünde. Yumruklarımı ceplerimde sıkarak yürüdüm biraz, bu arada karmaşık düşler kuruyor, sıkı gözetim alanından kaçıyordum, tıpkı Mesrine gibi, Chuck'ın ahlâk ile dinin iki kaynağı diye adlandırdığı durumdaydım, bunalımdaydım yani. Bu Chuck'ın en puşlavat yanı, adam ezbere bilme havalarıdır, omuz silkmesi, bitkin bitkin elini sallaması, 'Bilinen bir şey,' diye mırıldanmasıdır. Bilgi yığınıyla tepemi attırıyor bu hıyar. Ayaklı ansiklopedi derler ya hani. *Ayaklı ansiklopedi: Her konuda son derece geniş bilgisi bulunan kimse.* Aradım bu deyimi, çünkü bazı bazı kendimi de böyle görürüm, her konuda son derece geniş bilgisi bulunan kimse. Zor değildir bu iş, kendiliğinden oluverir. Ayaklı ansiklopedi olmak için, bunalım çömezi olmak yeter, bütün bilgilerin toplam yekûnu dedikleri şey. Gidip Chuck'ı uyandırmayı ve bir temiz dayak çekmeyi düşündüm, böylece anlayamadığı bir şeyle karşılaşmış olurdu hiç değilse. Açıyorum kapıyı, ışığı yakıyorum, ermişler gibi gözlerini kırpıştırıyor, yürüyorum üzerine, tutup kaldırıyorum, iki tokat patlatıyorum, şaşırıyor, başlıyor bağırmaya: Nedir, ne oluyorsun, ne yaptım sana? Ben de dalgamı geçiyorum: Hadi bakalım, anlamaya çalış diyorum, sonra da ellerim cebimde, ıslık çala çala çekip gidiyorum. Nedenini anlayamadan tokatı yemiş suratına, tümden apışıp kalmış, soruyor, arkamdan sesleniyor, anlamaya çalışıyor, işte bizim Ayaklı

Ansiklopedi, *bütiiıı bilgilerin toplattı yekûnu.* Bunu düşünmek bile içimi ferahlattı.

Montmartre'da *Maupoıı*'ya gittim. Bütün gece açık bir bardır *Maupou.* Biramın önünde bir süre oturdum burada. Bir masada üç orospu vardı, biri

Antilles'liydi, anası yanında olunca kendini daha rahat bulan bir küçük oğlan gibi oturmuştum yanlarına. Annemi aşağılamak için söylemiyorum, o orospu değildi, seçerdi. Ama ben hep kilise avuntuları sağlamaları nedeniyle orospuları anasal bulurum. Biraz konuştuk, ama bu dediğim onlara söylenecek bir şey değildi. Chuck'ın haklı olduğu konu, faşizmin iyi bir yanı vardı, ona karşı olabilirdin demesi. Zorlu bir toplumbilimsel dalgaydı bu, düşmanı tanımanı sağlardı. Geçerli düşmanların olmadı mı sonunda bir çiftliğe barikat kurup önüne gelene ateş edersin. Direniş üzerine kitaplar okudum, direnişçilerin direnişten sonra ne yaptıklarını, neye karşı yaşadıklarını hep merak etmişimdir. Artık anti-faşist olamıyorsan, iş iyice zorlaşmış demektir. Birtakım yedekler bulunur kuşkusuz, cima bunlar hiçbir zaman aynı ölçüde geçerli değildir. Yedeklere öylesine gereksinimleri var ki, İtalya'da Aldo Moro'yu bile öldürdüler. Bir kez Chuck suratıma karşı bu dalganın bende lirik bir şey olduğunu, bu yeteneksizlikle daha iyisini yapamayacağımdan böğürme türüne yattığımı, yaşlılık ve ölümlülüğün Victor Hugo ve Lamartine gibi on dokuzuncu yüzyıldan kalma olduğunu, yontulmamış bir herif olarak geri kaldığımı, bende bunların birer ağıt, benim de ağıtsal olduğumu haykırınca, çaktırmamak için çıkmasını beklemiş, sonra sözlüğe sarılmıştım, belli mi olurdu, yakın ilişki nedeniyle benim de yakalanmış olduğum Kral Salomon'un bunalımının açıklamasını yakalayıverirdim belki. *Ağıt'*ı bulmuştum: *Acılı yakınmaları, hüzünlü duyguları dile getiren lirik şiir;* ağıt-sal konusunda da şunu bulmuştum: *Ağıtın hüzünlü, içli havasını taşıyan.* Bira bardağımın karşısında bunu düşünüyordum, iyi gelmişti doğrusu, açıklama bulduğum her seferde böyle olurdu. Yandaki Antilles'li tatilini Martinique'te geçirmişti, ilgilendirdi bu iş beni, uzaktı. "Her şeyden uzak" deyişini işitmek hoştu, her şeyden uzağın var olduğunu bilmek yüreklendirici bir şeydi. Bunu öngörmüş olan deyimler bile vardır: *Suya atılmış taş gibi ve muşamba üstünde osuruk gibi kaymak.* Adı Mauricette olan kıza:

"Sakin bir yer olmalı orası?" dedim.

"Evet, hâlâ birtakım köşeler kalmış. Görüp tanımak gerek."

"Paris'te hiçbir zaman rahat edemiyor insan, büyük metropoller yüzünden," dedi arkadaşı.

"Yeryüzü cenneti orası," dedi Mauricette. "Yolculuğa değer."

İşte o zaman birdenbire verdim kararımı. Gidip Aline'i uyandıracaktım, ikimiz birlikte yola çıkacaktık, Mösyö Salomon'dan borç alıp bir kitapçı dükkânı açabilirdik orada. İnsan bir karar aldı mı ferahlayıverir, bu karar da bana gerçekten iyi geldi. Garsonu çağırdım.

"Hesaplar benden."

Kızlar teşekkür ettiler, güzel bir konuşma yapmıştık. Çıktım, neredeyse sabahın dördüydü, ama Antilles güneşinde bir kitapçı dükkânı bir insanı uykudan uyandırmak için iyi bir nedendir, bunalım değildir. Hâlâ güzel köşeler kalmıştır, ama görüp tanımak gerekir, Mauricette'in dediği gibi. Maviliği her zaman garantili olan Karayip Denizinin kıyısında. Köpek balıkları var ya onlar tehlikede değil. Dünyanın geri yanı alışılmıştan daha uzak olmalı orada. Kara kara çocuklarımız bile olabilirdi, Aline'le benim. Kaldırımın üstüne oturdum, başladım gülmeye. Karalar aklardan daha az bunalımlıdır, çünkü uygarlıkları daha azdır, bunu herkes bilir. Bende uygarlık gereğinden fazla. Burada çılgınca bir kahkaha kopardım. Yarım saat süresince, tüm bilgi toplam yekûnlarından sıyrılmak için kendi suratıma tokatlar yağdırıp durdum, bir güzel eğlendim böylece. Aline'in kapısını çaldığım zaman, hiç göstermiyordum artık, kendi suratımı yeniden bulmuştum, dışarıdan bakanlar sağlığıma hiç diyecek olmadığını söyleyebilirlerdi.

OTUZ İKİ

Aline uykulu uykulu kapıyı açınca, yanından geçerek kendi evimdeymişim gibi yatağa attım kendimi. Usulca döndü, kollarını kavuşturup bana baktı, hemen anladım ki, ondan gizlemek boşunaydı, anlatımımı yitirdim, düşüverdi yüzümden. Çırılçıplaktım. Yatağın ucuna oturdu, böylesine genç ve çocuksu bir kızda tuhaf bir şeydi bu. Annemi çok küçükken yitirdim de onun için böyleyim sanacaksınız, ama böyle açıklamalara hazır giyim derim ben, çünkü birkaç milyon yıl geçmiştir bunun üzerinden ya da maymunlardan geldik diye baba olarak da maymunların eksikliğini duyduğumuza inanmamız gerekir. Aline genç ve güzeldi ve bir kez de bana gereksinimi bulunmayan biriyle birlikte bulun-

mak çok iyi geliyordu. S.O.S. yok, imdat çağnsı yok, benim gereksinim duyduğum şey buydu işte. Martinique'te, insan sakin köşeleri görüp

tanıyınca nasıl olur, bilmem, ama gidip görmeyeceğim, var olduklarına inanmak daha iyi. İnsanlık durumuna katlanamayınca ne yapar insan? İnsanlıktan uzaklaşır. Kızıl Tugaylar'a katılır ve yavaş yavaş duyarsızlık durumuna ulaşır. Chuck'a göre, kendini aşmak denir buna. *Le Kid* filminde Charlie Chaplin'in yaptığı gibi, bir bebek bulur da lağımın kapağını açıp şundan tümden kurtulsam mı diye düşünür ya hani.

"Aline..."

"Uyumaya çalış."

"Kalpsiz bir orospusun sen."

"Geçinip gidiyoruz işte, ne yapalım."

"İkimiz birlikte Antilles'e gidebiliriz, diye düşündüm. Çevreseldir orası. Tam olarak ne demektir çevresel?"

"Merkezden uzak yerler."

"Tamam. Çevresel işte."

"Televizyon var."

"Bakmak zorunda değiliz. Borç bulabilirim, gidip orada yaşayabiliriz. Ağırlıkları atarız sırtımızdan."

"Zor görünür bu iş bana."

"İnsan kafaya koydu mu hiçbir şey zor değildir. Bak M esrine'e, sıkı gözetim çemberinden kaçıverdi."

"Onun suç ortakları vardı."

"Seninle ben bir olduk mu bu kadar suç ortaklığı yeter. Saçlarını daha çok uzatmalısın. Ortaklıkta daha çok sen olsun diye."

"Santimle mi ölçülüyor?"

"Hayır, ama ne kadar olsa az. Ağıtsal ne demek, bilir misin?"

"Evet."

"Hüzünlü ve içli olan. Bir arkadaşım var, Kızıl Tugaylar'daki üniversite öğrencilerinin Moro'yuı duyarsızlaşmak için öldürdüklerini söylüyor. Anlıyor musun?"

"Hayır."

"Duyarsızlaşmak için. Hiçbir şeyin duyulmaz olduğu yere varmak için. Stoacılık."

"Ee, sonra?"

"Ben o kadar arpalamadım."

Güldü.

"Yeterince yazınsal değilsin de ondan. Kuramın yok. Ya da istersen senin gibi konuşmak gerekirse... O noktaya varabilecek kadar kuramsal değilsin. Bol bol düşünüyorum, öyleyse varım'lamak gerekir. Dizge gerekir. Nereden ayrılmıştın?"

"Pigalle'de bir meyhaneden."

"Öğrenimini nerede bırakmıştın diyorum."

"Kendi kendini yetiştirenlerdenim ben, serbest öğrenciyim. Ayaklı ansiklopedi olmanın yolu budur. Az önce Matmazel Cora'yla birlikteydim. Öylesine yalnız, düşkün, umutsuz ki, onu boğabilirdim. Anlıyor musun?"

"Şöyle böyle."

"Sonra anladım ki, bendim o değil. Yaşlı, düşkün, mutsuz olduğunu bilmiyor. Alışkanlık. Yaşam da, uyuşturucu gibi, gittikçe yerleşiyor. Söylediği gibi, konforcuğu yerinde. O zaman şunu bilmek istiyorum: Nesi var böyle bu yaşamın? Nesi var ki her boku yedirtiyor da, T)aha yok mu?' dedirtiyor. Biliyorsun, soluk al, soluk ver, bu kadarı yeter-liymiş gibi?"

"Gel, yat, Pierrot."[1]

"Höst, benim adım Jean. Bozma kafamı."

"Soyun, düşçül Pierrot. Gel mışımışını yap. Gel, annenin kollarında mışımışını yap, yavrucuğum."

"Sen kalpsiz bir orospusun, Aline. Sende hemen beğendiğim de bu oldu. En sonunda hiç kimseye gereksinimi olmayan birini bulmak çok kıyak bir şey."

Işığı söndürdü. Karanlık adamına göre değişir. Kimi zaman aynı adı taşıyan denizler için söylendiği gibi okşayıcı ve durgundur, kimi zaman da korkutur. Sessizliğin de çeşitleri vardır. Ya mırmırlar ya da üstüne yumulup kemik gibi kemirir seni. Bar bar bağırıp da işitilmeyen seslerle dolu sessizlikler vardır. S.O.S. sessizlikleri. Sessizlikler vardır, başlarına ne gelmiştir, nereden gelmiştir, bilinmez, mühendis ister anlamak için. Kulaklarını her zaman kapatabilirsin, ama gerisini kapatamazsın. Sıkı sıkı sarıldım Aline'e, Aline ben her zaman başkalarındayım demedim, bir yetersizlik olarak görülmek kadını sinirlendirir. Sımsıcak tutuyordum onu kollarımda, ikimizin dışında bırakabileceğimiz ne varsa hepsinden söz etmek için en güzel zamandı. Susuyordum, daha iyi şakısın diye. Bundan başka üstlerine örtecek bir şeyleri bulunmayan yabancılar gibi bize de sözcükler gerekiyorsa, derdimizi anlatmaya değmez. Bir kez, yalnız bir kez, işitmediğim bildirileri dinlerken, sözcüklerden söz ettim ona, açıklayacak sözcüğü sözlüklerde hiçbir zaman bulamadığımı söyledim. Günde sekiz saat bir maden ocağının dibinde çalışmış olsaydın... Antilles'de, görülmesi gereken bir yerde uyudum onunla, orası da öyle değilse, bulmak konusunda hiçbir şansımız yok demektir.

1

Pierrot, bir soytarı adıdır, (ç.n.)

AgrĞg<5: Fransa'da bilimsel bir unvan, (ç.n.)

OTUZ ÜÇ

Güneşle, gülümseyen kahveyle, yağlı yağlı parlayan ayçöreği ve burnumun ucuna konan bir öpücükle uyandım. En güzel anlar ufak anlardır her zaman.

"Gazetede gördüm, bir kedi kaybolmuş, bin kilometre yürüdükten sonra yeniden bulmuş evini. Şaşırtıcı yönelim içgüdüleri oluyor. Geçen yıl da bir köpekten, bir *choıo*'dan söz edilmişti, sevgilisine gitmek için kendi başına trene binmiş. Duygusal bir özellik onlann bu içgüdüleri."

Bir ayçöreği daha aldım. O tereyağlı ve reçelli ekmeği yeğliyordu. Fransa ikiye bölünmüş. Bir yanda tereyağı ve reçeli yeğleyenler, öbür yanda ayçöreğini yeğleyenler.

"Sen ne zaman..."

"Dokuz otuzda kitabevinde olmam gerekiyor. Ama sen kalabilirsin."

Duralamadı bile:

"Gelip temelli oturabilirsin burada."

Konuşamadım.

"Yeterince tanımıyorsun beni. Hep başkalanndayımdır. Serserilik suçu diyorlar bunun adına."

"İyi ya, bende olmuş olursun."

Sakin, güvenliydi, tereyağı-reçelli ekmeğini dişliyordu. Önce pes dedim, böyle kendini suya atması için korkunç yalnız olmalı, ama bu benim görüşümdü.

"Sinematekte bir film görmüştüm, *Postact Kapıyı İki Kez Çalar,* benim bildiğim en doğru başlıktır bu. İkiyi geçti mi aynı postacı değildir. Bir başkasıdır. Toplumbilimsel bir postacıdır."

Tereyağı-reçelli ekmeğin arasmdan gülüyordu. Küçücük, hayvansı dişleri vardı, bir de azıcık havada bir burnu.'

"Peki, bundan başka neyle yaşarsın?" .

"Bir taksinin üçte biri benim, sonra az buçuk onarımcılığım vardır. Yok yok, her şeyi onaramam öyle, muslukçuluk, elektrikçilik, ufak işler yani. Yaptakçıyım. Bugünlerde böyle-leri çok aranıyor. Ama birkaç ay önce bu işime biraz ara verdim, bir arkadaş bakıyor yerime. Mösyö Salomon'un orada çok işim var. Bu da yaptakçılıkla onarımcılık..."

Beni dinliyordu. Bir saat sonra, bir saattir beni dinlediğini fark ettim. Gece-gündüz çağıran sesler, onarılmak istenen insanlar, bunlar işte. Bir de başka kimse olmayınca geceleri yatağından kalkıp çağrıları kendisi yanıtlayan Mösyö Salomon. Bir de örneğin Matmazel Cora gibi acil durumlarda beni olay yerine yollaması.

"Yaptakçılıkla onarımcılık kısacası."

Kral Salomon'un işgal sırasında kaldığı mahzene kendisini görmeye gelmedi diye Matmazel Cora'yı cezalandırmak için otuz beş yıldır nasıl yalnız yaşadığını anlatıyordum ona.

"Anlaşılan, Yahudilerin çok sert bir Tanrısı varmış."

Hâlâ duruyorlar mı, yoksa durmuyorlar mı diye her gün gidip görülmesi gereken yaşlılardan söz ettim ona. Tam önünde boş bir tandemle dolaşan yaşlı zompirik kadına gelince durdum.

"Chuck adında bir dostum var, sanırım bayağı haklı. Hep başkalarında olmam, yeterince kimliğim bulunmadığından-mış anlaşılan. Kim olduğumu, ne istediğimi, kendim için ne yapabileceğimi bilmediğime göre, kendi kendimle ilgilenecek ölçüde kimliğim yokmuş. Anladın mı şimdi?"

"Dostun Chuck'ın görünüşte kendi kendine yettiğini anlıyorum her şeyden önce. Yeterlilik duygusu. Her neyse, bu bakımdan benim durumum da pek parlak sayılmaz. Sende ilk sezdiğim şey..."

"Efendim?"

Güldü, ama pek de sevinçli gülmedi.

"Sende ilk sezdiğim şey, alınacak çok şey bulunduğuydu."

Kalktı, bana sırtını döndü, giyinmek için, daha çok da bu sözü söylerken kendinden hoşnut olmadığı için.

"Şimdi şenindir, Aline. Neyim varsa hepsi senin. Al."

"Tamam, tamam, yetti. Ama gelip burada oturabilirsin. Daha önce bana pek sormadan yaptın bu işi, şimdi bunu senden ben istiyorum. Bazı bazı yanılır insan, o zaman birbirinden kurtulmanın en iyi yolu bir yerlerde birlikte oturmaktır. Yeterince aldandım böyle. Kırıntılarla yetinen oburlar türün-deıım ben."

Bir tür mont ve açık zeytin rengi bir pantolon vardı üzerinde. Onu hiç başka türlü görmedim. Benden yana döndü.

"Gene suratım dağıtılacaksa, çabuk dağıtılsın daha iyi. Seni sevebileceğimden bile, birini sevebileceğimden bile emin değilim. Gerçekten inançlı olmak gerekir bunun için. Öyleyse, gel otur benimle."

"Aline."

"Efendim?"

"Herkes neden korkar?"

"Sü rmemesi nden."

Hazır buradayken, bir süre öyle durup baktım ona.

"Aline."

"Efendim?"

"Bir sen varsın. Ötekiler, bitti."

Bu söz bana tavan arasındaki Mösyö Geoffroy de Saint-Ardalousier'yi anımsattı.

"Söz bu konudan açılmışken, bir dostum daha var. Yetmiş iki yaşında, yazıyor. Kendi cebinden bir kitap çıkardı."

"Yazarı hesabına mı?"

"Tamam, öyle. Tüm yaşamını bu kitabı bitirmeye adamıştı. Senin kitabevine çağrılıp da biraz ağırlanamaz mıydı acaba, kitap yazmış da üne ermiş gibilerden hani, bilirsin ya."

Bir tür şeyle... ne bileyim işte, dostlukla, hatta belki de sevgiyle bakıyordu bana, hava aydınlık olunca hep gülümseyen gözlerden ne anlayabilirsin ki!

"Ona yardım etmek mi istiyorsun?"

"Çok mu tuhaf?"

"Artık başkalarıyla ilgilenmek istemiyorsun sanmıştım da."

"Bitirmek için işte."

"Batan geminin malları."

"Nasıl istersen. Tavan arası ve cebinden çıkardığı kitabıyla mideme oturdu biraz. Kimsesi yok, sosyal yardım alıyor yalnızca, bir de Voltaire'e benziyor. Voltaire'i geçen gün televizyonda gördüm, ona benziyor. Ne de olsa Voltaire önemli bir kişiydi, değil mi öyle?"

Beni gözden geçirirken bir sigara yakıyordu.

"Umutsuzluktan mı herkesle alay ediyorsun böyle, yoksa Tann mı böyle yarattı seni, güldürgen bir yaratılış dedikleri şey misin, bilemiyorum, Jeannot."

Düşündüm.

"Olabilir. Belki de Kral Salomon'dan bulaşmıştır, belki de sinemaseversel bir şeydir. Benim düşüncemi sorarsan, en iyisi karanlıkta oturup rahatlamak için gülmektir."

Elini tuttum.

"Ama bu duyguyu önlemez," dedim.

Ürpermiş gibiydi. Hatta hafiften titredi bile.

"Ne oldu?"

"Ne olacak, buz gibi bir ince yel geçti," dedi. "İncecik bir hiçlik ve toz yeli..."

O zaman, onu şaşırttım. Gerçekten şaşırttım onu. Ölümsüz ozanın dizelerini çok iyi anımsıyordum, Mösyö Salomon bunları bana aynı durum dolayısıyla okumuştu, ben de yukarıda sözü geçen yel nedeniyle okudum:

Yel çıktı! Yaşamayı denemeli!

Engin hava kitabımı açıp kapıyor!

Kahve içiyordu, ama unutmuştu, bana bakarak fincanı havada tutuyordu. Soluk almak için bile durmadım, gene okudum:

Yaşamaya bakın beni dinlerseniz, yarım beklemeyin,

Bugünden toplayın bugünden yaşamın güllerini!

"Höst!" dedi. Doğrusu ya, bunu ben değil de bir başkası söylediği için sevinçliydim. Eğitsel bir biçimde işaret parmağımı kaldırdım:

"Ya!" dedim.

"Hay Allah, bunları nereden bulup çıkardın, Jeannot?"

"Kral Salomon öğretti. Bana ders verir o, biraz gülelim diye. Örnek alayım diye ders verir. Bir yerlerde bir soytarı okulu varmış, ama nerede,

bilmiyorum. Belki de her yerdedir. Kendi etini ısıracağına kıvran daha iyi. Bir kez ona serbest öğrenci olduğumu söylemiştim, çok hoşlandı, sonra da dinsel bir sesle, 'Hepimiz öyleyiz, hepimiz öyleyiz,' dedi. 'Hepimiz serbest öğrenci olarak öleceğiz, sevgili Jean, hepimiz, en *agrege'\erimiz* bile,'* diye ekledi. Biliyor musun, Aline, *agrege* bitirim bir sözcük. *Desagrege'mn* karşıtı. Baktım. Sana sözünü ettiğim kişi, Mösyö Geoffroy de Saint-Ardalousier, bir tavan arasında yaşamının yapıtıyla yaşayan adam bir *desagrege'd*ir işte, yapayalnız artriti var, damar sertliği var, yaşam tepeden tırnağa borçlanmış kendisine, sosyal güvenliği saymazsak, alacağını alamaz artık. Tümden *desagrege* yani. *Agrege: Bir bütünde birleştirmek, katmak,'bir topluluğa bağlamak. Desagrege: Birleşmiş bölümlerini ayırarak yok etmek, Desagrârat'ıon: Parçalanma, tozlaşma, çürüme, dağılma, yoksunlaşma.* Matmazel Cora dağılmış, Mösyö Salomon yeniden birilerine bağlanabilmek için bir telefon örgütü çalıştırıyor, küçük ilanları bile araştırıyor: *Bayan berber, yirmi dört yaşında, çok çekici.* Böylesine yılmak bilmez, dağılmaya boyun eğmemekte böylesine kararlı bir yaşlı çılgın görmedim ömrümde. Çok dayanıklı bir kumaştan çok şık bir giysi giyiyor, kafa tutarcasına falcı kadına gidiyor, hâlâ önünde bir gelecek bulunduğunu kanıtlamak istiyor kendi kendine. Tunus'ta yüce savaşçı derler böylelerine. Şu var ki, savaşçılar ilerlemek için savaşırlar, Mösyö Salomon'sa gerilemek için savaşıyor. Sanırım şöyle bir kırk yaş verselerdi, hemen üstüne atlardı. Bana sorarsan, hepimiz savaş sporları yapmalıyız, Aline, kendimizi savunmalıyız böylece. Ah."

"Evet, ah," dedi.

Külotlu çoraplarım giyiyordu.

"Eskiden kalp kuvvetlendiren derlerdi bunun adına," dedim. "Moral yükseltmek için armağan ederlerdi. Senin çorap giyişini gördüm mü moralim yükseliyor."

Kalçasını öptüm.

"Tolstoy sekseninde kaçtı, ama varamadan öldü, bir tren istasyonunda," dedi.

"Evet, Astapovo'da," dedim.

Söylememeliydim. Sarstı bu onu. Onu sarsmamalıydım.

"Hayvan, bunu nereden öğrendin?" diye sordu tatlı tatlı.

"Yalnız okulda öğrenilmez ya, Aline. Zorunlu kitle eğitimi de var, biliyorsun. Serbest öğrenciler arasında yaşamın yapıtı derler bunun adına."

Pabuçlarını giyip kalktı. Bir daha hiç bakmadı yüzüme.

Havayı değiştirmek için:

"Peki, Mösyö Geoffroy de Saint-Ardalousier için ne yapıyoruz?" diye sordum.

"Bir imza günü düzenleyebiliriz."

"Öyleyse elini çabuk tutmalısın. Mum söndü sönecek!"

Çantasını ve anahtarını aldı. Duraladı. Kadınlar arasında bağımsızlık diyorlar bunun adına.

"Anahtarı paspasın altına bırakacağım."

"Antilles'de güzel yerler varmış, ama görüp tanımak gerekir."

Benden yana döndü. Ne bir iz, ne bir şey. Yalnızca güzel. Hatta çok güzel, bakarken ne durumdaysan ona bağlı.

"Jean," dedi, "nerede başlar, nerede bitersin sen? Yalnız köpeklere tanrıcılık oynayabiliriz."

"Gene tartışmaya başlamayalım, Aline. Burada iş görüşmüyoruz. Hem de çok geç artık. Dokuzu yirmi geçiyor. En iyi zaman kuşluk vaktidir. Sonra gün düzenleniverir."

"Jean," diye yineledi.

"Jeannot Lapin, avcılar arasında böyle derler benim adıma. Ha, bak, Amerika'da bir tavşan üne ermiş, Harvey adında biri, herkesi ısırıyormuş.

Okudun mu?"

"Okudum."

"Görüyorsun, Kızıl Tugaylar'da bile tavşanlar var."

"Anahtarı kapının altına koyuyorum."

"Peki, Matmazel Cora konusunda ne öğütlersin bana?"

"Öğüt vermek istemiyorum. Hakkım yok."

"Sürdürüp de yavaş yavaş hız kesmek mi daha iyi, yoksa birden kesip atmak mı?"

"Hiçbir şey değişmeyecektir. Akşama görüşmek üzere, yani belki. Hiç gelmeyecek olursan, anlarım. Sanırım, dört milyanz, rakiplerimin sayısına bereket. Ama gelesin isterdim. Eyvallah."

"*Ciao."*

Güzel bir sözcük bu *ciao.* Kızıl Tugaylar'ın üniversitelileri de Aldo Moro'ya söylediler mi acaba bu sözcüğü? Onlarda da kişisel değil bu iş, genel. *Aşk* sözlük değiştiriyor artık, tıp sözlüğüne geçiyor.

OTUZ DÖRT

Benden taksi nöbetini alması için Tong'a telefon ettim, *Salammbö*'yu okumak üzere belediye kitaplığına gittim, bu Flaubert hergelesinden daha matrağı zor bulunur, sözcüklerle sevişir, onların arasına çekilirmiş. Sonra, mutlu haberi vermek üzere, Mösyö Geoffroy de Saint-Ardalousier'ye gittim. Dizlerinin üstünde bir battaniye, koltuğunda oturuyordu. Evi toplamak zorunda kaldım, çünkü hiç kimse yok. Pek yakında hizmetçi mizmetçi kalmayacak. Gerçek bir kitabevinde imza günü olacağını söyledim. Öylesine mutlu oldu ki, ölecek diye korktum. Başında Anatole France takkesi ve uzun ve tertemiz bıyıklarıyla oturuyordu öyle. Daha kalkabiliyor, tuvaletini kendi başına yapabiliyor; sonra düşkünler yurduna gidecek, orada da pek fena olmayacak durumu.

"İyi bir kitabevi mi bari?"

Titrek dedikleri türden bir sesi var.

"En iyisi. Kitabevini yöneten genç kadın kitabınıza bayıldı."

"Siz de okumalısınız, Jean."

"İyi de, biliyorsunuz benim için okumak... İlkokuldan ayrılmayım ben."

"Anlıyorum, anlıyorum. Üstelik bizim bu eğitim düzenimiz tüyler ürpertici."

"Yerden göğe haklısınız. Tümden birer ayaklı ansiklopedi olup çıkıyoruz."

Gidip alışverişini yaptım. Şekerli şeyleri sever. Hurma aldım, çünkü yabansaldır, vahalar, ufuklar açar. Hoşnuttu.

Güzel, bu da bir kazanç sayılırdı, ayrıldım. Doğabilecek durumlar için, haftada iki kez sosyal yafdım gelir. Bunların en tehlikeli yanı kemikleridir. Durup dururken kırıhverir, kemik kırıldı mı bir daha kalkamaz insan. Günde iki kez gelecek biri olmalıydı.

Bizim kümese döndüm, Chuck ile Yoko'yu Afrika boynuzu sorunlarını tartışır buldum. Birbirlerini yiyorlardı. Birbirlerini yiyen sorunlar gittikçe artıyor orada. Chuck Kübalılara hak veriyor, Yoko'ysa üzülüyordu. Dalgın dalgın Yoko'ya bakıyordum, kadınların kara düşlemleri nedeniyle herhalde; ama Matmazel Cora'ya benim yerimi Yoko'yla doldurmasını önerecek olsam, Aline beni hiçbir zaman bağışlamazdı. Matmazel Cora'nın kendini yasadışı çocuğuyla birlikte Seine'e attığı plağı koydum, arkadaki şarkıda da aklını yitiriyor, sonuna dek Paris sokaklarında dolaşarak sevgilisini arıyordu. Chuck'Ia Yoko'ya bundan söz etmeye çalıştım, ama sıkıla sıkıla dinlediler, çünkü Afrika boynuzu değildi.

"Güzel, diyelim ki sepetledin, sonra ne olacak?" dedi Yoko. "Heyecanlara kapılır, bu da hiç yoktan iyidir."

"Gerçek şu ki, kötü edebiyattan hoşlanan kadınlar tehlikelidir," dedi Chuck. "Belki de kurşunu beynine zımbalayı-verir."

Düşündüm.

"İyi de tabancayı nereden bulacağım? Eline tabanca veremem, çünkü tabancam yok."

"Bu hıyar üstüne üstlük özöldürümsel," diye homurdandı Yoko. "Bence sen..."

"Biliyorum, günde sekiz saat maden ocağında çalışmalıydım. Böylelikle bu konuyu düşünmezdim. Ama ben maden işçisi olsaydım, önce sizin suratınızı dağıtırdım."

"Sen de onu becermeyi nereden çıkardın sanki?" diye homurdandı Chuck.

"Duygularımı böyle dile getirdim. Hepsine göstermek istiyordum."

"Sen ve bu aşk öykülerin, öyle bir..."

Yoko tükürdü, ama yalancıktan, yalnızca dudaklarıyla *puh* yaparak, çünkü çok sağlıkbilimseldir bizimki.

"Bu işi öfkeden yaptığımı anlatmıştım sana. Diskoda matrağa aldılar onu, ben de onlara göstermek istedim. Sonra belli olmasın diye gene yaptım. Bir zamanlar genç ve güzel olmuş bir kadındır o, yapmamaya bir neden yok. Üstelik o değil söz konusu. Bakın..."

Bu sözüm Chuck'ı ilgilendirdi.

"Evet, belki de neyin söz konusu olduğunu açıklayabilirsin bize."

Omuz silkip çıktım. Onlara biraz gizlem bıraktığım için hoşnuttum.

Jimnastikhaneye gittim, kum torbasını yirmi dakika dövdüm, rahatladım. Bir şeyler yumruklamak güçsüzlüğe çok iyi gelir. Bu işten yakayı ağrısız sancısız sıyırmamı sağlayacak bir şey varsa, o da Kral Salomon'un kinini

unutması ve Matmazel Cora'nın sorumluluğunu kendi üzerine almasıydı. Birbirlerini toplayabilirlerse, kendileri için de en iyi çözüm buydu. Anlıyordum, Matmazel Cora bir kez olsun ses vermeden Mösyö Salomon'un mahzende geçirdiği bu dört yıl kanlı bir serzenişti kuşkusuz, öte yandan da pekâlâ yapabileceği bir şeyden dolayı, yani kendisini bir Yahudi olarak ihbar etmemesi nedeniyle şükran borçluydu ona. Öyle çağlar, öyle dönemler vardır ki, fazla güç beğenir olmamak ve insanlara, etmedikleri kötülüklerden dolayı minnet duymak gerekir. Tam otuz beş yıldır yaşamlarını berbat ettiklerini, bir yerlerde bir kanepeye oturup da leylak kokularını ciğerlerine çekmek varken, öfkelere, üzüntülere, pişmanlıklara daldıklarını düşündüm de haklı bir öfkeye kapıldım. Motosikletime atladım ve dosdoğru Mösyö Salomon'un oraya sürdüm, bir o kurtarabilirdi yakamı bu dertten.

OTUZ BEŞ

Tam bir ayağımı asansöre atmıştım ki Mösyö Tapu kulübesinden çıkıverdi.

"Oo! Gene mi siz!"

"Evet ya! Benim, mösyö Tapu. Kaza maza çıkmazsa, bir süre buralardayım daha."

"Hazır gelmişken. Yahudilerin kralından pul koleksiyonunu size göstermesini rica ederseniz, hiç fena olmaz. Dün bir kaçak nedeniyle yukarı çıktım da oraya şöyle bir göz atmak fırsatını buldum. Kral Salomon'da tüm İsrail pullan var, hem de on kat, on kez aynı pullar."

Bekliyordum. Bir önsezi vardı içimde. Biliyordum ki, Mösyö Tapu'yle dibe ulaşmak olanaksızdı, sınırsızdır o.

"Her şeyden önce iş, anlarsınız ya. Şu sırada bütün Yahudiler, İsrail pullarına yatırım yapıyor. Araplar nükleer bombalarla İsrail'i ortadan kaldırınca, kala kala pullar kalacak diye düşünüyorlar! İşte o zaman... Bir düşünün!"

Parmağını havaya kaldırdı.

"Yahudi devleti ortadan kalkınca, bu pullar korkunç değer kazanacak! Bunun için gelsin yatırım!"

Ağustosun ortasındaydık, gene de tüylerim diken diken olmuştu. Öylesine derindi söylediği. Chuck diyor ki, dünya böyle yaratılmış. Salaklık oluşsun denilmiş ve dünya oluşu-vermiş. Ama bunlar soyut görüşler bence, ben bu işin kaynağında hiç kötülük düşünmeden dalgasını geçen birinin bulunduğunu düşünüyorum daha çok, öylece çıkıvermiştir işte, giildürgenlik doğuvermiştir. Geriye çekilemiyordum, sırtım duvara dayanmıştı, Mösyö Tapu'ye saygıyla bakıyordum, çünkü güç ve şandı, basamaklara doğru yan yan yürümeye başladım, saçlarımın etkisiyle başımda dikilen kasketimi çıkardım.

"Kusura bakmayın, majeste, sizden ayrılmak zorundayım... Size majeste diyorum, çünkü protokol bunu gerektiriyor ve de salakların krallarının monarşisi monarşilerin en eskisidir!"

O ulumaya başladı, ben de kendimi daha bir iyi buldum, bir iyilik daha yapmıştım.

Mösyö Salomon'u daha şimdiden yatağına uzanmış buldum, ama gözleri açıktı, soluğunu da alıyordu. Görkemli robdöşambnnı giymiş, ellerini de kavuşturmuştu; kımıltı-sızdı, birdenbire antrenman yapıyormuş gibime geldi. Ölüm tasarlanması olanaksız bir dalgadır, bu dalgayı anlamak için kapısından girmek gerekir. O da bu nedenle durumu alıyor, yapacağı etkiyi tasarlamaya çalışıyordu. Bakışı bile şimdiden durgunlaşmıştı, beni Matmazel Cora'yla yalnız bırakmak üzere olduğunu düşündüm de zır zır zırlamama ramak kaldı. Azıcık güven bulmak için, yalvaran bir sesle:

"Mösyö Salomon!" dedim hemen, başını benden yana çevirdi. Mösyö Salomon durmamacasma bu işi düşünmeniz doğru değil diye eklemek istedim, görkemli robdöşamb-rınızın altındaki bu göğsünde İngiliz harfleriyle *trcıining* yazılı eşofmanınızla antrenman yapmak için bu önceleyim-sel yatay duruma girmemelisiniz. Mösyö Salomon beni bu durumdan çekip çıkartmalısınız, çünkü siz soktunuz, demek istiyordum ona, Matmazel Cora'yı yeni baştan kendi sorumluluğunuza almanız ve onunla olmayacak gibi mutlu olmanız sizin insanlık görevinizdir, beni alaysal bir amaçla ona yollayacak yerde, şu yolculuğu ikiniz birlikte, dinginlik içinde,

el ele, sakin günbatımı ve müzikle bitirmek sizin kendi göreviniz, demek istiyordum. Ama hiçbir şey söylemedim. Bakışında benden bin yıl fazlasıyla suratıma bakıyor, bu da ona ufak erbap parıltıları veriyordu, görülmüş, anlaşılmış, içi dışına çevrilmiş, çırılçıplak buluyordum kendimi, çene patlatmaya değmezdi, yalvarılmaz durumdaydı, Matmazel Cora'yı kendi üzerine alsın diye ayaklarına kapanacak değildim herhalde.

"Ne oldu, sevgili Jean? Kaygılı görünüyorsun."

Gözlerindeki küçük parıltılar daha da arttı.

"Bir şey yok, Mösyö Salomon, kara gelgite takılıp da hâlâ kanat çırpan, uçmaya çalışan martıdan söz etmiştim size. Bende çevrebilimseldir bu iş."

"Bazı bazı kendimizi sınırlamayı ve uzaktan bakmayı bilmemiz gerekir, yavrum. Şimdi unutmayı sağlayan düşünüm toplulukları var. Hep birlikte otobüs biçimi oturup aşkınlığa ulaşıyorlar. Bunu bir denesen, iyi edersin."

"Olanaklarım yok Mösyö Salomon."

"Hangi olanakların?"

"Alaycılık olanaklarım."

Azıcık başını çevirdi, ama yandan bile görünüyordu, gözlerinin ve dudaklarının çevreleri daha da çukurlaştı, otuz beş yıl önce ayıklama kuruluna gidip de Matmazel Cora'nın kendi canını kurtardığını söylediği zamanki gülümseme gene belirir gibi oldu yüzünde, hep bir şeyler kalmıştı o gülümsemeden.

Oturdum.

"Durmamacasma sizden söz ediyor, Mösyö Salomon. Benim düşüncemi sorarsanız, temizlik nedenleriyle yaşamı boşa harcamak korkunç bir şey. Hepsinin en kötüsü de özsaygı bence. Hele sizin yüceliğinizde bir insan için, Mösyö Salomon. Biliyorum, arada bir mahzeninize gelip görmeliydi sizi, bir eksiğiniz var mı diye sormalıydı, 31 Aralık'ta iyi yıllar dilemeliydi, Mayıs ayında inci çiçekleri getirmeliydi, ama nasıl bir kadındır, bilirsiniz,

hep gönlünün buyruğun-dadır, üstelik kötü bir hovardaya düşmüştü, buyruk gönülden çıktı mı göz hiçbir şey görmez olur. Fazla stoacısınız, Mösyö Salomon, inanmıyorsanız sözlüğü açıp bakabilirsiniz. Bana kalırsa, mutlu olacağına geber daha iyi politikası hiç de iyi bir politika değil. Belki de fazlasıyla yaşlı olduğunuzu, artık mutlu olmaya değmeyeceğini düşüniiyorsunuz-dur, ama size şurasını kesinlikle söyleyebilirim ki, Ekvator vadisine ya da Gürcistan'a ya da Gunza ülkesine gidecek olursanız, yüz otuz beş yaşınıza dek yaşayabilirsiniz daha, bu adları gazeteden sizin için özel olarak aldım, eşofmanınızı giyip antrenman yaptığınıza ve öyle kolay kolay boyun eğeceklerden olmadığınıza göre, uzun süreli tasarılarınızda kullanırsınız diye düşündüm. Sizi eğlendirdiğimi görmekten mutluluk duyuyorum, Mösyö Salomon, ama gülümseyecek yerde mutlu olsanız, çok daha iyi edersiniz. Size saygıda kusur etmek gibi olmasın, ama ağzımız açık ve dört nalımızın dördü de havaya dikmiş olarak ölebilirmişiz gibi bir şey bu stoacılık, ben buna karşıyım, kanımca gereğinden fazla insansal bir dalga bu. Size daha çok acı çektirdikten sonra, acı çekmemek neye yarar?"

Ama yapılacak hiçbir şey yoktu. Kral Salomon bağışlanmaz kalıyordu. Hazır giyimcilik sanatını öylesine uzun zaman sürdürmüştü ki, sözünü bile işitmek istemiyordu. Üstelik onunla konuşuyor muydum, yakarılarımı mı dinletiyordum ona, yüksek sesle mi, mırıltıyla mı konuşuyordum, yoksa hiçbir şey söylemiyor muydum, bunu bile bildiğim yok, çünkü baba ve oğulduk birarada biraz, insanlar birbirlerini gerçekten anladılar mı söylenecek bir şey kalmamış demektir.

Öylece oturup bekledim bir süre, önüme Matmazel Cora'ya götürebileceğim bir şeyler atacağını umuyordum, ama olmadı. Hatta konuyu kapatmak için gözlerini yumdu. Böyle kımıltısız ve gözleri kapalı dururken, dolaşımda olduğu sıradakinden de gri görünüyordu.

OTUZ ALTI

Santralda bana bir haber vardı, Matmazel Cora'ya acele telefon edecekmişim. Ettim ve hemen haykırdığını duydum:

"Jeannot, ne iyi ettin de aradın!"

"Ben de tam aramak üzereydim."

"Hava öylesine güzel ki, seni düşündüm. Alay edeceksin ama..."

Güldü.

"Boulogne Korusunda sandal gezisine çıkmak güzel olur," diye düşündüm.

"Ne gezisine?"

"Sandal gezisi diyorum. Koruda kürek çekmek için çok güzel bir gün."

"Haydaa!"

Öyle çıkıverdi işte ağzımdan, hatta bağırdım.

Hoşnuttu.

"Evet, böyle bir şeyi usuna bile getiremezdin, değil mi?"

Santralda ötekilere, hepsi de normal yaşamında üniversite öğrencileri olan Ginette'e, Tong'a ve Masselat kardeşlere baktım.

"Matmazel Cora, böyle bir şey bulunduğundan emin misiniz? Günümüzde böyle bir şeyden söz edildiğini hiç duymadım ben."

"Kürek çekmekten mi? Ama ben Boulogne Korusunda çok kürek çekmişimdir."

Telefonun ağzını kapattım.

"Sandal gezintisine çıkmak istiyor," dedim onlara boğuk bir sesle, öylesine heyecanlıydım. "Boulogne Korusunda, üstüme iyilik sağlık!"

"İyi ya, sen de çıkart!" dedi Ginette.

"Ama iyiden iyiye fıttırmış bu karı! Gün ortasında kürek çekecek değilim herhalde! Bu kan zırdeli!"

Usturuplu bir biçimde başka bir öneride bulundum ona:

"Matmazel Cora, eğer uygun görürseniz, sizi Hayvanat Bahçesine götürebilirim. İyi gelir size. Sonra gidip bir dondurma yeriz."

"Niçin Hayvanat Bahçesine gitmek istiyorsun, Jeannot? Bunu da nereden çıkardın?"

"Bir güzel giyinirsiniz, şemsiyenizi de alırsınız, gidip cici hayvancıkları görürüz sizinle! Cici arslancıklan, cici filcik-leri, cici zürafacıkları, cici hipopotamcıkları görürüz! Nasıl, ha? Mini mini kuşları da görürüz."

"Ne oluyorsun, Jeannot? Benimle küçük bir kız gibi konuşmak da neyin nesi! Ne oldu sana böyle? Kafanı bozuyorsam, söyle de..."

Sesi kısıldı.

"Kusura bakmayın, Matmazel Cora, heyecandan oldu."

"Aman Tanrım, bir şey mi oldu?"

"Hayır, ben her zaman heyecanlıyımdır. Peki, anlaştık, Hayvanat Bahçesine gitmiyoruz, Matmazel Cora. Bunu düşündüğünüz için teşekkürler. Hadi, eyvallah Matmazel Cora!"

"Jean!"

"İnanın, Matmazel Cora, bunu düşünmüş olmanız gerçekten büyük bir incelik."

"Hayvanat Bahçesine gitmek istemiyorum ben! Boulogne Korusunda sandal gezintisine çıkmak istiyorum. Eskiden bir arkadaşım vardı, beni hep götürürdü. Hiç de kibar değilsin."

İyi ya, böyleyse böyle.

"Sen bana baksana, Cora, kesmiyor musun zırıltıyı? Eve gelip alırım paçanı yoksa aşağı!"

Ve kapattım. Çok mutlu olmalıydı. Kendisini gerçekten düşünen bir yakışıklı daha bulmuştu işte. Ötekilere bakıyordum, onlar da bana.

"Hiç sandal gezintisi yapmış dümbelek var mı aranızda? Eskiden yapılırmış anlaşılan."

Masselat'lann büyüğü belli belirsiz bir şeyler anımsadı.

"İzlenimciler yaparlardı."

"Nerede peki?"

"Orangerie'de herhalde. Hiç kuşkusuz İzlenimciler'i görmek istiyor.

"Boulogne Korusunda sandal gezintisine çıkmak istiyor," diye gürledim. "Uzatmaya gerek yok, istediği bu. İzlenimciler değil."

"Doğru," dedi Masselat'lann küçüğü. "İzlenimciler Mar-ne'da yaparlardı bunu. Maupassant, falan filan. Çimenler üstünde yemek yer, sonra sandal gezintisine çıkarlardı."

Oraya çöküp yüzümü avuçlarımda sakladım. Olay yerine hiç gitmemeliymişim. Telefona yanıt vermek başka, gidip durumu yerinde, gerçekleştiği ortamda görmek başka. Düşüncelerimi biraz değiştirmek için Ginette'in kulaklarını taktım. Aldığım ilk başvuru Dodu'dendi. Bertrand Dodu'den. S.O.S.'te herkes ezbere bilirdi onu. Yıllardır telefon ederdi, gece de, gündüz de, hem de birkaç kez. Hiçbir şey istemez, hiçbir şey söylemezdi. Burada olduğumuzu bilmek gereksinimindeydi. Burada biri bulunduğunu. Bundan fazlasını istemezdi.

"Merhaba, Bertrand."

"A, beni tanıdınız mı?"

Mutluluk.

"Elbette, Bertrand, elbette. Elbette tanırız seni. Ne haber?"

Hiçbir zaman evet ya da hayır demezdi. Onu hep iyi giyinmiş, şakakları kırlaşmış bir adam olarak düşünürdüm.

"Sesimi duyuyor musunuz? Siz misiniz, dost S.O.S.?"

"Hem de fazlasıyla, Bertrand. Buradayız. Hem de nasıl! Gerçekten buradayız."

"Teşekkürler. Allahaısmarladık. Daha sonra gene ararım sizi."

Geri kalan zamanında, yani telefon etmediği zamanlarda ne yapar acaba diye düşünüp dururdum. Önemli bir şey olmalıydı.

İki-üç mutsuzluk daha takıldı bizim telin ucuna, bu da beni yatıştırdı. Ne yaparsın, çıkarıyordu bunlar benden beni. Daha bir azalıyordum. Kitabevinden Aline'i aradım konuşmak için. Ona söyleyecek bir şeyim yoktu, sesini duymak istiyordum o kadar. Pazartesiye bir imza günü düzenlemek için yönetimin olurunu almıştı. Mösyö Geoffroy de Süint-Ardalousier'ye telefon ettim.

"Gözünüz aydın, o iş tamam, haftaya bugün, pazartesi. Anlarsınız ya, balıklama atladılar böyle bir fırsatın üstüne."

"Ama pazartesiye çok az bir süre var. Daha önce reklam yapmak ister!"

"Mösyö Geoffroy, fazla beklemeye gelmez bu işler. Bunca beklediğiniz yeter. Acele etmeliyiz. Her şey olabilir."

"Ne olsun istiyorsun?"

Apışıp kaldım. Hep ben düşünüyordum bunu, onlar uslarına bile getirmiyorlardı.

"Neler olur, bilmiyorum, Mösyö Geoffroy. Her şey olabilir. Bir anarşist çıkıp sizi öldürebilir, kitabevi yanabilir, şimdi birkaç dakikada ortalığı dümdüz edecek nükleer zavazingo-lar var. Diyeceğim, elinizi çabuk tutmalısınız."

"Ben yetmiş altı yaşındayım, yaşamım boyunca bekledim, biraz daha bekleyebilirim!"

"Bütün gönlümle biraz daha beklemenizi dilerim, Mösyö Geoffroy. Son gülen iyi güler. Aklınıza hiç diyecek yok. Ama bu iş önümüzdeki pazartesiye. Reklam da yapacaklar. Sonraki kitabınızda daha iyi ayarlarız

bu işi, ama şimdi hiçbir şeyi değiştirenleyiz. Bu böyle. Sıra sizde. Hazırlanmak zorundasınız."

"Sevgili dostum, yaşamımın en önemli dakikası bu."

"Biliyorum. Yiğitçe hazırlanmalısınız. Bir servis de olacak."

"Basın servisi mi?"

"Hangi servis, bilmiyorum, ben hiç çakmam bu işlerden, ama her zaman bir servis vardır!"

"Oraya nasıl gideceğim?"

O zaman dalgamı geçtim. Bir de ulaşım araçları gerekiyordu bizimkine...

"Sizin hiçbir şeyie uğraşmanız gerekmeyecek, Mösyö Geoffroy. Gelip sizi alacaklar."

Telefonu kapattığım zaman hâlâ gülüyordum. Doğumlarla, doğum günleriyle, gelecek umutlarıyla, bitecek yerde başlayan pembe ve keyifli dalgalarla uğraşmalıymışım ben. Mösyö Salomon'un bebek bölümüne el atmamış olması gerçekten üzücüydü.

"Satarım anasını," dedim onlara. "Gelecek sefere bebeklerle ilgileneceğim."

Matmazel Cora'ya bir daha telefon ettim.

"Matmazel Cora, anlaştık, sandal gezintisine çıkıyoruz."

"Jeannot Lapin, sen bir cansın!" diye haykırdı sevinçle.

"Rica ederim, bana Jeannot Lapin demeyin, Matmazel Cora. Kafam bozuluyor. Benim adım Marcel. Marcel Kermody. Yaz bir tarafa."

"Kızma."

"Kızmıyorum. Ama benim de herkes gibi kendi adımı taşımak hakkım."

"Kaçta geliyorsun beni almaya?"

"Bugün olmaz, acil durumlar var elimde. Önümüzdeki ilk güzel havada."

"Söz mü?"

"Söz."

Telefonu kapattım. Çatlayasıya sıcaktı hava, ama dışarının gürültüsü nedeniyle santralda pencere açılamıyordu. Masselat'lann küçüğünü dinledim bir süre: Hesapsızca harcıyordu kendini.

"Biliyorum, anlıyorum. Gördüm o izlenceyi. Evet, hiç kuşku yok, tüyler ürperticiydi. Hiçbir şey yapılamaz demedim, Maryvonne. Bunlarla ilgilenen güçlü örgütler var. Amnesty International var, İnsan Haklan Örgütü var. Bir saniye..."

Bir sigara alıp yaktı.

"Dün televizyonda Kamboçya'da olan korkunç şeyleri görmüş," dedi.

"O da bakmasaydı," dedi Ginette.

"Bana kalırsa, ikinci kanalın izlencelerine karşı çıkmak hiçbir şeye yaramaz, Maryvonne, çünkü birincisinden farkı yok. Kamboçya'yı göstermezse, Lübnan'ı gösterir. Biliyorum, bir şeyler yapmak istiyorsun. Hepimiz bir şeyler yapmak istiyoruz. Kaç yaşındasın? İyi ya, on dört yaşında yalnız kalmak doğru değil. Kendi yaşındaki gençlerle biraraya gelip tartışmalısın bütün bunları, bundan sonra çok daha iyi bulursun kendini. Bu amaç için özel olarak öngörülmüş derneklerin dizelgesi var elimde. Bir kalem al da yazdırayım. Biliyorum, biliyorum. Ben de çok iyi biliyorum ki, tartışmakla kıyımları değiştiremeyiz, ama hiç değilse daha kesin görüşler ediniriz, üstelik coğrafya bilgimiz artar. Kendini daha iyi bulmak istemiyor musun? Evet, anlıyorum, anlıyorum bunu. İnsan duyarlı olunca, bir yüreği bulununca hep böyle olur. Ama başka gençlerle birleşmelisin, burası çok önemli, ilk seferde hiçbir şey gelmez elden, buna kuşku yok, haklısın. Ama ikinci-üçüıııcü seferde, kesin görüşlerle, sabırla, istemle, yavaş yavaş başarmaya başlar insan, kendini çok daha iyi bulur. Önemli olan, yalnız

kalmamak, başkalarıyla biraraya gelmek, başkalarının da bir yüreği bulunduğunu, iyi niyetli insanların pek çok olduğunu anlamaktır. Biliyorum ki, seni avutuyormuş gibi bir izlenim uyandırıyorum, oysa senin aradığın bu değil. İçtenlikle konuşabilir miyim seninle? Kendini yalıtlanmış ve mutsuz buluyorsun da onun için telefon ediyorsun bana. Evet, Kamboçya'dan yana ya da Kamboçya'ya karşı -görüyorsun ki, görüşlerin hiç de açık değil- bir şeyler yapmak istediğin ve nasıl yapacağını bilemediğin için. Demek ki, iki sorunun var: Bir yalı Hanmış ve mutsuzsun, iki, başında Kamboçya derdi var. İki sorun birbirine bağlı. Ama birincisinden başlaman gerekir. İlkin kendini yahtlanmış ve mutsuz bulmayabilirsin, burası çok önemli, çünkü sana cesaret verecektir bu durum. İkinci evrede, kafandaki başka sorunlara geçeceksin. Şurası kesin ki, bizi aradığın zaman, kime başvurduğunu bilmiyorsun. Bunun için, eline bir kalem al ve sana yardımcı olabilecek örgütlerin dizelgesini yaz. Adları, bir dakika... Bunlar *başkalarım* yardım etme konusunda *sana* yardımcı olacaklardır..."

Örgütlerin her hafta yeniden gözden geçirilip düzenlenen bir dizelgesi vardı. Turumu tamamladığımı sezmeye başlıyordum. Biraz kendimizi unutmak, kendi kendimizi gözden kaybetmek için başkalarına yardımcı olmak. Gönüllü olarak çalışmak isteyen kişilerden başvurular alıyorduk durmadan.

Ginette birilerine dayak yiyen kadınlar örgütünün adresini veriyordu.

Aline'i aradım.

"Matmazel Cora sandal gezintisine çıkmak istiyor. İzlenimcilerde görmüş."

"Çok güzel. Yalın beğenileri varmış."

"Sen de mi iplemez oldun beni?"

"Anahtarı paspasın altına bıraktım, Marcel Kermody."

OTUZ YEDİ

Her zamankinden de fazla kara gelgitliydim, tepeden tırnağa battığımı duyuyor, nasıl sıyrılacağımı bilemiyordum. Silinip gitmek, ama gerçekten silinip gitmek, artık orada olmamak istiyordum. Kitaplığa gidip H.G.VVells'in *Görünmez Adam'\m* istedim, ama benim sandığım gibi değildi, üstelik ben kendim görünmez olsam bile, en önlerde Matmazel Cora olmak üzere, ötekileri gene görecektim. Sonra öfkeyle irkildim, öyle ya, benim de kendi yaşamım var, a canım, su koyverdi artık bu Jeannot Lapin. Chuck haklı, dediği gibi başkası sinircesi var bende, kendi evimde değilim hiç, hep onlardayım. Ve Matmazel Cora, Boulogne Korusunda sandal gezintisine çıkmak istiyorsa, bu gezintiyi düzenleyebilirdim. Kararımdan aldığım güçle çıktım, motosikletime atladım ve Haussmarm Bulvarına geri döndüm. Yukarı çıktım, küçük bekleme odasından geçip Mösyö Salomon'un kapısını tıklattım. Son derece şık giyinmişti, konuya ilgilenen bir gazeteciyle görüşme yapıyordu.

"Bu telefon konusu üzerinde ne kadar dursanız azdır Mösyö. Siz de çok iyi bilirsiniz ki, yalıtlanmış bir insan, hele geceleri, bize telefon etmek için yandaki kahveye gitmez. Fransa'nın tinsel görevine ve insansever geleneklerine yaraşır bir telefon şebekesi bulunsaydı, yalıtlanma ve yalnızlığa karşı savaşta önemli bir adım atmış olurduk. Söyleyeceklerim bu kadar."

"Güç bir soru yönelteceğim size. Bu tutumunuzun babacıl bir yanı bulunup bulunmadığı düşünülebilir mi?"

"Babaca olabilir belki, ama babacıl olamaz."

Bu sözüyle beni şaşırttı. Bu yaşta ve böylesine iyi giyinmiş bir adam olarak gerçekten şaşırttı. Koyu gözlerinde bir şimşek çaktı, ama onları aydınlatmadı, tam tersine, neredeyse bir gökgürültüsü patlayacaktı.

"Her neyse efendim, ister babacıl olalım, ister olmayalım, böylesi köşemize çekilerek bok yemekten daha iyi."

Gazeteci çarpılıp kaldı. Nakkamn biriydi. Gerçekte nakka olup da tümüyle nakka olmak istemeyenlere nakka derim ben. Herif teşekkür edip gitti. Mösyö Salomon o büyük kibarlığıyla kapıya kadar götürdü kendisini.

Ben daha güvenli olmak için koltuğa oturmuştum.

"Ne o, Jeannot, sorunlarınız mı çıktı gene?"

"Asıl sizin sorunlarınız olacak, Mösyö Salomon, Ma tmazel Cora'vı sandal gezintisine çıkaracaksınız."

"Neee?"

"İzlenimciler gibi sandal gezintisi yapmak istiyor canı."

"Bu da neyin nesiymiş böyle?"

"Sizi seviyor, siz de onu. İnekliği bırakın artık."

Dünya var oldu olalı hiç böyle konuşmamıştım onunla.

"Sevgili jean..."

"Benim adım Marcel."

"Ne zamandan beri?"

"jeannot Lapin çiğnenip öleli beri."

"Sevgili Jean/ benimle bu tarzda konuşmanıza izin veremem."

"Mösyö Salomon, ben zaten sizin karşınızda konuşma cesaretini zor buluyorum. Bu nedenle dalgama taş koymayın, inekliği de bırakın. Matmazel Cora sizi seviyor."

"Söyledi mi bunu size?"

"Söylemekle de kalmadı, kanıtladı. Birbirinizle evlenmeli ve birlikte uzun ve mutlu bir yaşam sürmelisiniz."

"O mu yolladı seni?"

"Hayır. Onuru var kadının."

Mösyö Salomon oturdu. Hiç görmediğim bir biçimde oturdu. Hatta diyebilirim ki, daha ayaktayken oturdu. Koltuğun dibine ulaşınca, manikürlü elini gözlerine götürdü. Berberin Arlette'i yapar manikürünü.

"Olanaksız. Onu bağışlayamam."

"Canınızı kurtardı."

Gene kara bir şimşek çaktı gözlerinde.

"Beni ihbar etmediği için mi?"

"Tam üstüne bastınız, sizi ihbar etmedi, kafa ütüleme-ye gerek yok. Dört yıl boyunca Yahudi olarak Champs-Elysees'deki o mahzende kaldığınızı biliyordu, aşkından dolayı ihbar etmedi sizi. Gestapo'daki yakışıklısının hatırına ihbar edebilirdi, ama size olan aşkı nedeniyle ihbar etmemeyi yeğledi, Mösyö Salomon."

Burada ezmiştim onu.

"Evet, yüce gönüllü kadındır," diye mırıldandı, ama sesinde alay yoktu.

"Şimdi de sizinle sandal gezintisine çıkmak istiyor işte."

Dikleşti.

"Gitmeyeceğim," dedi.

"Mösyö Salomon, ilke nedeniyle yoksunluğa boyun eğmeyin. Hoş bir şey değil. Onun bakımından da, sizin bakımınızdan da, yaşam bakımından da, hatta ilke bakımından da hoş değil."

"Ama bu yaşta sandal gezintisine çıkmak da ne oluyor? Önümüzdeki cuma altmış altısına girecek."

"Ben altmış dört sanıyordum."

"Yalan söylüyor. Tırtıklıyor. Önümüzdeki cuma altmış altıncı doğum günü."

"İyi ya, siz de onu sandal gezintisine çıkarın işte."

Parmağıyla alnını dövüyordu.

"Onu hâlâ seviyor musunuz, Mösyö Salomon? Anlamak için soruyorum."

Elini salladı, sonra gene alnına götürdü. Sonra da gülümsedi.

"Şimdi artık bir aşk sorun bile değil. Çok daha fazlası," dedi.

Hiçbir zaman anlayamadım ne demek istediğini. Otuz beş yıldır posta pullarıyla yaşayan, kendi adına gelmiş bile olmayan kartpostallar biriktiren ve geceleri yatağından kalkarak başkalarının *S.O.S.* 'lerini yanıtlayan bu adamın belki de öyle büyük, öyle umutsuz gereksinimleri vardı ki, onu anlamak için seksen dört yaşıma gelmeyi beklemem gerekirdi.

Gene yorgun yorgun elini salladı.

"Sandal gezisine çıkacağım," dedi.

İşte o zaman tutamadım kendimi. Fırlayıp kalktım yerimden, onu öptüm. Ne de olsa ağır bir yük atmıştım üstümden.

OTUZ SEKİZ

Mutlu haberi yetiştirmek üzere hemen Matmazel Cora'ya koşmak istedim, ama Mösyö Salomon bir görev vermişti bana. Gediklilerden Mösyö Alekyan adında biri dört gündür telefon etmemişti, telefonlan da yanıtlamıyordu. Yaşayıp yaşamadığını anlamak için gidip bakmak gerekiyordu. Kimileri düşüp kalçalarını kırar, bir daha da kalkamazlar. Ama Mösyö Alekyan hiç de bu durumlarda değildi. Evet, telefon etmemişti. Birkaç gündür hiç de bunalımda değildi de ondan. Kapıyı bile kendisi açtı bana. Yürümekle tehlikeye atıyordu kendini. Yaşını söylemek istemezdi hiç, ayda bin iki yüz frank geçiyordu eline, haftada iki kez de sosyal yardım geliyordu. Bıyıklarını okşuyordu.

'Teşekkür ederim, kendimi hiç böylesine iyi bulmamıştım."

İşte bu çok kötüydü. Gösterge olarak, bunlarda rahatlamadan daha kötü bir şey olamazdı. Şimdi birinin bir sabah, bir akşam onu yoklamaya gelmesi gerekiyordu.

"Yakında görüşmek üzere."

Bana Sovyet Rusya'da hâlâ akrabaları bulunduğunu açıklamak gereksinimini duydu.

"Ufak yeğenler."

"Mösyö Alekyan, bana adreslerini verirsiniz, çok sevinirim. Haber verirdik. Bu yaz belki de oralara gideceğim."

Yüzüme bakıp gülümsedi. Hay Allah! Bunların kuşkusunu uyandırmamak için ille de bir pot kırmak gerekiyordu. Belki de başka bir nedenle gülümsemekteydi. İyilik dolu Meryem Anamız, eskiden söyledikleri gibi.

"Elbette..."

Bir komodine dek pıtı pıtı yürüdü, bir çekmece açtı. Arkasında bir adres yazılı bir zarf çıkardı.

"Oralara gitmeyi her zaman istemişimdir, Mösyö Alekyan. Anlaşılan hâlâ folklor varmış o dolaylarda. Böylece, yeğenlerinize de bir..."

"Oldu, size iyi yolculuklar dilerim!"

Ei sıkıştık. Şimdi hiç değilse bir durum çıkınca haber verilecek birinin adı vardı elimizde. Merdiveni hızla indim, önüme çıkan ilk meyhaneden teleion ettim.

"Victoire Sokağında Mösyö Alekyan için telefon ediyorum. Kendini hiç böylesine iyi bulmamış, mutlu mu mutlu, temiz mi temiz, iyice hazır. Yalnız bir sabah, bir akşam uğrayıp bakmak gerekiyor..."

Bu iş için de derneklerin dizelgesi vardı elimizde. Sonra, Jouy-en-Josas kibar çevre kadınlan yaşlılar evinde, topun ağzında bekleyenlerden Prenses

Tchchetçidze'ye Mösyö

Salomon tarafından yarım kilo havyar götürdüm. Mösyö Salomon düşmekten daha kötü bir şey olmadığını söylerdi. Sonra elimde Chuck'ın okunması zorunlu diye gösterdiği kitapların dizelgesiyle belediye kitaplığına koştum. Sırasıyla Kant'ı, Leibniz'i, Spinoza'yı ve Jean-Jacques Rousseau'yu yazmıştı. Bunları alıp masanın üstüne koydum, hiç açmadan koca bir saat geçirdim. Onlara dokunmamak bana çok iyi geldi doğrusu, ne de olsa bir kaygı eksilmiş oluyordu.

Sonra bizim çocuklara uğradım, hepsi de oradaydı: Chuck, Yoko, Tong, ama suratları bir tuhaftı. Yerde, bir ambalaj kâğıdının üstünde, kırmızı-beyaz bir askılı mayo, bir kanotiye şapka, geniş bir meşin kemer ve ilkin ne olduğunu çıkaramayıp da sonradan bir takma bıyık olduğunu anladığım bir nesne vardı. Bunların çevresine toplanmış bakıyorlardı.

"Senin bunlar!"

"Ne demek senin?" -

"Kız arkadaşın getirdi. Sarışın bir kız."

"Aline mi?"

"Öğrenmeye çalışmadık."

"İyi de ne bok yiyecekmişiz bunlarla?"

"Sandal gezintisi yapacakmışsın."

Telefona sarıldım hemen. Konuşmakta zorluk çektim, öylesine boğuluyordum.

"Ne oluyor sana?"

"Kanotiyeni, askılı mayonu, her şeyini getirdim."

"Her şeyimi mi?"

"İzlenimciler arasında böyle giyinilirdi. İstediği de bu değil mi? Gençlik anılan canlanmış olur."

"İnekliği bırak, Aline."

"Mayoyu, kanotiyeyi giyersin, tıpkı onlar gibi olursun. Hadi, eyvallah."

"Haayır. Kapatma! Ya kemer? Kemer ne olacak?"

"Takacaksın."

Cuk cuk etti telefon kapanırken. Kesinlikle işittim.

Hepsi de ilgiyle bana bakıyordu.

"Olamaz!" diye uludum. "İlk fırsatta altmış altı yaşına basacak bir kadıncağızı kıskanamaz!"

"Bunun yaşla bir ilgisi yok," dedi Yoko. "Duygu duygudur."

"Aferin, Yoko, aferin! Çok kıyak nüktelerin var maşallah!"

"Ben zararsız bir Zenciyim," dedi Yoko.

"Hay Allah, bunu sırf gönüllülük gereği yaptığımı biliyor. İnsanseversel bir şey değil mi bu yaptığım? Bunu biliyordu, çarşı da çıkmamıştı."

Chuck düzeltti:

"Karşı demek istiyordun herhalde?"

"Ben ne dedim ki?"

"Çarşı."

Bu beni yıktı. Oturdum.

"Yitirmek istemiyorum onu!"

"Matmazel Cora'ya mı?" diye sordu Chuck.

"İyice kaşındın sen şimdi!"

Kılgısal olarak ayırdılar bizi. Bir yanımdan Yoko tutuyordu, bir yanımdan Tong.

Aline'in Matmazel Cora'yı kıskanmasını usuma sığdı-ramıyordum. Tehlikede ve yok olma durumunda bulunan bütün türleri kıskanması gerekirdi o zaman. Yastığımın altından Matmazel Cora'nın fotoğrafını aldım, yataktan yere, oradan merdivene, oradan dışarıya, oradan Solex'ime atladım. Kitabevine motosikletle girmeme ramak kaldı. Kitabevi kalabalıktı ve onunla benim o biçim olduğumuzu herkes anladı. Konuşamıyordum, oysa dün gece ömürlüğüne anlaştığımızı, artık bir yaşamım olduğunu sanıyordum ben. Bana sırtını döndü, dükkânın arka bölümüne, Evrensel Tarih raflarının altına gitti.

"Sana Matmazel Cora'nın fotoğrafını getirdim."

Şöyle bir göz attı. Kara gelgite batmış martıydı işte, olanlardan hiçbir şey anlamıyor, ayvayı yediğini bilmiyor, hâlâ kanat çırparak uçmaya çalışıyordu.

"Bir zamanlar bir başkası da dünyayı kurtarmaya çalışmıştı, Jean. Bir zamanlar böyle bir kilise bile vardı, Katolik kilisesi diyorlardı adına."

"Bana biraz zaman ver, Aline. Zaman gerek. Hiçbir zaman hiç kimsem olmadı, ben de herkese yöneldim. Kendimden öyle uzaklara fırladım ki, boşta kalmış bir tekerlek gibi dönüyorum şimdi. Kendi hesabıma yaşamıyorum. Daha hiç kendi hesabıma bir şey yapamadım. Biraz zaman ver bana, artık yalnız seninle ben olacağız." .

Onu güldürüyordum şimdi. Öf. Bir güldürgenlik kaynağı olmak hoşuna gidiyordu.

"Sen olmayacak gibi bir fırlamasın, Jeannot."

"Kendi hesabımıza bir iş kurarız, sen ve ben. İkimiz küçük bir bakkal dükkânı açarız. Gürültü, patırtıdan uzak. Büyük yüzeyler bitti benim için. Anlaşılan Zaire tek başına Avrupa'dan iki kat büyükmüş."

"Bak, dinle. Az önce, izlenimci kılığını getirdiğim zaman, arkadaşlarından biriyle konuştum..."

"Chuck çirkefin biridir. Her şey kafada, başka yerde bir bok yok..."

"Haklısın, Jean. Kala kala duygusallık kaldı bize. Kafanın sıfırı tükettiğini biliyorum. Bütün dizgelerin, özellikle de başarıya ulaşmış dizgelerin sıfırı tükettiklerini biliyorum. Sözcüklerin sıfırı tükettiklerini biliyorum, artık onları istememeni, ötekilerine geçmeye, hatta yeni bir dil yaratmaya çalışmanı anlıyorum. Lirik umutsuzlukla."

"Bu Chuck sonuncusundan beri rastladığım çirkeflerin en büyüğüdür, Aline. Sana ne anlattı, bilmiyorum, ama o anlatmıştır."

"Bunalım çömezi!"

"Odur işte, odur. İşi gücü bana bakarak kamış kabartmak herifin. Bir bakarsın, doğaötesel olduğumu söyler, bir bakarsın tarihsel olduğumu, bir bakarsın isteriksel olduğumu, bir bakarsın sinircesel olduğumu, bir bakarsın toplumbilimsel, bir bakarsın güldürüse!, bir bakarsın saynlsal olduğumu söyler, bir bakarsın yeterince alaysal, bir bakarsın yeterince stoasal olmadığımı söyler, kimi zaman Katoliksel, kimi zaman gizemsel olduğumu, kimi zaman liriksel olduğumu, kimi zaman dirimbilimsel olduğumu söyler, kimi zaman da hiçbir şey söylemez, çünkü suratını dağıtmamdan korkar."

Orada bu iş için bulunan bir yığın kitabın üstüne oturdum. Aline on iki ciltlik Evrensel Tarihe yaslanmıştı, yalnız buymuşum gibi süzüyordu beni.

"Ama benimki bundan çok daha basit, Aline. Benimki güçsüzlük. Bilirsin, gerçek güçsüzlük, elden bir şey gelmeyince elden bir şey gelmemesinden doğan güçsüzlük, dünyanın bir ucundan bir ucuna ve dört bir yandan gelen tükeniş sesleriyle. O zaman bunalım başlar işte, Kral Salomon'un bunalımı, orada bulunmayanın, adamı ölümle baş başa bırakıp da hiçbir zaman yardıma gelmeyenin bunalımı. Bu durumda, karşına bir şey

ya da bir insan çıktı mı, acısını azıcık hafifletebileceğin birileri, şurada bir yaşlı, burada bir başka yaşlı, orada bir Matmazel Cora oldu mu, hemen koşarım. Azıcık daha az güçsüz bulurum kendimi. Matmazel Cora'yı becermekle iyi etmedim, ama ona bir zararım da dokunmadı, şimdi toparlandı. Sonra ünlü pantolon kralı dostum var, dışarı çıkmak üzere bir temiz giyinmiş, Matmazel Cora'yı da hiç ama hiç unutmamış durumda, ben de yolun sonunu birlikte yürüsünler diye işi pişirmeye çalışıyorum. Halk kurtuluşuna katı-lamam, bana göre fazla büyük, bunun için yaptakçılık yapıyorum. Chuck sana bende başkası sinircesi, kurtarıcı kompleksi bulunduğunu söylemişse, bok yemiş. Ben yaptakçıyım. Yalnızca buyum. Bir yaptakçı."

"Sana bir kitap vereceğim, Jean. Elli yıl öncelerden bir Alman yazarı, YVeimar Cumhuriyeti üzerine yazardı. Erich Kastner. O da bir gülmececi. Kitabın adı *Fabian.* Kitabın sonunda, Fabian bir köprüden geçmektedir. Boğulmakta olan bir küçük kız görür. Onu kurtarmak için suya atılır. Ve yazar şöyle bitirir kitabını: *Kiiçiik kız kıyıya ulaştı. Fabian boğuldu. Yüzme bilmiyordu."*

"Okudum."

Bu sözüm onu afallattı.

"Nasıl olur? Sen mi? Nerede? Bu kitap çoktan tükendi..."

Omuz silktim.

"Ne olursa okurum ben. Serbest öğrencilik benimki."

Hâlâ toparlanamıyordu. Şimdi beni daha az tanır gibiydi. Ya da daha çok.

"Üç kâğıtçının birisin sen, Jean. Nerede okudun bunu?"

"Ivry Belediye Kitaplığında. Ne bakıyorsun öyle? Okumaya hakkım yok mu? Suratıma ters mi düşüyor?"

Aline'in arkasındaki Evrensel Tarihin on iki cildine bakıyordum. Ben Fabian gibi yapmazdım. Hemen ve sağlama batmak için Evrensel Tarihin

on iki cildini boynuma bağlar da öyle atlardım.

"Chuck'la konuşmamalıydın, Aline. Fazla dizgeseldir o. Yaptakçı değildir. Şurada burada ökseye takılıp bir köşede çürüyen dağınık parçalar ilgilendirmez onu. O hep büyük bütünler üzerine kuramlar, dizgeler peşindedir. Bir yaptak-çı değildir. Serbest öğrenci olarak öğrendiğim bir şey varsa, o da yaşamda yaptakçılık etmeyi öğrenmek gerektiğidir. Seninle ben mutlu bir yaşam yaptaklayabiliriz. Güzel anlarımız olabilir. Kendi hesabımıza iş kurarız ikimiz, Antilles'de böyle yerler varmış anlaşılan, görüp tanımak gerekir."

Sesinde bana karşı dostluk vardı.

"Ret cephesi Filistin'de sanıyordum ben," dedi. "Yaşamımı yaşama karşı olarak yaşamak düşüncesinde değilim, Jeannot. Hep kızgınlık, hep karşı çıkma, hep başkaldırı olsa olsa bir kurbanlar seçimine götürür. Biraz başkaldırı iyidir, ama benimseme de gerekir. Ben de düzene girmeye hazırım, bir noktaya dek. Düzene girmeye ne denli hazır olduğumu söyleyeyim sana: Çocuklarım olacak. Bir aile, gerçek bir aile, iki kol, iki bacak."

Tüylerim diken diken oldu. Aile. Sırtımdan kabalarıma kadar indi.

Aline güldü, yanıma yaklaştı, rahatlatmak için elini omzuma koydu.

"Bağışla. Seni korkuttum."

"Hayır, yürütürüz, biraz eksik, biraz fazla..."

Matmazel Cora'nın martı resmini geri verdi.

"Şimdi git, kürek çek."

"Hayır, olmaz öyle şey."

"Git. Güzelim izlenimci kılığını giy ve git. Sinirlenmiştim, ama geçti."

"Kuşağın aslı yok muydu?"

"Hayır. Anahtarı paspasın altına bırakacağım."

"İyi ya, dayattığına göre gideceğim. Onunla vedalaşmak üzere."

Bıyığı anımsadım.

"O bıyık neyin nesiydi?"

"Kiraz zamanında hepsi de bıyıklıydı."

Mutluydum. Şimdi ona esinlediğim güldürgenlikte hüzünden çok sevinç vardı, hatta fazla bir şey vardı. Çok bir şey değildi, ama orada olmak ve oraya gene gelebilmek iyi oluyordu.

OTUZ DOKUZ

Beni kanotiyemle, eski zaman mayomla görünce, Matmazel Cora güldü. Böyle seksen yıl öncesindeki gibi giyinmek benim de hoşuma gitti, gerçekten o günlerde, o çağın güvencesinde olmak isterdim doğrusu, o zamanlar cesetleri uydularla evinize taşımıyorlardı, bilmeyebiliyordunuz, bunun da yaşama sevincine çok yararı dokunuyordu. Gelip beni evden alması için Tong'a telefon etmiş, daha önce de benzeyip benzemediğimi anlamak için Orangerie'ye uğramıştım. Gerçekten de bir tabloda bana benzeyen bir yakışıklı vardı, yanında tatlı bir fıstık ve suratında bıyıklı sofraya oturmuştu, tablo mutluluktan şarkı söylemeye başlayacaktı neredeyse. Bu göz keyfi moralimi yükseltmişti, sokaklar-

da, arabalar arasında, yola spagettiler çizerek gidiyordum motosikletimle.

Matmazel Cora, pembe ve soluk mavi renkleriyle fazla göz almayan, güzel bir giysi giymiş, dillere destan ak sargısı, alnının üstündeki minnacık perçemi, yüksek topukları ve gerçek timsah derisinden çantasıyla hiç de fena değildi. Koluma girdi, aşağıya indik. Ben kendisine artık güvence veremeyeceğimi söylemeye hazırlanırken, böylesine sevinçli, mutlu olmaya böylesine hazır olduğunu görmek bayağı koyuyordu adama. Genç havasını korumuştu ve bize baktıkları zaman 'küçücük bir kocakarı' ve 'büyükannesi olabilirdi' gibi deyimler oluyordu ki, ona hiç mi hiç gitmiyordu, kimseciklerin usuna gelmezdi, yani rahattık. Gerçekten çok iyi bakmıştı

kendine. Mösyö Salomon'un süre tasarıları neydi, bilmiyordum, ama Nice'te ikisi birlikte güzel bir günbatı-mı yaşayabilir, aynı adı taşıyan deniz gibi durgun bir yaşam sürebilirlerdi. Yeryüzünde benden başka hiç kimsesi bulunmayan birine de düşmek varken, Matmaz&İ Cora'ya düştüğüm için şanslıydım. Bence Yoko haklı: Yaşlıların bizde bulunmayan birçok şeyleri var, bilgelik, dinginlik, gönül rahatlığı, dünyanın çalkantısı karşısında bir gülümseme; bir Mösyö Salomon bu kuralın dışında kalıyor, sönmemiş bir yanı var onun, öfkeli, kızgın, yaşam hâlâ öncelikle kendisini ilgileıdiriyormuş gibi her şeyi kafaya takıyor. Ama duygusal yaşamını berbat ettiği için böyle, insan bir hiç için yanmışsa, sönmek daha acıklı olur.

Aşağıda bekledik, Yoko taksiyle geldi; baktım, Tong, Chuck ve Şişko Ginette de gelmişti, havanın güzelliğini bahane ederek sandal gezintisini kaçırmak istememişti bu alçaklar. Taksinin içine doluştuk, Yoko direksiyona, en ufağımız Tong öne, Ginette'iıı kucağına oturdu, Chuck,

Matmazel Cora ve ben de arkaya yerleştik. Hakçasmı söylemek gerekirse, Chuck daha çok dürüst davrandı, izlenimciler konusunda bir ders anlattı bize, bunları Küba[1] resmi izledi, ikide bir de braque'tan** söz etti. Bir sandal kiraladım, Chuck, Yoko, Tong ve şişko Ginette bizi hayran hayran izlemek üzere kıyıda sıralanırken, biz sulara açıldık, Chuck da fotoğraflar çekti, çünkü çok belgeseldir kendisi. Matmazel Cora cici cici oturuyordu karşımda, ak şemsiyesini açmıştı.

O güne dek yapmadığım iş kalmamıştı, ama ilk kez kürek çekiyordum. Yanın saat, hatta daha uzun bir süre, sessiz sessiz kürek çektim, bu işi birdenbire yapmaya karar vermiştim, ama önce şu geziden yararlansın istedim.

"Matmazel Cora, sizden aynlacağım."

Biraz kaygılandı.

"Bir yere mi gidiyorsun?"

"Sizi bırakacağım, Matmazel Cora. Başka bir kadını seviyorum."

Kımıldamadı, hatta daha da kımıltısızlaştı, yalnız dizlerinin üstünde çantasını sıkarken, elleri kanat çırpıyordu.

"Başka bir kadını seviyorum."

Özellikle yineledim bunu, çünkü hiç kuşkum yoktu ki, kendisini aşk yüzünden bıraktığımı bilirse, daha az üzülürdü.

Uzun zaman sustu, şemsiyesinin altında. Ben kürek çekmemi sürdürüyordum, ağır geliyordu.

"Genç ve güzel, değil mi öyle?"

Haksızlıktı bu, gülümseme eşliğinde bile haksızlıktı.

"Matmazel Cora, sizin hiçbir kusurunuz yok bunda, sizin yüzünüzden bırakmıyorum sizi. Güzelsiniz. Ak şemsiyenizin altında güzelsiniz. Sizi sizin yüzünüzden bırakmıyorum. İnsan birini sevince iki kadını birden sevemez de onun için bırakıyorum."

"Kim bu?"

"Rastladım işte."

"Orası belli. Peki... söyledin mi ona?"

"Evet. Sizi şarkılardan tanıyor, Matmazel Cora."

Bundan hoşlandı.

"İsteyerek yapmadım, Matmazel Cora. Ona rastladım. Kendiliğinden oldu her şey, ben aranmadım. Size güzel bir haberim de var."

"Bir tane daha mı?"

"Hayır, gerçekten. Mösyö Salomon. Mösyö Salomon kendisini bağışlamanızı istiyor."

Yeniden canlandı. Hatta az önce benim için heyecanlandığından daha fazla heyecanlandı. Anla anlayabilirsen.

"Söyledi mi bunu sana?"

"Sizi gördüğüm ne kadar gerçekse. Bu sabah telefon etti, gelip kendisini görmemi söyledi. Acil olarak. Evet, telefonda böyle söylediler, Mösyö Salomon sizi acil olarak görmek istiyor dediler. Görkemli robdöşambrıyla uzanmıştı. Perdeler merdeler hepten kapalı. Tam çöküntü durumu. Çok solgundu ve iki gündür pullara elini bile sürmemişti. Onu daha hiç böyle düşkün görmemiştim, Matmazel Cora, sığmak-değerini yitirmişti..."

"Ne sığmak-değeri? Borsada para mı batırmış?"

"Yahudi alaycılığı, Matmazel Cora. İsrail'den çok budur onların sığınağı. Karanlıkta, kara gözlerinde ufak parıltılar vardır her zaman, bilmez değilsiniz, yücelerden bizim zırvalıklarımıza doğru eğildiği zaman yanarlar gözlerinde. Gözleri karanlıktı, Matmazel Cora, hiçbir yerde görülecek bir şey kalmamış gibi bakıyordu. Oturup bekledim, daha derin sustuğunu görünce de sordum: 'Mösyö Salomon, ne oldu size böyle? Çok iyi bilirsiniz ki, sizin için yapmayacağım şey yoktur, siz de benim iyi bir yaptakçı olduğumu sık sık söylemişsinizdir.' O zaman yürekleri parçalayacak bir biçimde içini çekti. Bu dillere destan bir deyimdir, Matmazel Cora, hemen anlayıverdim, oydu işte. Sonra kralımız Salomon bana şunları söyledi: 'Onsuz yaşayamayacağım. Otuz beş yıldır deniyorum bunu, hani, bilirsin, şu mahzen olayından, Matmazel Cora'nın canımı kurtardığı zamandan beri...' Sonra bana öyle bir baktı ki, olacak gibi değildi, sonra da, 'Onu bana bırak, Jeannot!' diye mırıldandı."

Matmazel Cora, deyimin de gerektirdiği gibi, gözlerini açabildiğince açtı.

"Aman Tanrım, biliyor mu?"

"Kral Salomon her şeyi bilir. Ulu yüksekliklerden bütün bunlara eğilmeye başladığı zamanlardan beri, hazır giyim alanında, hiçbir şey kaçmaz gözünden. Atasal bir devinimle elini omzuma koydu ve 'Onu bana bırak!' diye mırıldandı."

Matmazel Cora gerçek timsah derisinden çantasını açıp küçük bir mendil aldı. Açtı, gözlerine götürdü. Daha ağlamaya başlamamıştı, yinelemek zorunda kaldım:

"Onu bana bırak!"

Bir gözyaşı damlasını silerek derin derin soludu.

"Böyle bir şarkı vardı," dedi. "1935'ten kalma. *Rosalie,* Femandel'le."

Sonra şarkıyı mırıldandı:

"Rosalie, Rosalie diiştii yollara, görürsen, al getir bam."

"Her şeyin bir şarkısı vardır. Matmazel Cora."

"Peki sonra? Sonra ne dedi?"

"Gerektiği kadar elini omzumda bıraktı, sonra gene yineledi: 'Onsuz yaşayamam. Denedim. Tanrı bilir ki, denedim, ama bu iş benim olanaklarımı aşıyor, Jeannot. Ben iki kez sevenlerden değilim. Bir kez severim. Bir kez sevdimse yeter bana. Her zaman için yeter. Fazlasına gerek yoktur. Yalnız bir kez ve hep aynı kadın, bundan daha büyük zenginlik yoktur. Git, onunla görüş, Jeannot. İncelikle konuş onunla, sen bu işleri iyi becerirsin. Dört yıl boyu mahzende bekleyip de bir kez olsun kendisini görmeye gelmememi bağışlasın!'"

Matmazel Cora irkilmişti.

"Bunu söylememiştir!"

"Benim için kutsal olan ne varsa, hepsinin üstüne yemin ederim, Matmazel Cora, buyrun, siz seçin! Hatta bir damla gözyaşı bile aktı gözlerinden, bu da, bezel durumlar nedeniyle, onun yaşında çok şey ister. Kendi gözlerimle görmesem inanmayacağım kadar kocaman bir gözyaşı."

"Peki sonra? Sonra ne oldu?"

Sonrası monrası daha nesi.

Azıcık daha kürek çektim.

"Sonra sizin için çok hoş, çok tatlı şeyler mırıldanıp durdu, o kadar ki rahatım kaçtı."

Matmazel Cora mutluydu.

"O ne kaçık moruktur o!" dedi keyifle.

"Çok doğru, bir korkusu var yalnız, kendisini fazla yaşlı bulmanız."

"O kadar da yaşlı değil," dedi Matmazel Cora kararlı bir sesle. "Zaman değişti. O yaş artık aynı yaş değil."

"İşte bu çok doğru, izlenimciler çağında yaşamıyoruz artık."

"Bu yaş dümenlerinin ne anlamı varmış yani?"

"Hiç Matmazel Cora, hiçbir anlamı yok."

"Mösyö Salomon daha çook yaşayabilir."

Az kaldı, mahzende mal bozulmuş diyecektim, ama bir başka sefere de bir şeyler saklamak gerekirdi. Yalnız cebimden takma bıyığı çıkarıp taktım, keyifler tam olsun diye.

Matmazel Cora güldü.

"Sen yok musun, sen! Gerçek bir Fratellini oldun!"

Bu herifi tanımıyordum ya, şimdi öğrenmesem de olurdu.

Birkaç kürek daha salladım, şimdi iyilik yapmıştım ya, keyif bile duyuyordum bu işten.

Matmazel Cora düşünüyordu.

"Daha uzun zaman yaşayabilir, ama kendisiyle ilgilenecek biri olmalı."

"Öyle. Ya da kendisiyle ilgileneceği biri. Hepsi aynı kapıya çıkar."

O güne dek hiç kürek çekmemiştim, ama iyi kıvırıyordum. Matmazel Cora beni unutmuştu. Rahatsız olmasın ve beni anımsamasın diye daha da yavaş çekiyordum kürekleri. Varlığımı belli etmemin sırası değildi. Kaşlarını çatmıştı, dalmıştı, Mösyö Salomon'a daha kararını vermemiş olduğunu belli etmek istiyordu.

"Şimdi eve dönmek istiyorum."

Kıyıya yanaştım, sağlam toprağa ayak bastık. Hep birlikte taksiye doluştuk, Yoko direksiyonda, Şişko Ginette onun yanında, Tong kucağında, Matmazel Cora da arkada, Chuck'la benim aramda. Sevinç saçıyordu ortalığa, sanki beni yitirmemiş gibi. Ötekiler susuyorlardı, ama düşüncelerinde olabildiğince yüksek bir yerlerde olduğumu seziyordum. Bu alçak nasıl etti de yağdan kıl çeker gibi sıyrılıverdi, diye düşünüyor

olmalıydılar. Bense topunu birden Kral Salomon gibi çıktığım yüksekliklerden küçümsüyordum, ben de hazır giyim kralı gibi bir şeydim neredeyse. Matmazel Cora öylesine formundaydı ki, hepimize birer kadeh içki ısmarladı kahvede, ben Champs-Elysees'ye gitmeyi önerecektim, ama Matmazel Cora alçakların Mösyö Salomon'a çektirdikleri yüzünden Champs-Elysees'ye adımını bile atmadığını bildirdi bize. Gözleri ışıl ışıldı Matmazel Cora'nın, yaşamımda ilk kez bir kadını mutlu ediyordum. Üç konyak ve bir yanm şampanyadan sonra, evinin Önüne getirdiğimiz zaman, bize eski zamanın büyük bir yıldızından söz etmeye başladı: Yvette Gilbert'miş adı, kendisi onu tanımayacak kadar gençmiş. Tutup kaldırımın üstünde şarkı söylemeye bile başladı, şarkısı heyecanın etkisiyle belleğime çakılıp kaldı, çünkü rahatlamak için heyecan gibisi yoktur. Yoko, Tong, Chuck, Şişko Ginette hep birlikte taksiden çıktık, bizim için şarkı söyledi:
.

Çık artık şu manastırdan keşiş bozuntusu çık Döıı gel evine artık ol yeniden bana âşık!

Yukarı çıkmasına yardım ettim, kapıdan içeriye bile almadı beni, merdivende allahaısmarladık dedi. Uzaktan elini uzattı bana.

"Gezinti için teşekkürler, Jeannot."

"Benim için her zaman bir zevktir."

"Mösyö Salomon'a düşünmek gereksiniminde olduğumu söylersin. Anlarsın ya, fazlasıyla birdenbire oldu."

"Sizsiz edemiyor, Matmazel Cora."

"Kesinlikle olmaz demiyorum kuşkusuz, bizi birbirimize bağlayan bir geçmiş var, ama böyle birdenbire serüvene ahlamam. Düşünmek gereksinimindeyim. Sakin ve düzenli bir yaşamcağızım vardı, böyle, birdenbire... Yeterince çılgınlık yaptım yaşamımda. Delicesine yeni baştan başlamak istemiyorum."

"O da bunu çok iyi anlayacaktır, Matmazel Cora. Anlama konusunda Kral Salomon'a güvenebilirsiniz. Hani, dedikleri gibi, onun uzmanlığına girer bu."

Aşağıya indiğimde, ötekiler beni bekliyorlardı.

"Nasıl becerdin?"

Temiz bir nanik yaptım onlara, Solex'ime atlayıp evime döndüm. Yatağın üstüne attım kendimi. Takma bıyığımı çıkardım. Aline'e sordum:

"Fratellini kimdi?"

"Bir soytarı ailesi."

Ona anlatmaya çalıştım ya, Matmazel Cora'dan söz etmek istemiyordu. Susma konusunda gerçek bir yeteneği vardı, bir an bile söyleyecek bir şeyi olmadığını duymadan saatlerce susabilirdi insan onunla. Daha ben yokken radyoyu açarmış bazı bazı, radyo acil durumlar için televizyondan daha iyidir, ama bunun dışında dış dünyadan pek kimseyi almazmış içeri. Diyeceğim, pek konuşmadık, seksen metre karelik iki odasında işleriyle uğraşarak gidip gelirken, koca bir saat boyunca ona bakıp durdum, böylesi yetiyordu. Gene de bir soru sordu bana, üstelik gerçekten tuhaf bir soru: Hiç adam öldürmüş müymüşüm?

"Hayır, neden?"

"Kendini hep suçlu buluyorsun da."

"Kişisel değil. Genelde."

"Ama hepsinde parmağın vardı, insan yaratılışın nedeniyle, değil mi öyle?"

"Hangi insan yaratılışı? Dalga mı geçiyorsun sen benimle?"

Güzel bir dilim çilekli pasta kesip geldi, yanımda, yatağın üstünde yemeye başladı, benim sunabileceğim bakımından sinirlendirici bir şeydi bu.

"Eskiden Fransa'da bir orta-yol vardı, bilirsin, Jeannot Lapin."

"Neredeymiş o? Ben coğrafyadan pek çakmam."

"Orta-yol. Boşvermekle gebermek arasında bir yer. Kapıya çifte kilit vurmakla bütün milleti içeriye doldurmak arasında. Katılaşmamak, ama kendini de çiğnetmemek. Zor iş."

Öyle durup ona bakıyor, iki kişi için var olmaya çalışıyordum. Yaşamında hiç kimse olmadı mı çok adam eder. Biri varsa, daha az eder. Elimdekiyle yetiniyor, deli gibi başkalarına kaçmıyordum. Benim gibi kendi kendine yetmeyen bir herif görmediğini, köpeklerin arasına düşecek olsam, hepsinin bayram edeceğini söyledi. Hiçbir şey söylemiyordu ya, buydu söylemek istediği. Bazı bazı uğraşmakta, olduğu işleri boşluyor, bakışlarıma yanıt olarak gelip beni öpüyordu. Boşlamak. Boşluyorum, boşluyorsun, boşluyor. *Boş: Doldurulmamış, kullananı bulunmayan.* Sözcükler vardır, bilmeden sırtında taşırsın. Gelişigüzel karıştırırken, çok güzel bir sözcük buldum, *pronaas, tapmağın öniine düşen revak,* bunu bir yana ayırdım, sonra *potlaç'a* baktım: *Kutsal nitelikli sunu ya da yok ediş: Potin*'le *potlanma* arasında bulabilirsin. Sözlüğü bir baştan bir başa okuduğum olmadı hiç, oysa *kullananı bulunmayıp boş* kalacağıma okusam, daha iyi ederdim. İlk kez tümden benim olan biriyleydim, gene de gece biraz kaygılanmadım diyemem, çünkü nerede bulunduğumu hiç kimse

bilmiyordu, gereklilik durumunda telefonla ulaşamazlardı bana. Ama çevremi saran sessizlikte ulumalar ne de olsa azalmıştı, tükeniş çığlıklarını işitmez olmuştum, demek ki mutluydum. Kendimi suçlamıyordum, bunu düşünmeme-ye çalışıyordum, ama gerçekten tutkundum. Ölümlülük açısından, mutsuzlar mutlulardan daha mutludur, yalnız mutsuzluklarını yitirirler. Kral Salomon'u düşündüm, Matmazel Cora'ya karşı çok katı buldum onu. Bağışlanmayacak bir şey varsa, o da bağışlamamaktır. Nice'e gidebilirlerdi, hâlâ yaşamakta olan nice emekliler var orada.

KIRK

Ertesi gün Mösyö Salomon'un seksen beşinci yaş günüydü. Kara bayrağı çekip onu görmeye gittim. Çok kıyak buldum doğrusu.

"Oo, Jeannot, düşünmüş olman ne büyük incelik..."

"Mösyö Salomon, izniniz olursa bu güzel başarınızdan dolayı gönülden kutlayacağım sizi."

"Teşekkür ederim, yavrum, teşekkür ederim, elimizden geleni yapıyoruz işte, ama bizimle ilgileniyorlar da, bayağı ilgileniyorlar... Alın işte, bakın şuna, durum umutlu..."

Çalışma masasına dek pıtı pıtı gidip *Le Monde* gazetesini aldı.

"Yaş günüm için özel olarak hazırlamışlar sanki. Okuyun, okuyun!"

Yaşlanmak başlıklı bir sayfaydı söylediği. *Sağlığı yerinde biitiin yüzlükler alıştırmalara elverişli bir dağlık bölgede etkin bir yaşam sürüyorlar. Daha iyi yaşlanmanın sanat ve yöntemi, yazan* Doktor Longueville.. *Bu ıtygulayımsal, okunması kolay ve Faisant'ın çizgileriyle resimlenmiş küçük kitap, sağlık bilgisi ve yaşama biçimini ele alarak yaşlı kimseleri...*

Mösyö Salomon pulcu büyüteciyle omzumun üzerinde eğiliyordu. O çok güzel sesiyle okudu:

"*... yaşlı kimseleri yaşamın yeni bir aşamasında girişken bir tutum kazanmaya yöneltmek amacıyla...* Girişken bir tutum, işin püf noktası burası! Ama daha güzeli de var..."

Kırmızı kalemle altını çizmişti.

"...birçok bitkilerin ve kimi balıkların yaşam süresi sınırsızdır... "

Büyütecini bana doğrulttu:

"Sen birçok bitkilerin ve kimi balıkların yaşam süresinin sınırsız olduğunu biliyor muydun, Jeannot?"

"Hayır, Mösyö Salomon, ama insanın hoşuna gidiyor."

"Değil mi ya? Böylesine önemli şeyleri niçin gizliyorlar bizden, merak ediyorum doğrusu."

"Doğru, Mösyö Salomon. Gelecek sefere de biz böyle oluruz belki."

"Birçok bitkiler ve kimi balıklar!" dedi Mösyö Salomon kinle.

Daha önce hiç yapmadığım bir şey yaptım. Kollarımı omzuna doladım. Ama o hırlayıp duruyordu.

"... yaşlı kimseleri yaşamın yeni bir aşamasında girişken bir tutum kazanmaya yöneltmek amacıyla..." diye homurdandı.

Homurdanışını, öfkelenişini görmek haz veriyordu insana. Nice yolculuğuna fazla bel bağlamamak gerekirdi. Kendi kategorisinde gerçek bir güreşçi yapısındaydı.

"Uygulayımsal, okunması kolay bir küçük kitap..."

Yumruğu indirdi masaya.

"Öyle bir tekme indireceğim ki kıçlarına, monzami!"

"Böyle bağırmayın, Mösyö Salomon, neye yarar ki?"

"Okunması kolay ve Faisant'm çizgileriyle resimlenmiş bir küçük kitap, sağlık bilgisi ve yaşama biçimini ele alarak yaşlı kimseleri yaşamın yeni bir aşamasında girişken bir tutum kazanmaya yöneltmek amacını gütmekte! Anasını avradını! Anasını avradını!"

Masaya birkaç yumruk daha indirdi ve kralsal yüzünde amansız bir kararlılık anlatımı belirdi.

"Beni orospulara götürün," dedi.

Önce yanlış işittim sandım. Olamazdı. Bu yücelikte bir adam böyle bir şey isteyemezdi.

"Mösyö Salomon, kusura bakmayın ama hiç kuşkusuz işitmediğim, hatta işitmek bile istemediğim şeyler işittim!

"Orospulara götürün beni!" diye gümbürdedi Mösyö Salomon.

Mösyö Salomon bir Yahudi olarak kutsal yağ sürdürmek için Katolik papazı istese, bu denli şaşırmazdım.

"Mösyö Salomon, yalvarırım size, böyle şeyler söylemeyin!"

"Orospulara gitmek istiyorum ben!" diye uludu Mösyö Salomon, gene masasını yumruklamaya başladı.

"Mösyö Salomon, çok rica ederim, böyle yormayın kendinizi."

"Ne yorması?" diye homurdandı Kral Salomon. "Yoksa siz de anıştırmalara mı başlıyorsunuz, küçük dostum?"

"Böyle gümbür gümbür bağırmayın, Mösyö Salomon, bir sakatlık çıkabilir."

Mösyö Salomon bulunduğu yüceliklerden yıldırımlar yağdırdı üzerime. Bakışıyla böyle bir şey yapabilseydi, yıldırım da bunu yapardı yani.

"Kim patron burada? S.O.S/in patronu kim? Ben bir isteğimi belirttim. Çok iyi durumdayım, sakatlık makatlık da çıkmaz öyle birden! Orospulara

götürülmek istiyorum. Anlaşıldı mı?"

Zırıldamaya başladım. Yalnız bunalımdandı bu, biliyordum, ama bunalımın insanı böyle bir umutsuzluk edimine götürebileceği usuma bile gelmezdi. Böylesine ulu bir adam, ilk kaynağa dönen bir yaşlı insan...

Koluna yapıştım.

"Dayanın, Mösyö Salomon. Mösyö Victor Hugo'yu anımsayın!"

Sonra da başladım höykürmeye:

Bir yaşlı adam ki ilk kaynağa geri divıer Girer ölümsüz günlere çıkıp değişken günlerden...

Ve niev görünün, ama gençlerin gözlerinde Işık yanar ışık hep yaşlılarınkinde!

Mösyö Salomon bastonuna sarılmıştı, baktım ki, kafama indirmek üzereydi.

"Mösyö Salomon, ışık yanar, ışık hep yaşlıların gözlerinde! Genç adam güzeldir, ama yaşlı adam büyüktür! Bu bulunduğunuz yerden, orospulara gidemezsiniz!"

"Bir sindirme girişimi bu!" diye gürledi Mösyö Salomon. *"S.O.S.*'in patronu olarak bir emir verdim ben! Orospulara götürülmemi istiyorum!"

Hemen santrala koştum. Şişko Ginette, Tong, Yoko, Chuck, büyüğü dışında Masselat kardeşler oradaydı. Korkunç bir şeyler döndüğünü hemen anlayıverdiler.

"Mösyö Salomon orospulara gitmek istiyor!" diye höy-kürdüm.

Apışıp kaldı hepsi, eski Masselat'lann büyüğü hariç, çünkü o yoktu.

Chuck sakin sakin:

"Yaşsal bunama," dedi.

"İyi ya, git kendisine söyle!"

"Duyduğuma göre, erkekler yaşlanınca canlan sık sık gebe kadın çekermiş," dedi Ginette.

Herkes ona baktı.

"Yani demek istiyorum ki..."

"Evet, demek istiyorsun da çeneni kapatsan daha iyi edersin," diye bağırdım. "Zavallı Mösyö Salomon'un orospulara gitmek istemesi yeterince korkunç, değilmiş gibi bir de gebe kadınları sarıyorsun başına! Ne yapıyoruz şimdi?"

"Aklı başında değil," dedi Chuck. "Seksen beşinci yaş günü neden olmuştur bu sarsıntıya. Ölümden bu denli korkan bir herif görmedim hiç!"

"Doğu bilgeliğinden yoksun, orası kesin," dedi Tong.

"Belki de yalnızca orospulara gitmek istiyordur," diye girişti Yoko.

"Ömründe hiç orospulara gitmedi!" diye gürledim. "O gitmez! Onun yüksekliğinde bir adam gitmez!"

Masselat'lann küçüğü eksi büyüğü:

"Doktor Boudien'i çağırabiliriz," önerisinde bulundu.

"Orospulara götürürüz olur biter," dedi Tong. "Bakarsın bir şeyler olur."

İşte tam bu sırada Kral Salomon santrala giriverdi; dillere destan şapkasını giymiş, eldivenlerini ve atsal at kafalı bastonunu eline almıştı bile.

"Ufak bir çete toplantısı öyle mi!" dedi.

İyi olmadığını anlamak için şöyle bir bakmak yeterdi. Gözlerinde ürküntüse! bir parıltı vardı. Dudaklarını öyle bir sıkıyordu ki, görünmüyorlardı bile. Başı titriyordu.

"Tamam. Gidiyoruz, gidiyoruz!" diye uludum, sonra Kral Salomon bunalımla savaşmak için banyoda ne bulunduruyor diye bakmaya koştum. Hiçbir şey. Hiçbir şey yoktu. Düşmana bomboş ellerle meydan okuyordu Kral Salomon. Böyle bir film görmüştüm, şövalyenin biri, kendisini almaya gelmeyen ölümü demir bilekleriyle savaşmaya çağırıyordu. Santrala döndüğünde, Kral Salomon'u baş yukarıda, baston hafiften kalkık, öfkesini dizginlemiş buldum.

"Size şurasını hemen söyleyeyim ki, bu iş sizin bildiğiniz gibi olmayacak. Doğru, seksen beş yaşıma girdim. Ama bununla benim sıfır elde sıfırlaştığımı sanmak arasında atılacak bir adım var ki, bu adımı atmanıza izin vermiyorum. Size söylemek istediğim bir şey var. Genç dostlarım, size şurasını önemle belirtmek isterim ki, ben tam dört yıl süresince Nazilerden, Gestapo'dan, sürgünden, V61 d'Hiv'e götürülmek üzere yapılan baskınlardan, gaz odalarından, toplu kıyımlardan kurtulduysam, çapaçul bedensel nedenler dolayısıyla üçüncü sınıf ve adına doğal denilen sıradan bir ölüme boyun eğmek için kurtulmadım. En iyiler bile alt edemediler beni, yakayı öyle alıştıra alıştıra da vermeyeceğimi herhalde kestirebilirsiniz. Kıyımdan iş olsun diye kurtulmadım, küçük dostlarım. Daha çoook yaşamak niyetindeyim, bunu böyle bilmiş olun!"

Çenesini daha yukarıya, daha bir meydan okuyuşla kaldırdı, gerçek bunalım nöbetiydi bu, en gerçeğiydi, Kral Salomon'un büyük bunalımıydı. O ulu ve yüce havasıyla gene gürledi:

"Ve şimdi, orospulara gitmek istiyorum!"

Yapılacak hiçbir şey yoktu. Böyle bir şeyi görmek istemeyen Masselat kardeşi santralda bırakarak hep birlikte taksiye doluştuk, kadın türünden de biri bulunsun diye Şişko Ginette bile geldi. Taksiyi ben sürüyordum, Tong Şişko Ginette'in kucağına oturmuştu, Mösyö Salomon'u da arkaya, Chuck'la Yoko'nun arasına oturtmuştuk. Dikiz aynasından yüzünü görüyordum, bunun için sözlükte bir tek deyim vardı, o da amansızdı. *Amansız: Taşkınlığı yatıştırılmayan, kin, şiddet. Bkz. Acımasız, yılmaz, sarsılmaz. Bkz. Azgın.* Çevresinde özel muhafızlar gibiydik hepimiz. Böyle bir durumda orospulara götürülen bir adam görülmemişti daha. Benim için durum ötekiler için olduğundan çok daha korkunçtu, çünkü Mösyö Salomon'u taksidekilerin hepsinden daha çok severdim. O sabah seksen beşinci yaş

günü için uyanınca neler duyduğunu anlıyordum, çünkü ben de her sabah uyanınca bunu duyarım. Uyanınca yapması gereken ilk şey gidip işemekti, çünkü onun yaşında prostatsal nedenlerle işeyemeyenler de vardı, ama o hâlâ krallar gibi işiyor, bu da her seferinde kendisini güvene getiriyordu. Hepimiz susuyorduk, ona sunabilecek hiçbir şeyimiz yoktu. Ne söyleyebilirdik ki? Hâlâ çok güzel işediğini mi? Bu yaşta çoktan öbür dünyayı boylamış kimseler bulunduğunu mu? Ondan yana kanıtlarımız yoktu. Nazileri ve Arjantin polisinin işkence yöntemlerini bile suçlayamazdık. Orada bir neden vardı, herifler Dünya Kupasını düzenliyorlardı, ister istemez yutmak zorundaydık. Bulanık demokratiksel nedenlerle Kral Salomon'a bağışlanmaz bir yumruk indiriliyor, kendisine herhangi bir ölümlü gibi davranılıyordu. Az önce sunduğu kanıt öylesine doğruydu ki, yanıtlanamazdı bile. Dört yıl boyunca bir mahzende gizlenmişti, Nazilerin ve aynı adı taşıyan Fransız polisinin kıyımından başanyla kurtulmuştu o, herhangi bir salak gibi doğal ölümle ölmek için yapmamıştı herhalde bunu. İstemiyle, kararlılığıyla, kurnazlığıyla, önlemciliğiyle, ruh gücüyle, kişiliğiyle yengiye ulaşmıştı, şimdiyse Naziler kendisine beklemekle hiçbir şey yitirmeyeceğini söylemişler gibi bir şeydi.

"Yaşlı kişileri yaşamın yeni bir aşamasında girişken bir tutum kazanmakta yönlendirmek amacıyla!" diye uludu Mösyö Salomon, ama bunun arkasından, yumruklanın havaya kaldırarak:

"Ey öfke, ey umutsuzluk, ey düşman yaşlılık!" diye eklediği zaman kuşkulanmaya başladım, dalga mı geçiyor, yoksa Homeros'sal niyetleri mi var, diye düşündüm.

"Mösyö Salomon, Charlie Chaplin'in çaldırdığı tabut bulunmuş, kendisi de olduğu gibi duruyormuş içinde, bu iyi bir haber, adalet yengiye ulaşıyor."

"Mösyö Salomon, siz müzikten hoşlanırsınız," dedi Chuck, "New York'a gitmeliydiniz, Horowitz son konserini verecekmiş."

"Peki, son konseri olacağını kim söyledi size?" diye haykırdı Mösyö Salomon. "Kendisi mi karar vermiş buna? Horovvitz'in yirmi yıl daha yaşamayacağını kim söyledi? Neden daha önce ölecekmiş? Yahudi olduğu için mi? Hep aynı kişiler mi gidecekmiş?"

Chuck'ın ne söyleyeceğini hiç mi hiç bilemez duruma geldiğini ilk kez görüyordum, sonsuz bir şaşkınlık içinde kalakalmış öyle. Arabayı çok yavaş sürüyordum, ileri yaştaki insanlarda sık sık görüldüğü gibi Mösyö Salomon'un belleğinde bir boşluk olur da uğursuz tasarısını unutur diye umuyordum, ama Saint-Denis Sokağına gelmiştik bile. Tam bu sırada Mösyö Salomon'un haykırdığını işittim. Pencereden eğilmiş, birilerini dikizliyordu. Mini etekli, deri çizmeli, gevşekçe duvara yaslanmış, iriyarı bir sarışındı dikizlediği. Gene duvara yaslanmış beş-altı orospu daha vardı, Mösyö Salomon neden onu seçmişti, bilmem. Biraz geçtim, ama bastonuyla omzuma vurdu, frene bastım.

"İndirin beni!"

Yoko bir öneride bulundu:

"Mösyö Salomon, daha önce bizim gidip kendisiyle konuşmamızı ister misiniz?"

"Peki, ona ne söylemeyi düşünüyorsunuz?" diye haykırdı Mösyö Salomon. "Yaşı küçüklere bu iş yasak mı diyeceksiniz? Hastirin hepiniz! Ben hazır giyim kralıyım, kimseden akıl alacak değilim. Beni burada bekleyin."

Hep birlikte arabadan atladık, inmesine yardım ettik.

"Mösyö Salomon, belsoğukluğu melsoğukluğu olursunuz!" diye yalvardım.

Dinlemiyordu. Şapkası azıcık kaymış, gözleri canlı ve kararlı, eldivenler elde, bastonun ucu şimdiden yukarı kalkmış, girişken bir durum almıştı, tıpkı *Le Monde'd*aki gibi. Sarışın orospu iyi bir dişi sezgisi gösterdi, koca bir gülümsemeyle gülümsedi ona. Mösyö Salomon da gülümsedi.

Ginette ağlamaya başladı.

"Bir daha canlı olarak göremeyeceğiz onu."

Korkunçtu doğrusu, gün ortasında, apaydınlıkta, böylesine ulu bir adam! Yüreğim parçalanıyor, ama şurasını da belirtmek zorundayım ki, falsolu bir gülümseme vardı dudaklarında. Orada, yer düzeyindeydi işte, bizim mikroskobik zevzekliklerimize öyle büyük bir hoşgörüyle eğildiği dillere destan yüksekliklerde değildi. Kan Kral Salomon'un koluna girdi, dosdoğru otelin kapısına yöneltti onu. Yoko saygıyla kasketini çıkarmıştı. Tong'un yüzü soluk sarıya dönüşmüştü. Chuck'ın hırtlağusu batıp batıp çıkıyordu. Şişko Ginette hıçkırıyordu. Kral Salomon'un bunca yüksekliklerden böyle bir yere düştüğünü görmek berbat bir şeydi.

Bekledik. Önce kaldırımda, sonra iş uzamaya başlayınca da takside. Ginette gözyaşlarına batmıştı.

"Bir şeyler yapmalıydınız!"

Yirmi dakika daha.

"Ama buna tehlikede bulunan bir kimseye yardım etmemek derler!" diye bağırdı Ginette. "Onu öldürüyordur bu şıllık! Çıkıp bakmamız gerekir!"

'Telaşlanmaya gerek yok," dedi Tong. "Dinlensin diye yatırmıştır onu. Belki de moralini yükseltmeye çalışıyordun Bu da görevleri arasına girer."

On dakika daha.

"Ben polis çağıracağım," dedi Ginette.

İşte tam bu sırada Mösyö Salomon otelin kapısında belirdi. Hepimiz kendisini incelemek üzere burnumuzu dışarı çıkarmıştık. Hiçbir şey söylemiyorduk, ne bir evet, ne bir hayır. Bir elinde bastonuyla eldivenleri, bir elinde şapkası, öyle duruyordu, orada, dillere destan saygınlığından hiçbir şey eksil-memişti. Sonra hafiften, bitirim bir deviniyle, biraz da yana kaydırarak şapkasını giydi, bize doğru yöneldi. Hep birden dışarı fırlayıp ona doğru koştuk, ama tutmamız gerekmedi. Arabayı kaldırdım, sessiz sessiz yol almaya başladık, yalnız Ginette içini çekiyor, arada bir serzenişle ona bakıyordu. Birdenbire, Chaussee d'Antin Sokağında bulunduğumuz bir sırada Mösyö Salomon bunca heyecanlardan sonra hiç de fena olmayan bir şey yaptı: Gülümsedi, sonra:

"İlk kaynağa dönen yaşlı adam," diye mırıldandı.

Sonra da:

"Birçok bitkilerin ve kimi balıkların yaşam süresi sınırsızdır," diye söylendi.

Bundan sonra, kapkara bir sessizliğe gömüldü gene. Dönüşte, kendisini sofaya yatırdık, Mösyö Salomon'un ölümsüzlük isteklerine kapılması nedeniyle çabucak gelmesi için Doktor Boudien'e telefon ettik. Hepimiz de çok sarsılmıştık, bir Chuck bizim gibi değildi, Kral Salomon'un bunalımının belirgin bir biçimde seçkinci ve soyluluksal olduğunu, böyle çaresiz karşı ilençlere ve sövgülere girişmektense, yeryüzünde çare aranması gereken yeterince dert bulunduğunu söylüyordu. Ta eski Mısır'da bir zamanlar halkın sokaklara döküldüğünü, 1 Mayıs 68 düzenleyip ölümsüzlük isteyerek din adamlarını taşa tuttuğunu açıkladı bize, Kral Salomon'un istek ve ilençlerinin çağdışı olduğunu söyledi. *Çağdışı: Çağma uymayan, bir başka çağdan olan.* Omuz silktim, daha fazlasını araştırmadım. Chuck haklıydı ve haklı kişilerle tartışmaya değmezdi. Hiçbir şey yapılamazdı onlarla. Zavallı kerizler.

Doktor Boudien'i bekledim, tansiyonu iyi buldu, ufukta normalinden başka bir tehlike de görmüyordu. Gereğinden fazla kaygılanacak bir şey yoktu kısacası. Kral Salomon'un bizim değil de birçok bitkilerle kimi balıkların sınırsız bir yaşam süresinden yararlandıklarını öğrenince kapıldığı kızgınlık ve haklı öfkeden söz ettim, Doktor Boudien de Fransa'da bilimsel araştırmaların önemsenmediğini, destek bütçesinin daha da kısıldığım, Mösyö Salomon'un kızmakta haklı olduğunu, yaşlılıkbilim alanında yeterli çaba harcanmadığını açıkladı bize. Kesinlikle anladım ki, Mösyö Salomon'un hiçbir eksiği yoktu, doğal olarak soluk alıp soluk veriyordu. Solex'ime atladım.

1

Kiiba resmi diyor ya burada da kübik resimle karıştırıyor, (ç.n.)

KIRK BİR

Anahtar paspasın.altında değildi, Aline kapıyı açınca içeride bir mutsuzluk olduğunu hemen anlayıverdim. Aline'in mutsuz olduğu zaman öfkelendiğini daha önce fark etmiştim.

"Burada."

"Kim?" diye sordum, çünkü günün bunca heyecanı içinde Matmazel Cora en son düşüneceğim şeydi. Ama oydu, hatta her zamankinden de fazla giyinmiş, büyük bir gece toplantısına katılacakmış gibi boyanmıştı. Gözleri kımıldadıkça ayaklarını oynatan bir örümceğe benziyordu, kirpikleri öylesine uzun, öylesine boyalarla karartılmıştı. Ama yukarısında mavi de vardı, kırmızı da vardı, her yanda ak da vardı ki yalnız dudaklarının ucunda dikiş tutturamıyor-du. Orta yerinde altın bir burç balığıyla kara bir sargı takmış, kımıldadığı zaman renk değiştirip mordan açık mora ve kırmızıya geçen bir giysi giymişti. Aşağılık heriflerin en aşağılığıymışım gibi bir sessizlik oldu birdenbire.

"Merhaba, Jeannot."

"Merhaba, Matmazel Cora."

"Sevgilini tanımak istemiştim."

Oturdum, başımı önüme eğdim, serzenişleri ve kederi bekliyordum, ama keder ondan çok bendeydi, Aline bana sırtını dönmüş, Matmazel Cora'nın getirdiği çiçekleri vazoya yerleştiriyordu, hiç kuşkum yok ki, öldürebilirdi, kadınlar arasında öylesine nefret ediyordu benden. Ne zamandır buradaydı, birbirlerine neler anlatmışlardı, bir daha anahtarı paspasın altında bulabilecek miydim, merak ediyordum.

"Gençsiniz, mutlusunuz, bunlar güzel anılarımı canlandırdı," dedi Matmazel Cora, Aline'e.

"Matmazel Cora, Matmazel Cora," dedim, sonra' sustum, Aline de öyle, sessizlik içinde çiçekleri vazoya yerleştiriyordu.

Matmazel Cora azıcık ağlıyordu. Çantasından tertemiz bir küçük mendil çıkardı, mendili daha önce kullanmamış, yani ağlamamış olduğunu görünce rahatladım. Makyajına dikkat ederek kuruladı gözlerini, gerçekten bir gala için boyanıp giyinmişti, belki de buradan çıktıktan sonra bir şenliğe gidecekti.

"Beni bağışlayın, Matmazel Cora."

"Çok tuhafsın, sevgili Jean. Beni bıraktın diye mi ağlıyorum sanıyorsun? Heyecanlandım azıcık, sizleri görünce eski anılarım canlandı da. Gençliğim, sevdiğim adam. Gençliğimde çılgınlıklar yapabilirdim. Şimdi, geçti artık. Hatta beni ağlatan da bu. Sen..."

Biraz katı bir biçimde gülümsedi.

"Sen iyi bir çocuksun."

Kalktı, Aline'e doğru gitti, onu öptü. Elini avuçlarında tuttu.

"Çok tatlı bir kızsınız. Bana gelin bir gün. Size fotoğraflar gösteririm."

Benden yana döndü, keyifli keyifli, yanağıma dokundu.

"Sana gelince, koca kafa, herkesi aldatan bir fizik var sende. Görenler gerçek bir herif der, oysa..."

Güldü.

"... oysa Jeannot Lapin'sin sen."

"Kusura bakmayın, Matmazel Cora."

"Kendine bu kadar az benzeyen bir çocuk görmedim ömrümde."

"Mahsus yapmıyorum, Matmazel Cora."

"Biliyorum, biliyorum. Zavallı Fransa!"

Sonra çıktı, Aline de onunla çıktı. Gene görüşmekten söz ettiklerini işittim. Mutfağa gidip bir bardak su içtim, geri geldiğimde Aline hâlâ dönmemişti. Kapıyı açtım, Matmazel Cora'nın Aline'in kollarında ağladığını gördüm. Haykırdım:

"Matmazel Cora!"

Arkasından asansöre girdim. Aline de ağlıyordu. Ben ağla yamıyordum, fazla heyecanlıydım.

"Neler çektirdi bana, bir bilseniz!"

"Ben mi Matmazel Cora? Ben mi?"

"Bir akşam işemeye gelmemiş olsaydı, hâlâ tuvaletlerde bekleyecektim, oysa şimdi onu sevdiğim kadar daha önce hiçbir erkeği sevmedim! Bilemezsiniz, insan gençken anlayamaz. Ama ne kadar kindar bu adam, ne kadar kindar!"

Aklandığım, aşkında her türlü kuşkudan arındığım için öyle rahatlamıştım ki, onu öptüm.

"Kindar değildir, Matmazel Cora, göze alamıyor! Telefon etmek istiyor, size, ama göze alamıyor. Size göre fazla yaşlı olduğunu sanıyor."

"Gerçekten söyledi mi bunu sana, yoksa beni avutmak için mi söylüyorsun?"

"Biraz önce söyledi daha! Hatta yatağına yatmak zorunda kaldı, öylesine dert etti yaşını. Seksen beşinci baharına girdi, ama Nice'te daha fazla yaşayanlar da var."

"Orası doğru."

"Sizinle yeniden başlamak istiyor yaşamına, ama buna girişmeyi göze alamıyor!"

"İyi ya, sen ona de ki..."

Konuşamadı bile, yalnız bakışındaydı sözleri.

"Söyleyeceğim, Matmazel Cora! Bana güvenebilirsiniz!" diye atıldım.

Gene gözlerini kuruladı, sonra indi, asansörle gömülmeden önce hafiften el salladı bize. İçeri girdik. Aline duvara yaslandı. Bir güçlendiriciye gereksinimi vardı, eskiden söyledikleri gibi bir 'yüreksel'e. Gülmekten daha iyisi yoktu.

"İyi atlattık," dedim.

Gözlerini ayırdı.

"Nasıl?"

"Biz de yaşlı olabilirdik."

"Öf be, tadını kaçırdın artık!"

"Yalan mı yani! Ne kadar sevinsek az bence."

Bir takma bıyık bile takmak isterdim, ama bulamıyordum.

KIRK İKİ

S.O.S.'e artık postayı kestiğimi, gene onarımcılığa başlayacağımı bildirdim, ama yalnız muslukçulukla, ısıtmayla, elektrikle, insansal olmayan, zararsız zavazingolarla uğraşacaktım.

İnsanların evlerinde yaptakçılık yaparak günde on saat geçiriyordum, onarılabileni onarmak moral bakımından iyiydi. Güzel bir su kaçağını, patlamış bir boruyu, yerlerine yenileri konulabilecek parke taşlarını onarmak hoşuma gider. Geri yanı, yalnızca Aline'di. Hatta kara gelgite yapışmış martı resmini bile yırtmaya kalktım, öylesine vız geliyordu bana, ama son anda elim varmadı. Bu işte hiçbir etkisi olmamakla ve sevgim genelde kalmakla birlikte,

Matmazel Cora'yı her geçen gün biraz daha seviyordum. Kendimi seksen metre karelik iki odayla sınırlamayı bece-remiyordum daha. Bir gece

kahkahalarla uyandım, çünkü bir metro girişine dikilip mutluluk biletleri dağıttığımı görmüştüm düşümde. Seksen beşinci yaşının altından nasıl kalktığını görmek için her gün Mösyö Salomon'a gidiyor, son yaptakçılığımı gerçekleştirmek için uygun zamanı bekliyordum. Kimi zaman gerçek deriden koltuğunda oturur buluyordum onu, kimi zaman da büyüteci gözünde, pulcu masasının başında, candan öpücükler ve sevgi dolu sözcüklerle dolu kartpostal koleksiyonunun üzerine eğilmiş durumda. Son coşkusundan bu yana, daha çok grilik kalmıştı yüzünde. Gözleri eskisinden de karanlıktı ve volkan kıvılcımları azalmıştı, ama içinin tümden sönmediğini, yalnızca soluğunu topladığını seziyordum. Pul koleksiyonunu satmayı düşündüğünü söyledi bana.

"Başka bir şeye geçmenin zamanı geldi," dedi. '

"Bunu düşünmeyin bile, Mösyö Salomon. Sizde bu demir gibi yapı olduktan sonra, bunu düşünmeniz hiç mi hiç gerekmez."

Bu sözüm hoşuna gitti, ufak bir parıltı gördüm. Parmağıyla masayı dövdü. Ellerini hep anımsayacağım, uzun, ak, ince parmaklı, virtüöz eli denilen ellerini.

"Ellerinizi her zaman anımsayacağım, Mösyö Salomon."

Daha da aydınlandı yüzü. Kutsal bir şeyim olmaması hoşuna gidiyordu. Böylesi her şeyin önemini azaltır.

"Sen bir soytarısın, Jeannot."

"Evet, size çok şey borçluyum, Mösyö Salomon."

"Belki de başka şeye geçeceğim. Pullar konusunda yapacak pek bir şeyim kalmadı. Eski fildişleri bayağı ilgimi çekiyor..."

İkimiz de güldük.

"Size Matmazel Cora'dan söz etmek istiyordum."

"Nasılmış? Umarım, ilgileniyorsundur onunla."

"Teşekkür ederim, Mösyö Salomon, beni düşünmeniz büyük incelik."

Kıvılcımlar gene beliriyordu. Topu topu hafiften alaylı bir parıltı, dudaklar üzerinde küçük bir kıpırtı.

"Ne tuhaf, insan yaşlandıkça geçmiş daha çok canlanıyor," dedi. "Onu gittikçe daha sık düşünüyorum."

Açık gri bir flanel takım, kara botlar giymiş, pembe bir kravat takmıştı, kendi kendine bu denli ince davranması şaşırtıcıydı. Masasının üstünde küçük bir kitap duruyordu, Mösyö Jose Maria de Heredia'nın şiirleri. Gittikçe daha çok seviyordu bu şiirleri, çünkü onlar da yaşlanmış eskimişlerdi.

"Evet," dedi bakışımı görünce.

Sonra ezberden okudu:

O meleksi hoşluk dediği şeyin Tanrısal ruhu gezinir gönül telinde Sardı ım aşk bunalımı sıkknı yüreğini...

Yüzü daha da yumuşadı.

Ve alıp götürür sesini ondan uzaklara yeller Ki belki de okşarlar bakarsın vefasız kadını...

Sustu, sonra elini salladı.

"O zaman başka bir zamandı, Jeannot. Dünya daha az yer tutuyordu. Evet, bugünlere göre, özel kederler için çok daha fazla yer vardı..."

"Benim düşüncemi sorarsanız, ona karşı çok bağışlanmazsınız, Mösyö Salomon. Otuz beş yıl, hınç için yeter de artar bile. Şık bile değil, oysa siz çok güzel giyinirsiniz. Onu alıp götürmelisiniz."

Gözlerini kırıştırdı biraz. Belli belirsiz bir kuşku, azıcık da kekre bir sesle:

"Peki, onu yanıma alıp da nereye götüreyim istiyorsun, sevgili Jeannot? Tam olarak nereye?" diye sordu.

Tınmadım bile.

"Nice'e, Mösyö Salomon, yalnızca Nice'e."

Gene karardı yüzü. Önlemli bir adım daha attım.

"Onu bağışlamalısınız, Mösyö Salomon, o dillere destan hoşgörünüzle bağışlamalısınız. Biliyor musunuz, Champs-Elysöes'de bir yudum içki bile içmek istemiyor artık. Yüreğine oturmuş. Sonra Almanlar zamanında sık sık geçmiş mahzenin önünden."

"Peki, ne diye içeriye girmemiş orospu?" diye gürledi Mösyö Salomon umutsuzlukla, hatta yumruğunu da masaya indirdi. Doğrusu bu sözcük onun dudaklarında uygunsuz bir sözdü. "Neden bir kez olsun beni görmeye gelmemiş?"

"Bu sizinki hınç, Mösyö Salomon. Hınç derler bunun adına. Bu da iyi bir şey değil."

Mösyö Salomon soluk alıp soluk verdi. Sakinleşmek için biraz sustuktan sonra:

"Neler çektim, bilemezsin," dedi. "Onu seviyordum."

Gene soluk alıp soluk verdi. Gözlerinde anıların alevi parlıyordu.

"Bönlüğünü, azıcık boğuk kenar mahalle sesini, ufacık dangalak yüzünü seviyordum. Hep iki zırvalık arasında onu kurtarmak, onu korumak gelirdi insanın içinden. İnsanın kendi yaşamını böylesine berbat etmesi akla sığdırılacak gibi değil. Gene de... Gene de bazı bazı hayranlık duyarım ona. Bir aşk için yaşamını berbat etmek, herkese vergi değildir."

"İyi ya, Mösyö Salomon, o zaman kendinize hayran olmalısınız."

Afallamış gibi göründü. Mutluydum, çünkü biliyordum. *Afallamış: Soğukkanlılığını yitirmiş, şaşırmış.*

Uzun uzun süzdü beni, sanki ilk kez görüyordu.

"Sen... sen beklenmedik bir çocuksun, Jean."

"Her şeyi beklemek gerekir, özellikle de beklenmeyeni, Mösyö Salomon."

İşte tam bu sırada hep birden içeriye girdiler. Şişko Ginette, Tong, Yoko, Masselat kardeşler, bir Chuck yoktu, o gelmemişti. Hepsinin de suratları yıkım suratıydı. Telefonda zorlu haberlere hepimiz alışkınızdır, ama hemen anladım ki, bu seferki kişiseldi. Bize bakıyor ve ortalığı birbirine katmadan önce biraz zaman kazanmak ister gibi susuyorlardı.

"Ne var, ne oldu?" diye sordu Mösyö Salomon, biraz sinirlenmişti, dramatik etkilerle karşı karşıya bulunmak her zaman sinirlendiricidir çünkü.

"Matmazel Cora yaşamına son vermeye kalkmış," dedi Ginette,

Öylesine zorlu bir şeydi ki, önce hiçbir şey duymadım. Sonra, Mösyö Salomon'la benim ilk düşündüğümüz aynı şey oldu. Gırtlağım kopmuştu sanki, konuşmam olanaksızdı. Sonra Mösyö Salomon'un sesini işittim, önce hiçbir şey söylemedi, arkasından mırıldandı:

"Kimin için?"

Anlamıyorlardı. Öylece durmuş bize bakıyorlardı hepsi de, Chuck'ın dışında, o orada değildi. Ginette sudan çıkarılıp da doğal ortamının dışında kalmış bir balık gibi, ağzını bir açıp bir yumuyordu.

Mösyö Salomon bir kez daha ve güçlü bir sesle:

"Kimin için yapmış bunu?" diye sordu. Gözlerinden anlıyordum ki, bunalımın tam göbeğindeydi.

"Onun için mi, benim için mi?"

Yüzü kımıltısızdı, taştan bir yüzdü, kesilmiş başları üzerinde Fransa krallarının yüzleri gibi, şu var ki burnu olduğu gibi duruyordu. Tümden griye kesmişti, bu da daha bir taşlaştırıyordu onu. Şimdi düşündüğüm

zaman bile düşünmeyi göze alamıyorum hâlâ. İyi biliyorum ki, vardır bu lakerda, tutkuyla sevmek diye bir şey vardır, ama seksen beş yaşında ve otuz beş yıl sonra olunca, bunun dört yılı da bir mahzende geçirilince, hem de en güzel günlerdeki gibi saydam olup sazan anam sazan babamın çevresinde dört dönünce, gönül gençliği bile denilemez bunun adına, ölümsüzlük denir. Kral Salomon, Matmazel Cora'nın canına kendisi için mi, yoksa benim için mi kıydığını bilmek istiyordu.

Bütün yüceliğiyle ayağa kalktı.

Onlara doğru eğildi.

İlenç dolu bir biçimde parmağını bana doğru kaldırdı, sonra da haykırdı:

"Kimin için yapmış diyorum size? Onun için mi, benim için mi?"

"Mösyö Salomon," dedi Ginette, "Mösyö Salomon..."

Ötekileri bırakıp ikimiz gittik. Başka 'vaka'larm da bulunduğu büyük bir odaya aldılar ikimizi de. İkimiz de yatağın iki yanındaki iskemlelere oturduk. Matmazel Cora çenesine dek aklar içinde yatıyordu. Fazla heyecanlı görünmüyordu. Başhemşire umutsuzluk nedeniyle fazla ilaç almış olduğunu söyledi. Odada başka 'vaka'larla ilgilenmek üzere başka hemşireler de vardı ve daha içli dışlı olsun diye bir paravan konulmuştu. Matmazel Cora'nın otuz altı saattir burada bulunduğunu ve tehlikeyi atlattığını söylediler, ama bu sözün gelişiydi. Şanslı olduğumuzu düşünüyordum, metronun altına ya da Seine Nehrine atılmamış, işi gerçekçi şarkılarındaki gibi bitirmemişti. Umutsuzluğa karşı fazla ilaç almıştı yalnızca, bu nedenle de kurtarılabilmişti. Hizmetçi kadın, öyle ya, hizmetçi de tutabiliyordu, kapıyı çalmış çalmış, yanıt alamamış, yaşlı kişilere yapılan saldırılan göz önüne alarak polis çağırmıştı. Yatağın başucundaki masanın üstüne küçük bir pusula bırakmıştı, ama hiç kimseye seslenmiyordu, bu da her zaman için en kötü durumdu. Daha sonra, haber verilecek bir kimsesi bulup bulunmadığı sorulunca, yalnızca *S.O.S. Gönüllüler'e* telefon edilmesini, orada birini tanıdığını söylemişti. Kendisiyle fazla konuşmamak gerekirdi, çünkü heyecanlanması doğru değildi. Mösyö Salomon, bıraktığı yazılı açıklamayı görüp göremeyeceğini sormuştu ya, kabul etmemişlerdi, çünkü aileden biri değildi. Buna kızdı ve yüksek sesle:

"Dünyadaki tek dayanağı benim," dedi, bunu söylerken de yüzüme bile bakmadı, öylesine haklıydı.

Başhemşire duralamıştı, başımla, ellerimle hayır, hayır, hayır demesem, kâğıdı ona verebilirdi. Pusulasına ne yazdığı bilinemezdi. Belki de Mösyö Salomon'un 'taş yüreklinin biri' olduğunu yazmıştı. Bir fırsattı bu, son şansıydı, kaçırmamak gerekirdi; şimdi, kurtulduğuna göre, daha çok kurtarmak gerekirdi onu, kalın kafasına karşın, Mösyö Salomon'u da kurtarmak gerekirdi. Böyle durumların sessizliği içinde yatağın iki yanma oturmuştuk. Matmazel Cora'ya gelince, çenesine dek aklar içinde, küçücük kolları çarşafın üzerinde, öyle yatıyor, gençlik resimlerine günlük yaşamında olduğundan daha çok benziyordu. Kanıtlanmış yürekliliğin doygunluğuyla azıcık gülümsüyor, dosdoğru önüne bakıyordu, yani ne ona baktığı vardı, ne bana. Benim içimden gebermek geliyordu, ama her neden çıkışta geberemezsin ki, bu işin sonu gelmez o zaman. Diyeceğim, üçümüz de susuyorduk, tam tıpçılann öğütlediği gibi. Arada bir her ikisine de yalvaran gözlerle bakıyordum, ama Matmazel Cora kadınlık onuruyla bozmuştu, Mösyö Salomon da mahzende geçen dört yılıyla. Kalkıp bir şeyler kırmak geliyordu içimden, bu denli gençsel olmaya haklan yoktu, biri altmış beş yaşında, hatta daha fazla, öteki seksen beşindeydi, Tanrı korusun!

Ben orada, gözlerim yerde, için için köpürürken, Mösyö Salomon kahrolası mahzeninden geliyormuş izlenimini veren boğuk bir sesle sorguya geçti:

"Bunu kim için yaptın, Cora? Onun için mi... yoksa benim için mi?"

Gözlerimi yumdum ve neredeyse yakardım. Neredeyse diyorum, çünkü bunu yapmadım, sinemasever olmasına sinemaseverim ama o kadar değil. Matmazel Cora bu haltı bir başkası için kendisini bıraktım diye karıştırdığını söyle-cek olursa, iş yattı dernekti. Her ikisini de olanakların elverdiği en büyük ölçüde kurtarabilmek için bir tek şey gerekiyordu, o da Matmazel Cora'nın, 'Sizin için Mösyö Salomon!' ya da 'Senin için, Salomon'cuğum!' diye mırıldanmasıydı, çünkü küçültmesi yoktu bu adın, 'Salo'cuğum' demesi de kötü yorumlara yol açabilirdi.*

Susuyordu. Hiç yoktan daha iyiydi böylesi, çünkü adımı söyleyecek ya da ustası olduğu o içli bakışlardan biriyle suratıma bakacak olursa, Mösyö Salomon bir daha oturma-masıya kalkar, kapıya yönelir ve bir daha dönmemesiye yüksekliklerine çekilirdi. Ben de kesin olarak dış görünüşümü kazanır, yavru fok öldürücüsü olurdum. Bütün yapabileceğim, burnumu yere dikmek ve poliste kurbanın saldırganını tanımaya çağrıldığı zaman yapılan kimlik saptama gösterisinde olduğu gibi beklemekti.

”) Çünkü bu küçültme biçimi 'alçak' anlamına gelen 'salaıd[1] sözcüğüyle eşses-li olur, (ç.n.)

Hiçbir şey söylemedi. Bunca süre oturduk da bakmadı bile bize, ne ona, ne bana, dosdoğru önüne, hiç kimsenin olmadığı yere bakıyordu. Yanıt vermek istemedi, çarşafı çenesine dek çekili, kadınlık onuruyla dopdolu, konuşmaya gönül indirmeden, öylece durdu. Bereket versin, hemşire gelip bu kadarının yeterli olduğunu söyledi de kalktık. Ben çıkmak üzere bir adım attım, ama Mösyö Salomon kımıldamadı. Yüzü görünmüyordu, silme umutsuzluktu.

"Gene geleceğim," dedi.

Asansörde, birkaç kez derin derin soluk alıp verdi. Bir yandan bastonuna dayandı, bir yandan da benim koluma, çıktık. Onu arabaya, yanıma oturttum, her şey konulabilirdi sessizliğin içine, Matmazel Cora, artık yaşamdan beklenmeyen, gene de hep beklenen her şey.

Onu Haussmann Bulvarına getirdim, sonra var hızımla geri döndüm. Bir tükenmez, bir kâğıt, bir de zarf alıp yukarı çıktım. Hemşire beni engellemek istedi, ama bunun herkes için bir ölüm kalım sorunu olduğunu söyledim ona, o da doğru olduğunu anladı, çünkü her zaman doğrudur. Odayı geçerek Matmazel Cora'nın köşesine dek gelip oturdum.

"Cora."

Başını benden yana çevirdi ve gülümsedi, matrak bir herif olduğuma çoktan karar vermişti.

"Gene ne istiyorsun benden, Jeannot Lapin?"

Çüş. Ama söylemedim. Onu hoşnut etmek için koca kulaklarımı bile oynatabilirdim.

"Neden yaptın bunu? Onun için mi? Yoksa..."

"Benim için mi diyorsun Jeannot Lapin? Yok, hayır!"

Başını salladı.

"Hayır. Ne senin için, ne onun için. Şey işte... Ne bileyim ben. Geneldeydi. Böyle boşlukta kalmaktan bıkmıştım. Yaşlı ve yalnız derler ya hani. Anlıyor musun?"

"Evet, anlıyorum. Sana bir numara öğreteceğim."

"Numarası yok bunun. Biliyorum, ciltlerini gerdirenler vardır... ama kim için?"

"Sana bir numara öğreteceğim, *Cora*. Kendini yalnız ve yaşlı bulduğun zaman, bütün yalnız ve yaşlıları düşün, ama yokluk içinde olanları, kimsesizler yurdunda kalanları. O zaman lüks içinde görürsün kendini. Ya da televizyonu açar, Afrika'da şurada, burada ya da başka yerlerde yapılan son kıyımlara bakarsın. Daha da iyi bulursun kendini. Halkın bilgeliği diye bir şey vardır, onun da bu durum için çok güzel bir deyimi: Mutsuzluk da bir işe yarar. Şimdi al şunu da yaz."

"Ne yazayım istiyorsun? Kime?"

Kalktım, gidip hemşireyi buldum.

"Bayan veda pusulasını geri istiyor."

Ve elimi uzattım. Duraladı, ama bendeki surat karşısında güven duymadı. Ona göre, katil bendim. Kirpiklerini kırpıştırdı, hemen sonra da zarfı elime verdi.

Hiç kimseye değildi.

İçinde yalnızca *Elveda, Cora Lamenaire* yazılıydı. *Cora Lamenaire'e* elveda mı demekti, yoksa *Elveda diyor ve imzalıyorum* mu demekti, anlaşılmıyordu. Herhalde her ikisi de. Pusulayı yırttım.

"Yaz ona."

"Ne söyleyeyim istiyorsun?"

"Kendisi için canına kıydığını. Kendisini beklemekten bıktığını, otuz beş yıldır her geçen yıl biraz daha çok sevdiğini, şimdi bunun gelgeç sevda değil, gerçek aşk olduğunu, onsuz yaşayamayacağını, defterini kendi elinle dürdüğünü. Elveda, ben seni bağışlıyorum, sen de beni bağışla. İmza: Cora."

Bir süre kalemle kâğıdı elinde tuttu, sonra bıraktı.

"Olmaz."

"Hadi, yaz, imzala, yoksa seni öyle bir marizlerim ki..."

"Olmaz."

Yadsımasını daha bir vurgulamak için üzerinde hiçbir şey olmayan kâğıdı da yırttı.

"Bunu onun için yapmadım."

Kalktım, gözlerimi gökyüzüne, yani tavana dikerek ulumaya başladım. Sözcüğe dökülmüş hiçbir şey haykırmadım öyle, bir şey savunmak için değil, rahatlamak için uluyordum. Sonra, biraz derlenip toplandım.

"Bu âşık kavgasını otuz beş yıl daha sürdürecek değilsiniz herhalde. Brel'in hakkı varmış, insan ne kadar yaşlanırsa, o kadar hıyarlaştr!"

"Brel'den önce de söylenirdi bu söz, ama o şiire geçirdi."

Gene oturdum.

"Matmazel Cora, bizim için yapın bunu, hepimiz için yapın. Azıcık insanlığa gereksinimimiz var. Matmazel Cora. Şöyle güzel bir şey yazın. İncelik için yapın bunu, sevecenlik için, çiçekler için yapın. Yaşamında bir gün ışığı olsun bu yazdığınız, anasını sattığımın! Sizin o gerçekçi şarkı bozuntularında tümen tümendir böyle şeyler, Matmazel Cora, şöyle mavili, pembeli bir şeyler çırpıştırın bize, yemin ederim ki, çok gerek var buna! Ufak bir şekercik, Matmazel Cora, yaşamın ağzına bir şekercik, değişebilmek için tatlı bir şeylere gereksinimi var yaşamın. Sizin iyi yürekliliğinize gereksinimi var, Matmazel Cora. Kiraz zamanındaki gibi bir şeyler yazın ona, hâlâ olanak varmış gibi bir şeyler. Onsuz yapamayacağınızı, otuz beş yıldır içinizi pişmanlık kemirdiğini, ölmeden önce tek istediğinizin sizi bağışlaması olduğunu! Matmazel Cora, çok yaşlı bir adam o, güzel bir şeylere gereksinimi var. Azıcık gönül sevinci, azıcık sevgi verin ona, yetti artık. Matmazel Cora, şarkıların hatırı için yapın bunu, mutlu yaşlılık hatırı için yapın, bizim için, onun için yapın, şey için yapın..."

Tam bu sırada dahice bir düşünce geldi usuma:

"Yahudiler için yapın bunu, Matmazel Cora..."

En iyi etkiyi bu yaptı üzerinde. Tümden tuzla buz oldu küçücük yüzü, buruştu, kırıştı, hıçkırmaya, yumruklarını gözlerine sokuşturmaya başladı.

Açılış başlıyordu.

"İsrail için yapın bunu, Matmazel Cora..."

Yüzünü ellerinde saklıyor, o zaman, tümüyle görünmeyince gerçekten bir küçük kıza benziyordu, *Slıslı*'te söylediği şarkıdaki küçük kıza. *Kızım kızım kızım Eğer eğer eğer Aşk aşk aşk Aşklar hep hep hep Böyle süriip Böyle siiriip...* Gerisini anımsamıyordum. Geberip bitmiştim, fırlayıp kalkmak ve her şeyi değiştirmek geliyordu içimden, duruma el koyup dünyayı baştan sona kurtarmak, başlangıcından bugüne kötü yapılmış ve haksızlıklara yol açmış olan ne varsa hepsini onarmak, Evrensel Tarihin on iki cildinin on ikisini birden ayrıntılarıyla gözden geçirip düzeltmeler yaptaklamak, son martıya varıncaya dek hepsini kurtarmak geliyordu. Bu durum böyle sürüp gidemezdi. Yaptakçı kollarımı sıvayarak ta başından başlayacaktım işe, en

eskilerinden beri doğada yitip gitmiş olan bütün S.O.S.leri yanıtlayacak, dillere destan cömertliğimle hepsinin hakkını verecektim, adalet dağıtacaktım onlara, Kral Salomon olacaktım, gerçek Kral Salomon, pantolon ve hazır giyim kralı değil, çocukları ikiye bölen kral da değil, gerçek, gerçek Kral Salomon, yukarıda Kral Salomon yokluğunun olmayacak gibi ve her bakımdan tatsız kaçtığı yerde gerçek Kral Salomon olacak, işleri kendi elime alarak iyiliklerimi ve halk kurtuluşlarımı yağdıracaktım başlarına.

"Matmazel Cora! Aşk dolu sözcükler yazın ona! Aşk hatırı için yapın bunu, insanlık hatırı için yapın! Başka türlü olmaz. Yaşamak için insanlık gerek! Biliyorum, dört yıl boyu o mahzende canlı bir serzeniş gibi kalarak size çektirdiklerinden sonra ona karşı acımasız davranmakta haklısınız, ama acımasızlığın böylesi ineklere bile yakışmaz. Yattı takım, sonunda. Yahudi düşmanı olduğunuza inanmaya başlayacak!"

"Olmaz öyle şey!" dedi Matmazel Cora. "Yahudi düşmanı olsaydım, tek bir sözcük söylemem yeterdi... bir mahzende dört yıl boyu kalamazdı, inan bana. Bu işin yasal olduğu, iyi karşılandığı, son Yahudileri de Almanya'ya yollamak için Vel'd'Hiv'de o baskını yaptıkları zaman bile hiçbir şey söylemedim."

"Matmazel Cora, yazın şunu! Son günlerini tatlılaştırın, sizinkileri de! Böyle bir tatlılığa ikinizin de öyle gereksiniminiz var ki, bildiğiniz bile yok! Yazın, Sayın Mösyö Salomon, yapılacak bir şey kalmadığına, kesin olarak beni istemediğinize göre, ben aşağıda açık imzası bulunan Cora Lamenaire yaşamıma son veriyorum! imza ve tarih: Önceki gününki, çünkü kuşkulu heriftir. Matmazel Cora, hadi yazın da şu iş gülümsemeyle bitsin aranızda!"

Ama ne desem boşunaydı..

"Yapamam. Kadınlık onurum var benim. Kendisini bağışlamamı istiyorsa, gelip özür diler, olur biter. Çiçek getirsin bana, çok iyi becerdiği gibi elimi öpsün, Cora bağışla beni, katı, haksız, bağışlanmaz bir biçimde davrandım sana, çok pişmanım, beni gene benimser de benimle Nice'te denize bakan bir dairede birlikte yaşamayı kabul edersen çok mutlu olacağım desin!"

On gün süresince pazarlık etmek zorunda kaldım. Bir birine, bir ötekine koşuyor, pazarlık ediyordum. Mösyö Salomon özür dilemeyecekti, ama yanlış anlama konusunda üzüntülerini belirtmeye hazırdı. Ancak taraflar karşılıklı haksızlıkların tartışmasına girmeyecekleri konusunda güvence vereceklerdi. Çiçekler konusunda anlaşmaya vardık: Üç düzine ak gülle üç düzine kırmızı gül. Champs-Elysees hiç ağza alınmayacak, bu konuda hiçbir serzenişte bulunulmayacaktı. Matmazel Cora bir uşak alıp alamayacağını bilmek istiyordu: Mösyö Salomon bu konuda söz verdi. Nice yolculuğuna çıkılıncaya dek, artık hiç yalnız olmayacağına göre, Mösyö Salomon geceleri S.O.S.'leri yanıtlamak için yatağından kalkmayacaktı. Matmazel Cora, yakışıklısının komodinin ikinci gözünde, bir yığın eski kâğıt altında sakladığı fotoğraflarını tümüyle yok edecekti. Mösyö Salomon onun bu fotoğrafları sakladığını nereden biliyordu, bunu kendisine sormayı hiçbir zaman göze alamadım. Ola ki, Matmazel Cora'ya daireyi armağan ettiği zaman, hınzırlığından bir anahtar da kendine saklamış, sonra gelip kıskançlık sonucu öteberilerini karıştırmıştı. Düşünmek bile istemiyorum bunu, seksen küsur yaşta böyle bir tutku imgelemi aşıyor. Mösyö Salomon, Matmazel Cora'nın dairesine adımını bile atmak istemiyordu, oysa Sedat Tel-Aviv'e gitmişti. Nedenini anlayamıyordum, bu dairenin kendisine çok pahalıya mal olduğunu açıkladı bana, para açısından değil, gönül yarası açısından, çünkü kesin ayrılığı belirliyordu. Matmazel Cora da kadın geçmişi ve bu geçmişin içerdiği onur nedeniyle ilk adımı kendisi atarak Mösyö Salomon'un evine gitmek istemiyordu. İki gün daha pazarlık ettim, sonunda Boulogne Ormanında bir kayık gezintisinde dostça buluşmaları konusunda anlaşma sağlandı. Tong, Yoko ve Şişko Ginette Mösyö

Salomon'un tarafı olarak onun aile Citroen'inde, Chuck, Aline ve ben de Matmazel Cora'nın tarafı olarak taksiyle getirdik onları buraya. Aline de görmek istiyor, bunun belki de son kez görüleceğini söylüyordu, bense bunun çok acı bir düşünce olduğu, daha uzun yıllar Akdeniz'de sandal gezintisine çıkabilecekleri görüşündeyim.

Su kıyısında buluştuk. Mösyö Salomon ilk gül demetini alıp gelmişti, Matmazel Cora'ya sundu, o da teşekkür etti. Sonra sandalı suya ittik, başladılar sandal gezintisine. Kürekleri Mösyö Salomon çekiyordu, çünkü kalbi sağlamdı daha. Bu konu bana Mösyö Geoffroy de Saint-Ardalousier'nin imza gününün ardından ölmesini anımsattı. İmza günü her

bakımdan büyük bir başan olmuştu. *S.O.S.* aracılığıyla bütün dostlarımızı toplamıştık, yüz üçü aşkm kitap imzalamıştı, demek ki her şeyin iyi bittiği de oluyordu. Ama şöyle bir söylüyorum bunu, çünkü işler düzeldi mi ben bundan bunalım duyarım, geleceğin kafasında neler var acaba diye sorarım hep kendime. Sandalla dolaşarak yarım saat konuştular, Mösyö Salomon büyük bir incelik göstermiş olmalıydı, çünkü Matmazel Cora yola çıkılmcaya dek Mösyö Salomon'la oturmayı kabul etti. Mösyö Salomon'un pullarını saklamasını da kabul etti, öylesine güvene gelmişti. Ama *S.O.S.*'in adını bile duymak istemiyordu, evini fazla kalabalıklaştıracağı dşüncesindeydi. Mösyö Salomon da başvurulan başka bir merkeze gönderen bir otomatik yanıtlayı-cı koydurttu.

Ben onarımcılığımı sürdürüyordum, ama ötekileri, muslukçuluk, ısıtma ve elektriği. Geri yanma gelince. Aline'de yaşıyorum işte. Chuck, Amerika'ya gitti, orada yeni bir parti kuracak. Yoko masör diplomasını aldı; Ginette zayıflamayı başaramadı. Katolik Yardım Kurumunda çalışmak için başvuruda bulundu. Biraz geleceğe atlıyorum, çünkü iş bitmeden elimizi çabuk tutmamız gerekir. Daha buralardayken, her gün Mösyö Salomon'la Matmazel Cora'yı görmeye gidiyordum, bir kez, kapıyı vururken, bir piyano sesi ve Matmazel Cora'nın şarkı söylediğini işittim. Gene vurdum kapıyı, ama iyice dalmışlardı şenliklerine. Ben de kapıyı ittim. Mösyö Salomon en son şıklığıyla giyinip piyanonun başına oturmuştu, Matmazel Cora da odanın ortasmda şarkısını söylüyordu:

Küçük kız havalarında Mandalina satardı Buenos Aires sokaklarında Dupduru sesiyle Sunardı onları size...

Biraz da onları tutalım diyorsanız, söz M. Lucien Boyer, müzik M. Rene Sylviano.

Mutluydum. Gerçekten becermiştim yaptakçılığımı. Matmazel Cora çok daha genç, Mösyö Salomon biraz daha az yaşlı gösteriyordu.

Sepetinin içinden Seçerdin istediğini Eğilirdi kulağına Ve derdi ki...

Matmazel Cora burada şöyle şeytansı bir havayla gülümsüyor, onları kandırmak istercesine balkonlarına dokunur gibi yapıyordu.

Altın mandalinalarımı Beğeneceksiniz Kabuklan incecik Çekirdeği ucunda...

Burada, sesini gerçekten yükseltiyor, Mösyö Salomon da yüzü ışıl ışıl ve zevkten dört köşe olmuş bir durumda, piyanoyu sağırlar gibi dövüyordu:

Alın mandalinalarımı Bir de söyleyin tüneğiniz nerede Gelirse sizin de işinize Gelip soyarım kabuklarınızı!

Burada, Mösyö Salomon piyanoya bir bitiş yumruğu çaktı, sigaranın külü düştü bu yüzden. Öylesine birbirleri-nindiler ki, fazladan biri olarak kalmak istemedim, çıktım dışarı, şarkının gerisini uzaktan dinledim, o bitince de sessizliği dinledim, çünkü son şarkıyı hep o söyler.

Aşağıya indiğimde, başında beresi, ağzında izmariti, suratmda tüm evreni bilen havasıyla, Mösyö Tapu her zamanki gibi oradaydı.

"Gördünüz mü? En sonunda bulmuş birini! Küçük ilanları az araştırmamıştı."

"Evet, tek düşündüğü buydu."

"Bu kadmı tanırım. Eskiden Cora Lamenaire'di adı. Radyoda şarkı söylerdi. Sonra başını belaya sokmuşlardı."

"Evet, savaş sırasında Mösyö Salomon'u saklamış. Bir mahzende."

"Bu mahzen öyküsünü çok dinlemişimdir! Hep bundan söz eder."

"Her gün onu görmeye gelirmiş kadıncağız, güzel yemekler yaparmış ona. Dört yıl boyunca her gün. Güzel bir öykü bu, Mösyö Tapu. Böylesi de olmalı. Mösyö Salomon işgal sırasında çok acı çekmiş, şimdiyse mutlu bir adam! Böylesi de olmalı."

"Çok acı çekmişmiş, çok acı çekmişmiş..."

Hiç de hoşnut değildi. Bir şeyler arıyor, bulamıyordu. En sonunda buldu.

"Çok acı çekmişmiş, siz benimle dalga mı geçiyorsunuz yoksa! İyi de nerede seçmişmiş bu mahzeni? Nerede olacak, Champs-Elysees'de! Paris'in en güzel semtinde! En iyiyi, en pahalıyı kendine ayırmış hep, ayırır işte, o olanaklar onda olduktan sonra!"

Saygısunuşsal bir dakika daha yaşadım. Ölümsüz'e tapınmak için bu tapmağa geldiğimiz her seferde olduğu gibi.

KIRK ÜÇ

Bundan iki gün sonra yola çıkıyorlardı, hep birlikte gara gitmiştik. Hâlâ buralarda olan Chuck, Şişko Ginette, Tong, Yoko, sınavları bulunan büyük kardeşi saymazsak, Masselat kardeşler, bütün eski S.O.S. Aline de gelmişti. Aline üçüncü ayını sürmekteydi. Trenle gidiyorlardı. Matmazel Cora eski zamandaki gibi yolculuk ediyordu. Tatlı renklerle giyinip boyanmıştı. On iki bavul almışlardı, Mösyö Salomon yeni bir gardırop hazırlatmıştı kendine. Hep deniz ve dağ için, bir de denize açılma durumunda yatmen takımları. Pencereden bize doğru eğiliyorlardı, gözünü okşuyorlar-dı insanın. Matmazel Cora, yüzünün yansını gizleyen, son moda kara gözlüklerini takmıştı. Onu hiç böylesine genç gör-

memiştim, Mösyö Salomon'a da kimse seksen beş yaşmda demezdi, Nice'e çekildiğini bilse bile.

Ginette azıcık ağlıyordu.

"Olsun! Nice'te yaşamaya gitmemeliydiler. Zavallı Mösyö Salomon, artık savaşmak istemiyormuş gibi bir şey."

"Neden? Nice'te yaş ortalaması başka yerlerdekinden çok daha yüksektir."

"Bir üçüncü yaş üniversitesi bile var, yeniden yönlendirilmeleri için."

"Olsun, gitmemeliydiler!"

"Hiçbir şey anlamıyorsun sen bu işten. Sen Kral Salomon'u tanımıyorsun. Bir meydan okuma bu. Hiçbir şeyden korkmadığını kanıtlamak için gidiyor

Nice'e. Bu herifi köklerinden sökmek zorunda kalacaklar!"

Mösyö Salomon o çok dayanıklı, damalı, ünlü takımım giymiş, sarı benekli gök mavisi papyonuyla da şenlendirmiş-ti. Şapkasını çok kıyak bir biçimde kulağının üzerine düşürmüştü. Yüzünde en iyi günlerin huzuru vardı. Matmazel Cora sevecenlikle kolunu tutuyordu onun, kendilerini Nice'e götürecek olan birinci mevki yataklı vagonun penceresinden bize doğru dönüyorlardı. Matmazel Cora her renkten bir çiçek demeti almıştı bizden, daha serbest olan koluyla göğsüne bastırıyordu. Mösyö Salomon bana doğru eğildi ve el sıkıştık.

"İşte böyle, Jean kardeş, birbirimizden ayrılıyoruz, olur böyle şeyler," dedi keyifle. "Sen de ileri yaş şafağının söktüğünü gördüğün zaman, Nice'e gelip beni bul, sonraki aşamaya uygun koşullar altmda geçmeni sağlayacak girişken bir tutum kazanmana yardımcı olurum."

İkimiz de güldük.

"Dayanın, Mösyö Salomon! Yaşamaya bakm beni dinlerseniz, yarını beklemeyin, bugünden toplayın yaşamın güllerini!"

Burada gerçekten güldük, kökü kurutulan balinalar gibi bastık kahkahayı.

"Çok güzel, Jeannot! Kendini savunmaya ve yaşamın sunduğu tüm yollardan yararlanarak bilgini arttırmaya bak, ayaklı ansiklopedi olacaksın!"

Elimi hâlâ *avcunda tutuyordu, ama düdük* çalmıştı, kalktı kalkacaktı. Tren sarsıldı, yandan yürümeye başladım, Mösyö Salomon durumun zoruyla elimi bıraktı, ölümsüzü selamlamak ister gibi şapkasını havaya kaldırdı, Şişko Ginette hıçkırıyordu, Chuck, Tong, Yoko, orada bulunmayan Masselat kardeşler dışında bütün S.O.S. şimdiden her şey bitmiş de yapılacak bir şey kalmamış gibi susuyordu, Mösyö Salomon şapkasını havaya kaldırmış, selam veriyor, Matmazel Cora'ysa, İngiltere kraliçesi gibi, çok büyük bir incelikle el sallıyordu.

Tren hızlanıyordu, koşmaya başladım.

"Dayanın, Mösyö Salomon!"

"O da söz mü, elbette dayanacağım! Daha şimdiden birçok bitkiler ve kimi balıklar sınırsız bir yaşam süresine kavuşmuş bile!"

Gene bir güzel güldük ikimiz de.

"Allahaısmarladık, Jeannot! Bir yaşlı adam ki ilk kaynağa geri döner, girer ölümsüz günlere çıkıp değişken günlerden!"

'Tamam, Mösyö Salomon! Oraya varınca yazın bana!"

"Güven bana dostum! Oradan kartlar yollarım sana!"

Daha da hızlanıyordu tren, koşuyordum, ama elimden bir şey gelmezdi, ne benim, ne başkasının, suratımı ve geri yanını ikiye bölen bir gülümsemeyle gülümsüyordum, bu homurdanan da tren miydi, yoksa kara taşkınlığına batan Mösyö Salomon'un sesi mi, bildiğim bile yoktu:

"Ve alev görürsün, ama gençlerin gözlerinde ışık yanar hep ışık yaşlılannkinde!"

Çok zaman geçti gitmelerinin üzerinden, iki kez Nice'e onları görmeye gittik, oğlumuz şimdiden bağırıp ağlıyor, bir hazır giyimdir başlıyor, bir gün ona Kral Salomon'dan söz edeceğim, nasıl etmem ki, bazı bazı ulu yüceliklerinden bize doğru eğilerek güldüğünü hep duyuyorum.